

Vlada Republike Hrvatske
Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Nacrt Izvješća o provedbi Nacionalne strategije i
Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih
droga u Republici Hrvatskoj za 2008. godinu

Srpanj, 2009.

Sadržaj

	str.
Uvod	4
1. Usporedba stanja problematike droga u Republici Hrvatskoj i Europi	7
2. Epidemiološko stanje bolesti ovisnosti u 2008.	14
2.1. Hrvatski zavod za javno zdravstvo	14
3. Terapijske zajednice, domovi socijalne skrbi za ovisnike i udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga	39
3.1. Udruge koje se bave suzbijanjem zlouporabe opojnih droga	42
4. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. za županije	49
4.1. Zagrebačka županija	54
4.2. Koprivničko-križevačka županija	56
4.3. Virovitičko-podravska županija	59
4.4. Dubrovačko-neretvanska županija	62
4.5. Šibensko-kninska županija	66
4.6. Primorsko-goranska županija	69
5. Izvješće o aktivnostima i mjerama na izvršenju provedbenih programa Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. za ministarstva	74
5.1. MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA	74
5.1.1. Prikaz kriminaliteta vezanog uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga	75
5.1.2. Zapljene opojnih droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova	76
5.1.3. Grafički prikazi zapljena pojedinih vrsta droga od strane pripadnika Ministarstva unutarnjih poslova	77
5.1.4. Stanje i kretanje kriminaliteta zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga, trendovi, te prosudbe kretanja	82
5.2. CENTAR ZA FORENZIČNA ISPITIVANJA, ISTRAŽIVANJA I VJEŠTAČENJA „IVAN VUČETIĆ“	84
5.3. MINISTARSTVO FINACIJA – CARINSKA UPRAVA	86
5.4. DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO REPUBLIKE HRVATSKE	88
5.4.1. Prikaz kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog zakona	88
5.4.2. Prikaz kaznenog djela posjedovanja droge	88
5.4.3. Modaliteti izvršenja kaznenog djela zlouporabe opojnih droga u 2008.	90
5.4.4. Sankcije izrečene za pojedine modalitete kaznenog djela iz čl. 173. Kaznenog zakona	91
5.4.5. Disperzija kaznenog djela zlouporabe opojnih droga	91
5.5. MINISTARSTVO PRAVOSUĐA – UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	93
5.5.1. Struktura i obilježja ovisničke populacije u zatvorskom sustavu	96
5.6. MINISTARSTVO OBRANE	103
5.6.1. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. godine od strane vojne policije	103
5.6.2. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. godine od strane vojno-psihološke struke	105
5.6.3. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. godine od strane vojno-zdravstvene struke	106

5.6.4. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. godine od strane vojnostegovnih sudova	106
5.7. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI	107
5.8. MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI	109
5.9. MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA	111
5.10. MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA	114
5.11. MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA	116
6. Izvješće o radu Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Stručnog savjeta Ureda	118
6.1. POVJERENSTVO ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE	118
6.2. URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA	119
6.2.1. Iniciranje i izrada zakonskih propisa i drugih strateških dokumenata u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pružanje stručne pomoći pri njihovoj izradi	119
6.2.2. Izrada i provedba aktivnosti nacionalne medijske kampanje borbe protiv ovisnosti za 2008. i ostale aktivnosti usmjerene na prevenciju ovisnosti	122
6.2.3. Izobrazba	123
6.2.4. Nacionalni informacijski sustav za droge u Republici Hrvatskoj	125
6.2.5. Međunarodna suradnja	127
6.3. STRUČNI SAVJET UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA	129
7. Međunarodni trendovi – stanje droga u Europi	132
8. Izvješće o utrošenim financijskim sredstvima za provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008.	138
Dodatak 1.	142
Izvješće o provedbi "Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja"	142
Dodatak 2.	155
Prikaz preliminarnih podataka o stanju zlouporabe opojnih droga i provedenih aktivnosti Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 01. siječnja 2009. – 30. lipnja 2009. godine	
Popis tablica i grafova	162

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga je stručna služba Vlade Republike Hrvatske koja sustavno prati pojave, razmatra pitanja i obavlja druge poslove u vezi s primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga i provedbom Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Ured proučava, prati i analizira čimbenike zlouporabe opojnih droga, kretanje te provedbu mjera i aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga, prati i koordinira te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju u svrhu preventivnog djelovanja na području suzbijanja ovisnosti. Pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini te daje stručna mišljenja i prijedloge vezane za donošenje općih i posebnih programa suzbijanja zlouporabe droga. Za obavljanje poslova iz djelokruga Ureda ustrojene su unutarnje ustrojstvene jedinice: Odjel za opće programe i strategije i Odjel Nacionalne informacijske jedinice za opojne droge i poslove međunarodne suradnje.

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga ima ulogu nacionalnog koordinatora sa zadaćom poticanja i usmjeravanja svih mjerodavnih tijela zaduženih za provedbu mjera i aktivnosti propisanih Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga, kako na nacionalnoj tako i lokalnoj razini, u ostvarenju dvaju temeljnih ciljeva; smanjenje ponude i potražnje droga. Istodobno Ured je odgovoran i za izradu i nadzor provedbe mjera i aktivnosti predviđenih provedbenim programom koji se donosi na godišnjoj razini.

U cilju sveobuhvatnog, multidisciplinarnog pristupa ovoj složenoj problematici, kao i potrebi da se predstavi godišnji pregled provedenih aktivnosti i mjera predviđenih navedenim dokumentima, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga od 2000. godine izrađuje Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Izvješće sadržava objedinjene podatke za 2008. godinu te sveobuhvatno i detaljno prikazuje stanje zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, europske trendove kao i pregled položaja Republike Hrvatske u odnosu na stanje i kretanje suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Europi. Izvješće također sadržava epidemiološke podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga, podatke o kriminalitetu vezanom za zlouporabu opojnih droga, te pregled aktivnosti koje su na području suzbijanja zlouporabe droga, prevencije i liječenja ovisnosti te međunarodne suradnje na području droga provela mjerodavna ministarstva/tijela, županije, udruge i terapijske zajednice tijekom 2008.

Do sada je u registru Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, odgovornom za praćenje svih podataka o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu kao i podataka o uzrocima smrti umrlih ovisnika, ukupno registrirano **27.345 osoba**.

Prema navedenim podacima možemo zaključiti da posljednjih godina u Republici Hrvatskoj ne samo da je došlo do stabilizacije broja liječenih ovisnika, nego i ostali pokazatelji upućuju na zaključak da je stanje vezano uz zlouporabu opojnih droga trenutno relativno stabilno.

Tijekom 2008. godine u zdravstvenom sustavu bilo je liječeno 0,6 posto više osoba nego u prethodnom izvještajnom razdoblju, a ukupan broj liječenih osoba nije se značajnije mijenjao u protekle tri godine. Od ukupnog broja liječenih, 77,7 posto ih je liječeno zbog ovisnosti o opijatima, dok je 22,3 posto osoba liječeno zbog ovisnosti o nekom drugom psihoaktivnom sredstvu, najčešće marihuane. Iako je u Hrvatskoj broj zahtjeva za liječenjem stabilan, iz godišnjih podataka je razvidno da postotak liječenja zbog opijatske ovisnosti raste, dok je postotak liječenja zbog ovisnosti o neopijatima u padu. Broj novoliječenih osoba se smanjuje, ponajprije liječenih zbog opijatske ovisnosti, te iako je droga u društvu sve dostupnija i jeftinija nema značajnijeg porasta broja ovisnika. Također je vidljivo da ovisnička populacija sve više stari, te da prosječne dobi liječenih osoba pokazuju trend rasta. Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika (15-64 godine) prema županijama, najviša stopa liječenih osoba je u Zadarskoj županiji (567,1). Na drugom mjestu je Istarska županija u kojoj stopa iznosi 531,1, a slijedi Grad Zagreb sa stopom 424,8, dok najvišu stopu osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti ima Zadarska županija (519,1), zatim Istarska županija (488,9), te Šibensko-kninska županija (312,0). U 2008. godini bilježimo za 30 posto smanjenje broja umrlih osoba povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga u odnosu na 2007., no istodobno analizom podataka umrlih u razdoblju od 2000. do 2008. godine zabilježen je porast broja umrlih - od 77 umrlih osoba u 2000. godini do 165 u 2007. godini. Porast broja umrlih osoba objašnjava se sve većom prisutnošću droge u općoj populaciji, kvalitetnijom suradnjom pri utvrđivanju uzroka smrti, te češćim provođenjem toksikoloških analiza. U 2008. godini je primijećeno da je kvaliteta usluga i tretmana u terapijskim zajednicama znatno poboljšana i uvelike usklađena sa Smjernicama za standarde terapijskih zajednica i prijedlogom postupka za izdavanje dozvole za rad terapijskih zajednica. U provođenju svojih programa nevladine organizacije se susreću i s problemima od kojih se ističu suradnja s državnim institucijama, problem edukacije djelatnika udruga i volontera, te drugi problemi vezani uz status udruga u društvu i njihovo djelovanje. Na razini županija postoji znatno bolja koordiniranost u izradi i provedbi općih i posebnih programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga, posebice programa prevencije ovisnosti i medijskih kampanja borbe protiv ovisnosti, što je nedvojbeno uzrokovano aktivnim radom županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Središnje mjesto u provođenju mjera i aktivnosti tretmana, liječenja i pružanja pomoći ovisnicima o drogama i njihovim obiteljima zauzimaju Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Još uvijek je zamjetljiv problem neujednačene i segmentirane provedbe školskih preventivnih programa u pojedinim županijama, kao i nedostatna suradnja u provedbi medicinskog i socijalnog tretmana ovisnika i konzumenata droga između dviju najvažnijih institucije koje pružaju pomoć ovisnicima i članovima njihovih obitelji, a to su Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih Zavoda za javno zdravstvo i Centri za socijalnu skrb.

Podatci Državnog odvjetništva tijekom 2008. pokazuju da, osim pada broja prijavljenih osoba a shodno tome i broja optuženih i osuđenih osoba, svi ostali omjeri uz minimalna odstupanja odgovaraju stanju iz prijašnjih izvještajnih razdoblja tako da se može ustvrditi da se na području kriminaliteta droga posljednjih godina ne događaju ni veći pozitivni, ali ni negativni pomaci. Pad broja prijavljenih osoba teško je komentirati kod nespornih saznanja da ponuda i potražnja droge postoji kao i prijašnjih godina i da broj ovisnika po nekim pokazateljima raste iz godine u godinu. Tijekom 2008. godine sveukupno je izvršeno 10 posto manje zapljena svih vrsta opojnih droga nego godinu prije, uz napomenu da je ostvaren značajan pomak u količinama zaplijenjene opojne droge heroina, amfetamina, heptanona i LSD-a. Tijekom 2008. evidentirano je 0,88 posto manje kaznenih djela vezanih uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga. Prosječni udio kriminaliteta iz oblasti

zlouporabe opojnih droga u sveukupnom kriminalitetu na području Republike Hrvatske protekle tri godine iznosi 11 posto. Za počinjena navedena kaznena djela predmetnog oblika kriminaliteta ukupno je tijekom 2008. godine kazneno prijavljeno 8 posto manje osoba nego u 2007., osuđeno je 19,9 posto manje nego u 2007., a za osnovni oblik toga kaznenog djela u 2008. prijavljeno je, optuženo i osuđeno također manje osoba nego u 2007. godini. Analiza navedenog kaznenog djela u odnosu na maloljetne počinitelje pokazuje da se po broju prijavljenih maloljetnika navedeno kazneno djelo i dalje nalazi iza imovinskih delikata i kaznenih djela protiv života i tijela, a uočava se pad maloljetničkog kriminaliteta vezanog uz zlouporabu opojnih droga od 22,1 posto u odnosu na 2007.

Kada promatramo broj zatvorenika - ovisnika o opojnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora, koji posljednjih 10 godina kontinuirano raste, u 2008. gotovo je na istoj razini kao i prethodne godine, ali se u 2008. prvi put nakon 10 godina primjećuje pad broja ovisnika u zatvorskom sustavu kojima prethodno nije bila izrečena sigurnosna mjera liječenja.

Sveukupno može se konstatirati da se unatoč intenzivnom razvoju novih programa smanjenja potražnje i ponude droga, što uključuje razvoj i provedbu mjera i programa prevencije ovisnosti, ranog otkrivanja konzumenata droga i intervencije, smanjenja štete, liječenja, rehabilitacije i društvene reintegracije ovisnika te usmjeravanje aktivnosti na organizirani narko-kriminal uporabom postojećih instrumenata i zakonskih okvira, i dalje svakodnevno suočavamo s pojavom novih vrsta droga na tržištu koje imaju razarajući učinak na psihi.

Sve to upućuje na postojanje sive zone koju je nemoguće istražiti, ali koja nas svakodnevno potiče na ulaganje novih napora i iznalaženje novih metoda, osobito preventivnih, kako bi se što učinkovitije pridonijelo suzbijanju zlouporabe droga. Nužno je istaknuti da je suzbijanje ove društveno-neprihvatljive pojave moguće jedino zajedničkim, koordiniranim djelovanjem svih subjekata zaduženih za suzbijanje predmetne problematike, kako na nacionalnoj tako i na razini lokalnih zajednica.

Usporedba stanja problematike droga u Republici Hrvatskoj i Europi temelji se na podacima iz Izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanje zlouporabe opojnih droga u 2007., Nacrtu godišnjeg izvješća Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti od drogama (EMCDDA) o stanju problematike droga u Europi 2009.¹ i FONTE sustava EMCDDA-a.

Tijekom 2007. godine u Europi je liječeno oko 400.000 osoba zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, od kojih je nešto manje od polovice liječeno prvi put. U Hrvatskoj su na liječenju bile 7.464 osobe, od kojih je novopridošlih 23,83 posto. U Europi većina (85%) zahtjeva za liječenjem provedena je u izvaninstitucionalnom tretmanu i taj udio se posljednjih godina sve više povećava zbog šire dostupnosti i raznolikosti specijaliziranih tretmana. U Hrvatskoj je slično stanje, pa tako prema podacima iz 2007. prema Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, u izvaninstitucionalnom liječenju zabilježeno je 6.515 osoba, odnosno 87,28 posto od ukupnog broja liječenih osoba. Podatci pokazuju da je među liječenim osobama u Hrvatskoj i dalje najviše opijatskih ovisnika (76,4%), kao i u Europi samo s manjom razlikom u postocima (55,15%). Zatim slijedi zlouporaba kanabinoida s 13,3 posto liječenih osoba u Hrvatskoj što je nešto niži postotak nego u Europi (19,95%). U Hrvatskoj je zabilježen porast broja liječenja zbog zlouporabe kokaina s udjelom od 1,97 posto u 2007. (liječeno 147 osoba), dok je u Europi također primjetan porast (udio ovisnika o kokainu na liječenju je 8,65%).

Iako su prisutne velike razlike među zemljama s obzirom na udio ovisnika u ukupnom broju liječenih osoba, važno je primijetiti da je u Europi broj osoba koje pristupaju liječenju zbog korištenja kokaina kao primarne droge kroz nekoliko godina u stalnom porastu. Najveći udio je u Španjolskoj (45%, novopridošlih 60%), zatim u Nizozemskoj (32%, novopridošlih 29%) i Italiji (23%, novopridošlih 26%), dok je u Belgiji, Irskoj, Cipru, Luksemburgu i Velikoj Britaniji taj udio od 11 do 13 posto, odnosno novopridošlih između 11 i 19 posto. Uočene su i razlike među zemljama u Europi u profilu klijenata koji koriste kanabis, pa su tako u Hrvatskoj, Mađarskoj i Rumunjskoj većinom prijavljeni povremeni korisnici kanabisa, za razliku od dnevnih korisnika u Belgiji, Danskoj, Španjolskoj, Francuskoj, Malti i Nizozemskoj.

Broj zahtjeva za liječenjem povezanih s uporabom amfetamina kao primarne droge relativno je nizak na razini Europe, a većina zahtjeva odnosi se na liječenja u Švedskoj (34%), Finskoj (23%), Latviji (16%) i Mađarskoj (11%). Liječenja zbog zlouporabe metamfetamina kao primarne droge karakteristična su za Češku (61%) i Slovačku (26%).

Od ukupno 7.464 osobe liječene u Hrvatskoj tijekom 2007., kao i prijašnjih godina većinu čine muškarci (82,7%). Omjer muškaraca i žena je 4.8:1, dok je u Europi omjer nešto manji (3.77:1). Prosječna dob osoba na liječenju zbog zlouporabe droga u Europi je 31 godina, a u Hrvatskoj 29,7 godina. Prateći prosječnu dob osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga kroz duže razdoblje, razvidno je da prosječna dob osoba raste što upućuje na zaključak da se osobe u sustavu liječenja zadržavaju više godina, dok je broj novopridošlih stabilan. Osobe koje su pristupile liječenju zbog ovisnosti o opijatima i kokainu u Europi su prosječno starije od osoba liječenih zbog problematične uporabe stimulansa (osim kokaina) i kanabisa.

¹ U tekstu se obrađuju podatci koji se odnose na 2007. zato što zbog standardiziranog izvještajnog ciklusa EMCDDA u tekućoj godini (2009.) analizira podatke koje su nacionalne informacijske jedinice dostavile tijekom 2008. za 2007. godinu; Engl. EMCDDA Annual Report 2009: The state of the drugs problem in Europe;

Prosječna dob klijenata koje pristupaju liječenju prvi put, otprilike je dvije godine manja od prosječne dobi ukupnog broja osoba koje su u sustavu liječenja.

Supstitucijska terapija u kombinaciji sa psihosocijalnom pomoći najčešće je korišten tretman za opijatske ovisnike u Europi. U pravilu se provodi kroz izvanbolničko liječenje, iako je u nekim zemljama dostupna i kroz bolničko liječenje.

Supstitucijska terapija dostupna je u svim članicama Europske unije (EU), kao i u Norveškoj. Iako je zakonskim propisima dopušten, u Turskoj se ovaj oblik terapije još ne provodi. U Hrvatskoj je također supstitucijska terapija omogućena kroz sustav primarne zdravstvene zaštite u suradnji sa službama za prevenciju i liječenje ovisnosti.

U 16 europskih zemalja supstitucijska terapija dostupna je gotovo svim opijatskim ovisnicima dok je u deset zemalja (Estoniji, Grčkoj, Latviji, Litvi, Mađarskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Poljskoj, Finskoj i Norveškoj) supstitucijska terapija dostupna samo manjem broju opijatskih ovisnika. Podatci o dostupnosti supstitucijske terapije sugeriraju na regionalnu podjelu, s manjim stupnjem dostupnosti u zemljama Sjeverne i Istočne Europe.

Većina korisnika supstitucijske terapije koristi metadon (72%), no sve se više koristi i buprenorfin koji je dostupan u svim zemljama, osim u Bugarskoj, Španjolskoj, Mađarskoj i Poljskoj. Kombinacija buprenorfin-naloxon odobrena je 2006. u EU-u i od tada se uvodi u deset zemalja. U Češkoj, Francuskoj, Latviji i Švicarskoj buprenorfin se propisuje u više od 50 posto slučajeva. U Bugarskoj, Austriji i Sloveniji koristi se i sporo-otpuštajući morfij, a u Njemačkoj, Austriji i Cipru kodein. Šest država omogućava tretman potpomognut heroinom za klijente koji ne napreduju dovoljno u drugim tretmanima.

Prema načinu liječenja, na sporij ili brzij detoksikaciji metadonom u Hrvatskoj bilo je 31,8 posto ovisnika o opijatu, a još 21 posto je u održavanju na metadonu. Farmakoterapija buprenorfinom i kod nas je sve više zastupljena (28,7% u 2007., 18% u 2006., 3,1% u 2005. godini), zahvaljujući tome što od 2006. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje pokriva troškove te vrste liječenja.

U europskom istraživanju o pušenju, alkoholu i drogama među učenicima (ESPAD) koje se provodi svake četiri godine, najveći broj učenika koji su eksperimentirali sa psihoaktivnim drogama je to učinio s marihuanom ili hašišom. U prosjeku je 23 posto dječaka i 17 posto djevojčica do ispitivanja barem jednom probalo neku od ilegalnih droga. Pritom prednjači Češka, u kojoj je 45 posto učenika probalo marihuanu, a visoka je proširenost uporabe i u Francuskoj, na Otoku Man, u Slovačkoj i Švicarskoj. Vrlo niska uporaba (oko 6%) registrirana je na Cipru, Farskim Otocima, u Norveškoj i Rumunjskoj. U Hrvatskoj je 21 posto dječaka i 16 posto djevojčica barem jednom u životu probalo marihuanu, što je smješta ispod prosjeka ESPAD zemalja, a ujedno upućuje i na smanjivanje uporabe u odnosu na istraživanje iz 2003. Od ostalih psihoaktivnih sredstava slijede ecstasy, kokain i amfetamini (oko 3% svako), a rjeđe heroin, LSD i crack (1-2%). Ecstasy najviše uzimaju mladi u Bugarskoj, Estoniji, Otoku Man, Latviji i Slovačkoj (6-7%).

Ovisnici o drogama po prirodi svoje bolesti spadaju u rizičnu skupinu zbog opasnosti od prijenosa i obolijevanja od zaraznih bolesti kao što su HIV, HBC i HCV.

Prema nacionalnim podacima zemalja Europske unije, sveukupna incidencija HIV pozitivnih osoba među ovisnicima koji intravenozno uzimaju droge je relativno niska (4.7 osoba na milijun stanovnika u 2007. godini). Stoga gledano u globalnom kontekstu, sveopće stanje može se smatrati pozitivnim. Djelomično obrazloženje može se pronaći u povećanoj dostupnosti liječenja i programa smanjenja štete, te također smanjenom trendu uporabe droga intravenoznim uzimanjem. U Estoniji,

Latviji i Portugalu zabilježene su najveće stope incidencije HIV-a, dok je u Latviji, za razliku od Portugala i Estonije gdje se kontinuirano smanjuje ili stabilizira negativan trend, primijećen porast. U Hrvatskoj je stopa incidencije HIV-a među ovisnicima iznimno niska (blizu nule) i tijekom godina se ne mijenja.

Za razliku od relativno niske prevalencije HIV pozitivnih osoba, virusni hepatitis, pogotovo hepatitis C (HCV), visoko je prevalentan među ovisnicima koji intravenozno uzimaju droge u gotovo svim zemljama Europe. Prevalencija hepatitisa C varira od 18 do 95 posto, dok polovica zemalja ipak izvještava o prevalenciji oko 40 posto. Prema podacima dobivenim testiranjem heroinskih ovisnika 2007. godine, pokazalo se kako i Hrvatska slijedi ovaj negativni trend, te da je 46,3 posto heroinskih ovisnika zaraženo virusom hepatitisa C. Na hepatitis B je bilo pozitivno nešto manje osoba (13,6 %).

Kako ne bi došlo do novih negativnih trendova, potrebno je i dalje podupirati programe smanjenja štete (zamjena čistih igala i šprica, trajna edukacija i savjetovanje, besplatno testiranje na hepatitis B i C i HIV), jer se na taj način stvara mogućnost utjecaja na odgovornije ponašanje ovisnika i bolju suradnju.

Uporaba droga jedan je od glavnih uzroka zdravstvenih problema i smrtnosti među mladima u Europi. U uspoređi s općom populacijom iste dobi i spola, osobe ovisne o drogama imaju povećan rizik od smrti.

EMCDDA u svojim izvješćima jasno razlikuje smrti izravno uzrokovane predoziranje od jedne ili više droga (od kojih je barem jedna ilegalna) i smrtnosti povezane s drogama koje se razvijaju uslijed dugogodišnjeg korištenja droga i rizičnog ovisničkog ponašanja.

Od 1990. do 2006. EMCDDA godišnje izvještava o 6.400 do 8.500 smrtnih slučajeva uzrokovanih predoziranje, odnosno više od 135.000 smrtnih slučajeva u Europskoj uniji, Hrvatskoj, Norveškoj i Turskoj u navedenom razdoblju. Stopa smrtnosti uvelike se razlikuje među pojedinim zemljama Europe, pa se tako u 2006. polovica zabilježenih smrti odnosila samo na Veliku Britaniju i Njemačku. Prema nacrtu Izvješća EMCDDA-a 2009. (podatci za 2007. godinu), u Hrvatskoj je kao i u Njemačkoj, Italiji, Portugalu, Finskoj i Turskoj primijećen porast broja smrtnih slučajeva uzrokovanih predoziranje. Prema podacima navedenim u Izvješću o stanju droga u Hrvatskoj za 2007., za 165 osoba uzrok smrti bio je povezan sa zlouporabom droga, što u uspoređbi s 2006. predstavlja povećanje od 52,7 posto (u 2006. bilo je 108 smrtnih slučajeva). Najviše je osoba umrlo od predoziranja (102), a kao i u većini europskih zemalja najčešće sredstvo predoziranja bili su opijati.

Iako su istraživanja u Europi pokazala učinkovitost supstitucijske terapije u smanjenju rizika od predoziranja sa smrtnim ishodom, EMCDDA svake godine zaprima izvješća o smrtnim slučajevima uzrokovanim zlouporabom supstitucijskih lijekova (metadona i buprenorfina). U Hrvatskoj je u 2007. čak 20 smrtnih slučajeva uzrokovano zlouporabom metadona, a za 37 umrlih nije utvrđeno o kojem se opijatskom sredstvu radi. Unatoč široj dostupnosti supstitucijskog liječenja buprenorfinom u Europi, smrti povezane s buprenorfinom ostale su rijetke. Zaseban slučaj je Finska, u kojoj je najčešće identificirani uzrok smrtnosti povezanih s drogama bio buprenorfin (uglavnom korišten u kombinaciji sa sedativima ili alkoholom).

U 2007. prvi put u Hrvatskoj zabilježena je smrt kao posljedica predoziranja kokainom. Predoziranje kokainom je rijetko i obično se događa zbog uporabe golemih doza. Smrti uzrokovane kokainom teže se definiraju i identificiraju nego one povezane s opijatima, budući da većina kokainskih smrti nastaje kao posljedica kroničnog trovanja koje vodi kardiovaskularnim i neurološkim komplikacijama, pa se aktivna uloga kokaina u takvim slučajevima uvijek ne prepoznaje. U Europi u 2007.

godini zabilježeno je 500 smrtnih slučajeva izravno uzrokovanih uporabom kokaina, no smatra se kako je taj broj mnogo veći.

U većini zemalja osobe umrle od predoziranja bile su u tridesetim godinama i taj prosjek se sve više povećava, što upućuje na moguću stabilizaciju, odnosno smanjenje broja mladih heroinskih ovisnika. Sukladno navedenom i u Hrvatskoj prosječna dob u trenutku smrti bila je 33 godine.

U svrhu identificiranja glavnih pokazatelja rizičnih obrazaca ponašanja problematičnih korisnika droga, koji dovode do nesretnih smrtnih slučajeva, te unaprjeđenja prikupljanja objektivnih i usporedivih podataka a slijedeći dobru praksu europskih zemalja, u Hrvatskoj je potrebno ustrojiti Specijalni registar smrti među ovisnicima.

Krijumčarenje opojnih droga predstavlja jedan od najproduktivnijih oblika organiziranog kriminaliteta, kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Hrvatska se može okarakterizirati kao tranzitno područje preko kojeg se krijumčari droga između zemalja proizvođača i zemalja potrošača (geostrateški položaj), pri čemu se koriste svi oblici prometa (cestovni, željeznički, pomorski i zračni).

Svjetski trendovi pokazuju da se sve veće količine kokaina krijumčare u Europu zbog pada potražnje na dosad primarnom tržištu SAD-a. Pri tom se kokain krijumčari iz Južne Amerike do obale Zapadne Afrike, od kuda se razvozi do Portugala i Španjolske za tržište Zapadne Europe i/ili do Sjeverne Afrike pa na tzv. Balkansku rutu. Značajnije i veće zapljene kokaina u Hrvatskoj uglavnom su vezane uz pomorski promet i ostvarene su ponajviše u luci Rijeka.

Balkanskom rutom također se krijumčari opojna droga heroin. Budući da unatrag nekoliko godina raste proizvodnja opijuma na području Afganistana, za očekivati je daljnje pokušaje krijumčarenja, jer je europsko tržište primarno tržište za opijate iz Afganistana.

Sintetičke droge poput amfetamina i derivata amfetamina (najčešće se radi o tabletama ecstasya) krijumčare se na razne načine iz pojedinih zapadnoeuropskih zemalja, ali i sve prisutnijih narko-tržišta pojedinih istočnih zemalja, primjerice Srbije i Bugarske. Pri tom je važno spomenuti da se krijumčarenje navedenom rutom odvija u oba smjera pa se mijenja dosadašnji trend krijumčarenja sintetičkih droga s područja zapadnoeuropskih zemalja na istočnoeuropsko tržište, odnosno trgovina se odvija i u obrnutom smjeru.

Marihuana i hašiš krijumčare se u manjim količinama tijekom ljetne turističke sezone kada ih inozemni turisti, većinom iz zapadnoeuropskih zemalja, unose u našu zemlju uglavnom za osobne potrebe. Veće količine marihuane krijumčare se iz susjednih, također pretežito tranzitnih zemalja. Pri tom se zamjećuje sve veća prisutnost organiziranog kriminaliteta u Albaniji i na Kosovu gdje se otkrivaju veća skladišta droge koja je namijenjena zapadnoeuropskom tržištu.

Potrebno je istaknuti kako na dostupnost droga utječu pravci trgovanja, način prijevoza, trenutna ponuda i potražnja na određenom području, čistoća i cijena droge koje se razlikuju u pojedinim europskim državama.

Čistoća kanabisa razlikuje se ovisno o tome je li riječ o biljci (1-10% THC-a) ili o smoli (2-13% THC-a). Uz čistoću je usko vezana i cijena, pa se cijena 1 grama smole (hašiša) u Europi kreće između 3 i 11 eura, a biljke (marihuane) od 1-12 eura. U Hrvatskoj cijena 1 g marihuane kreće se između 1,5 i 4 eura, a hašiša od 5-7 eura. Čistoća uzoraka amfetamina kreće se od manje od 10 posto u Njemačkoj, Danskoj, Francuskoj i Velikoj Britaniji do više od 30 posto u Nizozemskoj, Poljskoj i nekim baltičkim i skandinavskim zemljama. U posljednjih pet godina cijena amfetamina stabilna je ili opada u dvadesetak europskih zemalja i kreće se između 10 i 20 eura po gramu. I Hrvatska prati navedene podatke (1 g kreće se između 10 i 15 eura).

Čistoća tablete ecstasya odnosi se na količinu MDMA-a u tableti koja se kreće oko 21-90 mg. Droga je sada znatno jeftinija nego što je bila 1990-ih. Prosječna cijena tablete ecstasya kreće se između 4 i 10 eura, a neke europske zemlje svjedoče i o nižoj cijeni (manje od 2 eura) koja nastavlja padati. U Hrvatskoj tableta košta od 4 do 7 eura. Europske cijene doze LSD-a kreću se između 4 i 30 eura, a u Hrvatskoj između 15 i 18 eura.

Od 2000. godine cijene kokaina u Europi padaju, a potrošnja se povećava. Povećana ponuda kokaina u Europi odražava se i na veći broj zapljena. Tehnološki napredak i nove alternativne rute krijumčarenja kokaina utječu na veću konkurentnost na tržištu, što utječe i na pad cijena. 1 g kokaina kreće se između 44 i 88 eura, a uzorci pokazuju čistoću između 22 i 57 posto. U gotovo svim europskim zemljama, osim u Portugalu i Španjolskoj (u RH 1 g kokaina kreće se između 50 i 70 eura), čistoća i cijena kokaina padaju u posljednjih pet godina. Zanimljivo je da se u pojedinim europskim zemljama (npr. u Velikoj Britaniji) povećava zlouporaba cracka, koji češće koriste marginalizirane skupine poput prostitutki i etničkih manjina, dok u Hrvatskoj nije registrirana ni jedna osoba liječena od cracka.

Izvori EMCDDA-a pokazuju da se čistoća i cijene opojne droge heroina razlikuju i ovisno o boji heroina. Čistoća uzoraka smeđeg heroina kreće se između 15 i 30 posto, a cijena 1 g kreće se između 30 i 80 eura. Uzorci bijelog heroina pokazuju čistoću između 30 i 50 posto, a 1 g košta između 31 i 151 eura. Cijene smeđeg heroina više su u skandinavskim zemljama nego u ostatku Europe. U Rumunjskoj je zabilježena najniža cijena, a u Španjolskoj najviša. U Hrvatskoj 1 g heroina kreće se između 25 i 40 eura.

Uz zlouporabu droga usko je povezan i kriminalitet. U razdoblju od 2002. do 2007. broj kaznenih djela vezanih uz zlouporabu opojnih droga u europskim zemljama povećan je za 29 posto. Podatci upućuju na rastuće trendove u većini zemalja, osim u Bugarskoj, Češkoj, Grčkoj, Luksemburgu, Mađarskoj i Sloveniji, koje bilježe smanjenje broja prijava u navedenom razdoblju.

U većini europskih zemalja konzumiranje droga ili posjedovanje za vlastitu uporabu predstavljaju većinu prijestupa vezanih uz zlouporabu droga (91% od ukupnih prijestupa). Kaznena djela vezana uz ponudu droga dominiraju u Češkoj i Nizozemskoj. U Češkoj se posjedovanje malih količina droge za vlastitu uporabu kažnjava opomenom ili novčanom kaznom, dok se u Nizozemskoj prijestupi vezani uz uporabu droga za osobnu uporabu, u pravilu ne procesuiraju.

Kazneno djelo zlouporabe droga u Hrvatskoj participira u ukupnom broju prijavljenog kriminaliteta za 2007. kod punoljetnih osoba s 13,4 posto, te je prekinut višegodišnji trend pada broja optuženja. Među osuđujućim presudama najviše ima uvjetnih osuda (54%), čime se slijedi trend zapadnoeuropskih zemalja koje ističu važnost smanjenja broja ovisnika u penalnom sustavu, te izricanje većeg broja alternativnih sankcija. Prisutan je i pad maloljetničkog kriminaliteta vezanog uz zlouporabu droga od 40 posto. Među maloljetnicima prijavljenim za zlouporabu droga, čak 77 posto ih je prijavljeno za posjedovanje droge, najčešće marihuane radi vlastite uporabe. Kod 78,5 posto maloljetnika prijava je riješena odbačajem po načelu svrhovitosti.

Zlouporaba droga češća je pojava među zatvorenicima nego među općom populacijom. Na izdržavanju kazne zatvora u zemljama Europske unije nalazi se 600.000 zatvorenika. Istraživanja provedena u Zapadnoj Europi pokazuju da između trećine i polovice osoba ispitanih unutar penalnog sustava redovito upotrebljava ilegalne droge te da su u penalnom okruženju prisutni najopasniji načini zlouporabe droge (intravenozno uzimanje). No, dolaskom u zatvorski sustav, zbog poteškoća u nabavljanju droga, dio korisnika smanji ili prestane s konzumiranjem.

Broj zatvorenika-ovisnika o drogama (s izrečenom i bez izrečene mjere liječenja) upućenih na izvršavanje kazne zatvora posljednjih 10 godina neprestano raste.

Stoga je potrebno posebnu pozornost usmjeriti na razvoj programa individualnog i grupnog rada s takvim osobama.

U većini europskih zemalja, pa tako i u Hrvatskoj, kanabis sudjeluje u većini kaznenih djela (83%) koja su vezana uz zlouporabu droga te i dalje ostaje najzastupljenija droga u toj vrsti otkrivenih kaznenih djela. Veći broj kaznenih djela vezanih uz ostale droge javlja se u samo dvije države: uz heroin u Litvi (26%), te uz metamfetamin u Češkoj (59%). Specifičnost Latvije jest jednaka zastupljenost heroína, kanabisa i ecstasija među kaznenim djelima toga tipa.

U navedenom petogodišnjem razdoblju broj kaznenih djela vezanih uz kokain povećao se za 59 posto u svim europskim zemljama, osim u Bugarskoj i Njemačkoj. Silazni trend broja kaznenih djela vezanih uz heroin počeo se kretati u suprotnom smjeru, pa se bilježi porast broja kaznenih djela vezanih uz heroin za 7 posto. Broj kaznenih djela vezanih uz amfetamin nastavlja se povećavati, dok se broj kaznenih djela vezanih uz ecstasy smanjuje.

Zatvorenici osuđeni zbog kaznenih djela vezanih uz zlouporabu opojnih droga čine između 10 i 30 posto zatvorske populacije u Europskoj uniji. Taj se postotak povećava posljednjih godina u nekolicini srednjoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja.

Pružanje zdravstvenih usluga zatvorenicima postaje sve važnije područje u borbi protiv droga, budući da se zatvori moraju suočiti s nadolazećim izazovima koji su vezani uz specifičnu zdravstvenu njegu korisnika droga, kao što su krvlju prenosive zarazne bolesti i psihijatrijski komorbiditet. Iako se u nekoliko zemalja članica provode nacionalni zdravstveni programi u zatvorskom sustavu, potrebno je učiniti još mnogo toga kako bi se zatvorenicima osigurala kvalitetna zdravstvena njega koja je usporediva s ponudom zdravstvene njege izvan zatvorskog sustava. Usluge koje se nude ovisnim zatvorenicima u europskim državama uključuju informacije o drogama i zdravlju, testiranje na zarazne bolesti i cijepljenje, tretman ovisnosti koji uključuje detoksikaciju, supstitucijske tretmane i drug-free pristupe te pripremu za otpust.

Supstitucijsku terapiju, nakon upućivanja na izdržavanje kazne zatvora, u svoj penalni sustav implementirala je 21 država. Ta je terapija dostupna u gotovo svim zatvorima u samo devet država, te u nešto više od polovice zatvora u još četirima državama. U Češkoj, Francuskoj, Njemačkoj i Velikoj Britaniji zamjenska terapija omogućena je u manje od polovice zatvora, dok se u Mađarskoj, Poljskoj, Finskoj i Švedskoj provodi u nekolicini zatvora. U čak devet zemalja (Bugarska, Estonija, Grčka, Cipar, Litva, Latvija, Slovačka, Rumunjska i Turska) zamjenska terapija nije omogućena u penalnom sustavu.

Mjere prevencije, smanjenja štete i individualnog savjetovanja dostupne su u zatvorima većine europskih zemalja. Testiranje na hepatitis C također je prisutno u svim zemljama, osim u Mađarskoj, Poljskoj i Turskoj, a 13 zemalja je uvelo u sustav cijepljenje protiv hepatitisa B. Informacije o smrtima povezanim uz uporabu droga prisutne su u sedam, a zamjena šprica i igala omogućena je u pet zemalja.

Broj zatvorenika - ovisnika o opojnim drogama (s izrečenom i bez izrečene mjere liječenja) u Hrvatskoj, upućenih na izvršavanje kazne zatvora, posljednjih 10 godina kontinuirano raste, te je u 2007. iznosio 1.056, što je za 22 posto više nego 2006. Usporedo s tim raste i broj ovisnika zatvorenika kojima je izrečena sigurnosna mjera liječenja od ovisnosti, što upućuje na to da je nužno potrebno unutar penalnog sustava posebnu pozornost usmjeriti na razvoj programa individualnog i grupnog rada s takvim osobama, kao i na osiguranje permanentne edukacije osoblja za rad s navedenim zatvorenicima. Tijekom 2007. u zatvorskom sustavu sa zatvorenicima, pritvorenicima i prekršajno kažnjenim osobama ovisnicima provodila se edukacija i psihosocijalna pomoć u obliku pojedinačnog ili grupnog rada, koje su u pravilu provodili službenici tretmana, zatim vanjski stručnjaci kao izvoditelji ili supervizori

programa i nevladine udruge. Tijekom 2007. godine za liječnike zatvorskog sustava nastavljena je provedba programa sustavne edukacije o farmakoterapiji opijatskim agonistima s posebnim naglaskom na liječenje buprenorfinom (Subutex) radi stjecanja potvrđnice o ovlaštenom propisivanju tih lijekova pritvorenicima i zatvorenicima evidentiranog ovisničkog statusa. Edukacija je provedena u suradnji s Referentnim centrom za liječenje bolesti ovisnosti Kliničke bolnice „Sestre milosrdnice“.

2.1. HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

U Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, koji prati sve podatke o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu, do kraja 2008. godine ukupno je registrirano 27.420 osoba.

Tijekom 2008. godine u Republici Hrvatskoj ukupan broj liječenih ovisnika o drogama povećan je za 0,6 posto, u odnosu na 2006. bio je povećan za samo 0,5 posto, što pokazuje da je došlo do stabilizacije broja liječenih ovisnika. S obzirom na prvi put liječene, kao i prethodne godine smanjio se broj osoba koje su prvi put liječene za 4,4 posto u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje, a u usporedbi s 2006. godinom predstavlja smanjenje za 15 posto, što je drugi put nakon 2004. godine kada se broj osoba koje su prvi put liječene smanjio za 12 posto u odnosu na 2003. godinu.

Tijekom 2008. godine ukupno je na liječenju bilo 7.506 osoba, od kojih je 1.700 bilo prvi put na liječenju što predstavlja najmanji udio novoliječenih osoba u proteklih 10 godina (22,6 %). Od toga je 769 (45,2 %) osoba zatražilo pomoć zbog ovisnosti o opijatima, a 931 (54,7%) osoba došla je na liječenje zbog ovisnosti o nekom drugom tipu droge. **Broj novoliječenih osoba se smanjuje, ponajprije liječenih zbog opijatske ovisnosti**, pa iako je droga u društvu sve dostupnija i jeftinija, nema značajnijeg porasta broja ovisnika.

Tablica 1. Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1998. – 2008.)

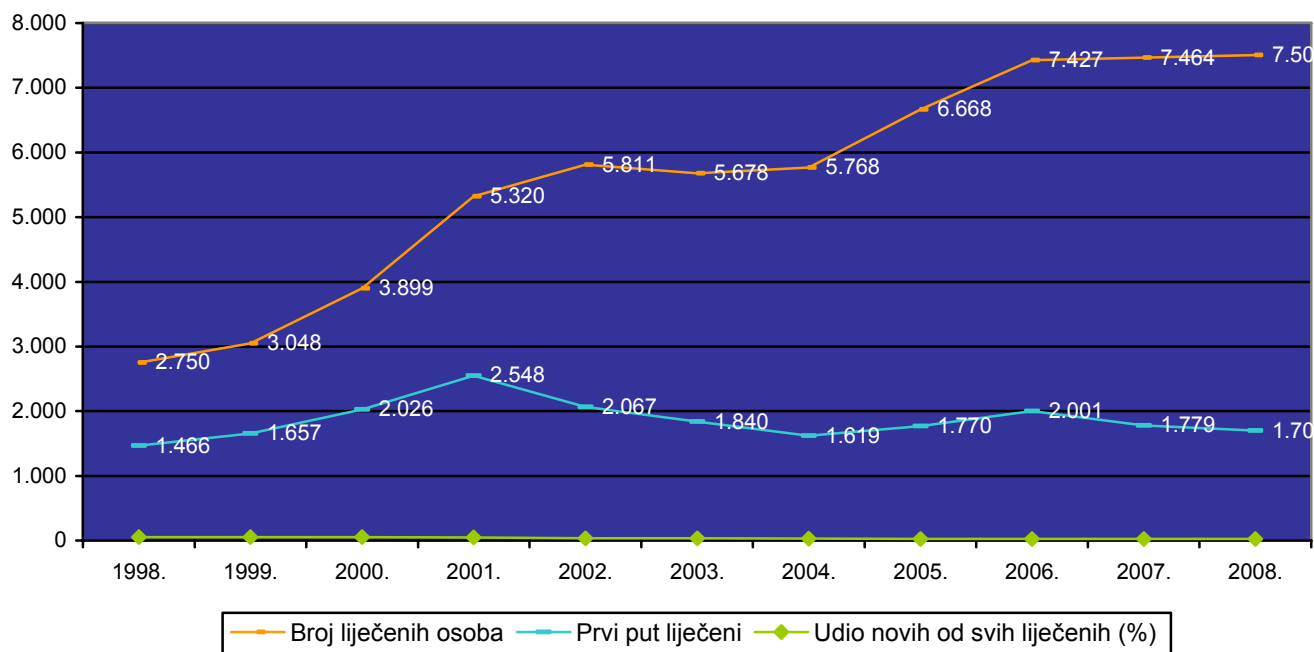
GODINA	Broj liječenih osoba	Prvi put liječeni	Udio novih od svih liječenih (%)
1998.	2.750(>17,3%)	1.466 (>83,9%)	53,3
1999.	3.048(>10,8%)	1.657(>13,0%)	54,4
2000.	3.899 (>27,9%)	2.026 (>22,3%)	52,0
2001.	5.320(>36,4%)	2.548 (>25,8%)	47,9
2002.	5.811(>9,2%)	2.067(<18,8%)	35,6
2003.	5.678(<2,3%)	1.840 (<10,9%)	32,4
2004.	5.768 (>1,6%)	1.619 (<12,0%)	28,1
2005.	6.668(>15,6%)	1.770 (>9,3%)	26,5
2006.	7.427 (>11,4%)	2.001 (>13,1%)	26,9
2007.	7.464(>0,5%)	1.779 (<11,1%)	23,8
2008.	7.506(>0,6%)	1.700 (<4,4%)	22,6

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Broj **novih osoba** (prikaz u Tablici 2.) koje na liječenje dolaze zbog zlouporabe i/ili ovisnosti o opijatima bio je relativno stabilan u posljednjih pet godina i kretao se oko 800 osoba godišnje, dok su u 2008. godini na liječenju bile 5.832 osobe, od kojih je 769 bilo prvi put na liječenju (**13,2 posto**). **To je dosad najmanji udio novopridošlih korisnika opijata** od svih koji su u određenoj godini uzimali opijate.

U 2008. se u usporedbi s 2007. godinom uočava blago povećanje broja osoba liječenih zbog opijata od 2,3 posto (Tablica 2.).

Grafički prikaz 1. Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1998. – 2008.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 2. Liječene osobe zbog opijatske ovisnosti ukupno, broj i udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti (1995. – 2008.)

GODINA	Broj liječenih osoba zbog opijata	Prvi put liječeni zbog opijatskog tipa ovisnosti (F11.-)	Udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti među ukupno liječenim opijatskim ovisnicima
1995.	989	521	52,7
1996.	1.436	610	42,5
1997.	1.866	631	33,8
1998.	2.085	1.048	50,3
1999.	2.057	893	43,4
2000.	2.520	1.009	40,0
2001.	3.067	1.066	34,8
2002.	4.061	846	20,8
2003.	4.087	802	19,6
2004.	4.163	732	17,6
2005.	4.867	785	16,1
2006.	5.611	876	15,6
2007.	5.703	800	14,0
2008.	5.832	769	13,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

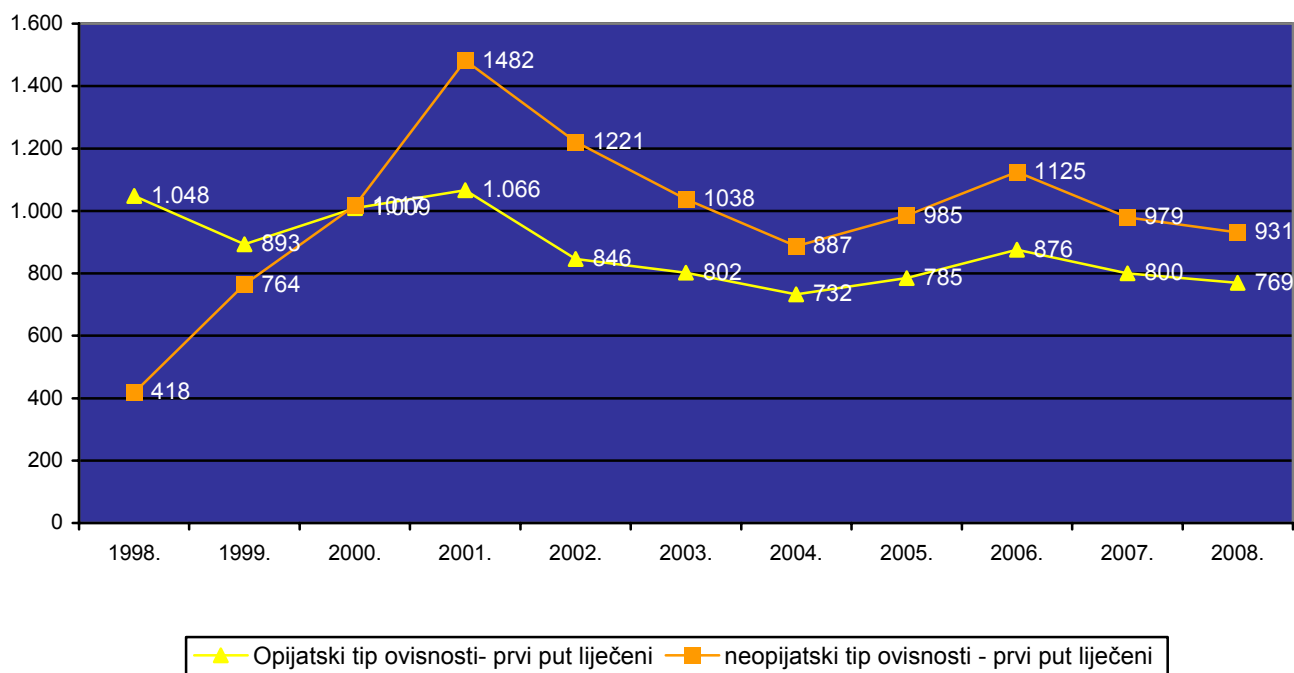
Iz podataka je razvidno da je među liječenim osobama kontinuirano najviše onih koji na liječenje dolaze zbog zlouporabe opijata. U nekoliko proteklih godina udio iznosi više od 70 posto, dok u 2008. godini iznosi 77,7 posto, što je u usporedbi s godinom prije povećanje od 1,3 posto, i najviši udio u proteklih 11 godina.

Tablica 3. Ukupan broj liječenih, broj i udio osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti od ukupno liječenih (1995. – 2008.)

GODINA	Broj liječenih osoba	Broj osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti	Udio liječenih zbog opijatske ovisnosti od svih liječenih (%)
1995.	1.340	989	73,8
1996.	1.766	1.436	81,3
1997.	2.344	1.866	79,6
1998.	2.750	2.085	75,8
1999.	3.048	2.057	67,5
2000.	3.899	2.520	64,6
2001.	5.320	3.067	57,7
2002.	5.811	4.061	69,9
2003.	5.678	4.087	72,0
2004.	5.768	4.163	72,2
2005.	6.668	4.867	73,0
2006.	7.427	5.611	75,5
2007.	7.464	5.703	76,4
2008.	7.506	5.832	77,7

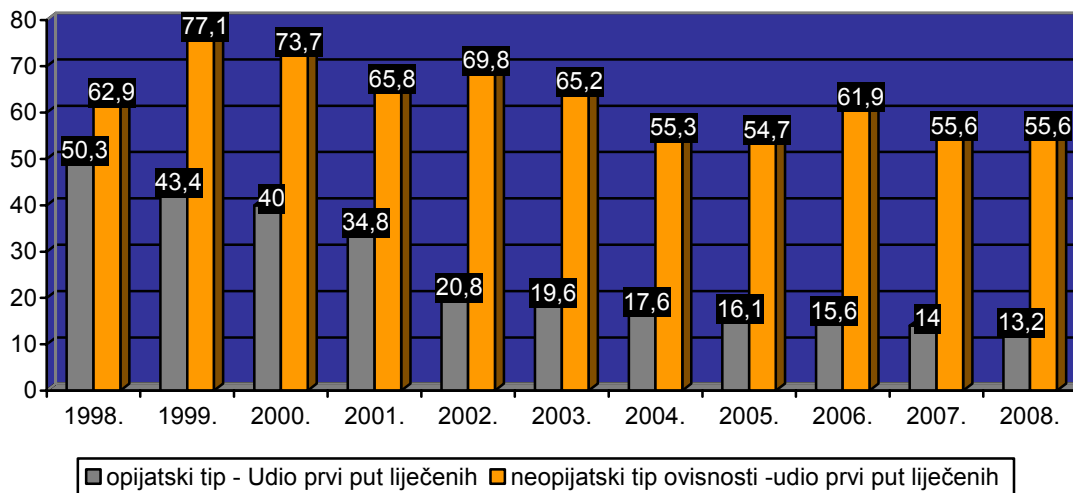
Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 2. Broj prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti i broj liječenih zbog neopijatske ovisnosti (1998. – 2008.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 3. Udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti i udio liječenih zbog neopijatske ovisnosti u ukupnom broju liječenih (1998. – 2008.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 4. Broj osoba prvi put liječenih ukupno, broj i udio osoba prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti od svih prvi put liječenih (1995. – 2008.)

GODINA	Novootkriveni prvi put evidentirani svi tipovi ovisnosti	Novi opijatski tip	Udio novih opijatskih od novih liječenih
1995.	652	521	79,9
1996.	749	610	81,4
1997.	797	631	79,2
1998.	1.466	1.048	71,5
1999.	1.657	893	53,9
2000.	2.026	1.009	49,8
2001.	2.548	1.066	41,8
2002.	2.067	846	40,9
2003.	1.840	802	43,6
2004.	1.619	732	45,2
2005.	1.770	785	44,4
2006.	2.001	876	43,8
2007.	1.779	800	45,0
2008.	1.700	769	45,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

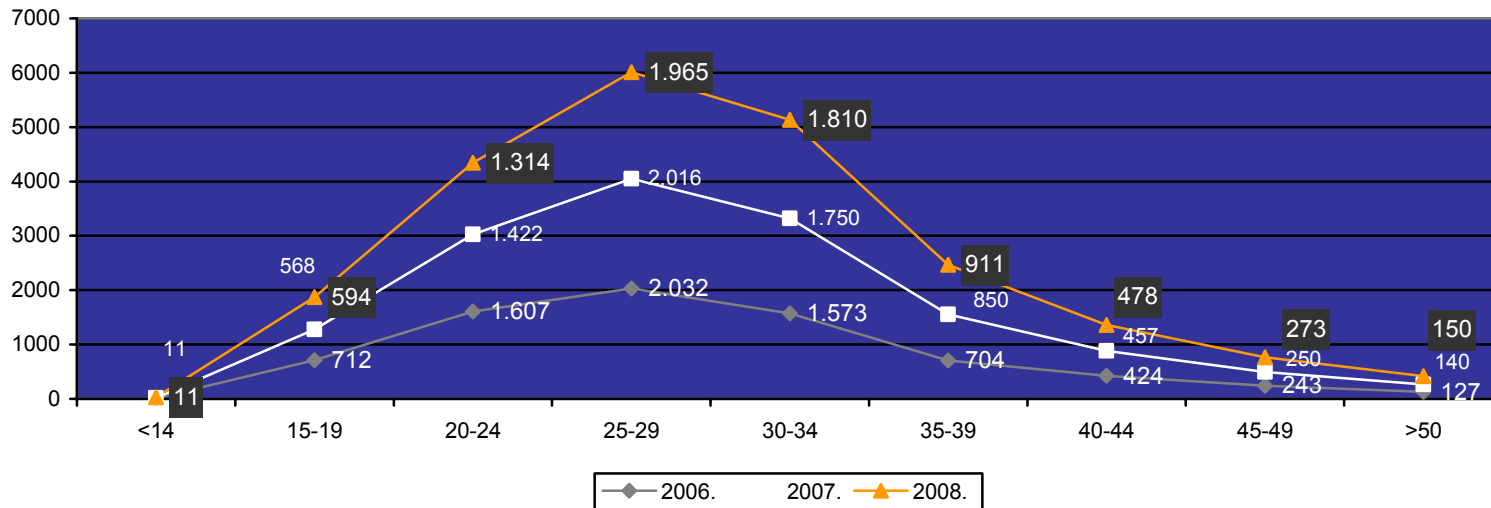
Udio opijatskih ovisnika među onima koji su prvi put zatražili liječenje je 45,2 posto. Takav se udio registrira već od 2000. godine, jer u sustav sve više dolaze mladi i maloljetnici koje je na liječenje uputio Centar za socijalnu skrb ili Općinsko državno odvjetništvo, a koji u najvećem broju slučajeva nisu opijatski ovisnici. Ukupan broj novootkrivenih, prvi put evidentiranih, u odnosu na 2007. godinu smanjio se za 4,4 posto, a broj novoevidentiranih liječenih zbog opijatskog tipa ovisnosti relativno je stabilan te ih je proteklih 7 godina evidentirano oko 800.

Tablica 5. Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi i spolu (2006. – 2008.)

DOB	2006.						2007.						2008.					
	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)	broj	udio (%)
< 14 god.	6	0,1	3	0,2	9	0,1	7	0,1	4	0,3	11	0,1	8	0,1	3	0,2	11	0,1
15-19 god.	568	9,3	144	11,1	712	9,6	452	7,3	116	9,0	568	7,6	475	7,6	119	9,3	594	7,9
20-24 god.	1.285	20,9	322	24,8	1.607	21,6	1.113	18,0	309	24,0	1.422	19,1	1.016	16,3	298	23,3	1.314	17,5
25-29 god.	1.665	27,1	367	28,3	2.032	27,3	1.664	26,9	352	27,3	2.016	27,0	1.625	26,1	340	26,6	1.965	26,2
30-34 god.	1.386	22,6	187	14,4	1.573	21,2	1.528	24,7	222	17,2	1.750	23,4	1.589	25,5	221	17,3	1.810	24,1
35-39 god.	587	9,6	117	9,0	704	9,5	722	11,7	128	9,9	850	11,4	784	12,6	127	9,9	911	12,1
40-44 god.	343	5,6	81	6,3	424	5,7	386	6,3	71	5,5	457	6,1	399	6,4	79	6,2	478	6,4
45-49 god.	203	3,3	40	3,1	243	3,3	202	3,3	48	3,7	250	3,3	229	3,7	44	3,4	273	3,6
> 50 god.	92	1,5	35	2,7	127	1,7	102	1,7	38	3,0	140	1,9	103	1,7	47	3,6	150	2,0
Ukupno	6.135	100,0	1.296	100,0	7.176	100,0	6.176	100,0	1.288	100,0	7.464	100,0	6.228	100,0	1.278	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

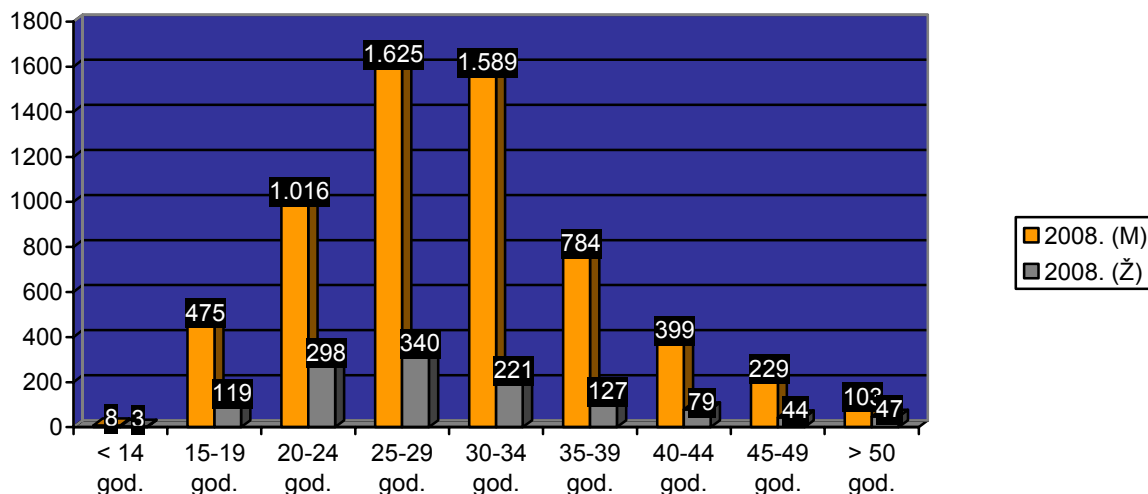
Grafički prikaz 4. Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi (2006. – 2008.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela liječenih osoba prema spolu nije se značajnije promijenila u 2008. godini u odnosu na prethodne godine. Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prijašnjih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Od 7.506 ukupno liječenih, 83 posto ili 6.228 su bili muškarci dok je zbog problema sa zluporabom psihoaktivnih sredstava bilo liječeno 1.278 ili 17 posto žena. Omjer liječenih muškaraca i žena iznosi 4,9:1, te se nije značajnije mijenjao proteklih godina.

Grafički prikaz 5. Liječeni zbog zluporabe psihoaktivnih droga u 2008. godini po dobi i spolu

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

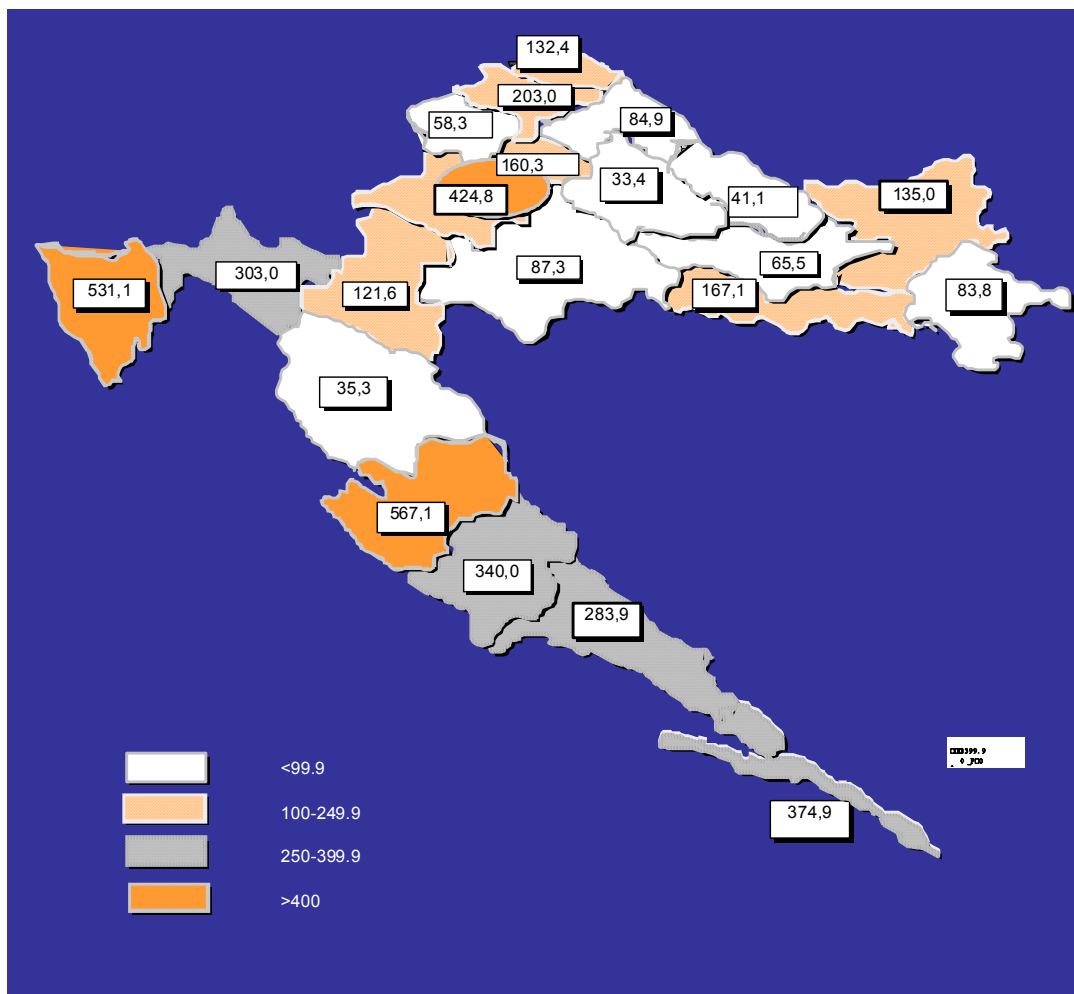
Prosječna dob liječenih osoba u 2008. godini bila je 30 godina. U Tablici br. 6. vidljivo je kako ovisnička populacija sve više stari, te da prosječne dobi liječenih osoba pokazuju trend rasta. Samo u posljednje četiri godine prosječna dob liječenih muškaraca se povećala za gotovo dvije, a žena za 1,4 godine.

Tablica 6. Prosječne dobi osoba liječenih zbog zluporabe psihoaktivnih droga (2005. - 2008.) po spolu

GODINA LIJEČENJA	PROSJEČNA DOB		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Slika 1. Osobe liječene zbog zlorabe psihoaktivnih droga u 2008. i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podatcima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika (15-64 godine) prema županijama, najviša stopa liječenih osoba je u:

1. Zadarskoj županiji (567,1)
2. Istarskoj županiji (531,1)
3. Gradu Zagrebu (424,8)
4. Dubrovačko-neretvanskoj županiji (374,9)
5. Šibensko-kninskoj županiji (340,0)
6. Primorsko-goranskoj županiji (303,0)
7. Splitsko-dalmatinskoj županiji (283,9).

Sve ostale županije su ispod hrvatskog prosjeka. Stopa liječenih u Republici Hrvatskoj je gotovo identična kao godinu prije i iznosi 251,4 liječenih osoba na 100.000 odraslih osoba. (2007.: 250,3). Prema podatcima za **opijatske ovisnike, nije došlo do promjena u stopama u odnosu na proteklu godinu. Najvišu stopu osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika (15-64 godine) ima Zadarska županija (519,1), slijedi Istarska županija (488,9), Šibensko-kninska županija (312,0), Dubrovačko-neretvanska županija (306,4), Grad Zagreb (302,8), Primorsko-goranska županija (272,3) te Splitsko-dalmatinska županija sa stopom od 260,3.** Ostale županije imaju nižu stopu od stope za Republiku Hrvatsku koja je iznosila 195,5 (2007.: 191,1) za osobe liječene zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi.

Tablica 7. Stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta

ŽUPANIJA	Broj	Liječene osobe ukupno			Svi tipovi ovisnosti	Prvi put liječeni		
		Stopa na 100.000*	Od toga opijati	Stopa na 100.000* (opijati)		Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih(%)
Grad Zagreb	2.281	424,8	1.626	302,8	532	23,3	182	34,2
Zagrebačka	337	160,3	230	109,4	94	27,9	30	31,9
Krapinsko-zagorska	55	58,3	28	29,7	22	40	5	22,7
Sisačko-moslavačka	106	87,3	38	31,3	62	58,5	10	16,1
Karlovačka	112	121,6	33	35,8	38	33,9	7	18,4
Varaždinska	252	203,0	182	146,6	53	21,0	23	43,4
Koprivničko-križevačka	70	84,9	32	38,8	26	37,1	6	23,1
Bjelovarsko-bilogorska	29	33,4	4	4,6	20	69,0	1	5,0
Primorsko-goranska	641	303,0	576	272,3	95	14,8	48	50,3
Ličko-senjska	12	35,3	10	30,3	4	33,3	3	75,0
Virovitičko-podravska	25	41,1	7	11,5	15	60,0	2	13,3
Požeško-slavonska	36	65,5	28	50,9	13	36,1	7	53,9
Brodsko-posavska	191	167,1	112	98,0	66	34,5	21	31,8
Zadarska	602	567,1	551	519,1	84	13,9	57	67,9
Osječko-baranjska	299	135,0	189	85,3	86	28,8	41	47,7
Šibensko-kninska	243	340,0	223	312,0	34	13,9	20	58,8
Vukovarsko-srijemska	113	83,8	95	70,4	43	38,1	32	74,4
Splitsko-dalmatinska	879	283,9	806	260,3	164	18,7	107	65,3
Istarska	755	531,1	695	488,9	121	16,0	90	74,4
Dubrovačko-neretvanska	301	374,9	246	306,4	70	23,3	38	54,3
Međimurska	127	158,6	96	119,9	31	24,4	13	41,9
UKUPNO HRVATSKA	7.466	251,4	5.807	195,5	1.673	22,4	743	44,4
Druge države	40	0,00	39	0,00	27	67,50	26	96,3
Ukupno	7.506	0,00	5.846	0,00	1.700	22,7	769	45,2

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Stope prema Popisu stanovništva 2001. godine, Državni zavod za statistiku

Tablica 8. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u izvanbolničkim uvjetima u 2008.

SLUŽBA ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	Liječene osobe (Broj)	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.383	19,1
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	63	0,9
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	18	0,2
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	99	1,4
Karlovačka županija - ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	73	1,0
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	250	3,5
Koprivničko-križevačka županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	42	0,6
Bjelovarsko-bilogorska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	16	0,2
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	582	8,0
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	7	0,1
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	13	0,2
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	45	0,6
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	161	2,2
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	624	8,6
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	287	4,0
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	212	2,9
Vukovarsko-srijemska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	75	1,0
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	820	11,3
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	582	8,0
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	187	2,6
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	298	4,1
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	109	1,5
KB „Sestre milosrdnice“ – poliklinika	1.289	17,8
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	7.235	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U svim županijama pri Zavodu za javno zdravstvo djeluje Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti koja dostavlja podatke o liječenim osobama u Hrvatski zavod za javno zdravstvo. **Na prvom mjestu po udjelu liječenih osoba nalazi se Služba za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika Grada Zagreba**, koja djeluje na više lokacija i primila je najviše osoba (1.383 – 19,1% od svih izvanbolnički liječenih u Republici Hrvatskoj), što je za 10,4 posto više nego prethodne godine.

Ovdje je uvrštena i Klinička bolnica „Sestre milosrdnice“ budući da se u Gradu Zagrebu velik broj osoba liječi u toj bolnici, kako u bolničkom tako i u izvanbolničkom tretmanu (1.289 osoba ili 17,8% svih izvanbolnički liječenih u Hrvatskoj). U Službi za prevenciju ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije (na više lokacija) u tretmanu u 2008. godini bilo je 820 osoba (11,3%). Služba za izvanbolničko liječenje Zadarske županije imala je u 2008. godini 624 osobe na liječenju (8,6%), dok je u Istarskoj županiji bilo liječeno 769 osoba (10,6%). Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika Primorsko-goranske županije liječila je 582 osobe (8,0%).

Tablica 9. Broj osoba bolnički liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2008. godini

STACIONARNA ZDRAVSTVENA USTANOVA	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		
		Broj	%	Broj b.o. dana po osobi
Psihijatrijska bolnica Vrapče	293	411	27,3	37
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	228	247	16,4	16
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	132	195	12,9	46
KBC Zagreb (Rebro)	12	14	0,9	22
Opća bolnica Sv. Duh	13	13	0,9	2
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	8	11	0,7	24
Opća bolnica "Dr I. Pedišić" Sisak	2	2	0,1	3
NPS bolnica „Dr. I. Barbot“ Popovača	22	25	1,7	31
Opća bolnica Karlovac	6	6	0,4	13
Opća bolnica Varaždin	23	28	1,9	9
Opća bolnica Koprivnica	7	9	0,6	6
Opća bolnica Bjelovar	2	2	0,1	16
Klinički bolnički centar Rijeka	67	80	5,3	16
Psihijatrijska bolnica Rab	113	201	13,3	79
Psihijatrijska bolnica Lopača	12	12	0,8	330
Opća bolnica Virovitica	4	4	0,3	26
Županijska bolnica Požega	2	2	0,1	3
Opća bolnica „Dr.J.Benčević“, Slavonski Brod	24	29	1,9	10
Opća bolnica Nova Gradiška	3	3	0,2	5
Opća bolnica Zadar	42	42	2,8	10
Psihijatrijska bolnica Ugljan	8	8	0,5	68
Klinička bolnica Osijek	5	5	0,3	14
Opća bolnica Šibenik	12	12	0,8	8
Opća bolnica Vukovar	14	11	0,7	10
Opća bolnica Vinkovci	13	15	1,0	14
Klinička bolnica Split	31	38	2,5	14
Opća bolnica Pula	50	55	3,7	10
Opća bolnica Dubrovnik	15	16	1,1	5
Županijska bolnica Čakovec	7	6	0,4	7
Opća bolnica Nova Gradiška	4	4	0,3	2
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.174	1.506	100,0	33

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama u 2008. godini liječeno je 13,5 posto više osoba nego u 2007., a broj hospitalizacija koji je u 2007. bio 1,2 hospitalizacije po osobi povećao se na 1,3 puta po osobi. U 2008. povećala se prosječna dužina boravka s 31,9 dana u 2007. na 33 dana u 2008. **U Psihijatrijskoj bolnici Vrapče na specijaliziranom odjelu za ovisnosti i dalje je kao i u 2007. bilo najviše hospitaliziranih osoba**, ali se za 12,3 posto povećao broj hospitaliziranih osoba koje su bile i više puta evidentirane s prosječnim trajanjem boravka od 37 dana na bolničkom odjelu, dok je u 2007. prosječno trajanje boravka u navedenoj ustanovi iznosilo 34,5 dana. U Psihijatrijskoj bolnici Sveti

Ivan (Jankomir) liječene su 132 osobe i to u prosjeku 46 dana, te se također bilježi povećanje u odnosu na prethodnu godinu (2007.:118 osoba, prosječna dužina boravka 39,5 dana). Iz bolničkih prijava razvidno je da bolesnici uz ovisnost često imaju i neku drugu psihijatrijsku bolest ili poremećaj (specifični poremećaji ličnosti, alkoholizam, shizofrenija, akutni i prolazni psihotični poremećaj, depresivne epizode itd.) pa su stoga njihovi boravci u psihijatrijskim bolnicama duži nego u općim i kliničkim bolnicama. Iz tog razloga najveći broj dana provodili su pacijenti u psihijatrijskim bolnicama Lopača (330 dana) i Ugljan (68 dana). Pet bolnica registriralo je liječenje 18 osoba u dnevnoj bolnici.

Tablica 10. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2008. godini prema stupnju obrazovanja i dobi

DOB	NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA								Sveukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
<14	2	-	-	-	-	-	-	-	2
15-19	4	27	26	21	-	-	1	3	82
20-24	12	130	96	486	6	-	3	17	750
25-29	26	240	136	1.216	48	29	3	17	1.715
30-34	20	227	125	1.174	50	60	2	14	1.672
35-39	3	109	70	609	22	31	2	7	853
40-44	3	58	38	291	15	14	1	5	425
45-49	1	35	7	176	11	12	1	6	249
>50	3	11	6	62	5	8		3	83
UKUPNO	74	837	504	4.035	157	154	13	72	5.846
%	1,3	14,3	8,6	69,0	2,7	2,6	0,2	1,2	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Podatci o stečenom obrazovanju opijatskih ovisnika pokazuju da najveći udio među liječenim osobama ima završenu srednju školu, njih 4.035 (69,0%). Osnovnu školu ih je završilo 837 (14,3%), a 74 osobe nisu stekle ni najosnovnije obrazovanje. S obzirom da je 68 osoba starije od 19 godina, to je vjerojatno i kraj njihova obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet ima 157 liječenih zbog zlouporabe opijata. Obrazovanje, zapošljavanje i resocijalizacija liječenih ovisnika predstavlja vrlo važan element u cjelokupnom liječenju, te kasnije u apstinencijskom postupku.

Stoga je važno liječenim ovisnicima omogućiti doškoloavanje, prekvalifikaciju ili stjecanje posebnih znanja i vještina koje će im omogućiti lakše zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada. **Podatci o stečenom obrazovanju neopijatnih ovisnika** pokazuju da među liječenim osobama najviše ih ima završenu srednju školu, njih 867 (52,2%). Osnovnu školu je završilo 247 osoba (14,3%). S nezavršenom osnovnom školom je 41 osoba od kojih je 20 starijih od 19 godina pa je za pretpostaviti da je to njihovo konačno obrazovanje. Završenu višu školu ili fakultet imaju 42 osobe liječene zbog zlouporabe neopijata.

Tablica 11. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema radnom statusu

RADNI STATUS	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nezaposlen	1.883	32,2	450	27,1	2.333	31,1
Redovan posao	2.437	41,7	383	23,1	2.820	37,6
Povremeni posao	845	14,5	107	6,4	952	12,7
Samostalna djelatnost	107	1,8	20	1,2	127	1,7
Učenik	78	1,3	367	22,1	445	5,9
Student	131	2,2	175	10,5	306	4,1
Umirovljenik	258	4,4	47	2,8	305	4,1
Kućanica	3	0,1	3	0,2	6	0,1
Drugo	21	0,4	8	0,5	29	0,4
Nepoznato	83	1,4	100	6,0	183	2,4
UKUPNO	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima **o radnom statusu** osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata razvidno je da ih se 32,6 posto (542) još uvijek nalazi u sustavu obrazovanja. Redoviti ili povremeni posao ima 29,5 posto liječenih osoba, dok ih je 27,1 posto nezaposleno. Od ukupno 5.846 liječenih zbog zlouporabe opijata, za 5.753 osobe postoji podatak o tome s kim stanuju. Kao i prethodnih godina većina liječenih osoba, njih 3.319 (56,8%) je živjela s primarnom obitelji, s partnerom je živjelo 605 osoba (10,3%), a s partnerom i djetetom njih 823 (14,1%). Ta činjenica ponovno potvrđuje da **u Hrvatskoj nije došlo do promjena u odnosu obitelji i ovisnika, te je obitelj i dalje potpuno uključena u proces liječenja.** U vrijeme kad su bili na liječenju, 729 liječenih osoba ili 10,0 posto je živjelo samostalno. Prema podacima **o uvjetima života** osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata, najviše njih 1.135 (68,4%) je živjelo s primarnom obitelji, a 81 osoba je živjela samostalno. S partnerom je živjela 51 osoba (3,4%), dok je s partnerom i djetetom živjelo 56 (3,4%) liječenih osoba. Obradom podataka u odnosu na 2007. godinu, kada je 35 liječenih osoba izjavilo da su beskućnici, u protekloj godini njih 23 nije imalo riješeno stambeno pitanje (0,3%), a u nekoj državnoj instituciji (zatvor, dječji dom itd.) je boravilo 275 (3,7%) osoba.

Tablica 12. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2008. godini prema bračnom i roditeljskom statusu

BRAČNI STATUS OVISNIKA	IMA LI DJECE					Ukupno	%
	Da	Ne	Nema djece, trudnoća u tijeku	Ima djece, trudnoća u tijeku	Nepoznato		
U braku	802	219	11	16	9	1.057	18,1
Neudana – neoženjen	176	3.427	14	2	24	3.643	62,3
Rastavljen/a	381	107			1	489	8,4
Udovac – udovica	26	8			1	35	0,6
Izvanbračna zajednica	214	332	10	4	1	561	9,6
Nepoznato	2	5			54	61	1,0
Ukupno	1.601	4.098	35	22	90	5.846	100,0
%	27,4	70,1	0,6	0,4	1,5		

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka **bračnog statusa** osoba liječenih zbog zlouporabe opijata **najviše njih nije u braku, 3.643 (62,3%)**. Bračnu zajednicu je stvorilo 1.057 osoba (18,1%), njih 561 (9,6%) živi u izvanbračnoj zajednici, rastavljeno je 489 (8,4%) osoba, dok je 48 osoba liječenih zbog zlouporabe opijata bilo udovac ili udovica. Prema podacima **o roditeljskom statusu** vidljivo je da **27,4 posto osoba liječenih zbog zlouporabe opijata ima djecu, te još 0,4 posto (22 osobe) imaju djecu i u trenutku liječenja očekuju novo dijete**. Od ukupno 1.601 liječene osobe koja ima djecu, njih 802 (50,1%) je u braku, 214 (13,4%) živi u izvanbračnoj zajednici, dok 583 (36,4%) osobe liječene zbog zlouporabe opijata same odgajaju djecu. **U trenutku liječenja kod 50 osoba je prvi put trudnoća bila u tijeku**. Analizom podataka bračnog statusa osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata, najviše njih (80,2%) u trenutku liječenja nije bilo u braku, samo 8,9 posto je izjavilo da je u braku, dok je 3,3 posto u trenutku liječenja živjelo u izvanbračnoj zajednici. Iz podataka **o roditeljskom statusu osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata** razvidno je da **većina njih, 1.299 ili 78,3 posto, nema djecu**. Samo 115 osoba (6,9%) ima djecu, od toga je njih 69 u braku, 14 osoba u izvanbračnoj zajednici, a 32 osobe liječene zbog zlouporabe neopijata samostalno odgajaju dijete.

Tablica 13. Broj roditelja koje su izjavile da su u trudnoći uzimale psihoaktivne droge (2003. – 2008.)

ŽUPANIJA	Godina					
	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Grad Zagreb	10	11	10	8	5	3
Zagrebačka	4	4	1	5	1	3
Krapinsko-zagorska	1	1	1	-	-	-
Sisačko-moslavačka	-	1	2	1	-	1
Karlovačka	-	-	-	-	-	1
Varaždinska	1	-	1	1	2	2
Koprivničko-križevačka	-	2	-	-	1	-
Bjelovarsko-bilogorska	-	-	-	-	1	-
Primorsko-goranska	-	1	4	-	1	4
Ličko-senjska	-	-	-	1	-	-
Virovitičko-podravska	1	-	-	-	-	-
Požeško-slavonska	1	1	1	-	-	-
Brodsko-posavska	2	1	1	-	-	-
Zadarska	4	6	4	-	5	4
Osječko-baranjska	-	3	4	2	1	1
Šibensko-kninska	1	3	6	5	2	10
Vukovarsko-srijemska	3	2	3	3	-	1
Splitsko-dalmatinska	4	3	-	-	-	-
Istarska	1	2	6	3	7	1
Dubrovačko-neretvanska	-	-	1	2	-	2
Međimurska	3	3	2	-	1	-
Nepoznato	-	1	2	-	-	-
UKUPNO	36	45	49	31	27	33

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo – Prijava poroda

Prema podacima Prijave poroda iz zdravstvenih ustanova Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (individualna prijava rodilišta) za 2008. godinu, od **ukupno 43.336 poroda** u Republici Hrvatskoj **33 roditelje su izjavile da su uzimale psihoaktivne droge** tijekom trudnoće od kojih je njih 15 već ranije bilo liječeno zbog ovisnosti o heroinu. Najviše roditelja je bilo iz Šibensko-kninske županije (10 roditelja), po 4 roditelje iz Zadarske i Primorsko-goranske županije, tri roditelje su evidentirane u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu, dvije roditelje u Dubrovačko-neretvanskoj i Varaždinskoj županiji, a po jedna roditelja u Osječko-baranjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Vukovarsko-srijemskoj, Karlovačkoj i Istarskoj županiji. Uzimanje droga u vrijeme trudnoće vrlo je velik rizik i za majku i za plod. Mnoga oštećenja uzrokovana uzimanjem droge za vrijeme trudnoće nisu vidljiva neposredno nakon rođenja, ali mogu poslije biti uzrokom poremećaja u ponašanju, teškoća koncentracije u učenju, jakog psihomotornog nemira ili su jednostavno ta djeca osjetljivija na bolesti i fizički slabija.

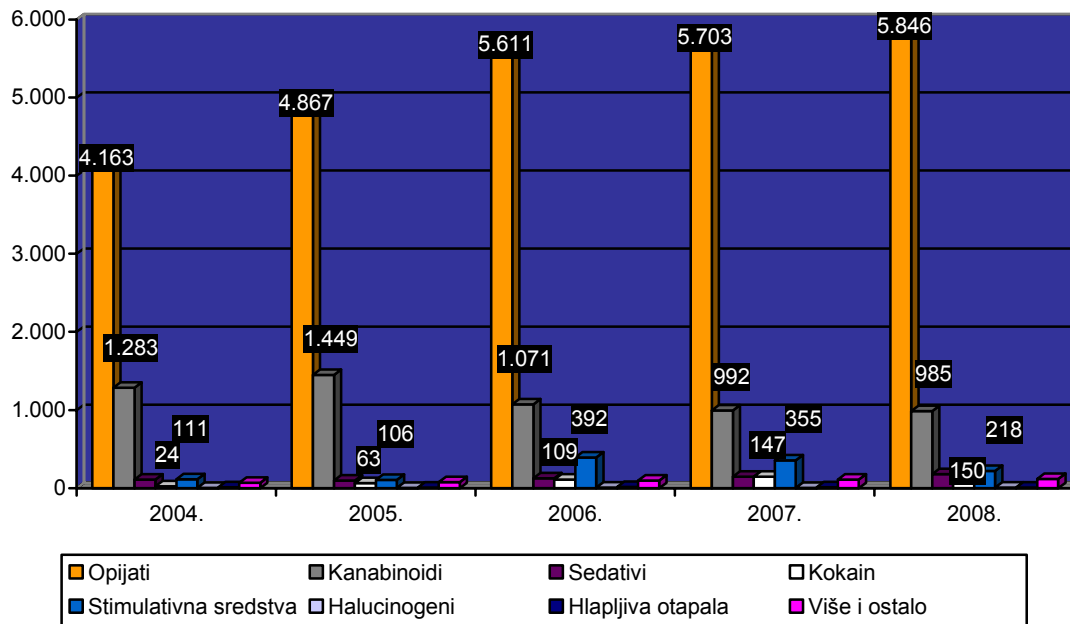
Tablica 14. Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2005. - 2008.)

VRSTA GLAVNOG SREDSTVA	Broj liječenih osoba							
	2005.		2006.		2007.		2008.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	4.867	73,0	5.611	75,5	5.703	76,4	5.846	77,9
Kanabinoidi	1.449	21,7	1.071	14,4	992	13,3	985	13,1
Sedativi	96	1,4	126	1,7	145	1,9	179	2,4
Kokain	63	0,9	109	1,5	147	2	150	2,0
Stimulativna sredstva	106	1,6	392	5,3	355	4,8	218	2,9
Halucinogeni	2	0	7	0,1	1	0,0	6	0,1
Hlapljiva otapala	8	0,1	14	0,2	12	0,2	5	0,1
Više i ostalo	77	1,2	97	1,3	109	1,5	117	1,6
UKUPNO	6.668	100	7.427	100	7.464	100	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Poliuporaba droga je zastupljena kod velikog broja ovisnika o drogama, ali pravila registracije zahtijevaju prosudbu „glavnog sredstva“ prema njegovoj adiktivnosti, učestalosti uporabe ili posljedicama do kojih je dovelo. Zbog toga terapeut određuje koje je sredstvo glavni razlog dolaska na liječenje. Prema tome najviše je osoba (77,9%) liječeno zbog opijata kao glavnog sredstva (2007.:76,4%), zatim zbog zlouporabe kanabinoida (13,1%). Ostala su sredstva manje zastupljena. **Razvidno je da se učestalost liječenja zbog zlouporabe opijata povećava, ali isto tako zabilježen je porast liječenja zbog zlouporabe kokaina.** U 2008. godini zabilježen je pad broja osoba liječenih zbog zlouporabe stimulativnih sredstava. **U četverogodišnjem razdoblju opažen je pad broja liječenih zbog zlouporabe kanabinoida.**

Grafički prikaz 6. Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2004. - 2008.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 15. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2008. prema dobi i glavnom sredstvu

GLAVNO SREDSTVO	DOBNE SKUPINE									UKUPNO	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	2	82	743	1.704	1.660	848	421	244	95	5.799	77,3
Heptanon	-	-	3	6	8	3	3	3	1	27	0,4
Ostali opijati	-	-	4	5	4	2	1	2	2	20	0,3
Kokain	-	23	53	40	19	5	9	1	-	150	2,0
Amfetamini	-	13	36	12	6	-	-	-	-	67	0,9
Ecstasy	1	9	26	10	3	-	-	-	-	49	0,7
Drugi psihostimulansi	1	29	48	15	8	-	1	-	-	102	1,4
Barbiturati	-	3	4	2	3	-	3	-	2	17	0,2
Benzodiazepini	-	6	13	20	22	20	18	14	38	151	2,0
Drugi hipnotici i sedativi	-	-	2	2	1	1	1	2	2	11	0,1
LSD	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2	0,0
Drugi halucinogeni	-	-	1	-	-	-	1	-	2	4	0,1
Lako hlapljiva otopala	-	1	2	1	-	1	-	-	-	5	0,1
Kanabinoidi	7	420	359	118	58	13	8	1	1	985	13,1
Više i ostalo	-	8	20	29	18	18	11	6	7	117	1,6
UKUPNO	11	594	1.314	1.965	1.810	911	478	273	150	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Raspodjela liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi pokazuje da je **najviše liječenih osoba zbog zlouporabe heroina bilo u dobi od 20 do 34 godine (4.107 ili 70,8%)**. U 2008. godini je dvoje **četnaestogodišnjaka** došlo na liječenje zbog ovisnosti o heroinu. Dostupnost droge, nesređeni obiteljski odnosi i utjecaj okoline bili su presudni čimbenici koji su doveli do eksperimentiranja s heroinom u tako ranoj dobi. Broj liječenih zbog uzimanja kokaina nije se značajnije mijenjao, te je u 2008. godini 150 osoba zatražilo liječničku pomoć zbog ovisnosti o kokainu. Prema podacima o glavnom i sporednom sredstvu ovisnosti, 59,4 posto liječenih opijatskih i 30,8 posto neopijatskih ovisnika ima sporedno sredstvo ovisnosti.

Osobe koje su bile na liječenju zbog zlouporabe opijata, uz glavno sredstvo najčešće koriste kanabinoide (17,9%), kokain (15,3%) te ostale opijate i heptanon (14,6%). Dok osobe liječene zbog zlouporabe neopijata, uz glavno sredstvo najčešće koriste stimulativna sredstva (15,2%) i kanabinoide (11,1%). Analizom podataka **o načinu uzimanja glavnog sredstva**, razvidno je da je najviše osoba, njih 4.178 (72,0%) intravenski uzimalo heroin, jedna osoba je priznala i.v. uzimanje heptanona, a ostale opijate je uzimalo šest osoba. Kao i prethodne godine samo je jedna osoba izjavila da je uzimala kokain intravenski. Prema zastupljenosti, ušmrkavanje je drugi način uzimanja glavnog sredstva (18,5% osoba). Najviše osoba njih 1.148 je na taj način uzimalo heroin (19,8% od ukupno liječenih heroinskih ovisnika), 135 osoba je ušmrkavalo kokain, dok su 102 osobe na taj način uzimale psihostimulativna sredstva. Pušenje je dominantni način uzimanja kanabisa. U 2008. godini 16,5 posto liječenih osoba izjavilo je da je pušilo glavno sredstvo. Najviše, njih 977, pušilo je kanabinoide, a 259 osoba je izjavilo da je pušilo heroin.

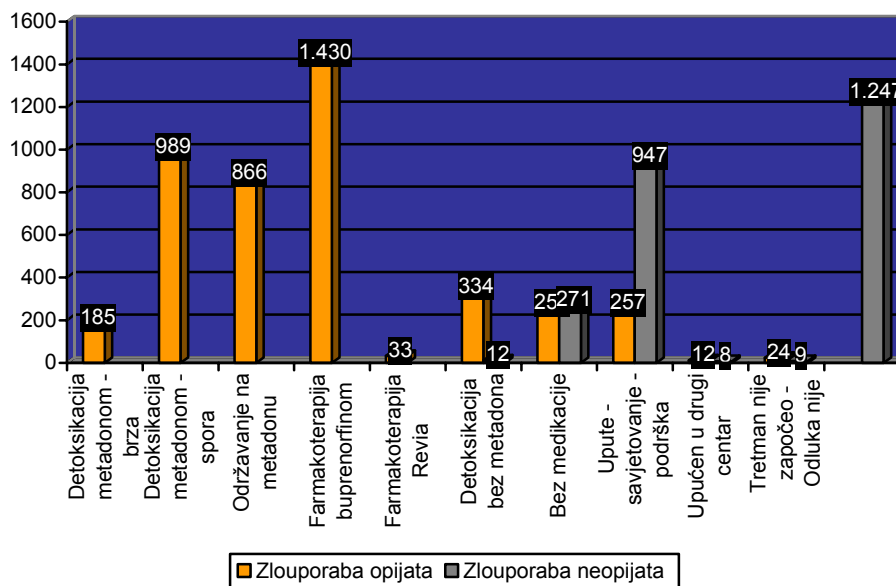
Tablica 16. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema načinu liječenja

VRSTA TRETMANA	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Detoksikacija metadonom - brza	185	4,2	-	-	189	3,2
Detoksikacija metadonom - spora	989	22,5	-	-	1.012	17,3
Održavanje na metadonu	866	19,7	-	-	886	15,2
Farmakoterapija buprenorfinom	1.430	32,6	-	-	1.463	25,1
Farmakoterapija Revia	33	0,8	-	-	34	0,6
Detoksikacija bez metadona	334	7,6	12	1,0	355	6,1
Bez medikacije	258	5,9	271	21,7	557	9,5
Upute - savjetovanje - podrška	257	5,9	947	75,9	1.286	22,0
Upućen u drugi centar	12	0,3	8	0,6	21	0,4
Tretman nije počeo - Odluka nije donesena	24	0,5	9	0,7	34	0,6
Ukupno	4.388	100,0	1.247	100,0	5.835	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

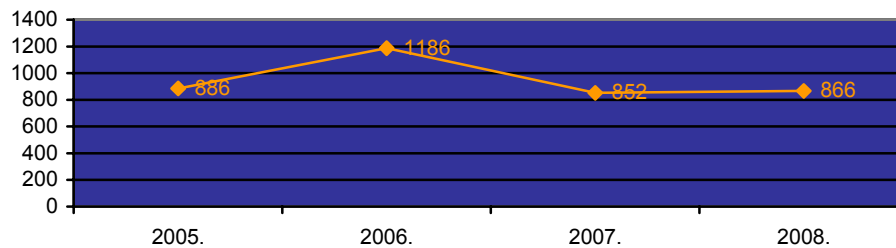
Na sporij ili brzoj detoksikaciji metadonom bilo je 26,7 posto ovisnika o opijatima (2007.: 31,8%), a još 19,7 posto ih je na održavanju na metadonu (2007.: 21,0%). **Farmakoterapija buprenorfinom je sve više zastupljena** zahvaljujući tome što od 2006. godine Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje pokriva troškove te vrste liječenja. Tako je uočen porast kroz godine: 3,1 posto u 2005., 18 posto u 2006. i 28,7 posto u 2007. godini. **Od svih liječenih opijatskih ovisnika u 2008. godini, 32,6 posto ih je bilo na terapiji buprenorfinom (Subutexom).** Ukupno je u sustavu 79,8 posto ovisnika o opijatima bilo na farmakoterapiji. Kod osoba liječenih zbog neopijata, najčešće su primjenjivane tehnike savjetovanja, psihoterapija i drugi oblici psihološke podrške.

Grafički prikaz 7. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema načinu liječenja

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Grafički prikaz 8. Broj osoba kod kojih je kao sredstvo liječenja bilo prisutno održavanje na metadonu (2005. - 2008.)

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 17. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema glavnom povodu početka uzimanja

GLAVNI POVOD	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.592	27,2	351	21,1	1.943	25,9
Znatiželja	1.149	19,7	426	25,7	1.575	21,0
Psihološki problemi	672	11,5	97	5,8	769	10,3
Zabava	632	10,8	197	11,9	829	11,0
Dosada	570	9,7	102	6,1	672	9,0
Problemi u obitelji	452	7,7	71	4,3	523	7,0
Želja za samopotvrđivanjem	341	5,8	108	6,5	449	6,0
Neznanje o štetnim posljedicama	86	1,5	19	1,1	105	1,4
Problemi u školi	24	0,4	14	0,8	38	0,5
Nepoznato	328	5,6	275	16,5	603	8,0
Ukupno	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama, liječene osobe kao glavni povod početka uzimanja **neopijatnih** psihoaktivnih sredstava najčešće navode znatiželju (25,7%), a zatim slijede utjecaji vršnjaka i partnera (21,1%), zabava (11,9%), želja za samopotvrđivanjem (6,5%), dosada (6,1%), psihološki problemi (5,8%) i problemi u obitelji (4,3%).

Kod onih koji su liječeni zbog uzimanja opijata, najčešći navedeni povod je bio utjecaj vršnjaka ili partnera (27,2%), te znatiželja (19,7%). Psihološke probleme kao razlog za uzimanje droga navodi 11,49 posto liječenih osoba. Dok se s uzimanjem neopijata kreće iz konteksta prosječne adolescentne populacije te su razlozi slični kao i za bilo koje drugo rizično ponašanje, uzimanje opijata zbiva se nakon nekog vremena, kada je već i okruženje tako profilirano da potiče zlouporabu. Stoga je upravo utjecaj tako odabranog i specifičnog okruženja najčešći motiv za „uključivanje“ u grupu.

Podatci o prosječnoj dobi bitnih trenutaka ovisničkog ponašanja pokazuju nam tijekom razvoja ovisnosti. Prema podacima promatranim kroz nekoliko godina, dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva nije se značajnije mijenjala u promatranim godinama. Mladi eksperimentiraju sa psihoaktivnim sredstvima u dobi od oko 16 godina (2008.: 15,9 godina). Prvo uzimanje heroina događa se u dobi od oko 20 godina (2008.: 20,1 godina), prvo intravensko uzimanje heroina nepunu godinu poslije (20,9 godina), a prosječna dob prvog dolaska na liječenje heroinskih ovisnika je 26 godina. **Znači, od prvog eksperimentiranja do dolaska na liječenje protekne nedopustivih deset godina.** Ključno je pitanje kako poboljšati ulazak heroinskih ovisnika u programe liječenja i kako ih u njima zadržati.

Kod onih koji su uzimali kanabinoide (pretežito marihuana), prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge je nešto viša nego kod opijatnih ovisnika i na tretman dolaze u mlađoj

dobi. Dob prvog javljanja na tretman obično je povezana s izbjegavanjem pokretanja kaznenog postupka zbog posjedovanja određene količine droge. To je najčešće intervencija Centra za socijalnu skrb ili Općinskog državnog odvjetništva.

Tablica 18. Osobe liječene zbog zlouporabe opijata prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002.- 2008.)

HEROINSKI OVISNICI	GODINA						
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	16,0	16,1	16,1	15,9	15,9	15,9
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	19,9	20,0	20,0	19,9	20,0	20	20,1
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,4	20,5	20,8	20,8	20,8	20,8	20,9
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	24,9	25,0	27,3	27,4	25,5	25,7	26,0
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	8,9	9,0	11,2	11,3	9,6	9,8	10,1

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Tablica 19. Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoida prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002.- 2008.)

KONZUMENTI KANABINOIDA	GODINA						
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,0	15,9	16,0	16,1	16,3	16,6	16,2
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,1	16,1	16,1	16,2	16,4	16,6	16,3
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	18,9	19,0	19,3	19,6	19,8	20,5	21,0
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	2,9	3,1	3,3	3,5	3,5	3,9	4,7

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Otkrivanje problema ovisnosti tek je prvi korak u dugotrajnom procesu liječenja. Prema izjavama liječenih osoba, uzimanje **neopijata** su najčešće otkrili djelatnici policije i to u 44,2 posto, slijede članovi obitelji u 27,9 posto slučajeva. Velik broj mladih biva zatečen s određenom količinom droge od strane policije, te da bi izbjegli pokretanje kaznenog postupka (Načelo oportuniteta iz čl.64 Zakona o sudovima za mladež), dragovoljno prihvaćaju odlazak na liječenje. **Ovisnost o opijatima** su najčešće otkrili članovi obitelji i to u 48,3 posto slučajeva, slijedi policija u 11,6 posto slučajeva te prijatelji u 10,8 posto slučajeva.

Tablica 20. Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema načinu otkrivanja zlouporabe

TKO JE OTKRIO	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	677	11,6	734	44,2	1.411	18,8
Član obitelji	2.822	48,3	463	27,9	3.285	43,8
Zdravstveni djelatnik	167	2,9	25	1,5	192	2,6
Netko od osoblja škole	36	0,6	30	1,8	66	0,9
Netko na radnome mjestu	28	0,5	2	0,1	30	0,4
Prijatelj, poznanik	631	10,8	53	3,2	684	9,1
Ostalo	1.255	21,5	97	5,9	1.352	18,0
Nepoznato	230	3,9	256	15,4	486	6,5
UKUPNO	5.846	100,0	1.660	100,0	7.506	100,0

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema izjavama samih ovisnika, saznanje većine roditelja za njihov problem ovisnosti događa se nakon nekoliko godina ovisničkog ponašanja. Roditelji ovisnika o opijanima su za problem najčešće doznali dvije do tri godine od početka uzimanja. Samo 28,2 posto roditelja ovisnika o heroinu je otkrilo ovisnost u prve dvije godine razvoja bolesti. Gotovo svaki četvrti ovisnik o heroinu izjavio je da roditelji četiri i više godina nisu znali za problem ovisnosti (23,6%), a svaki deseti ovisnik kaže da obitelj za problem ovisnosti ne zna ni danas. Roditelji liječenih osoba, koje su uzimale neopijate, za problem su doznali ranije. Gotovo 73 posto ovisnika o kanabinoidima je otkriveno u prve tri godine. Zlouporebu kanabinoide roditelji najčešće otkriju već unutar i nakon prve godine (50,9%).

Motivacija za **odlazak na liječenje** zbog zlouporabe psihoaktivnih droga različita je prema sredstvu ovisnosti. Osobe koje su liječene zbog zlouporaba opijata, najčešće dolaze samoinicijativno (68,3%) te na nagovor obitelji kada ona dozna za problem ovisnosti (6,2%), liječnik primarne zdravstvene zaštite, sud i policija su zastupljeni u 5,2 posto slučajeva kao poticaj za liječenje. Iako roditelji za uzimanje neopijata doznaju vrlo rano, najčešće u prvoj godini zlouporabe, ne shvaćaju to kao zabrinjavajuću činjenicu i razlog odlaska na liječenje. Uzimatelje neopijata u 40,7 posto slučajeva na liječenje upućuje sud, policija ili im je to uvjetna kazna. Centar za socijalnu skrb je na liječenje uputio 12,6 posto osoba. Samo 11,1 posto liječenih osoba je počelo liječenje na nagovor obitelji, dok ih je **10,7 posto došlo samoinicijativno**.

Prva iskustva mladih s konzumiranjem psihoaktivnih droga potaknuta su znatijeljom i potrebom afirmacije među vršnjacima. **Rizična ponašanja** ovisnika uključuju sva ona ponašanja kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. S uporabom droga mogu se povezati razne zarazne bolesti, kao što su HIV, HBC i HCV.

Osobito je važno smanjivanje zajedničke uporabe igala, šprica i ostalog pribora te rizično seksualno ponašanje. Kod svakog posjeta Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje postavlja se pitanje o korištenju ili nekorištenju zajedničkog pribora i upozorava ih se na opasnosti njegova korištenja. Kako se danas svi davatelji krvi rutinski testiraju na prisutnost hepatitis C virusa, osnovna mogućnost zaražavanja su intravensko uzimanje droge, promiskuitetni spolni odnos bez zaštite i profesionalno obolijevanje (ubodni incidenti zdravstvenog osoblja). Svaki aktivni ovisnik koji drogu uzima intravenskim putem obvezno bi morao poduzeti sve kako bi izbjegao mogućnosti zaraze HIV-om/AIDS-om i hepatitisom, što podrazumijeva uporabu čistog i sterilnog pribora (brizgalica i igala), te obveznu uporabu kondoma prilikom seksualnih odnosa. Prema trenutnim procjenama, više od 60 posto novih infekcija otkriva se kod osoba koje su injicirale ilegalne droge tijekom šest mjeseci prije početka bolesti. Iako je intravenski način uzimanja opijata dominantan u ovisničkoj populaciji, vidljiv je trend smanjivanja korištenja zajedničkog pribora. **U promatranom razdoblju bilježimo smanjivanje broja liječenih osoba koji su koristili zajednički pribor ikad (u 2008. 68,0%) i koji to čine trenutno (17,8%).**

Otvaranje centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranja na hepatitis C, B i HIV pridonijelo je odgovornijem ponašanju ovisnika i boljoj suradljivosti. Ovisnici o psihoaktivnim drogama su po prirodi svoje bolesti izloženi riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju. **Prema podacima dobivenim testiranjem opijatnih ovisnika, najviše ih je zaraženo virusom hepatitisa C. U 2008. godini taj je udio iznosio 44,6 posto. Na hepatitis B je bilo pozitivno nešto manje osoba i taj udio je iznosio 13,2 posto.** Incidencija HIV pozitivnih osoba se već godinama ne mijenja. Kod ovisnika je HIV vrlo rijedak i iznosi 0,5 posto. To možemo zahvaliti višegodišnjoj trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje i zamjeni igala i šprica.

U Registar osoba liječenih zbog zlouporabe droga bilježe se ostale dijagnoze, te je razvidno da **osobe uz ovisnost ili probleme sa zlouporabom psihoaktivnih droga imaju i niz popratnih dijagnoza**. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti, afektivnim i neurotskim poremećajima, poremećajima uzrokovanim alkoholom, te kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja.

Od ukupno 7.506 osoba liječenih u zdravstvenim ustanovama u 2008. godini, 41,2 posto imalo je neku popratnu dijagnozu. Među opijatskim ovisnicima najviše je

onih kod kojih je registriran poremećaj ličnosti (995 osoba, odnosno 38,6%), zatim afektivni poremećaj (koji uključuje depresiju) 15,0 posto, neurotski poremećaji vezani uz stres koji uključuju i PTSP 12,2 posto, te poremećaji uzrokovani uzimanjem alkohola, 9,5 posto. Psihijatrijske bolesti kao što je shizofrenija imalo je 7,4 posto osoba liječenih zbog uzimanja opijata, a razne druge poremećaje još 2,3 posto osoba. Kod 35 osoba liječenih zbog opijata zabilježen je i anamnestički podatak da su pokušali samoubojstvo (1,4%).

Popratnu dijagnozu imalo je 515 osoba koje su uzimale neopijatna sredstva. Isto kao i kod opijatnih ovisnika najveći se udio odnosi na osobe s poremećajima ličnosti i ponašanja 29,7 posto, ali je značajna razlika u udjelu poremećaja uzrokovanih uzimanjem alkohola. Dvostruko veći udio imaju osobe koje su uzimale ostala neopijatna sredstva (18,6%), dok je udio problema s alkoholom za opijatne ovisnike iznosio 9,5 posto. Razlika se primjećuje i kod shizofrenije gdje udio za neopijate iznosi 16,7 posto, a za opijate 7,4 posto. Od ukupnog broja osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata, njih 1.147 (69,1%) je u trenutku liječenja imalo probleme sa zakonom. Najviše osoba ima mjeru obveznog liječenja (588 ili 51,3%), slijede osobe protiv kojih se vodi sudski proces (7,2%), te osobe koje se nalaze pod uvjetnom kaznom i one protiv kojih je započeta istraga. Analizom podataka o osobama liječenim zbog zlouporabe opijata razvidno je da ih je 2.093 (35,8%) u trenutku liječenja imalo sudske probleme. Kod 21,4 posto opijatnih ovisnika je sudski procesu bio u tijeku, zatim slijede osobe koje se nalaze pod uvjetnom kaznom (16,4%), te osobe koje imaju izrečenu mjeru obveznog liječenja (11,8%), dok je 9,3 posto liječenih zbog zlouporabe opijata očekivalo izvršenje kazne.

Smrtnost povezana sa zluporabom droga jedan je od epidemioloških indikatora koji se prati pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. Koristi se za procjene prevalencije i zdravstvenih posljedica korištenja droga. U usporedbi s općom populacijom iste dobi i spola, osobe ovisne o drogama imaju povećan rizik od smrti. Pri tome se misli na smrti koje su posljedica predoziranja kao i smrti od bolesti koje se razvijaju uslijed dugogodišnjeg korištenja droga ili rizičnog ovisničkog ponašanja. Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama registriraju se na temelju Statističkog izvještaja o smrti (DEM-2) koji sadrži potvrdu o smrti na temelju koje se određuje osnovni uzrok smrti. Zahvaljujući suradnji Registra osoba liječenih zbog zluporabe psihoaktivnih droga, Odjela za medicinsku demografiju i Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje pri županijskim zavodima za javno zdravstvo, evidentiraju se sve smrti za koje se sumnja da su povezane sa zluporabom droga.

Tablica 21. Broj umrlih prema županiji i godini smrti (2000. – 2008.)

ŽUPANIJA	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	Umrli ukupno po županijama
Zagrebačka	1	1	3	2	4	8	5	3	7	34
Krapinsko-zagorska	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Sisačko-moslavačka	-	1	1	-	-	1	-	1	-	4
Karlovačka	-	-	-	-	2	-	1	2	-	5
Varaždinska	3	-	2	3	4	5	3	3	1	24
Bjelovarsko-bilogorska županija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Koprivničko-križevačka	1	-	1	-	1	-	-	1	-	4
Primorsko-goranska	5	11	9	11	16	20	8	19	4	103
Ličko-senjska	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Virovitičko-podravska	1	-	-	1	2	-	-	2	2	8
Požeško-slavonska	-	-	1	-	-	-	1	-	1	3

Brodsko-posavska	1	-	-	1	-	2	2	2	4	12
Zadarska	14	9	10	8	14	8	8	12	12	95
Osječko-baranjska	1	2	1	4	2	-	2	13	5	30
Šibensko-kninska	3	1	1	9	9	4	5	8	6	46
Vukovarsko-srijemska	1	1	1	5	3	-	3	4	1	19
Splitsko-dalmatinska	15	15	19	16	22	19	18	31	26	181
Istarska	7	10	8	9	8	8	10	17	4	81
Dubrovačko-neretvanska	3	2	3	3	4	4	3	9	3	34
Međimurska	2	1	-	1	2	3	2	1	-	12
Grad Zagreb	19	35	33	36	29	43	43	35	38	311
Strana zemlja	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3
Ukupno umrli po godinama	77	89	94	109	122	125	115	165	116	1.012

Izvor podataka: Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (DEM-2) i Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Analizom podataka umrlih osoba u razdoblju od 2000. do 2008. godine zabilježen je porast broja umrlih - od 77 umrlih u 2000. godini do 165 umrlih osoba u 2007. godini. U 2008. godini do sada je evidentirana smrt 116 osoba povezanih sa zluporabom psihoaktivnih droga. Porast broja umrlih osoba možemo objasniti sve većom prisutnošću droge u općoj populaciji, kvalitetnijom suradnjom prilikom utvrđivanja uzroka smrti, te češćim provođenjem toksikoloških analiza.

Analizom umrlih prema županijama u promatranom razdoblju, razvidno je da je u Gradu Zagrebu evidentirano najviše umrlih, njih 311, zatim slijede Splitsko-dalmatinska županija (181), Primorsko-goranska (103), Zadarska (95) i Istarska županija s 81 umrlom osobom. U promatranom razdoblju u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji nije zabilježen nijedan slučaj smrti povezan sa zluporabom psihoaktivnih droga. Jedna umrla osoba u promatranom razdoblju evidentirana je u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Prema podacima o statusu liječenja umrlih osoba, razvidno je da je 74,5 posto umrlih bilo već registrirano i liječeno u zdravstvenom sustavu, a za 25,5 posto umrlih je ovisnost o psihoaktivnim drogama evidentirana uzrokom smrti na potvrdi o smrti. Najviše umrlih koji nisu bili liječeni u sustavu zdravstva bilo je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Od ukupno 34 umrle osobe, 21 nije bila liječena što iznosi 61,8 posto. Slijede Splitsko-dalmatinska županija s 34,8 posto neliječenih i Zadarska županija u kojoj 24,2 posto umrlih nije bilo liječeno.

U promatranom desetogodišnjem razdoblju muškarci su bili zastupljeniji u zluporabi psihoaktivnih droga u odnosu na žene. Prema podacima o liječenju, omjer muškaraca i žena u promatranom razdoblju je stabilan i iznosi 4,8:1, dok je omjer umrlih muškaraca i žena u istom razdoblju 10,4:1.

Tablica 22. Uzroci smrti ovisnika (2000. - 2008.)

UZROK SMRTI	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		2005.		2006.		2007.		2008.	
	br	%	Br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%
Predožiranje opijatima	43	55,8	31	34,8	41	43,6	45	41,3	44	36,1	49	39,2	16	13,9	37	22,4	24	20,0
Predožiranje heroinom	13	16,9	29	32,6	10	10,6	11	10,1	25	20,5	21	16,8	33	28,7	42	25,5	36	31,1
Predožiranje metadonom	1	1,3	4	4,5	4	4,3	1	0,9	12	9,8	18	14,4	19	16,5	21	12,7	20	17,2
Predožiranje kokainom	-	0,0	1	1,1	1	1,1	1	0,9	2	1,6	-	0	-	0,0	1	0,6	3	2,5
Intoksikacija više droga i lijekova (metadon)	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0	-	0,0	4	2,4	-	0,0
Intoksikacija lijekovima	1	1,3	-	0,0	2	2,1	2	1,8	2	1,6	1	0,8	1	0,9	2	1,2	6	5,0
Predožiranje halucinogenima	-	0,0	1	1,1	-	0,0	-	0,0	1	0,8	-	0	-	0,0	-	0,0	1	0,8
Predožiranje sedativima	-	0,0	-	0,0	1	1,1	-	0,0	-	0,0	-	0	3	2,6	1	0,6	-	0,0
Nesreće	3	3,9	4	4,5	5	5,3	7	6,4	9	7,4	9	7,2	6	5,2	12	7,3	8	6,7
Samoubojstvo	1	1,3	5	5,6	6	6,4	10	9,2	4	3,3	4	3,2	3	2,6	5	3,0	2	1,7
Ubojstvo	-	0,0	-	0,0	-	0,0	3	2,8	-	0,0	-	0	-	0,0	2	1,2	-	0,0
Otrovanje alkoholom	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0,0	-	0	-	0,0	1	0,6	-	0,0
Ostale bolesti	9	11,7	14	15,7	18	19,1	17	15,6	17	13,9	17	13,6	23	20,0	35	21,2	11	9,2
Nepoznato	6	7,8	-	0,0	6	6,4	12	11,0	6	4,9	6	4,8	11	9,6	2	1,2	5	4,2
UKUPNO	77	100	89	100	94	100	109	100	122	100	125	100	115	100	165	100	116	100

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

U 2000. godini prosječna dob u trenutku smrti bila je 29,5 godina, dok su osobe koje su umrle zbog predoziranja bile mlađe te je njihova prosječna dob u trenutku smrti bila 27.8 godina. **Podatci za 2008. godinu pokazuju da su ovisnici o psihoaktivnim drogama u trenutku smrti gotovo četiri godine stariji (3,9) u odnosu na 2000. godinu, dok su osobe koje su umrle zbog predoziranja starije od četiri godine (4,2).**

Analizom podataka uzroka smrti u razdoblju od 2000. do 2008. godine, razvidno je da je u 659 (65,1%) smrti od ukupno 1.012 uzrok bio predoziranje. Udio smrti predoziranjem u ukupnom broju umrlih u promatranj godini se kretao od 74,0 posto predoziranih osoba u 2000. godini do 53,2 posto predoziranih osoba u 2003. godini. **U 2008. godini je, prema podacima, 71,5 posto smrti povezano s predoziranjem.**

Razvojem i unaprjeđenjem sustava nadopune podataka toksikološkim analizama i obdukcijama umrlih osoba, te kvalitetnijom suradnjom Odjela za medicinsku demografiju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Registra osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i Ministarstva unutarnjih poslova RH (Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“) poboljšano je prikupljanje i kvaliteta podataka o umrlim osobama. Toksikološkim analizama je za 31,9 posto umrlih utvrđeno sredstvo, a za 29,5 posto njih nije utvrđeno koje sredstvo je bilo osnovni uzrok smrti.

U promatranom razdoblju je uočen porast broja predoziranja heptanonom. Dok je 2000. godine zabilježen samo jedan slučaj, kroz promatrane godine broj smrti je postupno rastao te je **u 2008. godini zabilježeno 20 smrti od predoziranja heptanonom (17,2% u 2008. godini prema nepotpunim podacima).** Ukupno je u promatranim godinama zabilježeno 100 slučajeva predoziranja heptanonom, te 4 slučaja predoziranja lijekovima gdje je uz ostale lijekove toksikološkom analizom utvrđena i prisutnost heptanona. Osim opijatima, zabilježeno je i 9 slučajeva predoziranja kokainom, koji je sve prisutnija i dostupnija droga u Hrvatskoj. Osim predoziranja evidentirani su i drugi uzroci smrti: ostale bolesti (15,9%) koje su posljedica dugogodišnjeg uzimanja psihoaktivnih droga kao što su kronični virusni hepatitis C, zatim kardiomiopatija, sepsa, insuficijencija srca, pneumonija, astma te bolesti jetara (fibroze i ciroze), za tim slijede nesreće (6,2%) i samoubojstva (4,0%).

Zaključak

Prema podacima o broju liječenih osoba zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama u Hrvatskoj je stanje relativno stabilno. Tijekom 2008. godine 7.506 osoba je bilo liječeno u zdravstvenom sustavu (42 osobe više ili 0,6 posto), te se ukupan broj liječenih osoba nije značajnije mijenjao u protekle tri godine. Od ukupnog broja liječenih, 5.832 (77,7%) je liječeno zbog ovisnosti o opijatima, dok su 1.674 (22,3%) osobe bile liječene zbog ovisnosti o nekom drugom psihoaktivnom sredstvu, najčešće marihuane. Iako je u Hrvatskoj broj zahtjeva za liječenjem stabilan, iz godišnjih podataka je razvidno da postotak liječenja zbog opijatske ovisnosti raste, dok je postotak liječenja zbog ovisnosti o neopijatima u padu. Broj novoliječenih osoba se smanjuje, ponajprije liječenih zbog opijatske ovisnosti, te iako je droga u društvu sve dostupnija i jeftinija, nema značajnijeg porasta broja ovisnika. Raspodjela liječenih osoba prema spolu nije se značajnije promijenila u 2008. godini u odnosu na prijašnje godine. Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina, većinu liječenih osoba čine muškarci. Prosječna dob liječenih osoba u 2008. godini bila je 30 godina. U Republici Hrvatskoj ovisnička populacija sve više stari, a prosječna dob liječenih osoba pokazuje trend rasta. Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika (15-64 godine) po županijama, najviša stopa liječenih osoba je u Zadarskoj županiji (567,1). Na drugom mjestu je Istarska županija u kojoj stopa iznosi 531,1, slijedi Grad Zagreb (424,8), Dubrovačko-neretvanska županija (374,9), Šibensko-kninska županija (340,0), Primorsko-goranska županija (303,0) te Splitsko-dalmatinska županija (283,9). Sve ostale županije su ispod hrvatskog prosjeka, a stopa liječenih u Republici Hrvatskoj je gotovo identična kao godinu prije. Najvišu stopu osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika (15-64

godina) ima Zadarska županija (519,1), slijedi Istarska županija (488,9), Šibensko-kninska županija (312,0), Dubrovačko-neretvanska županija (306,4), Grad Zagreb (302,8), Primorsko-goranska županija (272,3), te Splitsko-dalmatinska županija sa stopom od 260,3. Ostale županije imaju nižu stopu od stope za Republiku Hrvatsku koja je iznosila 195,5 za osobe liječene zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi.

U svim županijama se pri Zavodima za javno zdravstvo nalaze Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti koje šalju podatke o liječenim osoba u Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Na prvom mjestu po udjelu liječenih osoba nalazi se Služba za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika Grada Zagreba.

Najveći udio među liječenim osobama ima završenu srednju školu, njih 4.035 (69,0%). Obrazovanje, zapošljavanje i resocijalizacija liječenih ovisnika predstavlja vrlo važan element u cjelokupnom liječenju, te kasnije u apstinencijskom postupku. Stoga je bitno da se liječenim ovisnicima omogući doškolovanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih znanja i vještina koje će im omogućiti lakše zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Podatci o stečenom obrazovanju neopijatnih ovisnika pokazuju da najveći udio među liječenim osobama ima završenu srednju školu, njih 867 (52,2%).

U 2008. godini redovan posao je imalo 2.437 liječenih osoba ili 41,7 posto, dok je 845 osoba (14,5%) imalo povremeni izvor prihoda.

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga. U protekloj godini čak 1.883 (32,2%) osobe liječene zbog zlouporabe opijata nisu bile zaposlene.

U Hrvatskoj nije došlo do promjena u odnosu obitelji i ovisnika, te je obitelj i dalje potpuno uključena u proces liječenja.

Analizom podataka bračnog statusa osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, najviše njih nije u braku, 3.643 (62,3 posto). Analizom podataka bračnog statusa osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata, najviše njih, 1.332 osobe ili 80,2 posto u trenutku liječenja nije bilo u braku, a iz podataka o roditeljskom statusu osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata razvidno je da većina njih, 1.299 ili 78,3 posto, nema djecu.

Prema podacima Prijave poroda iz zdravstvenih ustanova Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (individualna prijava rodilišta) za 2008. godinu, od ukupno 43.336 poroda u Republici Hrvatskoj 33 roditelje su izjavile da su uzimale psihoaktivne droge tijekom trudnoće od kojih je njih 15 već ranije bilo liječeno zbog ovisnosti o heroinu. Najviše roditelja je bilo iz Šibensko-kninske županije (10 roditelja).

Poliuporaba droga je zastupljena kod velikog broja ovisnika o drogama, a najviše je osoba liječeno zbog opijata kao glavnog sredstva (77,9%), zatim zbog zlouporabe kanabinoida (13,1%). Učestalost liječenja zbog zlouporabe opijata se povećava, ali zabilježen je i porast liječenja zbog zlouporabe kokaina. U 2008. godini zabilježen je pad broja osoba liječenih zbog zlouporabe stimulativnih sredstava. U četverogodišnjem razdoblju opažen je pad broja liječenih zbog zlouporabe kanabinoida.

Raspodjela liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi pokazuje da je najviše liječenih osoba zbog zlouporabe heroina bilo u dobi od 20 do 34 godine (4.107 ili 70,8%). U 2008. godini je dvoje četrnaestogodišnjaka došlo na liječenje zbog ovisnosti o heroinu.

Kada govorimo o učestalosti uzimanja glavnog sredstva, 28,1 posto liječenih u 2008. godini najmanje jednom na tjedan uzimalo je glavno sredstvo ovisnosti, slijede osobe koje su to činile nekoliko puta mjesečno ili neredovito. Podatci o učestalosti uzimanja glavnog sredstva liječenih ovisnika pokazuju da je 1.790 osoba liječenih zbog uzimanja heroina (30,9%) uzimalo heroin najmanje jednom na tjedan, od toga njih 1.256 (21,7%) ga je uzimalo svaki dan.

Farmakoterapija buprenorfinom je sve više zastupljena zahvaljujući i tome što od 2006. godine Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje pokriva troškove te vrste liječenja. Tako je uočen porast kroz godine: 3,1 posto u 2005., 18 posto u 2006. i 28,7 posto u 2007. godini. Od svih liječenih opijatskih ovisnika u 2008. godini, 32,6 posto ih je bilo na terapiji buprenorfinom (Subutexom).

Ukupno je u sustavu 79,8 posto ovisnika o opijatima bilo na farmakoterapiji. Mladi eksperimentiraju sa psihoaktivnim sredstvima u dobi od oko 16 godina, prvo uzimanje heroina događa se u dobi od oko 20 godina, prvo intravensko uzimanje heroina nepunu

godinu kasnije (20,9 godina), a prosječna dob prvog dolaska na liječenje heroinskih ovisnika je 26 godina. Znači, od prvog eksperimentiranja do dolaska na liječenje protekne nedopustivih deset godina. Kod onih koji su liječeni zbog uzimanja opijata najčešći navedeni povod je bio utjecaj vršnjaka ili partnera (27,2%) te znatiželja (19,7%). Prema izjavama liječenih osoba, uzimanje neopijata su najčešće otkrili djelatnici policije i to u 44,2 posto slučajeva, slijede članovi obitelji u 27,9 posto slučajeva. Ovisnost o opijatima su najčešće otkrili članovi obitelji i to u 48,3 posto slučajeva, slijedi policija u 11,6 posto slučajeva te prijatelji u 10,8 posto slučajeva. Roditelji ovisnika o opijatima su za problem najčešće doznali dvije do tri godine od početka uzimanja. Roditelji liječenih osoba, koje su uzimale neopijate, za problem su doznali ranije.

Analizom podataka umrlih osoba u razdoblju od 2000. do 2008. godine zabilježen je porast broja umrlih - od 77 umrlih u 2000. godini do 165 umrlih osoba u 2007. godini. U 2008. godini evidentirana je smrt 116 osoba povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga. Porast broja umrlih osoba objašnjava se sve većom prisutnošću droge u općoj populaciji, kvalitetnijom suradnjom prilikom utvrđivanja uzroka smrti te češćim provođenjem toksikoloških analiza. **Analizom umrlih prema županijama u promatranom razdoblju, razvidno je da je u Gradu Zagrebu evidentirano najviše umrlih, njih 311, slijede Splitsko-dalmatinska županija (181), Primorsko-goranska (103), Zadarska (95) te Istarska županija s 81 umrlom osobom.** U promatranom razdoblju u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji nije zabilježen nijedan slučaj smrti povezan sa zlouporabom psihoaktivnih droga. Jedna umrla osoba u promatranom razdoblju evidentirana je u Krapinsko-zagorskoj županiji. **Prema podacima o statusu liječenja umrlih osoba razvidno je da je 74,5 posto umrlih bilo već registrirano i liječeno u zdravstvenom sustavu, a za 25,5 posto umrlih je ovisnost o psihoaktivnim drogama evidentirana uzrokom smrti na potvrdi o smrti.** Najviše umrlih koji nisu bili liječeni u sustavu zdravstva bilo je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Od ukupno 34 umrle osobe, 21 nije bila liječena što iznosi 61,8 posto. Slijede Splitsko-dalmatinska županija s 34,8 posto neliječenih i Zadarska županija u kojoj 24,2 posto umrlih nije bilo liječeno. **U 2008. godini je 71,5 posto smrti povezano s predoziranje.**

U Republici Hrvatskoj je 9 terapijskih zajednica s 33 terapijske kuće koje djeluju i rade kao nevladine organizacije te pružaju tretman i psihosocijalnu rehabilitaciju ovisnicima o drogama, kao udruge ili religijske zajednice u sklopu humanitarne djelatnosti ili su ustrojene i registrirane kao domovi socijalne skrbi za ovisnike. Terapijske zajednice koje djeluju kao udruge i religijske zajednice u sklopu humanitarne djelatnosti su:

- ⇒ REMAR ESPANA
- ⇒ ZAJEDNICA „MONDO NUOVO“
- ⇒ ZAJEDNICA PAPA IVAN XXIII.
- ⇒ NARCONON ADRIATIC
- ⇒ UDRUGA SAN LORENZO - ZAJEDNICA „CENACOLO“
- ⇒ RETO CENTAR – PRIJATELJ NADE

Terapijske zajednice koje su ustrojene i djeluju kao domovi socijalne skrbi za ovisnike su:

- ⇒ DOM ZA OVISNIKE - ZAJEDNICA SUSRET
- ⇒ DOM ZA OVISNIKE ĐURMANEC KRAPINA
- ⇒ NE-OVISNOST, VRBICA KOD OSIJEKA

Terapijske zajednice provode programe odvikavanja od ovisnosti o drogama i drugim psihoaktivnim sredstvima, psihosocijalne rehabilitacije i resocijalizacije, te pružaju usluge zbrinjavanja, radno-okupacijske aktivnosti korisnika, savjetovanja obitelji, organiziraju grupe samopomoći obitelji korisnika, organiziraju razna edukativno-promidžbena predavanja s ciljem prevencije ovisnosti i sudjeluju kao posrednici pri upućivanju ovisnika na tretman u terapijske zajednice koje se nalaze izvan Republike Hrvatske. Terapijske zajednice surađuju sa službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje osoba ovisnih o opojnim drogama, centrima za socijalnu skrb, bolnicama, domovima zdravlja, tijelima državne uprave te domaćim i inozemnim humanitarnim organizacijama, terapijskim zajednicama i udrugama.

S obzirom na to da terapijska zajednica kao pojam nije bila nigdje zakonski regulirana, te se on koristio za udruge koje djeluju na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pružanja pomoći ovisnicima o opojnim drogama što uključuje i rehabilitaciju ovisnika u sklopu humanitarne djelatnosti nevladinih organizacija, **u srpnju 2007.** na inicijativu Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, odredbe u vezi s terapijskim zajednicama uvrštene su u **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (NN br.7/07). Člankom 37.** izmijenjen je članak **105.** na način da je dodan novi stavak 10. kojim se propisuje da jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačko društvo, udruga i druga domaća i strana pravna osoba može pružati skrb izvan vlastite obitelji i usluge psihosocijalne rehabilitacije kao terapijska zajednica za ovisnike o opojnim drogama i povremene uzimatelje opojnih droga, bez osnivanja doma. Na temelju navedenih izmjena Zakona, ministar zdravstva i socijalne skrbi uz suglasnost ministrice zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva donio je [Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući.](#) (Narodne novine br. 64/2009).

U navedenom Pravilniku, između ostalog, pobliže se određuju *uvjeti* u domu socijalne skrbi za ovisnike i terapijskoj zajednici glede prostora, opreme, stručnih i ostalih djelatnika, te vrste usluga i načini pružanja skrbi izvan vlastite obitelji i psihosocijalne rehabilitacije djeci i odraslim osobama ovisnim o alkoholu, drogama i/ili drugim opojnim sredstvima, povremenim uzimateljima opojnih droga i ovisnicima na farmakoterapiji, te

osobama ovisnim o opojnim drogama koje uz ovisnost imaju i neku psihičku ili drugu bolest. Budući da su uvjeti za osnivanje *domova socijalne skrbi za ovisnike* za većinu udruga koje pružaju pomoć ovisnicima o drogama u obliku terapijske zajednice bili vrlo strogi pa mnoge postojeće terapijske zajednice ne bi mogle ispuniti propisane uvjete, novim pravilnikom se nastojalo na znatno jednostavniji način regulirati pitanje tretmana i odvikavanja od ovisnosti u terapijskim zajednicama, kao i pobliže definirati pojam terapijska zajednica, uz minimum potrebnih stručnih i etičkih standarda. Osim navedenog, za razliku od postojećih pravilnika, u ovom Pravilniku su definirani i programski standardi za terapijske zajednice, kojima se nastoji osigurati kvaliteta rehabilitacije i odvikavanja u tim zajednicama te poštivanje etičkih i humanih načela u tretmanu ovisnosti o drogama. Ukupan broj ovisnika koji su na odvikavanju i rehabilitaciji u terapijskim zajednicama u 2008. godini bio je **1.934**, od kojih **1.631** muškarac i **303** žene, što predstavlja porast u odnosu na 2006. i 2007. godinu.

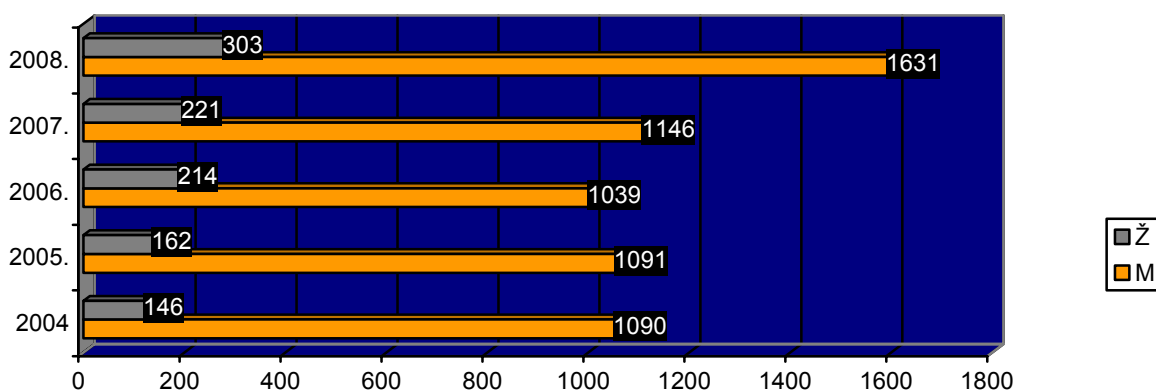
Tijekom 2006. godine u terapijskim zajednicama na odvikavanju od ovisnosti bile su 1.253 osobe, od toga 1.039 muških ovisnika i 214 žena ovisnica, dok se tijekom 2007. godine odvikavalo ukupno 1.369 ovisnika, od toga 1.146 muškaraca i 221 žena.

U 2008. godini u odnosu prema 2007. sveukupni broj ovisnika se povećao za 30,1 posto, a u usporedbi s 2006. za čak 35,1 posto. Najveći broj osoba na odvikavanju i rehabilitaciji u terapijskim zajednicama i dalje čine muškarci (od 21 do 22%), a udio žena koje su na odvikavanju u terapijskim zajednicama kreće se od 18 do 19 posto.

Novopridošlih ovisnika u terapijskim zajednicama u 2008. godini bilo je 641, što u odnosu na 2007. predstavlja povećanje za 8,7 posto, a u usporedbi s 2006. godinom taj se broj smanjio za 8 posto.

U 2006. godini bila su sveukupno 692 novopridošla ovisnika, u 2007. godini 586. Međutim, u pogledu broja ovisnika upućenih na rehabilitaciju i odvikavanje posredovanjem udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i terapijskih zajednica **u inozemstvo u 2008. godini došlo je do značajnog smanjenja u odnosu na 2007. godinu.** U 2007. godini na odvikavanje u inozemstvo upućeno je 207 osoba, dok je u 2008. godini u inozemstvo upućeno njih 130. Dakle, smanjenje broja ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo u 2008. godini u odnosu na 2007. godinu iznosi 37,2 posto. Stoga se iz navedenih podataka može zaključiti da je povećanje broja ovisnika u terapijskim zajednicama nastalo i iz razloga što se sve veći broj ovisnika odlučuje za liječenje u terapijskim zajednicama u Hrvatskoj, a takvo povećanje djelomično je i rezultat povećanja kapaciteta u terapijskim zajednicama i domovima za ovisnike u Hrvatskoj, te sve bolje kvalitete tretmana u istima.

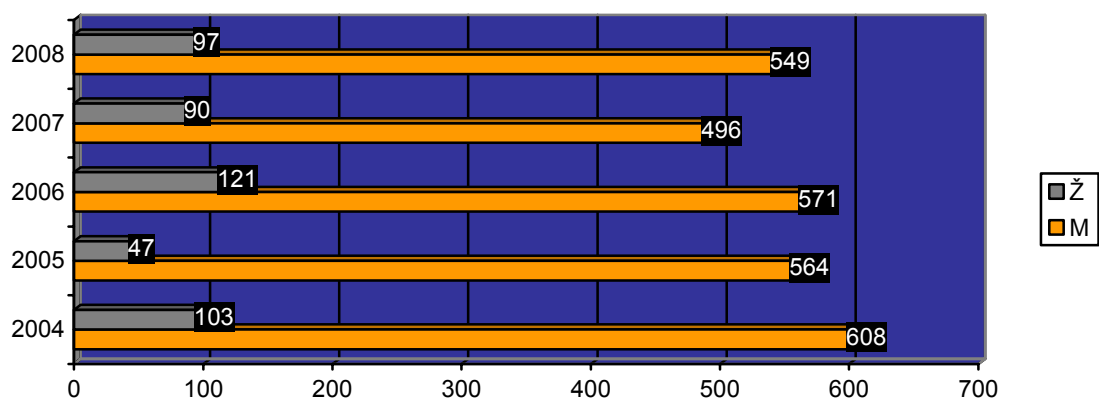
Grafički prikaz 9. Broj ovisnika u tretmanu u terapijskim zajednicama prema spolu (2004. – 2008.)

Izvor podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Ukupan broj ovisnika koji su na odvikavanju i rehabilitaciji u terapijskim zajednicama u 2008. godini bio je 1.934, od čega 1.631 muškarac i 303 žene.

Grafički prikaz 10. Broj novopridošlih ovisnika u terapijskim zajednicama prema spolu (2004.- 2008.)

Izvor podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Novopridošlih ovisnika u terapijskim zajednicama u 2008. godini bilo je 641, što u odnosu na 2007. predstavlja povećanje za 8,7 posto.

Tablica 23. Broj opijatskih ovisnika, ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu u terapijskim zajednicama i broj novopridošlih ovisnika u 2008.

2008.	Moji dani-Dom za ovisnike Đurmanec		San Lorenzo - Zajednica Cenacolo		Dom za ovisnike Zajednica Susret		Zajednica Mondo Nuovo		Zajednica Reto Centar - Prijatelj nade		Zajednica Pape Ivana XXIII		Ne-ovisnost	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Broj opijatskih ovisnika u tretmanu TZ	46	0	208	61	181	61	35	0	430	46	38	22	86	3
Broj ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu TZ	13	0	0	0	21	9	2	0	0	0	7	4	15	0
Broj novopridošlih opijatskih ovisnika u tretmanu TZ	18	0	70	15	105	46	15	0	231	14	14	11	48	0
Broj novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga	11	0	0	0	19	7	2	0	0	0	4	3	12	1
Ukupan broj ovisnika u tretmanu TZ prema spolu	88	0	278	76	326	123	54	0	661	60	63	40	161	4
	88		354		449		54		721		103		165	
SVEUKUPAN BROJ U TRETMANU	1.934													
Ukupan broj novopridošlih u TZ prema spolu	29	0	70	15	124	53	17	0	231	14	18	14	60	1
	29		85		177		17		245		32		61	
SVEUKUPAN BROJ NOVOPRIDOŠLIH	641													

Izvor podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

3.1. Udruge koje se bave suzbijanjem zlouporabe opojnih droga

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kontinuirano je surađivao s mnogim nevladinim organizacijama koje provođenjem preventivnih programa u zajednici, programima resocijalizacije, edukacijom, savjetovanjima, programima smanjenja štete te radom s mladima, s ovisnicima i njihovim obiteljima pridonose suzbijanju zlouporabe opojnih droga. U 2008. godini posebice je bila razvijena suradnja s udrugama koje provode programe savjetovanja i psiho-socijalne pomoći ovisnicima o drogama i njihovim obiteljima i programe postpenalnog prihvata i resocijalizacije bivših ovisnika o drogama, te pružaju pomoć u prekvalifikaciji, doškolanju i pronalaženju zaposlenja. Ta područja rada bili su prioriteti natječaja Ureda za dodjelu financijskih potpora programima i projektima udruga koje se bave problemom ovisnosti u 2008. godini.

Na temelju Natječaja za prijavu projekata udruga u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu u sklopu raspoloživih sredstava Državnoga proračuna za 2008. godinu na poziciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, koji je objavljen u Jutarnjem listu 17. prosinca 2007. godine, glavni prioritet bio je *Resocijalizacija ovisnika o drogama*. Nakon provedenog natječaja od strane Ureda u ukupnom iznosu od **1.100.000,00 kuna** financirano je ukupno **18 projekata** udruga, u sklopu kojih su pruženi različiti oblici pomoći u resocijalizaciji za ukupno **1.074 ovisnika o drogama**.

Važno je istaknuti da s organizacijama civilnog društva, koje provode programe i projekte u području prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe droga, surađuju i druga tijela državne uprave, posebice Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Ured, mjerodavna ministarstva i ostala tijela državne uprave provodila su kontinuiranu suradnju s nevladinim organizacijama na provođenju programa smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga, koja se provodila putem redovitog financiranja programa nevladinih organizacija, sudjelovanja predstavnika nevladinih organizacija u koordinativnim tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini, studijskim posjetima te uključivanju udruga u izradu strateških dokumenata i zakonskih prijedloga u ovom području.

Za udruge koje su dobile financijsku potporu od Ureda provedena je financijska i programska evaluacija svih financiranih projekata, a s rezultatima evaluacije pismeno su obaviještene sve udruge te su im dane smjernice kako da otklone utvrđene nedostatke u provedbi programa i/ili financijskom poslovanju. Tijekom 2008. godine Ured je organizirao i dvije tematske radionice za udruge i to o temi financijskog poslovanja i strateškog planiranja. Ured je prikupio podatke o broju ovisnika i povremenih konzumenata opojnih droga te broju obitelji kojima je pružena pomoć kroz različite oblike intervencija i programa, ali i podatke o vrsti programa koje te udruge provode, kao i o problemima s kojima se susreću pri provedbi programa. Prema prikupljenim podacima o broju ovisnika i povremenim konzumentima opojnih droga te broju obitelji kojima je pružena pomoć kroz mnoge oblike intervencija i programe udruga, utvrđeno je sljedeće:

Udruge su u 2008. godini pružile neki od oblika pomoći za ukupno 1.777 ovisnika i povremenih konzumenta što predstavlja povećanje od 32,4 posto u odnosu na 2007. godinu kada je pomoć pružena za ukupno 1.342 ovisnika i povremena konzumenta. Od toga broja najviše je pomoć pružena opijatskim ovisnicima (ukupno 969 opijatskih ovisnika).

Novopridošlih opijatskih ovisnika bilo je 404, novopridošlih konzumenata ostalih droga 663. Uspoređujući navedene podatke s podacima iz 2007. godine, kada je podatke dostavilo 13 udruga, možemo zaključiti da je broj opijatskih ovisnika (1.068) i novopridošlih opijatskih ovisnika (447) u tretmanu udruga ostao približno jednak, ali je broj konzumenata ostalih droga (274) i novopridošlih konzumenata ostalih droga (258) u značajnom porastu. Broj obitelji ovisnika kojima su udruge i terapijske zajednice u 2008. godini pružile savjetodavna pomoć bio je 2.710 što predstavlja porast od 43 posto u odnosu na 2007. godinu kada je savjetodavna pomoć pružena 1.895 obitelj.

Nevladine organizacije su u svojim izvješćima istaknule i nekoliko problema s kojima se susreću pri provedbi svojih programa, od kojih posebno ističu nedostatnu komunikaciju i suradnju između tijela lokalne vlasti i nevladinih organizacija, nedostatak senzibilizacije javnosti za resocijalizaciju ovisnika i socijalnu integraciju bivših ovisnika, potrebu većeg broja radnih sastanaka s nevladinim sektorom koje trebaju inicirati državna tijela, te nedovoljan broj ciljanih edukacija namijenjenih predstavnicima nevladinih organizacija i volonterima.

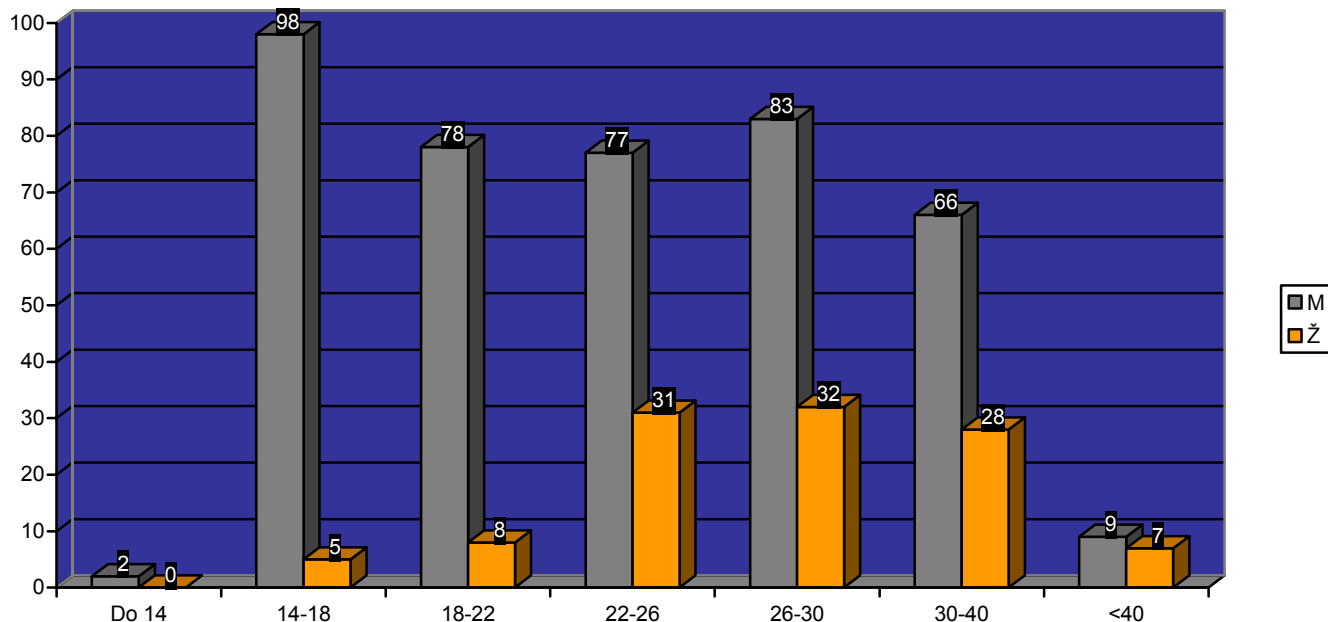
U 2008. godini značajno je smanjen broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo u odnosu na 2007. godinu i to za 32 posto. Broj obitelji ovisnika kojima su udruge i terapijske zajednice u 2008. godini pružile savjetodavnu pomoć je 2.710, što predstavlja porast od 43 posto u odnosu na 2007. godinu.

Tablica 24. Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo i broj obitelji s kojima je obavljen savjetodavni razgovor u 2008.

NAZIV UDRUGE / TERAPIJSKE ZAJEDNICE	Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo		Broj obitelji s kojima je obavljen savjetodavni razgovor
	m	ž	
Zajednica „Ne ovisnost“	0	0	44
Zajednica „Mondo Nuovo“	7	0	95
Dom za ovisnike „Zajednica Susret“	0	0	515
Dom za ovisnike „Moji dani“	0	0	128
Stijena	11	7	24
Pet +	0	0	22
Egzodus	12	4	150
HO „Zajednica Susret“	2	0	149
Novi put	0	0	13
ANST 1700	0	0	55
Institut	2	1	19
Ruka ljubavi	16	1	26
Dedal	0	0	138
Osmijeh	0	0	27
Liga za prevenciju ovisnosti	0	0	105
San-Lorenzo-Zajednica Cenacolo	19	15	947
Papa Ivan XXIII	5	0	150
Reto-Centar-Prijatelj nade	20	0	30
UPO	2	2	58
Hrvatska protiv droge	0	0	15
UKUPNO	96	30	2.710
SVEUKUPNO	126		2.710

Izvor podataka: Udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i terapijske zajednice

Grafički prikaz 11. Dobna i spolna struktura opijatskih ovisnika u tretmanu udruga tijekom 2008.

Izvor podataka: Udruge za suzbijanje zlorabe opojnih droga i terapijske zajednice

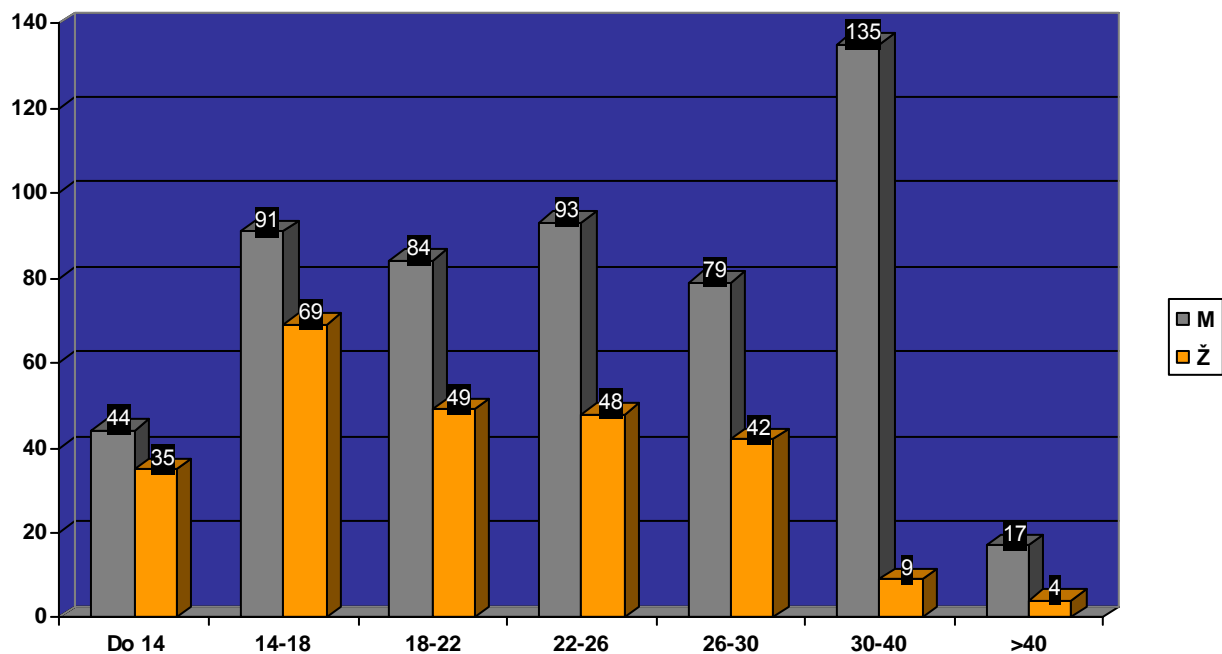
Tablica 25. Dobna i spolna struktura ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruga tijekom 2008.

DOB I SPOL	Stijena		Pet +		Egzodus		Susret		Novi put		ANST 1700		Institut		Ruka ljubavi		Dedal		Osmijeh		Liga za prevenciju ovisnosti		LET		
	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	
Do 14	0	0	0	0	43	35	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-	-
14-18	0	0	5	2	79	65	-	-	0	0	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	3	0	-	-
18-22	3	2	7	0	65	43	-	-	1	1	2	1	2	1	0	0	2	1	0	0	2	0	-	-	
22-26	2	1	9	3	49	36	-	-	3	0	0	0	16	3	11	3	0	0	0	0	3	2	-	-	
26-30	5	7	5	0	25	21	-	-	0	0	0	1	34	9	5	1	0	0	1	0	4	3	-	-	
30-40	5	0	2	0	26	0	-	-	0	0	1	1	94	6	3	0	0	0	0	0	4	2	-	-	
<40	0	0	0	0	3	0	-	-	0	0	0	0	11	3	0	0	0	0	0	0	3	1	-	-	
Ukupno	15	10	28	5	290	200	8	1	4	1	5	3	157	22	21	6	2	1	1	0	20	8	0	0	
SVEUKUPNO	25		33		490		9		5		8		179		27		3		1		28		0		

Izvor: Udruge za suzbijanje zlorabe opojnih droga

Udruge su u 2008. godini pružile neki od oblika pomoći ukupno 1.777 ovisnika i povremenih konzumenata što predstavlja povećanje od 32,4 posto u odnosu na 2007. godinu.

Grafički prikaz 12. Dobna i spolna struktura ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruge tijekom 2008.

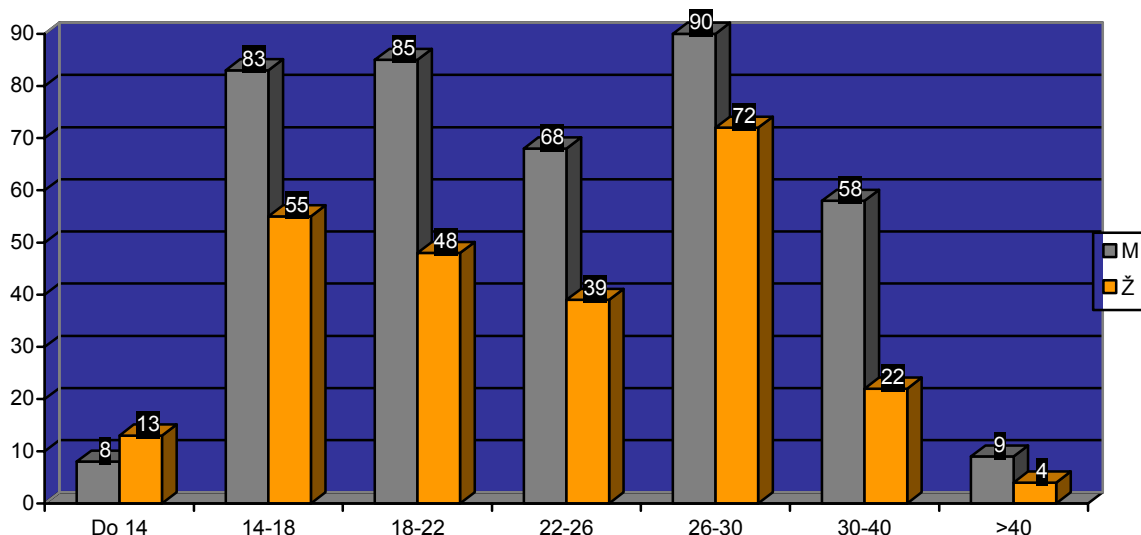
Izvor: Udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Tablica 26. Dobna i spolna struktura novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga tijekom 2008.

DOB I SPOL	Stijena		Pet +		Egzodus		Susret		Novi put		ANST 1700		Institut		Ruka ljubavi		Dedal		Osmijeh		Liga za prevenciju ovisnosti		LET		
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	
Do 14	0	0	0	1	5	11	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	0	-	-
14-18	0	0	0	3	60	42	-	-	0	0	2	0	0	0	2	2	16	8	0	0	3	0	-	-	
18-22	2	1	0	0	66	36	-	-	2	1	2	1	0	0	0	0	11	9	0	0	2	0	-	-	
22-26	1	1	3	0	52	35	-	-	1	0	0	0	0	0	6	1	3	1	0	0	2	1	-	-	
26-30	4	7	1	0	71	55	-	-	0	0	0	1	3	1	3	0	4	5	2	0	2	3	-	-	
30-40	5	0	2	0	30	17	-	-	0	0	1	1	15	2	3	0	0	0	0	0	2	2	-	-	
<40	0	0	0	0	6	4	-	-	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	-	-	
Ukupno	12	9	6	4	290	200	8	1	3	1	5	3	19	3	14	3	36	24	2	0	14	6	0	0	
SVEUKUPNO	21		10		490		9		4		8		22		17		60		2		20		0		

Izvor: Udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Grafički prikaz 13. Dobna i spolna struktura novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruga tijekom 2008.

Izvor: Udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

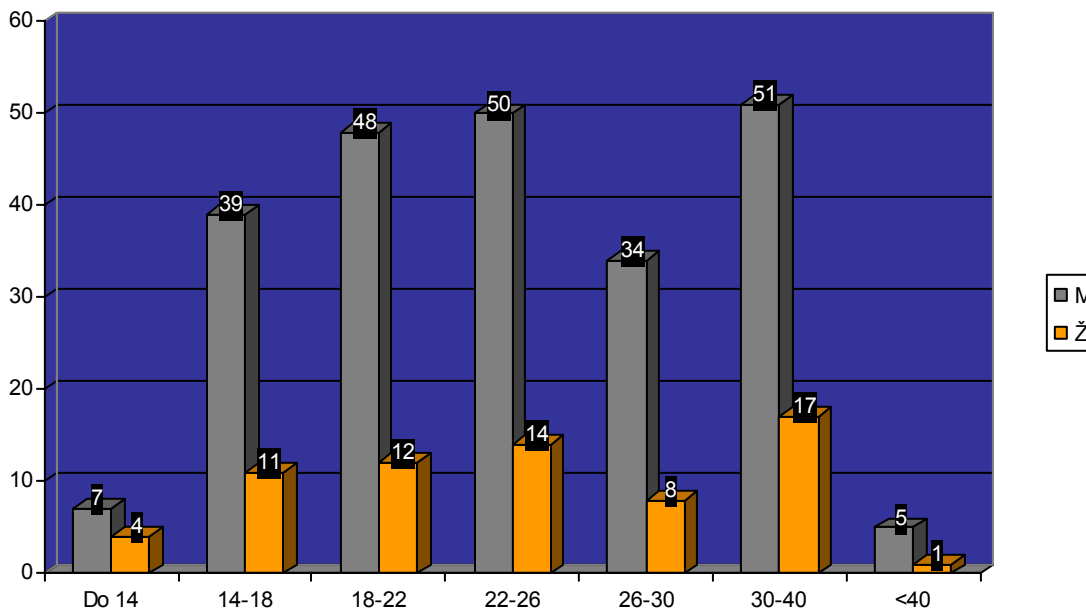
Novopridošlih opijatskih ovisnika bilo je 404, a novopridošlih konzumenata ostalih droga 663.

Tablica 27. Dobna i spolna struktura novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2008.

DOB I SPOL	Stijena		Pet +		Egzodus		Susret		Novi put		ANST 1700		Institut		Ruka ljubavi		Dedal		Osmijeh		Liga za prevenciju ovisnosti		LET	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Do 14	0	0	0	0	7	4	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
14-18	0	0	0	0	35	10	-	-	0	0	0	0	0	0	1	0	3	1	0	0	0	0	-	-
18-22	1	1	1	0	33	10	-	-	0	0	0	0	0	0	3	1	10	0	0	0	0	0	-	-
22-26	1	0	2	0	31	6	-	-	1	1	3	2	0	0	5	2	6	2	1	1	0	0	-	-
26-30	5	4	1	0	12	1	-	-	0	0	3	2	0	0	3	1	3	0	7	0	0	0	-	-
30-40	3	4	2	2	22	0	-	-	0	0	21	11	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	-	-
<40	0	0	0	0	2	0	-	-	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
Ukupno	10	9	6	2	142	31	41	17	1	1	30	16	0	0	13	4	22	3	10	1	0	0	33	12
SVEUKUPNO	19		8		173		58		2		46		0		17		25		11		0		45	

Izvor: Udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Grafički prikaz 14. Dobna i spolna struktura novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2008.

Izvor: Udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Zaključak

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012.godinu i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu, te s obzirom na sverastuću pojavu ovisnosti o drogama i zlouporabu opojnih droga u Republici Hrvatskoj, potrebno je posebno istaknuti značaj suradnje državnih institucija i nevladinih organizacija na provođenju mjera smanjenja potražnje droga kako bi se unaprijedila provedba tih mjera. Pri tom je važno njegovati multidisciplinarni pristup, te razvijati različite oblike suradnje između institucija za odgoj i obrazovanje, zdravstva, socijalne skrbi, državnog odvjetništva, sudstva, obiteljskih i vjerskih ustanova, nevladinih organizacija i lokalne zajednice. Razvidno je da problematika droga predstavlja šire društveno pitanje, te je stoga potrebno osigurati sudjelovanje nevladinih organizacija u svim fazama izrade, prihvaćanja i provođenja zakonskih i strateških dokumenata s tog područja.

Slijedom iznesenih podataka o radu terapijskih zajednica i udruga koje se bave suzbijanjem zlouporabe opojnih droga, razvidno je da je došlo do značajnog poboljšanja u broju, vrsti i kvaliteti programa i usluga koje provode udruge i terapijske zajednice. Međutim i dalje postoji potreba ulaganja dodatnih napora usmjerenih na poboljšanje kvalitete usluga i programa koji se provode u nevladinom sektoru kako bi se ostvarile neke od ključnih smjernica sveukupne nacionalne politike na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga koje proizlaze iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu. Između ostalog, to je prvenstveno unaprjeđenje kvalitete tretmana i psihosocijalne rehabilitacije u terapijskim zajednicama, stručnih i etičkih načela rada u njima te stvaranje mreže terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj, koja će biti dio cjelokupnog zdravstvenog i socijalnog sustava skrbi o ovisnicima o drogama. U 2008. godini je primijećeno da je kvaliteta usluga i tretmana u postojećim terapijskim zajednicama znatno poboljšana i u velikoj mjeri usklađena sa Smjericama za standarde terapijskih zajednica i prijedlogom postupka za izdavanje dozvole za rad terapijskih zajednica, koje je 2007. godine izradio Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u

suradnji sa stručnjacima CARDS projekta "Jačanje kapaciteta Republike Hrvatske za borbu protiv trgovine drogama i zlouporabe droga" i predstavnicima terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj. S obzirom da je donesen [Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući.](#) (Narodne novine br. 64/2009.), u kojem se između ostalog pobliže određuju uvjeti u pogledu pružanja usluga i psihosocijalne rehabilitacije u domu socijalne skrbi za ovisnike i terapijskoj zajednici djeci i odraslim osobama ovisnim o alkoholu, drogama i/ili drugim opojnim sredstvima, povremenim uzimateljima opojnih droga i ovisnicima na farmakoterapiji, te osobama ovisnim o opojnim drogama koje uz ovisnost imaju i neku psihičku ili drugu bolest, za očekivati je da će doći do daljnjeg unapređenja usluga tretmana u terapijskim zajednicama i domovima, kao i da će se u idućem razdoblju unaprijediti cjelokupni sustav za tretman ovisnosti o drogama.

Budući da država u svom sustavu često nema pravih i pravodobnih rješenja na određena pitanja, djelovanje nevladinih organizacija na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga je iznimno značajno. Suradnja s udrugama koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2008. godini je unaprjeđena, a pokazatelj toga je znatno više programa i projekata u području prevencije ovisnosti i suzbijanja zlouporabe opojnih droga koje su provodile nevladine organizacije, te znatno veći broj usluga koje su pružile ovisnicima i konzumentima droga i njihovim obiteljima. Shodno tome, jedan od osnovnih ciljeva Nacionalne strategije jest očuvati i ojačati partnerski odnos civilnog društva s državnim institucijama i lokalnom zajednicom, pri čemu treba poštivati načelo cjelovitosti i uravnoteženosti Nacionalne strategije.

U provođenju svojih programa nevladine organizacije se susreću i s problemima od kojih se mogu izdvojiti problemi suradnje s državnim institucijama, problem edukacije djelatnika udruga i volontera te drugi problemi vezani za status udruga u društvu i njihovo djelovanje.

Stoga je veću pozornost potrebno usmjeriti na očuvanje i kvalitativno razvijanje suradnje državnih i nevladinih organizacija na provođenju programa smanjenja potražnje droga, redovitom financiranju nevladinih organizacija i omogućavanju većeg priljeva sredstava iz donatorskih izvora, te sudjelovanju predstavnika nevladinih organizacija u koordinativnim tijelima na nacionalnoj i lokalnoj razini, kao i sudjelovanje u planiranju i izradi strateških dokumenata i zakonskih prijedloga.

Uvod - analiza stanja

U cjelokupnoj provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga iznimno je značajna provedba mjera i aktivnosti s ciljem sprječavanja zlouporabe opojnih droga na lokalnoj razini, kako na razini županija tako i na razini gradova i drugih jedinica lokalne samouprave. U Republici Hrvatskoj je 21 županija, uključivši i Grad Zagreb koji ima status županije, te 122 grada i 423 općine. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2001. godine, ukupno je u Republici Hrvatskoj bilo 4.437.460 stanovnika, a najviše stanovnika ima Grad Zagreb, zatim Splitsko-dalmatinska županija, te Primorsko-goranska i Zagrebačka županija, dok najmanje stanovnika ima Ličko-senjska županija. Stanje raširenosti zlouporabe opojnih droga u pojedinoj županiji ovisi o socio-demografskim karakteristikama stanovništva, stupnju gospodarskog razvitka, zaposlenosti stanovništva, dostupnosti droge i drugim značajkama. Poznato je da je zlouporaba droga i posljedična bolest ovisnosti ponajprije problem urbanih sredina te da u velikoj mjeri ovisi o stupnju dostupnosti droga s kojom je u uskoj uzročno-posljedičnoj vezi kriminalitet vezan za zlouporabu droga.

Gospodarski i socijalni razvitak pojedine regije, ali i društvena pozornost koja se posvećuje ovom problemu, posebice vrsta i kvaliteta programa prevencije ovisnosti koji se provode u pojedinim sredinama, uvelike utječu na stupanj raširenosti zlouporabe opojnih droga. S obzirom da je problem ovisnosti o drogama globalni problem suvremenog svijeta, Republika Hrvatska nije izoliran slučaj te problem ovisnosti i zlouporabe droga u Hrvatskoj ovisi o stanju i kretanju problematike zlouporabe opojnih droga na europskoj i svjetskoj razini i globalnom narko-tržištu. Opće je poznat fenomen tzv. Balkanske rute kojim se ponajviše krijumčari opojna droga heroin, što potvrđuju dosadašnje zapljene. Nažalost, prema svim pokazateljima, posljednjih se godina u Republici Hrvatskoj povećala ponuda droga, koja je postala i raznovrsnija, a istodobno povećala se i dostupnost droga što je prouzročilo povećan trend konzumiranja droga među mladima. Ohrabrujući je podatak da iako je u Republici Hrvatskoj uočen stalan trend rasta zlouporabe opojnih droga, koji je razmjere epidemije poprimio sredinom devedesetih nakon Domovinskog rata, posljednjih godina došlo je do stabilizacije broja novopridošlih ovisnika u sustav za tretman i liječenje te općenito do stabilizacije trendova vezanih za zlouporabu droga.

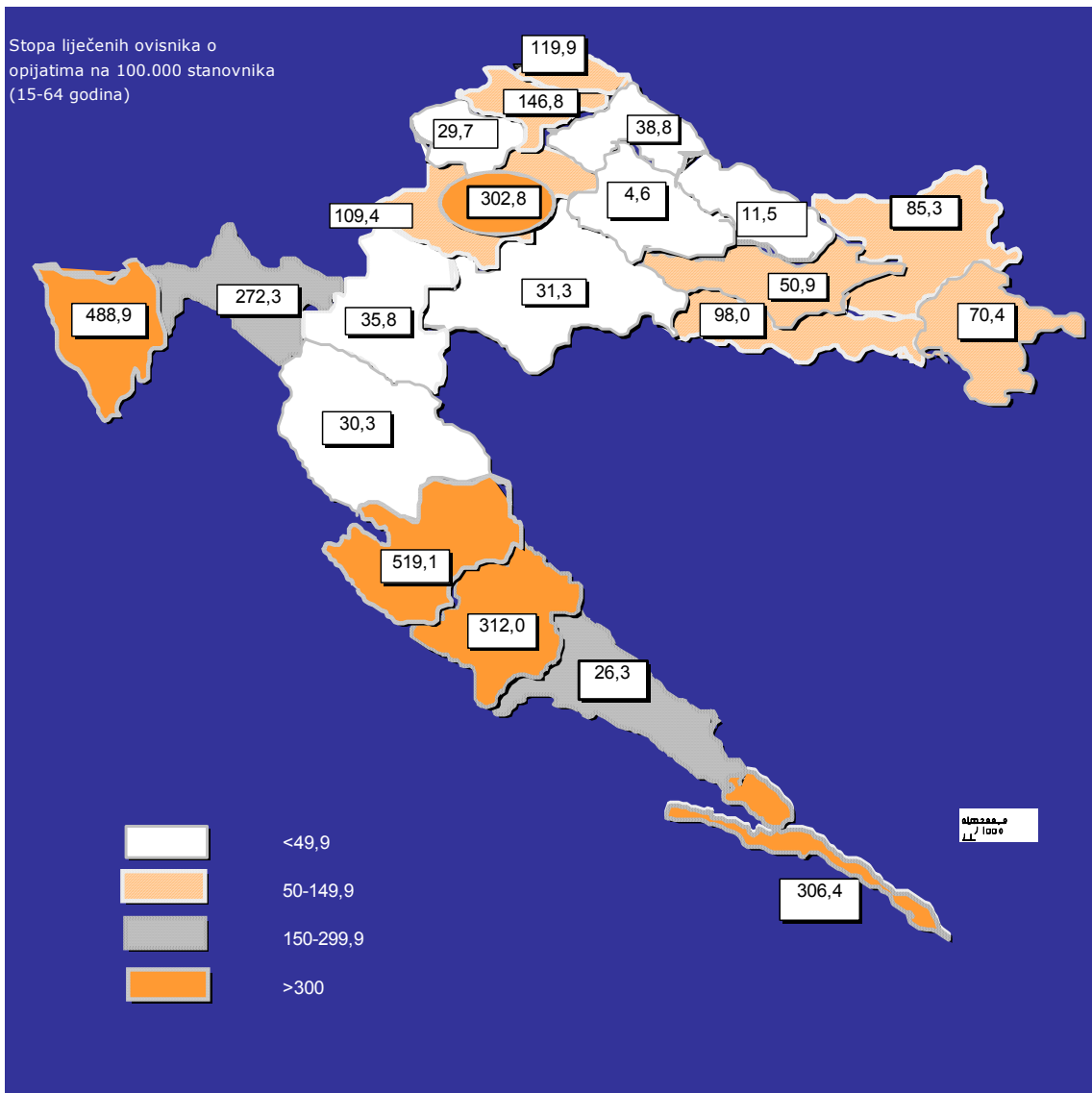
Iz analize Izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana za 2008. može se uočiti sve bolja primjena načela decentralizacije kao jednog od glavnih načela u Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu, te se može reći da je došlo do znatno intenzivnijeg decentraliziranog pristupa rješavanju problema ovisnosti, na način koji jamči jednakomjernu raspodjelu različitih programa i sadržaja u cijeloj Republici Hrvatskoj sukladno stvarnim potrebama pojedinih lokalnih sredina.

Praćenjem trenda liječenih osoba u sustavu, vidimo da je došlo do stabilnog funkcioniranja sustava za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika, koji uspijeva sve duže zadržati ovisnike u tretmanu i pružiti im odgovarajući oblik tretmana. Posljednjih nekoliko godina učinjeni su značajni pomaci u razvoju i provedbi novih programa smanjenja potražnje i ponude droga. Posebno treba istaknuti intenzivniju provedbu programa prevencije ovisnosti na lokalnoj razini.

Do kraja 2004. godine u svim županijama osnovane su Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika (bivši Centri), koje su prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti (N.N. 121/2003) i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (N.N. 163/2003) postale dio sustava Zavoda za javno zdravstvo. Samim tim navedene službe postale su sastavni dijelovi županijskih zavoda za javno zdravstvo, te

tako i dio zdravstvenog sustava, a njihova reorganizacija i popunjavanje stručnih timova trajala je sve do kraja 2005. godine. Službe u svojoj organizaciji i sadržajima rada objedinjuju aktivnosti zdravstva, socijalne zaštite, edukacije, psihoterapije, obiteljske terapije, prevencije HIV infekcije i hepatitisa, te pomoći u rješavanju drugih životnih problema ovisnika i njihovih obitelji, kao i pružanju pomoći povremenim konzumentima droga i njihovim obiteljima. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, od ukupnog broja liječenih u 2008. godini (7.506), prvi put na liječenju bilo ih je 1.700 (22,6%). Od toga je 769 (45,2 %) osoba zatražilo pomoć zbog ovisnosti o opijatima dok je 931 (54,7%) osoba došla na liječenje zbog ovisnosti o nekom drugom tipu droge. Broj novoličenih osoba se smanjuje, ponajprije liječenih zbog opijatske ovisnosti, iz čega se može zaključiti da je u Hrvatskoj djelovanje sustava za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika imalo značajan pozitivan utjecaj.

Slika 2. Liječeni ovisnici o opijatima po županijama sa stopama na 100.000 stanovnika u 2008. godini

Izvor podataka: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika (15-64 godine) po županijama, u 2008. godini najvišu stopu liječenih osoba imala je Zadarska županija (567,1). Na drugom mjestu je Istarska županija u kojoj stopa iznosi 531,1, slijedi Grad Zagreb (424,8), Dubrovačko-neretvanska županija (374,9), Šibensko-kninska županija

(340,0), Primorsko-goranska županija (303,0) te Splitsko-dalmatinska županija (283,9). Sve ostale županije su ispod hrvatskog prosjeka. Stopa liječenih u Republici Hrvatskoj je gotovo identična kao godinu prije i iznosi 251,4 liječenih osoba na 100.000 odraslih osoba (u 2007. godini stopa liječenih osoba je iznosila 250,3).

Prema podacima za opijatske ovisnike, nije došlo do promjena u stopama u odnosu na proteklu godinu. Najvišu stopu liječenih zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika (15-64 godine) ima Zadarska županija (519,1), slijede Istarska županija (488,9), Šibensko-kninska županija (312,0), Dubrovačko-neretvanska županija (306,4), Grad Zagreb (302,8), Primorsko-goranska županija (272,3) te Splitsko-dalmatinska županija sa stopom od 260,3. Ostale županije imaju nižu stopu od stope za Republiku Hrvatsku koja je iznosila 195,5 za osobe liječene zbog opijatske ovisnosti na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi.

Nadalje, podatci Ministarstva unutarnjih poslova o broju kaznenih i prekršajnih djela te broju i količini zapljena droga po policijskim upravama, također pokazuju da su županije koje imaju najveću stopu liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi ujedno i županije u kojima su ostvarene najveće zapljene droga te da te županije imaju najveći broj prijavljenih kaznenih i prekršajnih djela od strane policije.

Navedeno potvrđuje tezu da je svakako najznačajniji društveni čimbenik za pojavu ovisnosti o drogama njezina sve veća dostupnost. Međutim, ohrabruje podatak, koji je vidljiv iz prikazanih tablica 28. i 29. da je u 2008. godini u odnosu na 2007. u većini županija znatno smanjen broj evidentiranih kaznenih djela vezanih za zlouporabu droga na temelju članka 173. Kaznenog zakona, ali i broj zapljena opojnih droga. Ovaj pokazatelj upućuje na činjenicu da je aktivno djelovanje policije i pravosuđa u 2008. godini ipak dovelo do smanjenja ponude droga, što je uz velik broj programa smanjenja potražnje droga, koji su se provodili na lokalnoj razini, rezultiralo smanjenjem stope zlouporabe droga među mladima. Zanimljivo, u pogledu kaznenih djela po policijskim upravama je primijećeno da županije koje su do sada imale nisku stopu liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika, kao što su Krapinsko-zagorska, Virovitičko-podravska, Osječko-baranjska i posebice Koprivničko-križevačka koja ima i velik porast broja zapljena droga, bilježe porast broja kaznenih djela na svom području u odnosu na 2007. godinu. Navedeni pokazatelj upozorava na povećanu dostupnost droga na tim područjima što može dovesti do porasta zlouporabe droga, a u idućem razdoblju i do većeg broja zahtjeva za liječenjem na tim područjima.

Tablica 28. Kaznena djela evidentirana po policijskim uprava u 2007. i 2008. godini i odnos broja kaznenih djela za navedena razdoblja te prijavljeni prekršaji u 2008. godini

USTROJSTVENA JEDINICA	BROJ KAZNENIH DJELA ZA RAZDOBLJE		Odnos broja kaznenih djela za razdoblje 2007. i 2008.	PRIJAVLJENI PREKRŠAJI Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (članak 3. stavak 1)
	2007.	2008.	%	2008.
Zagrebačka (Zagrebačka županija i Grad Zagreb)	1.580	1.246	- 21,14	958
Primorsko-goranska	1.007	854	- 15,19	522
Splitsko-dalmatinska	726	885	21,90	621
Osječko-baranjska	288	310	7,64	140
Istarska	1.343	1.630	21,37	930
Zadarska	267	244	- 8,61	198
Šibensko-kninska	351	303	- 13,67	196
Dubrovačko-neretvanska	511	500	- 2,15	384
Vukovarsko-srijemska	280	299	6,78	11
Međimurska	162	72	- 55,55	67
Varaždinska	246	144	- 41,46	43
Brodsko-posavska	153	164	7,19	54
Virovitičko-podravsko	179	199	11,17	20
Koprivničko-križevačka	140	367	162,14	46
Ličko-senjska	193	182	- 5,69	176
Karlovačka	114	116	1,75	76
Sisačko-moslavačka	194	130	- 32,98	87
Požeško-slavonska	50	37	- 26,00	1
Krapinsko-zagorska	77	110	42,86	95
Bjelovarsko-bilogorska	91	90	- 1,09	37
UKUPNO	7.952	7.882	- 0,88	4.662

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 29. Broj zapljena droga po policijskim upravama u 2007. i 2008. godini i odnos broja zapljena za navedena razdoblja

USTROJSTVENA JEDINICA	ODNOS BROJA ZAPLJENA ZA RAZDOBLJE		%
	2007.	2008.	
Zagrebačka (Zagrebačka županija i Grad Zagreb)	1.536	1.297	- 15,55
Primorsko-goranska	762	626	- 17,85
Splitsko-dalmatinska	683	848	24,16
Osječko-baranjska	211	192	- 9,00
Istarska	1.064	901	- 15,32
Zadarska	225	219	- 2,66
Šibensko-kninska	214	217	1,40
Dubrovačko-neretvanska	417	461	10,55
Vukovarsko-srijemska	139	111	- 20,14
Međimurska	145	61	- 57,93
Varaždinska	116	99	- 14,65
Brodsko-posavska	164	163	- 0,61
Virovitičko-podravsko	122	51	- 58,19
Koprivničko-križevačka	54	68	25,92
Ličko-senjska	174	166	- 4,59

Karlovačka	99	92	- 7,07
Sisačko-moslavačka	242	137	- 43,38
Požeško-slavonska	38	40	5,26
Krapinsko-zagorska	63	71	12,69
Bjelovarsko-bilogorska	78	59	- 24,36
UKUPNO:	6.546	5.879	-10,19

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Osim navedenog, prikazani trendovi upućuju na to da je u provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana, kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini, nužno njegovati multidisciplinarni i uravnoteženi pristup uz zajedničko djelovanje različitih sektora na području socijalne zaštite, zdravstva, školstva, pravosuđa, unutarnjih poslova, financija i obrane te različitih dijelova civilnog društva, kako bi se ostvarila dva osnovna cilja iz Nacionalne strategije; smanjenje ponude i smanjenje potražnje droga. Stoga su radi unaprjeđenja provedbe programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županija i poboljšanja koordinacije u provedbi mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave osnovana županijska povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u koja su uključeni stručnjaci iz školstva, socijalne skrbi, zdravstva, policije, sudstva, nevladinih organizacija i županijskih ureda državne uprave. Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županija osnovana su između ostalog i kao savjetodavna tijela župana u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, te radi bolje koordinacije i suradnje u prevenciji, liječenju i suzbijanju zlouporabe opojnih droga državnih institucija i nevladinih organizacija na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Osim toga, zadaće županijskih povjerenstava su i praćenje epidemiološkog stanja bolesti ovisnosti te stanja i kretanja zlouporabe opojnih droga na području županija, dostavljanje redovitih godišnjih izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županija Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, izrađivanje Akcijskih planova suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županija i drugih programa za suzbijanje zlouporabe opojnih droga te praćenje njihove provedbe, koordiniranje provedbe svih programa vezanih uz suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županija. Tijekom 2008. godine sva županijska povjerenstva su imala zamjetno veću ulogu u planiranju i koordinaciji provedbe županijskih akcijskih planova suzbijanja zlouporabe opojnih droga, što je dijelom i rezultat većeg broja koordinativnih sastanaka Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske i Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga sa županijskim povjerenstvima, koji su se održavali tijekom 2007. i 2008. godine.

Prema prikupljenim podacima primijećeno je da su tijekom 2008. godine izdvajana značajna sredstva za provedbu županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Tako je iz proračuna županija tijekom 2008. za provedbu županijskih akcijskih planova ukupno izdvojeno 8.922.922,72 kuna što je za 17,5 posto više nego u 2007. godini kada je utrošeno 7.591.590,74 kuna. Navedena sredstva su najvećim dijelom izdvajana za provedbu programa prevencije ovisnosti i drugih programa koje su provodile nevladine udruge, dok je rad županijskih službi za prevenciju ovisnosti, centara za socijalnu skrb, obiteljskih centara i odgojno-obrazovnih ustanova financiran i iz državnog proračuna. Županije se također razlikuju i po broju i vrsti preventivnih i ostalih programa smanjenja potražnje koji se provode na razini županija, kao i po broju ustanova i korisnika koji su njima obuhvaćeni. Središnje mjesto u provedbi i planiranju preventivnih programa u svim županijama imaju Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo i nevladine organizacije, dok su ostale socijalne i zdravstvene ustanove (centri za socijalnu skrb, obiteljski centri, službe školske medicine) manje uključeni. Najviše raznovrsnih programa prevencije ovisnosti provodi se u Splitsko-dalmatinskoj županiji i Gradu Zagrebu, a značajno je istaknuti da su u ovim dvjema županijama velik broj programa provodile nevladine organizacije. Također velik broj različitih programa prevencije provodi se u Koprivničko-križevačkoj, Zagrebačkoj, Virovitičko-podravskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Primorsko-goranskoj županiji. Vukovarsko-srijemska županija nastavila je

s provedbom medijske kampanje pod nazivom „Razgovarajmo s djecom, protiv droge zajedno“, a tijekom provedbe tog projekta u 2007. i 2008. godini ostvarena je vrlo dobra suradnja između svih relevantnih institucija, Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje, Centra za socijalnu skrb, osnovnih i srednjih škola, Obiteljskog centra i Policijske uprave.

S obzirom da zbog opsega županijskih izvješća nije bilo moguće prikazati izvješća svih županija, u ovom izvješću za prikaz su odabrana izvješća Zagrebačke, Koprivničko-križevačke i Virovitičko-podravske županije, te županija s relativno niskom stopom liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine, zatim izvješća Šibensko-kninske, Dubrovačko-neretvanske i Primorsko-goranske županije kao županija s visokom stopom liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi. Cjelovita izvješća ostalih županija objavljena su na internetskoj stranici Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga www.uredzadroge.hr.

4.1. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Zagrebačka županija je administrativna cjelina na 3.067 četvornih kilometara u kojoj živi 304.696 stanovnika. U sastavu županije je 9 gradova i 25 općina. Više od polovice obitelji ima poljoprivredni posjed, pa Županija ima skoro dvostruko više mješovitih i čistih poljoprivrednih domaćinstava od hrvatskog prosjeka. Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine u Zagrebačkoj županiji je relativno niska (160,3) i znatno niža od Hrvatskog prosjeka (251,4).

Na području Zagrebačke županije djeluje Služba za prevenciju ovisnosti u sklopu Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, a u Samoboru djeluje Savjetovalište za prevenciju ovisnosti i rad s ovisnicima. Od nevladinih organizacija na području županije djeluje udruga PET+ koja provodi aktivnosti terapijske zajednice u selu kroz školovanje korisnika i osposobljavanje za rad, aktivnosti obrtničkog centra – obrada drveta, eko poljoprivredni nasadi, aktivnosti u slobodno vrijeme (šport i rekreacija), te udruga Znanje daje sigurnost (ZDS) čije aktivnosti podrazumijevaju informativno-edukativna predavanja, radionice, javne tribine i stručne aktive, izradu i tiskanje informativno-edukativnih materijala za prevenciju. U Zagrebačkoj županiji djeluju još Društvo Crvenog križa Zagrebačke županije, gradska društva Crvenog križa, Vrbovečka udruga mladih i klubovi liječenih alkoholičara Velika Gorica, Vrbovec i Sveti Ivan Zelina.

Prema podacima Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, ukupno je liječeno 35 opijatskih ovisnika od kojih 28 muškaraca i 7 žena, te 35 ovisnika i/ili konzumenata ostalih droga od kojih 31 muškarac i 4 žene. U usporedbi s 2007. godinom u županiji je prisutan trend smanjenja broja ovisnika. Služba za prevenciju ovisnosti u Zagrebačkoj županiji je počela s radom 1. travnja 2007. godine, kada je preuzela Savjetovalište za prevenciju ovisnosti i rad s ovisnicima Grada Samobora. Do kraja 2007. godine Služba je stručno ekipirana, a tijekom 2008. godine radilo se na daljnjoj organizaciji Službe koja pokriva teritorij cijele Zagrebačke županije. Važno je istaknuti da je pomoć ovisnicima s područja Zagrebačke županije pružana vrlo često u bolničkim ustanovama i Službi za prevenciju Grada Zagreba, te je prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, broj registriranih ovisnika s područja Zagrebačke županije 337, od kojih je 230 opijatskih ovisnika.

Stručni rad obavljao se u sjedištu Službe u Zaprešiću, u Savjetovalištu za prevenciju i rad s ovisnicima u Samoboru, izdvojenom Savjetovalištu u Velikoj Gorici, te u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Velike Gorice i Gradskim društvom Crvenog križa Ivanić Grada u njihovom savjetovalištu za prevenciju ovisnosti u Ivanić Gradu. Osim navedenog, preventivni dio rada se obavljao na terenu u suradnji sa Službom za preventivnu školsku i sveučilišnu medicinu Zavoda, školama te drugim obrazovno-odgojnim institucijama i udrugama. Stručni rad na provedbi odgojnih, zaštitnih i kazneno-prekršajnih mjera obavljao se u suradnji sa socijalnim i pravosudnim institucijama, na njihov poziv ili inicijativu djelatnika Službe (Centri za socijalnu skrb u Zaprešiću, Samoboru, Velikoj Gorici

i Ivanić Gradu, državno odvjetništvo i županijski sud te općinski i prekršajni sudovi s područja županije ali i drugih dijelova Hrvatske).

U izvještajnom razdoblju Služba je skrbrila za oko 270 korisnika (od toga 35 opijatskih ovisnika na supstitucijskoj terapiji metadonom i buprenorfinom) te surađivala s većim brojem članova njihovih obitelji i stručnih djelatnika različitih kategorija. S obzirom na to da Služba djeluje tek nešto više od godinu dana, još ne postoje podatci koji mogu uputiti na trend zlouporabe droga na području županije, ali prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, može se govoriti o stabilnom ili blago rastućem trendu, odnosno o prosječnom hrvatskom stanju.

Osim spomenutog izvanbolničkog liječenja ovisnika, kontinuirano se provodi i savjetovanišni rad s eksperimentatorima i konzumentima psihoaktivnih supstanci te članovima njihovih obitelji, osobno ili telefonom a prema potrebi provodi se i anonimno savjetovanje o svim problemima vezanim uz ovisnost, te skrb o većem broju liječenih, odnosno alkoholičara u fazi liječenja (Savjetovanište Samobor).

Ukupno je bilo 37 ovisnika i konzumenata kojima su Centri za socijalnu skrb na području županije pružili pomoć, od koji je 13 maloljetnika. Najviše osoba u tretmanu imao je Centar u Velikoj Gorici - 31 osoba (10 maloljetnika i 21 odrasla osoba), dok ovisnici i konzumenti ostalih droga u 2008. godini nisu registrirani u Centrima za socijalnu skrb u Svetom Ivanu Zelini i Vrbovcu. Većina osoba je u tretman Centra upućena od policije ili državnog odvjetništva zbog posjedovanja ili konzumiranja droga.

U Zagrebačkoj županiji proveden je velik broj preventivnih programa, a zbog velike rascjepkanosti teritorija, uloga županijskog povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga kao koordinativnog tijela na razini županije bila je vrlo značajna. Aktivnosti koje je Povjerenstvo provodilo odnosile su se na izradu novog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga na razini županije. Također se raspravljalo o maloljetničkoj delinkvenciji, odnosno o sve češćoj pojavi nasilničkog ponašanja kod mladih. Na sjednicama se također govorilo o programu tima za upravljanje i rukovođenje za zdravlje, koji je osnovan na području županije i koji je izradio Plan za zdravlje Zagrebačke županije kojim je utvrđeno nekoliko prioriteta za očuvanje zdravlja stanovništva. Tijekom 2008. održane su 3 sjednice Povjerenstva.

Tablica 30. Programi smanjenja potražnje droga koji su se tijekom 2008. godine provodili na području Zagrebačke županije

Naziv programa	Kratki opis programa	Glavni nositelj/i (institucija/e) koja je/su provodile program	Suradnici u provedbi	Rezultati evaluacije	Financijska sredstva iz proračuna županije
"Sve dobro nije što se puši, guta, pije"	Edukativno – preventivne aktivnosti u tri stupnja: edukatori (nastavnici, profesori, stručni suradnici), roditelji, učenici. Uvođenje u školu educiranog razreda	Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Zagrebačke županije	Gradska poglavarstva, ostala tijela državne uprave, Zavod za javno zdravstvo, škole, centri za socijalnu skrb, Crveni križ (savjetovanište) volonteri, nevladine udruge, roditelji i učenici, mediji, sponzori i donatori	Održana 4 seminara – ukupno 86 sudionika – nastavnika 37 škola – ankete i radionice se provode tijekom šk. god. 2007./08. – evaluacija će biti iskazana krajem šk.god.	100.000,00 kn
„Budi svoj, budi čist” - Znanjem protiv ovisnosti"	Edukativno – preventivne aktivnosti u srednjim i osnovnim školama, javne tribine, edukacija građana	Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Zagrebačke županije	MUP RH, Državni inspektorat RH, Poglavarstvo Zagrebačke županije, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, ostala tijela državne uprave, mediji, sponzori i donatori	Održano 12 predavanja u 14 osnovnih i srednjih škola Zagrebačke županije (770 učenika i 30 nastavnika i profesora)	20.000,00 kn

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Zagrebačke županije

Tablica 31. Podatci Službe za ovisnosti koja djeluje u sklopu Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije

2008.	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu Službe tijekom 2008. na području županije		Ovisnici i konzumenti ostalih droga koji su bili u tretmanu Službe tijekom 2008. na području županije		Novopridošli opijatski ovisnici tijekom 2008.		Novopridošli ovisnici i konzumenti ostalih droga (ekstazi, marihuana, kokain, speed i druge) tijekom 2008.	
	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene
UKUPNO	28	7	31	4	10	5	18	4

Izvor podataka: Služba za ovisnosti koja djeluje u sklopu Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Tablica 32. Školski preventivni programi koji su se provodili u Zagrebačkoj županiji

Naziv školskog preventivnog programa	Opis programa	Nositelj provedbe	Suradnici u provedbi	Rezultati evaluacije
"Sve dobro nije što se puši, guta, pije"	Edukativno – preventivne aktivnosti u tri stupnja: edukatori (nastavnici, profesori, stručni suradnici), roditelji, učenici – uvođenje u školu educiranog razreda	Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga Zagrebačke županije	Gradska poglavarstva, ostala tijela državne uprave, Zavod za javno zdravstvo, škole, centri za socijalnu skrb, Crveni križ (savjetovalište), volonteri, nevladine udruge, roditelji i učenici, mediji, sponzori i donatori	Održana 4 seminara – ukupno 86 sudionika – nastavnika 37 škola – ankete i radionice se provode šk. god. 2007./08. – evaluacija će biti iskazana krajem ove šk/god.

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga Zagrebačke županije

Za provođenje mjera Akcijskog plana suzbijanja zlorabe opojnih droga iz proračuna Zagrebačke županije izdvojeno je 270.000,00 kn.

4.2. KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA

Koprivničko-križevačka županija prostire se na 1.802 km² (3,1% teritorija Hrvatske), prema popisu stanovništva iz 2001. godine na njezinom području je živjelo 124.467 stanovnika. Kako prema ovom, tako i prema drugim pokazateljima, Koprivničko-križevačka županija spada među srednje velike županije u Hrvatskoj. Razdijeljena je na 25 manjih jedinica teritorijalne uprave i samouprave, od čega su tri grada - Koprivnica (središte županije), Križevci i Đurđevac i 22 općine. Zahvaljujući razvijenoj poljoprivrednoj proizvodnji, prehrambena industrija vodeća je grana prerađivačke industrije koja godišnje ostvaruje više od 50 posto ukupnih prihoda gospodarstva, zapošljava najveći broj radnika te ostvaruje najznačajniju vanjskotrgovinsku aktivnost. Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine bila je 84,9 što je znatno niže od hrvatskog prosjeka.

Na području Koprivničko-križevačke županije programe u području ovisnosti i suzbijanja zlorabe opojnih droga provode sljedeće socijalne i zdravstvene ustanove te nevladine organizacije: Centar za socijalnu skrb Koprivnica, Centar za socijalnu skrb Križevci, Centar za socijalnu skrb Đurđevac, Obiteljski centar Koprivničko-križevačke županije, Zavod za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije, Dom zdravlja Koprivničko-križevačke županije, Opća bolnica "Dr. Tomislav Bardek" Koprivnica, Crveni križ (gradska društva Koprivnica, Križevci i Đurđevac), Savez za zaštitu duševnog zdravlja i suzbijanje ovisnosti, Udruga za pomoć djeci i mladeži "Priatelj", Liga protiv raka Koprivničko-križevačke županije.

Središnju ulogu u provedbi programa u području prevencije i tretmana liječenja ovisnosti u županiji ima Služba za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije. Tijekom 2008. u tretmanu Službe bile su 43 osobe, od kojih su se 24 prvi put javile. Kako je u tretmanu Službe u 2007. godini bilo 30 osoba, uočljiv je trend povećanja ukupnog broja. Najviše je mlađih punoljetnika, a prosječna dob osoba u tretmanu je 22,5 godina. Većina osoba u Službu dolazi zbog „pritiska“ mjerodavnih institucija, najčešće centara za socijalnu skrb (28). Veći broj osoba koje su bile u tretmanu Službe su zaposlene, trajno (16) ili na privremenim poslovima (13), a podjednako ih je iz grada (23) i sela (20). Suradnja s mjerodavnim institucijama i nevladinim organizacijama je stalna i dobra. Rad Službe na primarnoj prevenciji provodio se u suradnji s osnovnim i srednjim školama i predstavnicima lokalne zajednice. Taj je rad moguće podijeliti u dva dijela, onaj s učenicima, roditeljima, prosvjetnim i zdravstvenim radnicima te informiranje stanovništva putem tribina, predavanja, radionica, radio emisija i članaka u regionalnim tjednicima. Najviše osoba u Službu se javlja zbog zlouporabe marihuane, ali je u odnosu na 2007. porastao broj osoba koje su se javile na liječenje zbog ovisnosti o heroinu (2007. godine 3, a 2008. 7 osoba).

Tijekom 2008. godine u tri centra za socijalnu skrb na području županije evidentirana je 41 osoba koja je bila u tretmanu ili je pak zatražile pomoć. Najviše je mlađih punoljetnika. Njih 19 razvrstano je među opijatske ovisnike, a 22 među ovisnike i konzumente ostalih droga, najviše marihuane. Prema podacima dobivenim prošle godine, tijekom 2007. godine bilo je evidentirano 8 opijatskih i 20 ovisnika i konzumenata ostalih droga u centrima, ukupno manje nego 2008. godine. Najviše evidentiranih osoba u Centar dolazi jer su istodobno i počinitelji kaznenih i prekršajnih djela. Među evidentiranim osobama ni jedna osoba nije rješenjem Centra smještena na liječenje i postupak odvikavanja u dom/ustanovu/terapijsku zajednicu, a niti za jednog maloljetnog ovisnika nije bilo potrebno osigurati kapacitet u terapijskoj zajednici.

Školski preventivni programi provodili su se u manjem ili većem opsegu u svim osnovnim i srednjim školama Koprivničko-križevačke županije tijekom 2008. godine. Aktivnosti unutar programa bile su usmjerene na rad s učenicima, roditeljima i prosvjetnim radnicima i kreću se unutar sljedećih osnovnih točaka: 1. škola kao milje, 2. afirmacija karijere uspješnog roditeljstva, 3. slobodno vrijeme djece i mladeži, 4. specifični obrazovni sadržaji o ovisnicima, 5. učenje životnih vještina, 6. diskretni personalni zaštitni postupci, 7. razred kao terapijska zajednica, 8. mjere sekundarne prevencije, 9. suradnja škole s drugim institucijama i 10. edukacija. Kao i u većini drugih regija, školski preventivni programi provode se segmentirano i neujednačeno, odnosno svaka škola aktivnosti unutar spomenutih točaka prilagođava svojim većim ili manjim mogućnostima i uvjetima. Nositelji provedbe uglavnom su stručni suradnici, a uključeni su i stručnjaci iz ustanova i udruga.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. održalo je samo jedan sastanak. Na njemu se, između ostalog, članove Povjerenstva informiralo o sastanku predstavnika županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, održanog u Zagrebu sredinom veljače 2008. godine. Povjerenstvo je bilo suorganizator i pokrovitelj edukativnog seminara vezanog za izvanbolničko liječenje i provedbu supstitucijske terapije na koji su pozvani i sudjelovali liječnici opće/obiteljske medicine, liječnici zaposleni u hitnoj medicinskoj pomoći te ljekarnički radnici. Predstavnici Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje, policije i Županijskog suda u Koprivnici održali su u sklopu edukativnog seminara predavanja/izlaganja. Povjerenstvo je bilo pokrovitelj ponovnog tiskanja 6 edukativnih brošura (svaka tiskana u 2.000 primjeraka) namijenjenih mladima i njihovim roditeljima, a s određenim informacijama i porukama vezanim za konzumiranje alkohola, cigareta i droga.

Tablica 33. Programi smanjenja potražnje droga koji su se provodili tijekom 2008. godine na području županije

Naziv programa	Kratki opis programa	Glavni nositelj/i institucija/e koja je/su provodile program	Suradnici u provedbi
„Senzibilizacija roditelja učenika u srednjim školama za probleme uzimanja droga“	Predavanja namijenjena roditeljima djece polaznika prvog razreda srednje škole, a u kojima se oni upoznavaju s vrstama droga, načinima njihove uporabe, te ranim prepoznavanjem promjena ponašanja uvjetovanog uzimanjem opojnih droga	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i Policijska uprava kopriivničko-križevačka	
„Male kreativne socijalizacijske skupine“	Program se provodi unutar osnovnih škola, ali izvan nastavnog plana i programa kao izvannastavna aktivnost u vršnjačkim grupama (djeca koja žive u visokorizičnim uvjetima) sastavljenim od 8-15 članova i koje se sastaju jednom na tjedan po dva sata	Centar za socijalnu skrb i Udruga za pomoć djeci i mladeži "Prijatelj"	kopriivničke osnovne škole
„Seminari za profesore srednjih škola“	Stručnjaci upoznaju profesore s načinima preventivnog rada s učenicima putem radionica koje će provoditi u svojim razredima (učenje životnih vještina)	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	srednje škole
„Mladi za mlade“	Edukativne skupine za prevenciju ovisnosti u kojima učenici putem predavanja, tribina i radionica, uglavnom mlade učenike, upoznaju s problematikom ovisnosti	Zavod za javno zdravstvo	stručni suradnici srednjih škola
„Otvoreni kišobran“	Radionice za učenike šestih razreda osnovnih škola, u koje su uključeni i njihovi roditelji i nastavnici	Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	dio osnovnih škola
„Znanje daje sigurnost“	Predavanja i ppt prezentacije s ciljem senzibiliziranja i informiranja roditelja i učitelja o mogućnostima prevencije i aktivnog uključivanja roditelja i učitelja u prevenciju ovisnosti kod mladih	Obiteljski centar	osnovne škole
„Podržimo NIRS-podržimo obitelj“	Ciklus radionica kojima su obuhvaćene obitelji kojima je izrečena mjera nadzora nad izvršenjem roditeljskog prava s ciljem, između ostalog, usvajanja i unapređenja roditeljskih vještina te razvijanja socijalnih vještina djece	Centar za socijalnu skrb Koprivnica	
„Izrazimo se kreativno protiv pušenja“	Radionice kojim se upozorava na štetnost pušenja i kreativne radionice namijenjene razvijanju zdravog životnog stila i zdravih životnih navika djece i mladih	Liga protiv raka Koprivničko-križevačke županije	dio osnovnih i srednjih škola

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Koprivničko-križevačke županije

Tablica 34. Ukupan broj ovisnika o drogama na području županije prema podacima Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti te broj novopridošlih opijatskih ovisnika i ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su bili u tretmanu Službe

	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu Službe tijekom 2008. na području županije		Ovisnici i konzumenti ostalih droga koji su bili u tretmanu Službe tijekom 2008. na području županije		Novopridošli opijatski ovisnici tijekom 2008.		Novopridošli ovisnici i konzumenti ostalih droga (ekstazi, marihuana, kokain, speed i druge) tijekom 2008.	
	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene
UKUPNO	6	1	32	4	4	1	17	2

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Koprivničko-križevačke županije

Tablica 35. Broj opijatskih ovisnika, te ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su tijekom 2008. godine bili u tretmanu ili su zatražili pomoć u Centrima za socijalnu skrb na području županije

Dobna struktura	Opijatski ovisnici koji su tijekom 2008. zatražili pomoć ili bili u tretmanu Centara za socijalnu skrb		Ovisnici i konzumenti ostalih droga koji su tijekom 2008. zatražili pomoć ili bili u tretmanu Centara za socijalnu skrb	
	muškarci	žene	muškarci	žene
do 14				
14 - 18			1	
18 - 22	7	2	4	1
22 - 26	4		5	2
26 - 30	4	1	2	3
30 - 40	1		2	1
40 i više			1	
UKUPNO	16	3	15	7

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Koprivničko-križevačke županije

Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana suzbijanja zloporabe opojnih droga tijekom 2008. godine iznosila su 240.000 kuna.

4.3. VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA

Virovitičko podravska županija zauzima površinu od 2.021 km², od čega 57 posto predstavljaju obradive površine, a 32 posto otpada na šume. Županija ima ukupno 93.389 stanovnika koji žive u 3 grada (Virovitica, Slatina i Orahovica) i 13 općina (Pitomača, Špišić Bukovica, Lukač, Gradina, Suhopolje, Voćin, Sopje, Čađavica, Nova Bukovica, Mikleuš, Čačinci, Zdenci i Crnac). Osnovna gospodarska djelatnost je prerađivačka industrija, zatim trgovina i poljoprivreda. Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine iznosi 41,1 što ovu županiju svrstava među županije s najnižom stopom liječenih ovisnika u Hrvatskoj.

Na području Virovitičko-podravske županije zdravstvene ustanove koje djeluju na području suzbijanja zloporabe opojnih droga su Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“

Virovitičko-podravske županije, Dom zdravlja Virovitičko-podravske županije i Opća bolnica. Od socijalnih ustanova, to su Centri za socijalnu skrb u Virovitici i Slatini, kao i Obiteljski centar Virovitičko-podravske županije, a od nevladinih organizacija, to su Udruga „Veranda“ i Udruga S.O.S. telefon koje djeluju u Virovitici, te Udruga mladih „KRIK“ iz Slatine.

Tijekom 2008. godine korisnici koji su bili u tretmanu Službe za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ na području županije imali su doticaj s više

različitih sredstava ovisnosti od kojih dominantnu ulogu ima alkohol, zatim marihuana te opijati (uključujući i opijatsku zamjensku terapiju), slijedi skupina amfetamina i metamfetamina i na kraju benzodiazepini. Ukupno je u tretmanu Službe bilo 39 ovisnika o drogama, od kojih je 11 opijatskih ovisnika, a 28 ovisnika i konzumenata ostalih droga. Prirast ukupnog broja ovisnika iz godine u godinu smanjuje se, što je i rezultat dosljedne i kvalitetne provedbe primarne prevencije. Najveći je porast zlorabe sredstava ovisnosti iz skupine amfetamina i metamfetamina (kao i benzodiazepina), zatim alkohola, dok je najmanji porast zlorabe marihuane i opijata. Novina su osobe koje imaju probleme s patološkim kockanjem i koje se također uključuju u program rada Službe. Osim rada s ovisnicima o drogama, Služba je provodila programe i za ovisnike o alkoholu i drugim psihoaktivnim sredstvima, te je ukupan broj ovisnika o alkoholu, drogama i drugim psihoaktivnim sredstvima bio 60, dok je ostalih korisnika u tretmanu Službe (članova obitelji, ovisnika o kocki i slično) bilo 62.

Služba za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti „Sveti Rok“ operacionalizira i provodi mjere koje izriču pojedina ovlaštena tijela: mjere pojačane brige i nadzora koje izriču sudovi a posreduju Centri za socijalnu skrb, posebne obveze koje izriču općinska državna odvjetništva a posreduju Centri za socijalnu skrb, mjere opreza i mjere liječenja od alkoholne ovisnosti i ovisnosti o opojnim drogama koje izriču sudovi. Služba razvija suradnju s lokalnim klubovima liječenih alkoholičara koji sudjeluju u provedbi sudskih mjera obveznog liječenja od alkoholne ovisnosti (stručni koordinatori tih klubova su vanjski suradnici Službe).

Tijekom 2008. godine dva Centra za socijalnu skrb na području županije (Centar Slatina i Centar Virovitica) imali su ukupno u tretmanu 5 mlađih punoljetnih osoba. Radilo se o počiniteljima kaznenog djela – zloraba opojnih droga koji su u tretman Centra ušli na temelju obavijesti policije ili državnog odvjetništva.

Razvidno je da se u Virovitičko-podravskoj županiji provodi iznimno velik broj preventivnih programa, kako na razini lokalne zajednice tako i školskih preventivnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama. Sve odgojno-obrazovne ustanove na području županije provodile su preventivne programe na suzbijanju ovisnosti. Školski preventivni programi provode se tijekom godine, a u njih su uključeni svi zaposlenici. Sve preventivne aktivnosti sastavni su dijelovi godišnjih planova i programa škola za tekuću školsku godinu, a u realizaciju su uključeni uz koordinate i nastavnici. Namijenjeni su ponajprije učenicima i roditeljima. Sve osnovne i srednje škole uključene su (učenici šestih razreda osnovne škole i drugih razreda srednje škole) u anketu o ovisnostima. Svake godine provodi se likovni i literarni natječaj (u sklopu kojeg se izrađuje Katalog radova). U 2008. godini proveden je natječaj o temi „Put do sreće“. U realizaciji preventivnih aktivnosti sudjeluju školski koordinatori, najčešće pedagozi i psiholozi, kao i učitelji. Posebnost provedbe školskih preventivnih programa na području županije je uključenost ravnatelja u ostvarivanje preventivnih programa. Za provedbu školskih preventivnih programa (edukacija, katalog i literatura), osim materijalnih sredstava iz proračuna županije, dobivena su i sredstva od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Programi smanjenja potražnje droga koji su se provodili tijekom 2008. godine na području županije bili su sljedeći: Izrađen je vodič za pomoć mladima pod nazivom „Kako pronaći izlaz?“. Vodič je tiskan u 150 primjeraka i besplatno je podijeljen osobama i institucijama s područja Virovitičko-podravske županije i Republike Hrvatske, koje rade na problematici suzbijanja ovisnosti.

U sklopu školskih preventivnih programa organiziran je natječaj za učenike osnovnih škola u likovnom izričaju, te učenike osnovnih i srednjih škola u literarnom izričaju na zadanu temu zdravog stila života, odnosno suzbijanja bolesti ovisnosti. Također, u suradnji s Gradom Viroviticom izrađen je Vodič za pomoć u osmišljavanju slobodnog vremena djece i mladih, te su organizirana predavanja poznatih i priznatih stručnjaka s područja ovisnosti, a značajan je i doprinos obilježavanju važnih datuma. Provedena je anonimna anketa među reprezentativnim uzorkom školske populacije (oko 2.000 učenika) s područja cijele županije o ovisnostima modernog doba (pušenje, pijenje alkohola, kockanje, narkomanija), ali i o stajalištima školske djece o načinu provođenja slobodnog vremena.

Postignuta je suradnja Službe za prevenciju ovisnosti s uredničkim timovima lokalnih školskih listova. Nabavljena je stručna literatura koja predstavlja značajan doprinos edukaciji, ali i stručnom usavršavanju onih koji se u svom poslu susreću s problemom ovisnosti. Virovitičko-podravska županija bila je organizator završne priredbe učenika osnovnih i srednjih škola s područja županije pod nazivom „Zbogom školo do jeseni“. Međunarodni dan borbe protiv zlouporabe droga i trgovine drogama obilježen je provedbom nekoliko različitih aktivnosti. U suradnji s nevladinim organizacijama i dječjim vrtićima, dječaci i djevojčice vrtičke dobi oslikavali su javne površine. Također, postavljene su oznake s pozitivnim porukama u smislu suzbijanja pušenja, alkoholizma i narkomanije na ulazu u prostorije Službe za prevenciju i suzbijanje ovisnosti u Virovitici.

U Virovitičko-podravskoj županiji, županijsko Povjerenstvo za suzbijanje ovisnosti ima najvažniju ulogu u koordinaciji i provedbi programa smanjenja potražnje te osobito programa prevencije ovisnosti. Na inicijativu Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije i uz potporu Povjerenstva za suzbijanje ovisnosti Virovitičko-podravske županije, izrađen je Protokol postupanja i suradnje nadležnih tijela u Virovitičko-podravskoj županiji u slučaju saznanja o osobama koje su u doticaju sa sredstvima ovisnosti.

Tablica 36. Podatci o opijatskim ovisnicima i konzumentima ostalih droga koji su bili korisnici usluga Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti ZZJZ VPŽ tijekom 2008. godine.

2008.	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu Službe na području županije		Ovisnici i konzumenti ostalih droga koji su bili u tretmanu Službe na području županije		Novopridošli opijatski ovisnici		Novopridošli konzumenti ostalih droga (ekstazi, marihuana, kokain, speed i druge)	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
UKUPNO	8	3	27	1	4	1	14	1
SVEUKUPNO	11		28		5		15	

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Virovitičko-podravske županije

Tablica 37. Podatci o ovisnicima i konzumentima droga koji su bili korisnici usluga Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti ZZJZ VPŽ tijekom 2008. godine.

Dobna struktura (godine)	OPIJATI		THC		BZO		AMP/MDMA		ALKOHOL		MTD/BUP	
	m	ž	m	ž	M	ž	m	ž	m	ž	m	ž
Novopridošlih	1	0	9	0	1	1	4	0	15	1	3	1
Ukupno	2	0	18	0	2	1	7	0	20	1	6	3
SVEUKUPNO	2		18		3		7		21		9	

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Virovitičko-podravške županije

Tablica 38. Trendovi kretanja broja ovisnika koji su bili korisnici usluga Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti ZZJZ VPŽ (prirast u odnosu na prethodnu godinu)

Razdoblje	Ukupan broj ovisnika	Marihuana	Opijati	Alkohol	AMP, MDMA, BZO	Ostalo
2005.-2006.	33,7 %	27,8 %	16,7 %	100 %	prva tri korisnika u 2006.	18 korisnika do 2005.
2006.-2007.	25,2 %	40 %	21,4 %	7,1 %	200 %	nema novih
2007.-2008.	23,4 %	14,3 %	14,7 %	53,3 %	66,7 %	nema novih

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zloporabe opojnih droga Virovitičko-podravške županije

Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana suzbijanja zloporabe opojnih droga u 2008. godini bila su 698.476,66 kn, s tim da je 125.000,00 kuna utrošeno iz proračuna županije, 10.000,00 iz proračuna gradova, a ostala sredstva su utrošena iz državnog proračuna (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje).

4.4. DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

Dubrovačko-neretvanska županija je najjužnija županija u Republici Hrvatskoj i teritorijalno je organizirana u 22 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 5 gradova (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen) i 17 općina (Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka). Županijsko središte se nalazi u gradu Dubrovniku. Prema popisu iz 2001. godine u županiji živi ukupno 122.870 stanovnika što je 3 posto manje u odnosu na popis iz 1991. godine. Prema stopi liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi, ova je županija već nekoliko godina iznad hrvatskog prosjeka, a u 2008. ta stopa je iznosila 374,9.

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji djeluju četiri centra za socijalnu skrb (Dubrovnik, Metković, Ploče i Korčula), opća bolnica, pet domova zdravlja (78 timova opće/obiteljske medicine), Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo sa sedam savjetovališta (Dubrovnik, Metković, Ploče, Korčula, Blato, Vela Luka i Smokvica), Udruga "Ruka ljubavi" i Udruga "Život vita".

Kao i u većini drugih županija, središnje mjesto u provedbi tretmana i liječenja ovisnosti ali i drugih programa ima Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskog Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije. Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti je surađivao s Općinskim državnim odvjetništvom, Općinskim sudom, Centrom za socijalnu skrb, Obiteljskim centrom i udrugama koje se bave prevencijom zloporabe sredstava ovisnosti i resocijalizacijom ovisnika. Tako je u 2008. putem suda, općinskog državnog odvjetništva i policije 39 osoba upućeno u Odjel. Centar za socijalnu skrb uputio je 13 osoba. Djelatnici Odjela provode s njima savjetodavni

rad, testiranje na opojne droge u urinu, te uključuju roditelje u tretman. U 2008. godini upućeno je 5 osoba u terapijske zajednice. Odjel surađuje sa Zavodom za zapošljavanje i Centrom za socijalnu skrb na Projektu resocijalizacije ovisnika te su krajem 2008. godine u taj projekt uključena dva ovisnika.

Na području Dubrovačko-neretvanske županije u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u 2008. godini evidentirano je 298 osoba, od kojih je 67 novih. Od ukupnog broja ovisnika, njih 246 je zatražilo pomoć zbog ovisnosti o heroinu i opijatima. Od toga je 41 nova registrirana osoba, a 52 osobe su zatražile pomoć zbog korištenja ostalih droga.

U usporedbi s 2007. godinom kada je ukupno bilo 266 osoba od kojih su 64 nove osobe, u 2008. godini prisutno je blago povećanje broja osoba koje su se javile na liječenje zbog korištenja stimulativnih sredstava i amfetamina, te blagi trend smanjenja broja novih korisnika marihuane.

U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području Dubrovačko-neretvanske županije bilo je 25 opijatskih ovisnika od koji su dvije maloljetne osobe eksperimentatori i konzumenti opojnih droga i 8 mlađih punoljetnih osoba. Svi su konzumirali marihuanu, a njih četvero uz marihuanu konzumiralo je i amfetamine i drogu speed. Odrasle osobe ovisnici konzumirali su heroin, marihuanu i ecstasy. U tretmanu Centara za socijalnu skrb bile su 23 osobe koje su konzumenti i ovisnici o ostalim drogama. Maloljetne i mlađe punoljetne osobe uputili su u centre Općinski i Županijski sud u Dubrovniku te Državno odvjetništvo. Odrasle osobe ovisnici u centre dolaze po preporuci terapijskih zajednica, te Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje županijskog Zavoda za javno zdravstvo. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji provode se mnogi i raznovrsni školski preventivni programi čiji je nositelj u najvećoj mjeri Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga tijekom 2008. godine je održalo 4 sastanka, na kojima su između ostaloga obrađene i sljedeće teme: prikaz rada Centra za socijalnu skrb Dubrovnik, Izvješće o aktivnostima provedenim u Mjesecu borbe protiv ovisnosti u 2007. godini, Prikaz provedbe projekta resocijalizacije ovisnika, Pregled pokazatelja o zlorabi i suzbijanju zlorabe opojnih droga u županiji, Protokol o suradnji Općinskog državnog odvjetništva u Dubrovniku, Centara za socijalnu skrb, Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti ZZJZ i Policijske uprave tijekom pretkaznenog postupka, te prezentacija Programa prevencije ranog pijenja mladih u osnovnim školama.

Tablica 39. Programi smanjenja potražnje droga koji su se provodili tijekom 2008. godine na području županije

Naziv programa	Kratki opis programa	Glavni nositelj/i (institucija/e) koja je/su provodile program	Suradnici u provedbi	Rezultati evaluacije	Financijska sredstva iz proračuna županije
Prevenција ranog pijenja kod mladih	Edukacija roditelja i nastavnika o opasnostima ranog pijenja kod mladih	Zavod za javno zdravstvo DNŽ	Srednje škole na području DNŽ	Započet program prevencije ranog pijenja kod djece u više od 50% osnovnih škola u županiji, sudjelovalo oko 250 roditelja i 54 profesora	10.000,00 kn
Djelovanje droga na mozak	Edukacija učenika u srednjim školama o štetnom djelovanju pojedinih droga na mozak	Zavod za javno zdravstvo DNŽ	Srednje škole na području DNŽ	Sudjelovalo oko 600 učenika	

Što roditelji trebaju znati o zakonu, Je li i Vaše dijete rizično	Predavanja uz podjelu prigodnih letaka na kojima su objavljeni dijelovi Obiteljskog zakona koji se odnose na obveze roditelja, te kratki upitnik samoprocjene rizičnog pijenja za mlade	Zavod za javno zdravstvo DNŽ	Srednje škole na području DNŽ	Sudjelovalo oko 400 roditelja	3.000,00 kn
Obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv ovisnosti	Dijeljenje letaka, testera i savjetovanje zainteresiranim roditeljima	Zavod za javno zdravstvo DNŽ	Srednje i osnovne škole	Podijeljeno stotinjak testera uz savjetovanje, promotivni štand	
Knjižica "MLADI I ALKOHOL"	Rezultati kvalitativnog istraživanja o pijenju alkoholnih pića kod djece i mladih u DNŽ, namijenjena je roditeljima, političarima i stručnjacima u lokalnoj zajednici, s ciljem podizanja informiranosti i svijesti o problemu	Zavod za javno zdravstvo DNŽ		1.000 knjižica podijeljeno je osnovnim i srednjim školama, stručnjacima i lokalnoj upravi	23.000,00 kn
Informiranje javnosti	Informiranje i edukacija javnosti o prevenciji ovisnosti i važnosti uloge roditelja	Zavod za javno zdravstvo DNŽ	Lokalni mediji	3 radio emisije, 3 novinska članka, promotivni štand (s letcima, brošurama i dr. promotivnim materijalom)	
Projekt resocijalizacije ovisnika	Sustavno i trajno rješavanje pitanja društvene reintegracije ovisnika po završetku programa odvikavanja, a temelji se na prekvalifikaciji i doškolovanju ovisnika te poticanju zapošljavanja	Vlada Republike Hrvatske	Zavod za zapošljavanje, CZSS i Zavod za javno zdravstvo	U projekt su uključena 2 ovisnika	

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Dubrovačko-neretvanske županije

Tablica 40. Ukupan broj ovisnika i broj novih ovisnika razvrstan prema spolu u 2008. godini

VRSTA DROGE	Ukupno		Novi	
	m	ž	m	ž
Stimulansi	5	0	3	0
Opijati	1	0	0	0
Kanabinoidi	37	3	17	3
Heroin	220	25	37	4
Heptanon	1	0	0	0
Benzodiazepini	2	0	0	0
Amfetamini	2	1	2	1
Kokain	0	1	0	0
UKUPNO	268	30	59	8

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Dubrovačko-neretvanske županije

Tablica 41. Broj opijatskih ovisnika te ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su tijekom 2008. godine bili u tretmanu ili su zatražili pomoć u Centrima za socijalnu skrb na području županije

DOBNA STRUKTURA	Opijatski ovisnici koji su tijekom 2008. zatražili pomoć ili bili u tretmanu Centara za socijalnu skrb		Ovisnici i konzumenti ostalih droga koji su tijekom 2008. zatražili pomoć ili bili u tretmanu Centara za socijalnu skrb	
	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene
do 14	0	0	0	0
14 – 18	1	1	0	0
18 – 22	7	1	6	1
22- 26	0	0	1	0
26- 30	2	1	6	0
30- 40	6	1	7	0
40 i više	5	0	2	0
UKUPNO:	21	4	22	1

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Dubrovačko-neretvanske županije

Tablica 42. Školski preventivni programi koji su provedeni u županiji tijekom 2008.

Naziv školskog preventivnog programa	Mjesto i odgojno obrazovna ustanova gdje su provedeni	Nositelji provedbe	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva iz proračuna županija
Financiranje predstave „Sretna obitelj“	OŠ Ivan Dugandžić, Komin	OŠ Ivan Dugandžić, Komin	Roditelji i šira društvena zajednica	4.000,00 kn
Kupnja stručnih knjiga i organiziranje radionice s roditeljima	OŠ Smokvica, Smokvica	OŠ Smokvica, Smokvica	Roditelji i šira društvena zajednica	5.000,00 kn
Nabava literature i organizacija radionice za učenike i roditelje	Srednja škola Korčula, Korčula	Srednja škola Korčula, Korčula	Roditelji i šira društvena zajednica	5.000,00 kn
Rana prevencija ovisnosti	Srednja škola Blato	Srednja škola Blato	roditelji	8.500,00 kn
Organizacija likovnih, eko, kamenoklesarskih i tradicijskih radionica	OŠ Slano, Slano	OŠ Slano, Slano	Vanjski suradnici umjetnici	10.000,00 kn
Nabava literature i organizacija radionice za učenike i roditelje	Gimnazija Metković, Metković	Gimnazija Metković, Metković	roditelji	7.000,00 kn
Organiziranje radionice s učenicima	OŠ Trpanj, Trpanj	OŠ Trpanj, Trpanj	roditelji	2.500,00 kn
Predavanja, radionice, razgovori, šport	Muški učenički dom, Dubrovnik	Muški učenički dom, Dubrovnik	Obiteljski centar, MUP, ZZJZ	5.000,00 kn
Nabava literature i	OŠ Primorje,	OŠ Primorje,	roditelji	4.000,00 kn

organizacija radionica za učenike i roditelje	Smokovljani	Smokovljani		
Nabava literature, video i audio materijala	OŠ Ston, Ston	OŠ Ston, Ston	Obiteljski centar, MUP, ZZJZ	4.000,00 kn
Street ball u krugu škole	OŠ Opuzen, Opuzen	OŠ Opuzen, Opuzen	roditelji	13.000,00 kn
Organiziranje radionica s učenicima i nastavnicima	Srednja škola Vela Luka	Srednja škola Vela Luka	Roditelji, stručni suradnici, relevantne institucije	10.000,00 kn
Nabava literature, video i audio materijala	Osnovna škola Kuna, Kuna	Osnovna škola Kuna, Kuna	roditelji	4.000,00 kn
Organizacija radionica te nabava literature i video opreme	OŠ Župa dubrovačka, Mlini	OŠ Župa dubrovačka, Mlini	Vanjski suradnici iz relevantnih institucija	10.000,00 kn
Organizacija radionica i predavanja	Medicinska škola, Dubrovnik	Medicinska škola, Dubrovnik	roditelji	2.000,00 kn
Edukacija učenika u prepoznavanju nasilja i zlostavljanja djece	OŠ Don Mihovil Pavlinović, Metković	OŠ Don Mihovil Pavlinović, Metković	Roditelji; „Feniks“ udruga za zaštitu djece i mladeži	13.600,00
„Reci NE OVISNOSTIMA“ Mobing i nasilje među učenicima te predavanje „Slika o sebi, to sam ja“	OŠ Gruda, Gruda	OŠ Gruda, Gruda	Služba za prevenciju ovisnosti	5.000,00 kn
Projekt „Imam prava, ali i obveze“	OŠ Cavtat, Cavtat	OŠ Cavtat, Cavtat	roditelji	8.000,00 kn
Organizacija radionica i nabava stručne literature	OŠ Vladimir Nazor, Ploče	OŠ Vladimir Nazor, Ploče	Roditelji; liječnik školske medicine	10.000,00 kn
Organizacija radionica i nabava stručne literature	OŠ Ante Curać Pinjac, Žrnovo	OŠ Ante Curać Pinjac, Žrnovo	roditelji	5.000,00 kn
Organizacija radionica i nabava stručne literature	Srednja poljoprivredna i tehnička škola, Opuzen	Srednja poljoprivredna i tehnička škola, Opuzen	roditelji	10.000,00 kn
Tradicionalni nogometni turnir "Nogometom protiv droge"	OŠ Don Mihovila Pavlinovića	OŠ Don Mihovila Pavlinovića	Učenici i NK Metković	10.000,00 kn
Sufinanciranje školskog lista	OŠ Don Mihovila Pavlinovića	OŠ Don Mihovila Pavlinovića	Vanjski suradnici	4.000,00 kn
Obilježavanje Međunarodnog dana protiv ovisnosti „Športom protiv droge“	Grad Metković	Dubrovačko-neretvanska županija	Sve osnovne i srednje škole i dječji vrtići Metkovića i Ploča	100.000,00 kn

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Dubrovačko-neretvanske županije

Tijekom 2008. godine za provedbu aktivnosti iz županijskog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga utrošeno je 162.000,00 kn.

4.5. ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA

Šibensko-kninska županija obuhvaća otoke, obalno područje i Zagoru ukupne površine 5.670 četvornih kilometara, Kopnena površina iznosi 2.994 četvorna kilometra na kojoj je smješteno 5 gradova: Šibenik, Knin, Vodice, Drniš, Skradin, te 15 općina: Bilice, Biskupija, Cijljane, Ervenik, Kijevo, Kistanje, Murter, Pirovac, Primošten, Promina, Rogoznica, Ružić, Tisno, Tribunj i Unešić. Izuzetno značenje za gospodarstvo županije ima razvoj turizma ali i gospodarskih zona u cijeloj županiji. Ukupan broj stanovnika prema popisu iz 2001. bio je 112.891. Stopa liječenih ovisnika u Šibensko-kninskoj županiji na 100.000 stanovnika u dobi od 15 do 64 godine je već nekoliko godina iznad hrvatskog prosjeka, a u 2008. godini je iznosila 340,0.

Socijalne i zdravstvene ustanove, te nevladine organizacije koje djeluju u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga u županiji su: Crveni križ Šibenik, Crveni križ Knin,

Caritas Šibenske biskupije, Obiteljski centar Šibensko-kninske županije, Centar za socijalnu skrb Šibenik, Centar za socijalnu skrb Knin u sklopu kojeg djeluje Psihološko savjetovalište, Centar za socijalnu skrb Drniš, Udruga Help, Udruga Prijatelj, Udruga za pomoć ovisnicima Svjetlo i nada Šibenik, Udruga ZvoniMir koja djeluje u Drnišu i Kninu, Dom zdravlja Šibenik, Dom zdravlja Drniš, Dom zdravlja Knin te Zavod za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije u sklopu kojeg djeluje tim za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i Služba školske medicine. Kao i u većini drugih županija, središnje mjesto u provođenju preventivnih programa, ali i programa liječenja ovisnika imala je Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo. Služba je provodila program individualnog savjetodavnog rada sa školskom djecom i njihovim obiteljima koje su u tretman uputile stručne službe škole, školske medicine Zavoda za javno zdravstvo Šibensko-kninske županije, roditelji, Centar za socijalnu skrb, Općinsko državno odvjetništvo. Tijekom 2008. godine ukupno je u tretman Službe bilo uključeno 35 djece upućenih od stručnih službi škole te od roditelja, te 24 djece i mladih upućenih od Centra za socijalnu skrb i Općinskog državnog odvjetništva. Osim navedenog, u rad s mladima uključeno je bilo i Gradsko društvo Crvenog križa Knin putem primjene anketnog upitnika o rizičnom ponašanju mladih na školskoj populaciji u Kninu, odnosno na cjelokupnoj populaciji od petog do osmog razreda dviju osnovnih škola i dviju srednjih škola u Kninu. Tijekom primjene za svaki ciljani razred održana je i radionica s učenicima o problemima ovisnosti, eksperimentiranju s alkoholom, duhanom i drogama, problemu vršnjačkog nasilja i trgovanju ljudima.

Ukupno je u tretmanu Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti tijekom 2008. godine bilo 212 osoba (195 muškaraca i 17 žena). Novih opijatskih ovisnika u 2008. godini bilo je u tretmanu 18, od kojih 16 muškaraca i 2 žene, te 8 novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga, od toga 7 muškaraca i jedna žena. U 2008. godini je u odnosu prema 2007. manje ukupno liječenih i novopridošlih ovisnika. Najviše je ovisnika o opijatima, te konzumenata kanabinoida. Ostale droge su malo zastupljene, samo 7 ovisnika o ostalim drogama u 2008. godini (heptanon, kokain i stimulativne droge). Ukupno do sada registriranih opijatskih ovisnika je 544. Broj obitelji s kojima je obavljeno savjetovanje o problemu droga tijekom 2008. godine ili im je Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pružila kakvu drugu pomoć, bio je 75.

U tretmanu Centara za socijalnu skrb na području županije bilo je ukupno 15 opijatskih ovisnika, te 15 ovisnika i konzumenata ostalih droga.

Tijekom 2008. godine u Centru za socijalnu skrb evidentirano je 20 maloljetnih osoba zbog konzumacije alkohola, jedna maloljetna osoba zbog konzumacije marihuane i jedna zbog opijatske ovisnosti. Četiri mlađe punoljetne osobe su evidentirane zbog konzumacije marihuane. Za navedene osobe obavijest o konzumaciji alkohola i droga Centru su dostavile državne institucije (policija, općinsko državno odvjetništvo ili općinski sud). Šestero opijatskih ovisnika javilo se u Centar osobno radi ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi, tj. prava na novčanu naknadu i sudjelovanja u plaćanju troškova smještaja u zajednici „Susret“. Centar je u provedbi programa i pružanju pomoći ovisnicima i konzumentima droga surađivao s Općinskim državnim odvjetništvom, Općinskim sudom i Službom za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Školski preventivni program izrađuje svaka odgojno-obrazovna ustanova, od vrtića do osnovnih i srednjih škola, a kao takav je dio godišnjeg plana i programa rada svake odgojne i obrazovne ustanove. Školski preventivni programi provodili su se na tri različite razine i to u sklopu redovite nastave, slobodnih aktivnosti i slobodnog vremena, te individualnog rada i zaštitnog postupka. Aktivnosti u sklopu Školskog preventivnog programa bile su pedagoške radionice, radionice, tribine, ciljane tematske predavanja, roditeljski sastanci i rad u krugu vijeća učenika.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje zlorabe opojnih droga tijekom 2008. godine sastalo se četiri puta. Na sjednicama županijskog povjerenstva raspravljalo se o radu s djecom osnovnih i srednjih škola s problemima ponašanja i učenja, suradnji s liječnicima

školske medicine, školskim stručnim službama i roditeljima. Naglasak je stavljen poglavito na kompetencije i suradnju škole, zdravstvenih i drugih institucija.

Tablica 43. Ukupan broj ovisnika o drogama na području županije prema podacima Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu Službe na području županije		Ovisnici i konzumenti kokaina		Ovisnici i konzumenti kanabinoida		Ovisnici i konzumenti ostalih droga	
	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene
UKUPNO	479	65	3	1	202	15	5	2

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Šibensko-kninske županije

Tablica 44. Broj novopridošlih opijatskih ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su bili u tretmanu Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti za 2008. godinu

	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu Službe tijekom 2008. na području županije		Ovisnici i konzumenti ostalih droga 2008.		Novopridošli opijatski ovisnici tijekom 2008.		Novopridošli ovisnici i konzumenti ostalih droga tijekom 2008.	
	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene
UKUPNO	184	15	11	2	16	2	7	1

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Šibensko-kninske županije

Tablica 45. Broj opijatskih ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su bili u tretmanu Centra za socijalnu skrb za 2008. godinu

	Opijatski ovisnici koji su tijekom 2008. zatražili pomoć ili bili u tretmanu Centra za socijalnu skrb		Ovisnici i konzumenti ostalih droga koji su tijekom 2008. zatražili pomoć ili bili u tretmanu Centra	
	muškarci	žene	muškarci	žene
UKUPNO	13	2	14	1

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Šibensko-kninske županije

Tablica 46. Školski preventivni programi koji su se provodili u županiji tijekom 2008.

Naziv školskog Preventivnog Programa	Mjesto i odgojno obrazovna ustanova gdje su provedeni	Nositelj provedbe	Suradnici u provedbi	Financijska sredstva iz proračuna županije
Odrasti – odgovorno	- OŠ Jurja Dalmatinca - svi vrtići - osnovne i srednje škole u županiji	županijski koordinator – pedagog u OŠ Jurja Dalmatinca kao i svi stručni suradnici od vrtića do OŠ	Liječnici školske medicine, tim Službe za izvanbolničko liječenje, predstavnici Centra za socijalnu skrb, vijeće učenika, predstavnici policije, sudova za mladež i državnog odvjetništva, volonteri Crvenog križa i voditelji Obiteljskog centra	4.000 kn, koja su namjenski potrošena za izradu i distribuciju CD-a kao primjera dobre prakse rada na prevenciji u odgojno – obrazovnim ustanovama

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Šibensko-kninske županije

Sveukupna financijska sredstva utrošena za provedbu županijskog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga iz proračuna županije tijekom 2008. godine iznosila su 40.000,00 kn.

4.6. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Prema rezultatima Popisa stanovništva iz 2001. godine Primorsko-goranska županija ima ukupno 305.505 stanovnika i s udjelom od 6,9 posto, peta je po veličini u Republici Hrvatskoj (4.437.000) - iza Grada Zagreba (779.145), Splitsko-dalmatinske županije (463.677), Osječko-baranjske županije (330.506) i Zagrebačke županije (309.696).

Najviše stanovnika živi u gradu Rijeci, njih 144.043, a najmanje u općini Brod Moravice, njih 985. Ukupno je u županiji 35 jedinica lokalne samouprave - 14 gradova. Osnovna gospodarska djelatnost je trgovina s udjelom u ukupnim prihodima od 44,93 posto, prerađivačka industrija 21,09 posto, promet, skladištenje i veze 9,91 posto, poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge 6,41 posto, hoteli i restorani 5,56 posto. Stopa liječenih ovisnika na 100.000 stanovnika u radno aktivnoj dobi također je već nekoliko godina iznad prosjeka u Hrvatskoj, te je u 2008. godini bila 303,0.

U županiji na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga djeluju sljedeće socijalne i zdravstvene ustanove te nevladine organizacije; Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije (NZJZ PGŽ), KBC Rijeka, PB Rab, PB Lopača, Centar za socijalnu skrb (CZSS), Udruga Terra, Udruga Egzodus, Udruga roditelja ovisnika.

Kao i u većini ostalih županija središnje mjesto u provedbi liječenja i tretmana ovisnika, ali i provedbi svih ostalih programa smanjenja potražnje droga ima Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije. Tijekom 2008. godine u Službi je liječeno ukupno 638 ovisnika, od toga 106 novoprijavljenih. Najviše je liječeno opijatskih ovisnika, njih 561, a konzumenata i ovisnika ostalih droga bilo je ukupno 61. U odnosu na prethodnu godinu, broj novoprijavljenih ovisnika u Službi je veći, kao i ukupan broj ovisnika.

U tretmanu Centara za socijalnu skrb ukupno je bilo 111 opijatskih ovisnika, te 26 ovisnika i konzumenata ostalih droga.

U Primorsko-goranskoj županiji provodili su se školski preventivni programi u svim odgojno-obrazovnim ustanovama. Programi prevencije i školski preventivni programi koji su se provodili tijekom 2008. su sljedeći; Trening životnih Vještina – program primarne prevencije ovisnosti namijenjen učenicima 6. i 7. razreda osnovnih škola. Nositelj programa je NZJZPGŽ, a program provode škole. U program je uključeno 40 škola, 150 školskih djelatnika i 3.428 učenika. Priprema – Pozor – Zdrav, pilot program primarne prevencije ovisnosti namijenjen učenicima 8. razreda osnovnih škola. Riječ je o pripremi

osmaša za prelazak u srednju školu. Nositelj i izvršitelj programa je NZJZPGŽ. U program su uključene dvije škole i 80 učenika. Savjetovalište za mlade rizičnog ponašanja i eksperimentatore radi u Rijeci svaki dan te jednom u dva tjedna na svim kvarnerskim otocima i u Delnicama. Djecu i roditelje u savjetovalište upućuju škole, liječnici, Centri za socijalnu skrb. U savjetovalište se u 2008. javilo oko 188 klijenata. Bilten RIZIK – Informativno edukativna publikacija, namijenjena svima koji rade s mladima, donosi primjere dobre prakse, nove programe i sl. Tiska se u nakladi od 2.000 primjeraka i distribuira liječnicima, osnovnim i srednjim školama te udrugama.

Županijsko povjerenstvo za suzbijanje ovisnosti Primorsko-goranske županije, sastavljeno od 19 članova predstavnika ustanova i organizacija angažiranih na problematici suzbijanja ovisnosti, redovito se sastajalo tijekom cijele godine. Održan je zajednički sastanak Županijskog povjerenstva i Grada Rijeke, te je organiziran zajednički okrugli stol o školskim preventivnim programima. Također su predstavljeni modeli dobre prakse. Na zadnjoj sjednici raspravljalo se o problematici provođenja školskih preventivnih programa, te je donesen zaključak da se uputi zahtjev Uredu državne uprave u županiji, Službi za društvene djelatnosti, da se izradi analiza stanja i provođenja školskih preventivnih programa na području županije (od vrtića do đачkih domova), te da se Povjerenstvu dostave podatci za daljnju obradu i raspravu. Povjerenstvo za suzbijanje ovisnosti poduprlo je provedbu programa za djecu i mlade putem financiranja projekata za zadovoljavanje javnih potreba iz područja zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, nevladinih udruga, ustanova i jedinica lokalne samouprave, kao dobar oblik prevencije rizičnih ponašanja. Također je poduprlo daljnje istraživanje pod nazivom „Čestine korištenja sredstava ovisnosti kod srednjoškolske mladeži“ u organizaciji Instituta za društvena istraživanja Zagreb.

Tablica 47. Naziv i opis programa koji su se provodili tijekom 2008. na području županije

Naziv programa	Kratki opis programa	Nositelji programa	Suradnici	Rezultati	Sredstva iz proračuna PGŽ
1. Trening životnih Vještina	Seriya radionica za učenike 6. i 7.razr.-dvogodišnji program	NZJZPGŽ	Škole	Obuhvaćeno 3.427 učenika osnovnih škola. Program u trećoj godini provođenja	
2. Priprema – Pozor - Zdrav	Seriya radionica za učenike 8. razreda	NZJZPGŽ	Škole	Pilot program – uključene 2 škole, 5 razreda, održane 22 radionice	
3. Savjetovalište za mlade	Savjetovalište za eksperimentatore i djecu i mlade rizična ponašanja	NZJZPGŽ	Škole, CZSS	Savjetovalište u Rijeci te na svim otocima i u Gorskom kotaru u 2008. imalo je 188 klijenata	
4. Bilten RIZIK	Informativno edukativna publikacija	NZJZPGŽ		Časopis se tiska 2x godišnje u 2.000 komada i distribuira školama i liječnicima u PGŽ	
5. Psihoterapijski rad u penalnom sustavu	Grupni rad s grupom ovisnika u pritvoru Riječkog zatvora	NZJZPGŽ	Okružni zatvor Rijeka	Otvorena grupa ovisnika sastaje se svaki tjedan. Motiviranje za nastavak liječenja	
6. Obiteljska grupa za samopomoć	Grupni rad s grupom roditelja ovisnika	NZJZPGŽ		Otvorena grupa za samopomoć sastaje se svaki tjedan	

7. Izvanbolničko liječenje ovisnika	Individualno, grupno, obiteljski	NZJZPGŽ		Vidi tablicu niže	1+2+3+4+5+6+7= 1,173,000,00 kn
8. Udruga TERRA	Smanjenje štete-zamjena igala	TERRA		Sprečavanje zaraznih bolesti	20.000,00
9. Gradsko društvo Crvenog križa Rijeka	Pisanje radova i likovni radovi o temi ovisnosti	GDCK Rijeka i OŠ Rijeke	Voditelji Crvenog križa u OŠ	Preveniranje uzimanja sredstava ovisnosti	15.000,00
10. Gradsko društvo Crvenog križa Novi Vinodolski	Edukativne radionice, likovni radovi	GDCK Novi Vinodolski OŠ Novi Vinodolski	Voditelj Crvenog križa u OŠ	Preveniranje uzimanja sredstava ovisnosti	25.000,00
11. Gradsko društvo Crvenog križa Rab	Edukativne radionice, likovni radovi	GDCK Rab OŠ Rab	Voditelj Crvenog križa u OŠ	Preveniranje uzimanja sredstava ovisnosti	10.000,00
12. Gradsko društvo Crvenog križa Opatija	Edukativne radionice, likovni i literarni radovi	GDCK Opatija OŠ Opatija	Voditelj Crvenog križa u OŠ	Preveniranje uzimanja sredstava ovisnosti	15.000,00
13. Sportski akrobatski rock roll klub Rijeka	„Plesom protiv droge“ – glazbeni spektakl u Dvorani mladosti	Sportsko akrobatski rock .roll klub Rijeka	Grad i Županija	Preveniranje uzimanja sredstava ovisnosti	5.000,00
14. Ustanova za savjetovanje i komunikaciju ASK Rijeka	Edukacija srednjoškolaca na temu „Moj život po mom izboru“	ASK	Srednje škole	Preveniranje uzimanja sredstava ovisnosti	20.000,00
15. Željeznička tehnička škola Moravice	SOS mladi – mladima, keramička radionica i mladi pčelari	Željeznička tehnička škola Moravice		Uključivanje mladih u kreativne aktivnosti, pomaganje drugima s ciljem sprečavanja uzimanja droga	20.000,00
16. Udruga Egzodus Rijeka	Savjetovalište za pomoć u rješavanju problema ovisnosti	Egzodus Rijeka		Preveniranje ovisnosti i pomoć u liječenju ovisnika	10.000,00
17. OŠ Ivana Gorana Kovačića, Delnice	Mladi novinari istražuju i pišu o ponašanju vršnjaka problematičnog ponašanja	Učenici OŠ „mladi novinari Delnica“	Novinari „Novog lista“	Niz tekstova o ovisnosti i zdravom življenju mladih u listu „Naši tragovi“	10.000,00
18. Općina Klana	Program prevencije ovisnosti i „škola za roditelje“ – multimedijalni centar	Udruga mladih Klana	Općina Klana	Preveniranje ovisnosti	10.000,00
19. Caritas Nadbiskupije Rijeka	Projekt „Budimo prijatelji“ okuplja mlade kroz radionice s ciljem preveniranja uzimanja droga	Caritas	Vanjski volonteri	Okuplja veliki broj mladeži na kreativnim i humanitarnim programima	10.000,00
20. Psihološko savjetovalište dr. Ana Kandare Rijeka	Rad s rizičnom populacijom.	Dr. Ana Kandare	Škole	Obuhvaćen veći broj učenika osnovnih i srednjih škola	25.000,00

21. Udruga za obitelj Njivice	Rad na Udruga programima rukotvorina, glazbeno-scenska aktivnost	Stanovnici Omišlja i Njivica	Okupljanje više od 100 članova raznih uzrasta-međugeneracijsko podržavanje	25.000,00
22. Udruga mladih „Prosper“ Čabar	Kulturne, športske i edukativne aktivnosti u sklopu multimedijalnog centra	Udruga Mladi Čabra	Veliki broj aktivnosti uz animiranje stanovništva na području Čabra	10.000,00

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Primorsko-goranske županije

Tablica 48. Broj i struktura ovisnika

Dobna struktura	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu službe tijekom 2008.		Ovisnici i konzumenti ostalih droga u tretmanu u 2008.		Novopridošli opijatski ovisnici tijekom 2008.		Novopridošli ovisnici i konzumenti ostalih droga tijekom 2008.	
	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene	muškarci	žene
do 14	0	0	0	0	0	0	0	0
14-17	4	2	7	0	0	0	7	3
18-21	10	12	16	4	4	4	10	2
22-25	110	47	9	1	18	9	6	1
26-29	138	17	7	0	14	3	4	0
30-39	173	13	6	0	14	1	3	0
40 -	32	3	2	0	3	0	1	0
UKUPNO	467	94	51	10	52	17	31	6

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Primorsko-goranske županije

Tablica 49. Broj ovisnika u tretmanu Centara za socijalnu skrb

Dobna struktura	Opijatski ovisnici koji su bili u tretmanu CZSS tijekom 2008.		Ovisnici i konzumenti ostalih droga u tretmanu u 2008.	
	muškarci	žene	muškarci	žene
Do 14	5	-	-	-
14-18	24	3	1	6
18-22	46	13	10	7
22-26	6	5	-	-
26-30	4	1	1	-
30-40	3	-	-	-
40 i više	1	-	1	-
UKUPNO	89	22	13	13

Izvor podataka: Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Primorsko-goranske županije

Za provedbu županijskog Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga ukupno je utrošeno 1.403.000,00 kuna.

Zaključak

Temeljni dokumenti za provedbu sveukupne nacionalne politike suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj su Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga 2006.-2012. i novi Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga 2009.-2012. koji je Vlada RH usvojila 12. veljače 2009. godinu. Navedeni dokumenti ističu načelo decentralizacije koje jamči jednakomjernu dostupnost različitih programa i sadržaja u cijeloj Republici Hrvatskoj sukladno stvarnim potrebama pojedinih jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave, odnosno županija. Ono što je vidljivo u Izvješću o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. godinu na razini županija jest znatno bolja koordiniranost u izradi i provedbi općih i posebnih

programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga, posebice programa prevencije ovisnosti i medijskih kampanja borbe protiv ovisnosti, što je nedvojbeno rezultat aktivnog rada županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Središnje mjesto u provođenju mjera i aktivnosti tretmana liječenja i pružanja pomoći ovisnicima o drogama i njihovim obiteljima zauzimaju Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Razvidno je stabilno funkcioniranje Službi u svim županijama što se ogleda u tome da sve dulje uspijevaju zadržati ovisnike u tretmanu. Koordinativnu ulogu u provedbi mjera u gotovo svim županijama zauzela su županijska povjerenstva koja su provodila županijske Akcijske planove suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. i druge programe za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na razini županija, koordinirala aktivnosti različitih institucija, ustanova i nevladinih organizacija koje se bave ovom problematikom, organizirala različite manifestacije, seminare i okrugle stolove vezane uz program borbe protiv zlouporabe opojnih droga, organizirala obilježavanja Međunarodnog dana i Mjeseca borbe protiv ovisnosti te izrađivala izvješća o provedbi mjera iz Nacionalne strategije na razini županija. U nekoliko županija velik broj aktivnosti, osobito u području različitih oblika skrbi o ovisnicima, pružaju nevladine organizacije i centri za socijalnu skrb. Primijećeno je da važno mjesto u sveukupnoj borbi protiv ovisnosti zauzimaju programi primarne prevencije ovisnosti, osobito u sklopu školskog sustava. Još uvijek je prisutan problem neujednačene i segmentirane provedbe školskih preventivnih programa u pojedinim županijama, kao i nedostatna suradnja u provedbi medicinskog i socijalnog tretmana ovisnika i konzumenata droga između dviju najvažnijih institucija koje pružaju pomoć ovisnicima i članovima njihovih obitelji, a to su službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo i centri za socijalnu skrb.

Iz analize ovog Izvješća može se uočiti sve bolja primjena načela decentralizacije kao jednog od glavnih načela u Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu, te se može reći da je došlo do znatno intenzivnijeg decentraliziranog pristupa rješavanju problema ovisnosti na način koji jamči jednakomjernu raspodjelu različitih programa i sadržaja u cijeloj Republici Hrvatskoj sukladno stvarnim potrebama pojedinih lokalnih zajednica (odnosno županija). Stoga i nadalje na razini županija i jedinica lokalne uprave i područne (regionalne) samouprave treba razvijati mreže različitih programa i usklađivati djelatnosti na području problematike zlouporabe droga.

Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske i Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kao koordinativno stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske, nastojat će kroz redovitu suradnju sa županijskim povjerenstvima unaprijediti aktivnosti na razini lokalne zajednice i samim tim omogućiti bolje kreiranje cjelokupne nacionalne politike suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj.

5.1. MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Mjere i provedbene aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2008. godine na području suzbijanja zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga poduzimane su sukladno zadaćama sadržanim u Nacionalnoj strategiji te Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, što podrazumijeva cijeli niz preventivno-represivnih mjera i aktivnosti usmjerenih na *suzbijanje ponude* (dostupnosti) opojnih droga interdisciplinarnim pristupom, a u suradnji s drugim tijelima (resorima) i određene aktivnosti na području *smanjenja potražnje* za opojnim drogama.

Tijekom 2008. godine na području suzbijanja kriminaliteta vezanog uz opojne droge policijski službenici MUP-a RH kao i prethodnih godina provodili su aktivnosti koje su se odnosile na *praćenje i analiziranje kriminaliteta zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga, uočavanje novih pojava oblika* (izrada mjesečnih, polugodišnjih i godišnjih izvješća o stanju predmetnog kriminaliteta te predlaganje konkretnih mjera vezanih uz suzbijanje), *sprječavanje krijumčarenja opojnih droga u Republiku Hrvatsku i kroz nju, neprekinuto provođenje mjera i radnji u vezi s predmetima s međunarodnim karakterom*: međunarodne kontrolirane isporuke, međunarodne prethodne kriminalističke obrade, provedba međunarodnih operacija, redoviti i pojačani nadzor državne granice, poduzimanje mjera kojima će se unaprijediti kontrola putnika i prometa na graničnim prijelazima (cestovnim, željezničkim, riječnim), u zračnim lukama, pomorskim lukama, ustroj i uporaba dobro opremljenih (materijalno tehnička sredstva, službeni psi za detekciju opojnih droga i dr.) timova granične policije specijaliziranih za suzbijanje krijumčarenja opojnih droga, intenziviranje mjera usmjerenih na sprječavanje krijumčarenja opojnih droga na plovnoj granici, kontinuirano provođenje edukacije vezano uz predmetnu problematiku službenika granične policije (pomorske) te vodiča službenih pasa, izrada prosudbi letova u javnom zračnom prometu (linijski letovi i letovi generalne avijacija) s ciljem otkrivanja rizičnih letova i ostale aktivnosti.

Postupanje pri provođenju nekih mjera i aktivnosti vezanih uz suzbijanje proizvodnje i uzgoja opojnih droga koordinirano je u suradnji s ostalim ovlaštenim državnim tijelima. Ističemo da do sada u Republici Hrvatskoj **nije zabilježena značajnija i organiziranija proizvodnja opojnih droga**, izuzmu li se pojedinačni pokušaji uzgoja opojne droge marihuane, namijenjene domaćem narko-tržištu. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske posebnu je pozornost usmjerilo na *otkrivanje dotoka novca zarađenog na ilegalnoj trgovini opojnim drogama* budući da je novčana dobit najvažniji segment nedozvoljene trgovine opojnim drogama, te na *sprječavanje i suzbijanje pranja novca* stečenog ilegalnom trgovinom opojnim drogama. Nastavljeno je i s *modernizacijom granične policije*, te je *provedena implementacija Nacionalnog informacijskog sustava za upravljanje državnom granicom*, koji je u funkciji unaprjeđenja granične kontrole i kao takav u velikoj mjeri pridonosi ostvarenju predmetne Strategije.

Uspješna međunarodna suradnja sa stranim policijama, službama i organizacijama (DEA, FBI, SOCA, Generalni sekretarijat Interpola, UNODC i drugi) koje se bave problematikom vezanom uz opojne droge konkretizirana je provođenjem zajedničkih operativnih akcija te kontroliranih isporuka, koje su rezultirale značajnijim zapljenama opojnih droga, ali i uhićenjima osoba tj. skupina koje su se bavile tim krijumčarenjima.

U cilju daljnjeg jačanja kapaciteta i sposobnosti MUP-a RH u borbi protiv svih oblika organiziranog kriminaliteta i korupcije, u sklopu kriminalističke policije osnovan je

Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Ustroj navedenog ureda, u sklopu kojeg će djelovati posebni timovi sastavljeni od policijskih službenika specijaliziranih za razne oblike organiziranog kriminaliteta i korupcije, nastavit će intenzivirati **ciljani pristup u borbi protiv organiziranog krijumčarenja i preprodaje opojnih droga uz primjenu proaktivnih mjera usmjerenih na konkretne nositelje i strukture, provođenje istraga na temelju prikupljenih i analitički obrađenih podataka, što će zasigurno rezultirati učinkovitijim suzbijanjem organiziranih oblika krijumčarenja i preprodaje opojnih droga.**

Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano provodi stručno usavršavanje vezano uz problematiku suzbijanja kriminaliteta zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga (održavanje stručnih radnih sastanaka, specijalističkih tečaja te sudjelovanje na međunarodnim seminarima multidisciplinarnog karaktera).

5.1.1. Prikaz kriminaliteta vezanog uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga

Tijekom 2008. godine **evidentirana su ukupno 7.882 kaznena djela** vezana uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga (0,88 posto manje nego 2007.). Za počinjena navedena kaznena djela predmetnog oblika kriminaliteta ukupno je u 2008. godini **kazneno prijavljeno 5.225 osoba**, što je 8 posto manje nego u prethodnom izvještajnom razdoblju (2007.:5.679). Prosječni udio kriminaliteta iz oblasti zlouporabe opojnih droga u sveukupnom kriminalitetu na području Republike Hrvatske protekle tri godine iznosi 11 posto (tijekom 2008. iznosi 10,61 posto).

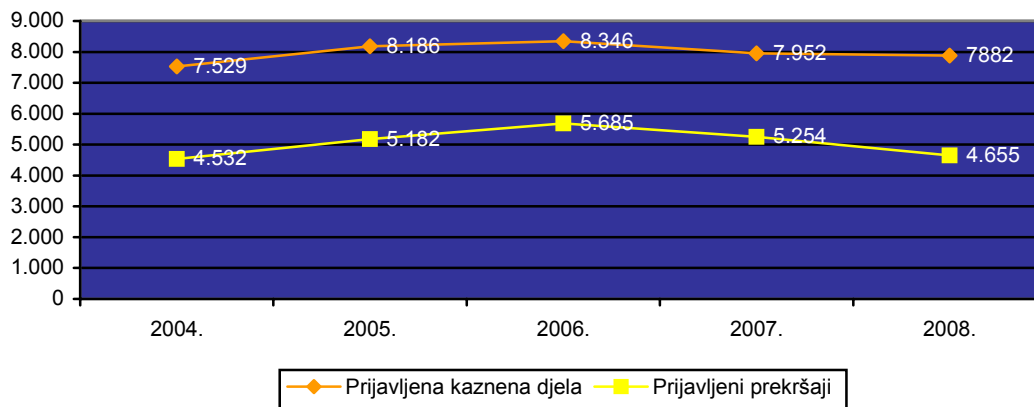
Tablica 50. Broj evidentiranih kaznenih djela i prekršajnih prijava te prikaz broja osoba protiv kojih su podnesene kaznene ili prekršajne prijave (2006. - 2008.)

GODINA	Broj evidentiranih KD-a	Broj kazneno prijavljenih osoba	Broj podnesenih prekršajnih prijava	Broj prekršajno prijavljenih osoba
2006.	8.346	6.017	5.685	5.607
2007.	7.952 (<4,7%)	5.679 (<5,6%)	5.254 (<7,6%)	5.189 (<7,5%)
2008.	7.882 (<0,8%)	5.225 (<8%)	4.655 (<11,4%)	4.662 (<10,1%)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

U 2008. godini u skladu sa Zakonom o suzbijanju zlouporabe opojnih droga, a prema podacima iz izvješća zaprimljenih od policijskih uprava, podneseno je ukupno **4.655 prekršajnih prijava protiv ukupno 4.662 osobe**. Na temelju istog zakona tijekom 2007. godine su, sukladno izvješćima, podnesene ukupno 5.254 prekršajne prijave protiv 5.189 osoba, što predstavlja **pad od 11,4 posto** u odnosu na 2007. godinu.

Grafički prikaz 15. Broj evidentiranih kaznenih djela zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga (2004. - 2008.)

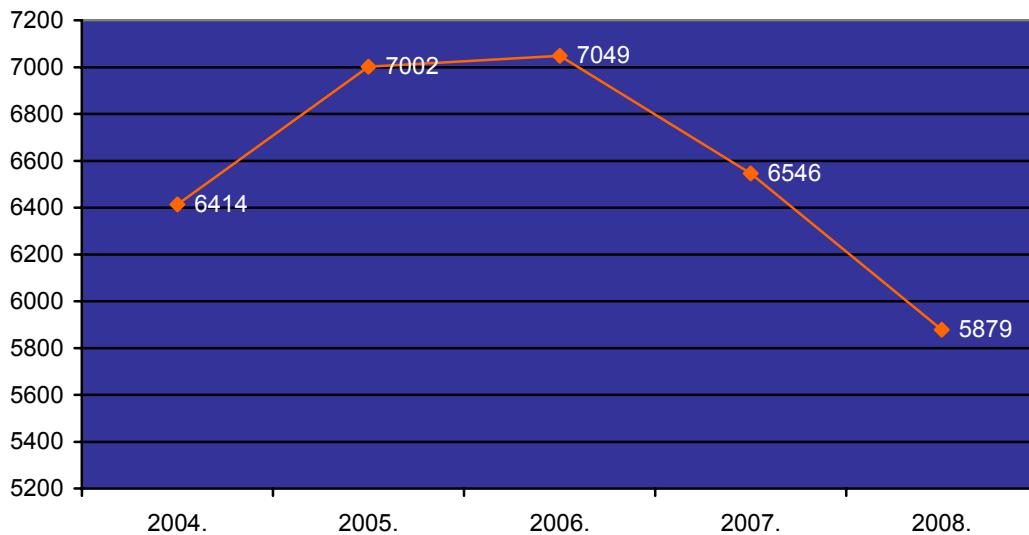

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

5.1.2. Zapljene opojnih droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova

Tijekom 2008. godine sveukupno je izvršeno **5.879 zapljena** svih vrsta opojnih droga, što je 10 posto manje nego prethodne godine (2007.:6.546). U grafičkom prikazu 17. uočava se pad broja zapljena od strane Ministarstva unutarnjih poslova od 2006. godine.

Grafički prikaz 16. Broj zapljena ilegalnih droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova (2004. - 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tablica 51. Prikaz broja zaplijenjenih količina svih vrsta opojnih droga (2005. - 2008.)

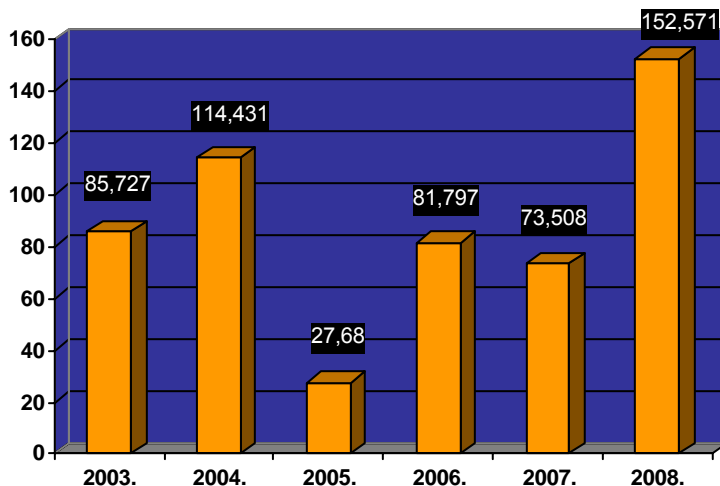
UKUPNO ZAPLJENA SVIH VRSTA OPOJNIH DROGA	2005.	2006.	2007.	2008.
HEROIN (grama)	27 kg 68 g	81 kg 797 g	73 kg 508 g	152 kg 571 g
HAŠIŠ (grama)	53 kg 35 g	12 kg 86 g	4 kg 493 g	4 kg 845 g
MARIHUANA (kilograma)	983 kg 222 g	202 kg 445 g	239 kg 316g	220 kg 691 g
KOKAIN (grama)	8 kg 963 g	5 kg 640 g	104 kg 703 g	28 kg 632 g
AMFETAMINI (grama)	14 kg 312 g	11 kg 604 g	7 kg 885 g	15 kg 038 g
HEPTANONI (tablete)	9.413	12.551,50	6.529	10.920
ECSTASY (tablete)	33.601	16.340,50	12.609	6.855
LSD (doze)	21	21	215	653
Stabljika konoplje tipa droga	2.960 komada	2.699 komada	2.886 komada	271.819 komada

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Iz gore navedenog tabelarnog prikaza vidljive su zaplijenjene količine pojedinih vrsta opojnih droga ostvarene od 2004. do 2008. godine uz napomenu da je u 2008. zabilježen porast u zaplijenjenim količinama heroina, hašiša, amfetamina, heptanona, LSD-a. Osobito napominjemo da broj ostvarenih zapljena **stabljika konoplje u 2008. godini ima znatna odstupanja, budući da je u 2008. godini uništena industrijska plantaža konoplje, oko 269.109 stabljika, zasađena na 8.900 četvornih metara** (25 do 35 stabljika na četvornom metru). Plantaža nije bila namijenjena ilegalnom uzgoju konoplje nego je zasađena radi proizvodnje hrane za ribe. Testiranjem stabljika utvrđeno je da sadrže nedozvoljen postotak THC-a, pa je plantaža uništena. U 2008. godini zaplijenjeno je 2.710 stabljika iz ilegalnog uzgoja.

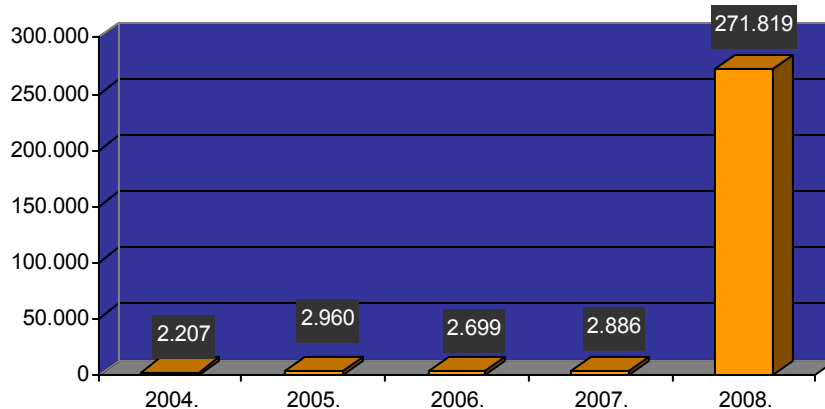
5.1.3. Grafički prikazi zapljena pojedinih vrsta droga od strane pripadnika Ministarstva unutarnjih poslova

Grafički prikaz 17. Prikaz broja zaplijenjenih količina heroina (2003. - 2008.)

Tijekom 2008. zaplijenjena je dosad najveća količina heroina od 2002. godine, čak 108 posto više nego u 2007.

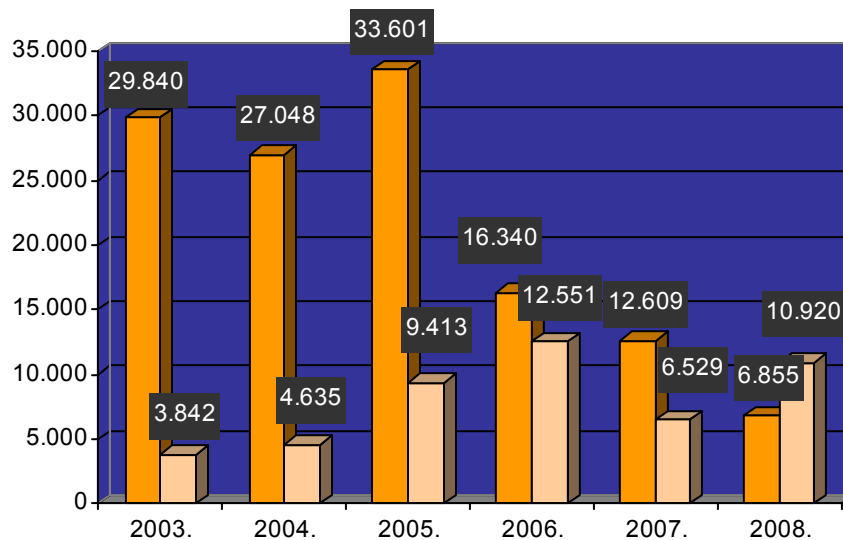
Grafički prikaz 18. Prikaz broja zaplijenjenih stabljika konoplje tipa droga (2004. – 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tijekom 2008. ostvarena je dosad najveća zapljena stabljika konoplje tipa droga (271.819 komada) od 2004. godine, budući da je u 2008. uništena industrijska plantaža konoplje koja je imala nedozvoljen postotak THC-a. U 2008. zaplijenjene su približno jednake količine **marihuane** i **hašiša** kao i u prethodnoj godini.

Grafički prikaz 19. Prikaz broja zaplijenjenih količina tableta heptanona i ecstasyja (2003. – 2008.)

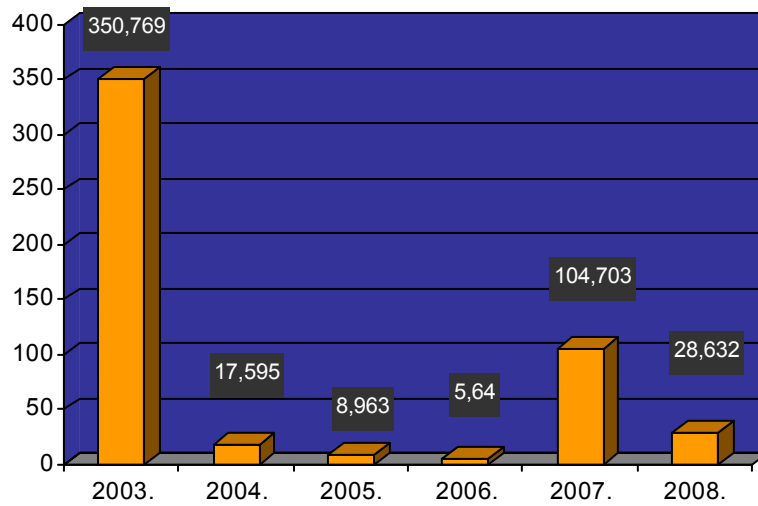

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Tijekom 2008. zaplijenjeno je 67,3 posto više tableta heptanona, što upućuje da se još uvijek nalazi na crnom tržištu, a istodobno se u 2008. opaža najveće smanjenje količine zaplijenjenog ecstasyja od 2003. godine (46% manje u odnosu na 2007.).

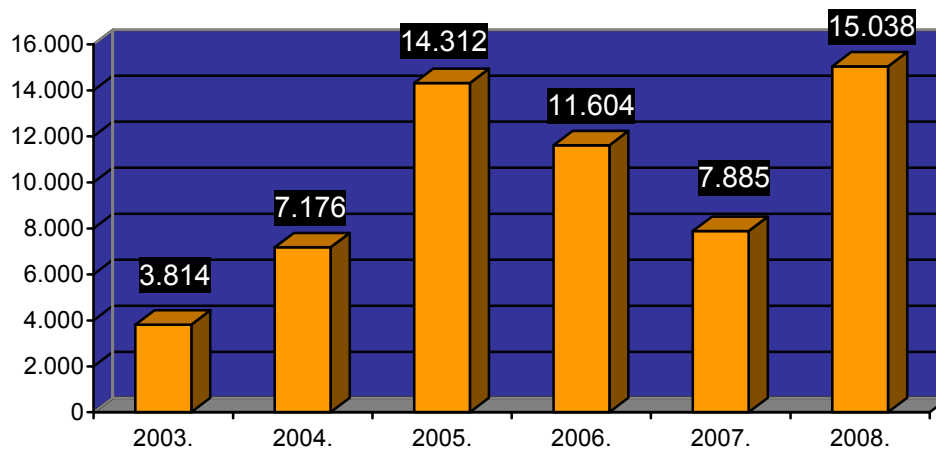
Tijekom 2008. zaplijenjeno je 73 posto manje kokaina nego 2007., no promatrajući grafički prikaz 21. uočava se povećanje u odnosu na 2004., 2005. i 2006. godinu.

Grafički prikaz 20. Prikaz broja zaplijenjenih količina kokaina (2003. – 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

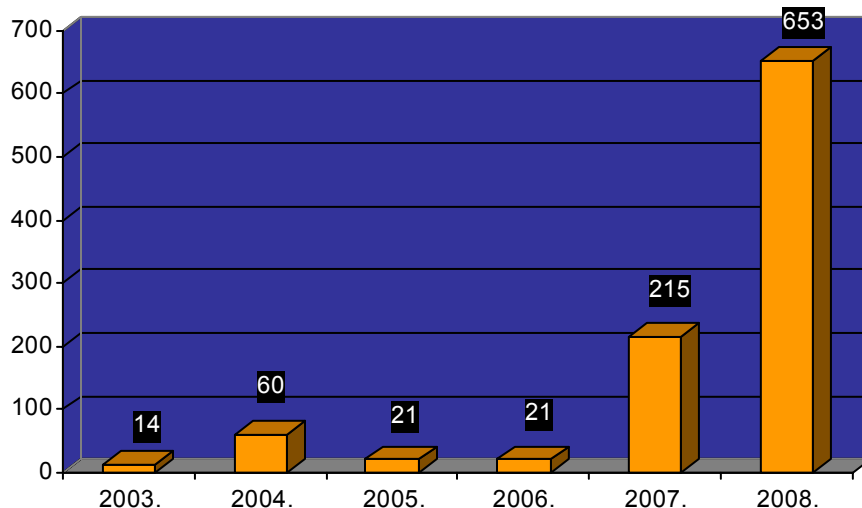
Grafički prikaz 21. Prikaz broja zaplijenjenih količina amfetamina (2003. – 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

U 2008. zaplijenjeno je 15.038 kg **amfetamina**, što je 90,7 posto više nego 2007. i dosad najveća količina zaplijenjena od 2003. godine

Grafički prikaz 22. Prikaz broja zaplijenjenih količina LSD-a (2003. – 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

Količina zaplijenjenog LSD-a u odnosu na prethodnu godinu znatno je porasla i najveća je dosad zabilježena (653 doze), što je 203,7 posto više nego 2007.

Sukladno Zakonu o suzbijanju zlorabe opojnih droga, uništavanje oduzetih opojnih droga izvršava se pred Povjerenstvom za uništavanje oduzetih opojnih droga, a oduzete opojne droge uništavaju se po pravomoćnosti presude ili rješenja, a mogu se uništiti i po proteku roka od tri godine od dana podnošenja kaznene prijave nadležnom Državnom odvjetništvu.

Povjerenstvo za uništavanje oduzetih opojnih droga osnovano je Odlukom Vlade 24. studenog 2004. godine, a članove istog čine predstavnik Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova, predstavnik Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, predstavnik Ministarstva pravosuđa, predstavnik Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, predstavnik Hrvatskog novinarskog društva, te predstavnik Ureda za suzbijanje zlorabe opojnih droga.

Tijekom 2008. godine pred Povjerenstvom za uništavanje oduzetih opojnih droga u dva provedena postupka spaljivanja uništeno je u siječnju i prosincu, ukupno 3.719.812 kg oduzete opojne droge iz ukupno 43 848 predmeta. Uništena je droga koja je oduzeta kroz razdoblje od 1991. do 2005. godine kao i droga iz predmeta većih zapljena iz razdoblja 2004. do 2006. godine za koju je bila dostavljena pravomoćna presuda, odnosno rješenje.

Osim navedenog, Ministarstvo unutarnjih poslova je u sklopu provedbe mjera vezanih za sigurnost prometa na cestama kontinuirano provodilo i **testiranje vozača motornih vozila na opojne droge**. Tablica 52. prikazuje rezultate testiranja vozača na opojne droge u 2008. godini iz koje je vidljivo da je ukupno ponuđeno testiranje za 849 vozača pomoću uređaja za preliminarno testiranje, od kojih je 191 vozač odbio testiranje na uređaju za preliminarno testiranje. Od 658 testiranih vozača, kod njih 230 utvrđena je prisutnost opojnih droga, a od 95 vozača koji su pristali na davanje uzoraka krvi i urina radi analize na prisutnost opojnih droga, kod 32 je utvrđena njihova prisutnost. Odnos ukupnog broja testiranih vozača i podnesenih prijava je 42,2 posto.

Tablica 52. Rezultati testiranja vozača na opojne droge u 2008. godini

POLICIJSKE UPRAVE	Datum zaduženja uređaja odnosno datum početka rada s uređajem i broj uređaja	Ukupan broj testiranih vozača te vozača koji su odbili ponudeno testiranje na uređaju	Vozači koji su testirani na uređaju	Vozači koji su odbili podržati se testiranju na uređaju	Nije utvrđena prisutnost opojnih droga	Utvrđena prisutnost opojnih droga na uređaju	Pristalo na davanje uzoraka krvi i urina radi analize na prisutnost opojnih droga	Odbilo dati uzorak krvi i urina radi analize na prisutnost opojnih droga	Utvrđena prisutnost opojnih droga nakon analize uzoraka krvi i urina	Nije utvrđena prisutnost opojnih droga nakon analize krvi i urina	Analiza uzoraka krvi i urina još nije izvršena odnosno rezultati analize još nisu dostavljeni policijskoj upravi	Podneseno prijava zbog: - Odbijanja podvrgavanja testiranju - Odbijanja davanja uzoraka krvi i urina radi analize - Utvrđene prisutnosti opojnih droga (analizom krvi i urina)	Odnos ukupnog broja testiranih vozača i podnesenih prijava %
BJELOVARSKO - BILOGORSKA	1.1.2007. 1 uređaj	26	18	8	4	14	5	9	1	1	3	18	69,2
BRODSKO - POSAVSKA	1.1.2007. 1 uređaj	24	23	1	20	3	0	3	0	0	0	4	16,7
DUBROVAČKO - NERETVANSKA	1.1.2007. 1 uređaj	6	6	0	0	6	1	5	0	0	1	5	83,3
ISTARSKA	1.1.2007. 1 uređaj	57	39	18	25	14	5	9	2	0	3	29	50,9
KARLOVAČKA	1.1.2007. 1 uređaj	40	40	0	27	13	8	5	3	0	5	8	20,0
KOPRIVNIČKO - KRIŽEVAČKA	1.1.2007. 1 uređaj	8	8	0	6	2	1	1	0	0	1	1	12,5
KRAPINSKO - ZAGORSKA	NEMA UREĐAJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
LIČKO - SENJSKA	1.1.2007. 1 uređaj	21	20	1	16	4	4	0	0	1	3	1	4,8
MEDIJURSKA	NEMA UREĐAJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
OSJEČKO - BARANJSKA	20.8.2004. 1 uređaj	15	11	4	4	7	2	5	0	0	2	9	60,0
POŽEŠKO - SLAVONSKA	1.7.2005. 1 uređaj	39	38	1	29	9	8	1	0	0	8	2	5,1
PRIMORSKO - GORANSKA	2.8.2004. 4 uređaja	41	31	10	22	9	0	9	0	0	0	19	46,3
SISAČKO - MOSLAVAČKA	1.1.2007. 1 uređaj	8	6	2	4	2	0	2	0	0	0	4	50,0
SPLITSKO - DALMATINSKA	1.10.2004. 1 uređaj	80	71	9	26	45	26	19	9	8	9	37	46,3
ŠIBENSKO - KNINSKA	20.5.2005. 1 uređaj	198	98	100	58	40	19	21	15	0	4	136	68,7
VARAŽDINSKA	1.1.2007. 1 uređaj	49	42	7	28	14	4	10	0	0	4	17	34,7
VIROVITIČKO - PODRAVSKA	NEMA UREĐAJ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
VUKOVARSKO - SRIJEMSKA	1.1.2007. 1 uređaj	5	4	1	3	1	0	1	0	0	0	2	40,0
ZADARSKA	16.11.2004. 1 uređaj	26	18	8	0	18	0	18	0	0	0	26	100,0
ZAGREBAČKA	27.11.2003. 6 uređaja	206	185	21	156	29	12	17	2	2	8	40	19,4
UKUPNO / ZBROJ	25	849	658	191	428	230	95	135	32	12	51	358	42,2

Izvor podataka: Ministarstvo unutarnjih poslova

² Uređaj za preliminarno testiranje vozača na opojne droge

5.1.4. Stanje i kretanje kriminaliteta zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga, trendovi te prosudbe kretanja

Problematika ponude u Republici Hrvatskoj nije izolirana, te ovisi i o stanju na europskom, odnosno svjetskom ilegalnom tržištu opojnih droga. Kriminalitet vezan uz zlouporabu opojnih droga sve se manje može promatrati u nacionalnim okvirima pojedine zemlje, budući da postoje značajnije poveznice između kriminalnih organizacija zemalja "proizvođača", zemalja kroz koje se opojna droga krijumčari, te zemalja tzv. potrošača. Stoga se suzbijanjem predmetnog kriminaliteta ne može baviti izolirano, bez uzimanja u obzir i niz drugih kriminalnih aktivnosti, poput krijumčarenja oružja, ljudi ili terorizma i pranja novca. Krijumčarenje opojnih droga je zasigurno jedan od najproduktivnijih oblika kriminalne djelatnosti organiziranog kriminala, kako u svijetu i Europi tako i u Republici Hrvatskoj. Uvidom u statističke pokazatelje koji se odnose na kriminalitet zlouporabe opojnih droga, te u dostupne pokazatelje svih ostalih subjekata uključenih u problematiku zlouporabe opojnih droga, vidljivo je, odnosno za pretpostaviti je da u Republici Hrvatskoj neće doći do značajnijih pomaka vezanih uz pad potražnje pojedinih opojnih droga (učestalosti konzumiranja), te sukladno tome za očekivati je daljnje pokušaje rasta ponude opojnih droga na ilegalnom narko-tržištu u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska može se okarakterizirati kao tranzitno područje preko kojeg se opojna droga krijumčari na putu između tzv. zemalja proizvođača i tzv. zemalja potrošača (geostrategijska pozicija). Pri tome se koriste svi oblici prometa (cestovni, željeznički, pomorski i zračni). Opće je poznat fenomen tzv. *Balkanske rute* kojom se ponajviše krijumčari opojna droga heroin, što potvrđuju dosadašnje zapljene. Budući da unatrag nekoliko godina raste proizvodnja opijuma na području Afganistana, za očekivati je daljnje pokušaje krijumčarenja, jer je tržište Europe primarno tržište za opijate podrijetlom iz Afganistana. „Balkanska ruta“ je od UNODC-a, poradi boljeg praćenja problematike, podijeljena na dva pravca, zapadni i istočni. Republika Hrvatska se nalazi na zapadnom pravcu (Makedonija, Srbija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Slovenija) na području kojeg je primjerice u 2006. godini ostvareno 60 posto ukupnih zapljena na Balkanskoj ruti. Istočni pravac ide preko zemalja članica EU-a (Bugarske, Rumunjske i Mađarske). Ostvarene zapljene heroina na području Republike Hrvatske mogu se usporediti, odnosno donekle su na razini ostalih zemalja (Češka, Slovačka, Slovenija, Mađarska) koje su udaljene od prvog kruga zemalja uz Afganistan u kojem se proizvodi 90 posto heroina za potrebe Europe. Vrlo je važno istaknuti da količinske zapljene opojnih droga, same za sebe nisu relevantan pokazatelj uspješnosti pojedine zemlje u suzbijanju zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga, nego usporedo treba sagledavati i broj uhićenih osoba (organizatora krijumčarenja i preprodaje opojnih droga), broj otkrivenih kriminalnih grupa i organizacija koje se bave predmetnim kriminalitetom, te najvažnije - njihovo kvalitetno kazneno procesuiranje i oduzimanje nezakonito stečene dobiti. Također je važno spomenuti kako Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u naporima međunarodne zajednice usmjerenim na suzbijanje proizvodnje opijuma u Afganistanu, odnosno sudjeluje u Vojnoj misiji u toj zemlji, te je uz to u Afganistan uputila nekoliko policijskih službenika s ciljem pomoći u obuci afganistanskih policajaca. Značajnije i veće zapljene kokaina u Republici Hrvatskoj su uglavnom vezane uz pomorski promet, te su ostvarene ponajviše u luci Rijeka. Manje količine kokaina krijumčare se zračnim prometom, gotovo iz svih svjetskih odredišta, ali i putem poštanskih pošiljki.

Svjetski trendovi upućuju da se sve veće količine kokaina krijumčare na područje Europe, budući da je došlo do pada potražnje na dosad primarnom tržištu SAD-a, te su stoga mogući pokušaji krijumčarenja većih količina kokaina putem kontejnerskog prometa. Sintetičke droge poput amfetamina i derivata amfetamina (najčešće se radi o tabletama ecstasya) krijumčare se na razne načine s područja pojedinih zapadnoeuropskih zemalja, ali i sve prisutnijih narko-tržišta pojedinih istočnih zemalja. Očekuje se lagani rast udjela zlouporabe ovih opojnih droga na narko-tržištu u Republici Hrvatskoj. Marihuana i hašiš krijumčare se u manjim količinama tijekom ljetne turističke sezone, kada ih inozemni turisti, većinom iz zapadnoeuropskih zemalja, unose u našu zemlju uglavnom za svoje osobne potrebe, dok se veće količine marihuane krijumčare s područja nama susjednih,

također pretežito tranzitnih zemalja, a u većini slučajeva namijenjene su zapadnoeuropskom tržištu.

Na kraju ističemo da Ministarstvo unutarnjih poslova na području suzbijanja kriminaliteta zlouporabe opojnih droga aktivno sudjeluje i u raznim preventivnim aktivnostima, bilo na razini države, bilo na lokalnoj razini, gdje interdisciplinarnim pristupom u suradnji s drugim ovlaštenim tijelima i institucijama (pri tome mislimo na zdravstvene službe, službe za prevenciju ovisnosti, odgojno-obrazovne institucije) znatno pridonosi smanjenju potražnje za opojnim drogama. U sklopu provedbe preventivnih aktivnosti policijski službenici će i dalje nastojati svojim javnim i čestim pojavljivanjem, posebice na mjestima okupljanja mladih, pridonijeti dodatnoj sigurnosti, onemogućiti dostupnost opojnih droga te spriječiti možebitne uspostave otvorenih narko-scena na takvim mjestima, odnosno nastavit će se u dogovoru sa školama preventivni obilasci te edukacija nastavnika i učenika o opasnostima zlouporabe opojnih droga.

U Centru za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ provode se rutinska kvantitativna vještačenja - određivanje čistoće droga za heroin, kokain, amfetamin, metamfetamin i MDMA u svim zaplijenjenim uzorcima gdje je dostavljena dovoljna količina tvari za analizu, a za kvantitativno vještačenje tetrahidrokanabinola u marihuani i smoli kanabisa (hašišu) ne postoje svi potrebni resursi.

Heroinske smjese zaplijenjene u 2008. godini najčešće su sadržavale kao primjese analgoantipiretik paracetamol i psihostimulans kofein, rjeđe razne šećere kao što su laktoza i saharoza, a u pojedinačnim slučajevima tragove anksiolitika diazepama, narkoanalgetika metadona i kokaina. Kvantitativnim vještačenjem obuhvaćeno je 630 predmeta s ukupno 2.003 uzorka, pri čemu je minimalni udio heroina iznosio 0,6 posto, maksimalni 63,3 posto, a prosječni udio heroin baze je iznosio 22,9 posto. Od gore navedenog broja predmeta s drogom heroin, 362 predmeta s ukupno 491 uzorkom odnosila su se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. Minimalni udio heroina u tim slučajevima iznosio je 0,6 posto, maksimalni 59 posto i prosječni 21,4 posto.

Kokainske smjese zaplijenjene u 2008. godini sadržavale su kao najčešće primjese analgoantipiretik fenacetin, lokalni anestetik i antiaritmik lidokain, aminokiselinu kreatin, šećerni alkohol manitol i šećer laktozu. U pojedinačnim slučajevima u kokainu je utvrđena prisutnost amfetamina, tetrakaina, lijeka blokatora Ca-kanala diltiazema, te antihistaminika hidroksizina, antihelmintika levamisola, dekongestiva i simpatomimetika efedrina i analgoantipiretika propifenazona. Kvantitativnim vještačenjem je obuhvaćen 286 predmeta s ukupno 547 uzoraka, pri čemu je minimalni udio kokaina iznosio 2,5 posto, maksimalni 87,6 posto, a prosječni udio 28,9 posto. Od navedenog broja predmeta s drogom kokain, 162 predmeta s ukupno 166 uzoraka odnosila su se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. Minimalni udio kokaina u tim slučajevima iznosio je 2,5 posto, maksimalni 84,0 posto i prosječni 28,5 posto.

Amfetamin zaplijenjen u 2008. bio je u obliku praškastih materija ili rjeđe u obliku tableta, najčešće primjese su bile kreatin, kofein, laktoza, rjeđe škrob, a u pojedinačnim slučajevima utvrđena je prisutnost MDMA, metamfetamina, efedrina, kokaina i smjese paracetamola, kodeina i propifenazona.

Kvantitativnim vještačenjem amfetamina u obliku tableta obuhvaćeno je 6 predmeta s ukupno 3.436 tableta pri čemu je minimalan udio amfetamina iznosio 2,2 posto, maksimalan 9 posto, a prosječan udio amfetamin baze 4,3 posto.

Od navedenog broja predmeta s drogom amfetamin u obliku tableta, 3 predmeta s ukupno 4 tablete odnosila su se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. Minimalni udio amfetamina u tim slučajevima iznosio je manje od 2,2 posto, maksimalni 9 posto, a prosječni 6,3 posto.

Kvantitativnim vještačenjem amfetamina u obliku praha obuhvaćeno je 408 predmeta s ukupno 791 uzorkom pri čemu je minimalan udio amfetamina iznosio manje od 1 posto, maksimalan 71 posto, a prosječan udio amfetamin baze je iznosio 8,2 posto.

Od navedenog broja predmeta s drogom amfetamin u obliku praha, 211 predmeta s ukupno 230 uzoraka odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. Minimalni udio amfetamina u tim slučajevima iznosio je manje od 1 posto, maksimalni 71 posto i prosječni 8,6 posto.

MDMA tzv. „ecstasy“ zaplijenjen u 2008. godini najčešće je bio u obliku tableta ilegalnog podrijetla, rjeđe u obliku praha ili praha u kapsulama. Kao punilo tablete i prahovi sadržavali su laktozu i sorbitol, utvrđeni su i tragovi MDA i MDE. Kvantitativnim vještačenjem MDMA u obliku tableta obuhvaćena su 44 predmeta s ukupno 2.218 tableta pri čemu je minimalan udio MDMA iznosio 3,8 posto, maksimalan 53,8 posto, prosječan udio MDMA baze je bio 26,3 posto. Od navedenog broja predmeta s drogom MDMA u obliku tableta, 24 predmeta s ukupno 41 tabletom odnosila su se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. Minimalni udio amfetamina u tim slučajevima iznosio je 3,8 posto, maksimalni 53,8 posto, prosječni 24,6 posto.

Kvantitativno vještačenje MDMA u obliku praha obuhvaćalo je 20 predmeta s ukupno 22 uzorka pri čemu je minimalan udio MDMA bio 6 posto, maksimalni 90,4 posto, a prosječni

udio MDMA u obliku baze je bio 52,4 posto. Od navedenog broja predmeta s drogom MDMA u obliku praha, 16 predmeta s ukupno 17 uzoraka odnosilo se na količine do jedan gram, tzv. „ulične doze“. Minimalni udio MDMA u tim slučajevima iznosio je 6 posto, maksimalni 90,4 posto, prosječni 55,7 posto.

Metamfetamin je bio zaplijenjen u 2008. godini u 6 predmeta u obliku praha, ukupne mase 2,07 g. Kvantitativnim vještačenjem uzoraka metamfetamina u obliku praha određen je minimalan udio metamfetamina od 3,4 posto, maksimalni 95,8 posto, a prosječan udio metamfetamin baze je iznosio 55 posto.

U 2008. godini zaplijenjene su tablete ilegalnog podrijetla koje su sadržavale **klorfenilpiperazin** (mCPP) u 8 predmeta s ukupno 92 tablete. Također je zaplijenjena u 3 predmeta ukupno 141 tableta, koje su uz mCPP kao djelatni sastojak sadržavale i MDMA u udjelu od 1-2,4 posto, te u jednom predmetu mCPP uz tragove MDMA.

Tablica 53. Čistoća uzoraka droge zaplijenjene u 2008. godini na području Republike Hrvatske

VRSTA DROGE	HEROIN	KOKAIN	AMFETAMIN		MDMA		METAMFETAMIN	
			prah	tablete	prah	tablete	prah	tablete
broj predmeta	630	286	408	6	20	44	6	0
broj uzoraka	2.003	547	791	3.436	22	2.218	6	0
min, %	0,6	2,5	< 1	2,2	6	3,8	3,4	-
max %	63,3	87,6	71	9	90,4	53,8	95,8	-
srednja vrijednost	22,9	28,9	8,2	4,3	52,4	26,3	55	-
punila	paracetamol, kofein, laktoza, saharoza	fenacetin, lidokain, kreatin, manitol, laktoza	kreatin, kofein, laktoza, škrob		laktoza, sorbitol		laktoza, kreatin	
tragovi	diazepam, metadon, kokain	diltiazem, levamisol, efedrin, propifenazon, hidroksizin , tetrakain amfetamin	MDMA, metamfetamin, efedrin, paracetamol, propifenazon, kodein		MDA, MDE			

Izvor podataka: Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“

Kada je posrijedi suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, tijekom 2008. godine primarna zadaća Ministarstva financija – Carinske uprave bila je suzbijanje krijumčarenja opojnih droga, te slijedom toga i borba protiv svih vrsta kriminaliteta koji iz toga proizlaze. U skladu s usvojenom Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, te s ciljem uspješnog i učinkovitog suzbijanja krijumčarenja opojnih droga, sve provedbene aktivnosti iz djelokruga Ministarstva financija – Carinske uprave provodile su se u uskoj suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i u korelaciji s ostalim relevantnim čimbenicima na polju suzbijanja zlouporabe opojnih droga. U 2008. godini u suradnji s Centrom za obuku Carinske uprave Republike Hrvatske kontinuirano su se održavale stručne radionice s tematikom suzbijanja krijumčarenja opojnih droga kako bi se pozornost carinskih službenika usmjerila na problematiku i važnost zapljena droga.

U skladu s raspoloživim sredstvima nastavilo se tehničko opremanje i uređenje graničnih prijelaza radi postizanja europskih standarda. U 2008. naručena je nova serija priručnih testova (testera) za otkrivanje opojnih droga kako bi svi granični prijelazi i unutarnje ispostave bili opremljeni za preliminarno testiranje sumnjivih supstanci.

U postupku uvozno-izvoznog carinjenja u suradnji s Ministarstvom zdravstva provodila se kontrola uvoza i izvoza na temelju dozvola za lijekove, opojne droge i važećih lista za psihoaktivne tvari i prekursore.

Na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga Carinskoj upravi Republike Hrvatske, osobito Službi za nadzor, jedan od prioriteta je i uspostava kvalitetne suradnje s Odjelom za droge Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske kao i Mobilnom jedinicom za kontrolu državne granice, te je tako u 2008. kao i prijašnjih godina suradnjom navedenih tijela ostvaren niz uspješnih zajedničkih akcija. Uz cjelovito ekipiranje Službe za nadzor Carinske uprave Republike Hrvatske, kao i uz potpuno zakonsko profiliranje njezinih ovlasti, u skoroj budućnosti mogu se očekivati još bolji rezultati.

Tablica 53. Zapljene ostvarene od strane Carinske uprave Republike Hrvatske u 2007. i 2008. godini

VRSTA	KOLIČINA 2007.	KOLIČINA 2008.
HEROIN	39,89 kg	117,685 grama
MARIHUANA	37,88 kg	21,939 grama
HAŠIŠ	0,028 kg =28,6 grama	1,528,60 grama
KOKAIN	81,326 kg	15,087 grama
LSD	0	0
AMFETAMIN, SINTETIČKE DROGE	0,5 grama i 20 tableta	7 (speed) 117,5 amfetamin 100 ml
ULJE HAŠIŠA (litre)	0	10 (suhe gljive)
HALUCINOGENI-MESCALIN	0	0
SUPSTRATI	0	0
INDIJSKA KONOPLJA sjeme	77 sjemenki	117 sjemenki 2 paketića (38,02 gr)
MICELIJ –gljive	80 grama preparata	0
LIJEKOVI KOJI SADRŽE NARKOTIKE	1.242 raznih tableta	1.132 komada
PREKURSORI	0	188.000,00
OSTALO (Salvia Divinorum)	0	431,00

Izvor podataka: Ministarstvo financija - Carinska uprava

Carinska uprava Republike Hrvatske tijekom 2008. održavala je vrlo uspješnu suradnju s Odjelom za droge u Ministarstvu unutarnjih poslova, bilateralne i multilateralne veze u sklopu SECI inicijative, kao i kontakte s drugim inozemnim institucijama koje imaju jednako područje djelovanja. Odjel za upravljanje rizicima ima pristup sve većem broju europskih i svjetskih carinskih IT sustava, putem kojih su dostupne operativne i strateške informacije vezane uz krijumčarenje droga, čime je fluktuacija i razmjena relevantnih informacija znatno olakšana. Očekuje se da će se približavanjem Hrvatske Europskoj uniji omogućiti bolji rad Službe za nadzor, kao i Carinske uprave Republike Hrvatske u cjelini, te uz veća materijalna i kadrovska ulaganja pridonijeti da CURH zauzme mjesto jednako onom koje imaju carinske službe drugih zemalja u suzbijanju krijumčarenja i trgovine opojnim drogama.

Punoljetni počinitelji

Kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog zakona, u kojem su sadržani svi modaliteti zlouporabe opojnih droga, participira u ukupnom broju prijavljenog kriminaliteta te dobne skupine s 9,9 posto.

5.4.1. Prikaz kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. Kaznenog zakona

Tablica 55. Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za sve modalitete kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ-a od 2001. – 2008.

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prijavljeno	6.186 114	6.642 107	6.028 91	5.522 92	4.632 82	4.900 106	6.026 123	5.532 91
Optuženo	3.367 108	4.292 127	4.251 99	4.071 96	3.851 94	3.536 91	3.855 109	3.078 79
Osuđeno	2.683 124	3.499 130	4.069 116	4.069 102	3.535 84	3.535 84	3.971 112	3.180 80

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Nakon uzastopnog pada broja prijavljenih osoba od 2003. do 2005. i uočenog ponovnog rasta broja prijavljenih osoba u 2006. i 2007., broj prijavljenih osoba ponovno je u padu i to za 8,1 posto. Međutim ova vrsta kriminaliteta uvijek ima i svoju tamnu brojku, pa otkrivena i prijavljena djela predstavljaju samo određeni postotak te vrste kriminaliteta. Radi se o izuzetno opasnom i teškom kriminalitetu koji s jedne strane posebno organiziranim skupinama donosi golemu dobit, a s druge strane, zbog svoje pogibeljnosti uništava i odnosi ljudske živote. U izvještajnom razdoblju osjetan je i pad broja optuženih i osuđenih osoba, tako da je broj optuženih u usporedbi s prethodnim izvještajnim razdobljem u padu za 20,1 posto, a broj osuđenih za 19,9 posto.

U 2008. izrečeno je ukupno 3.390 presuda, što predstavlja pad broja presuđenih predmeta u odnosu na 2007. za 18,5 posto. Od ukupno 3.390 presuda, 3.180 ili 93,8 posto bilo je osuđujućih, što je više nego u 2007. (95,6%).

5.4.2. Prikaz kaznenog djela posjedovanja droge (čl. 173. st. 1. Kaznenog zakona)

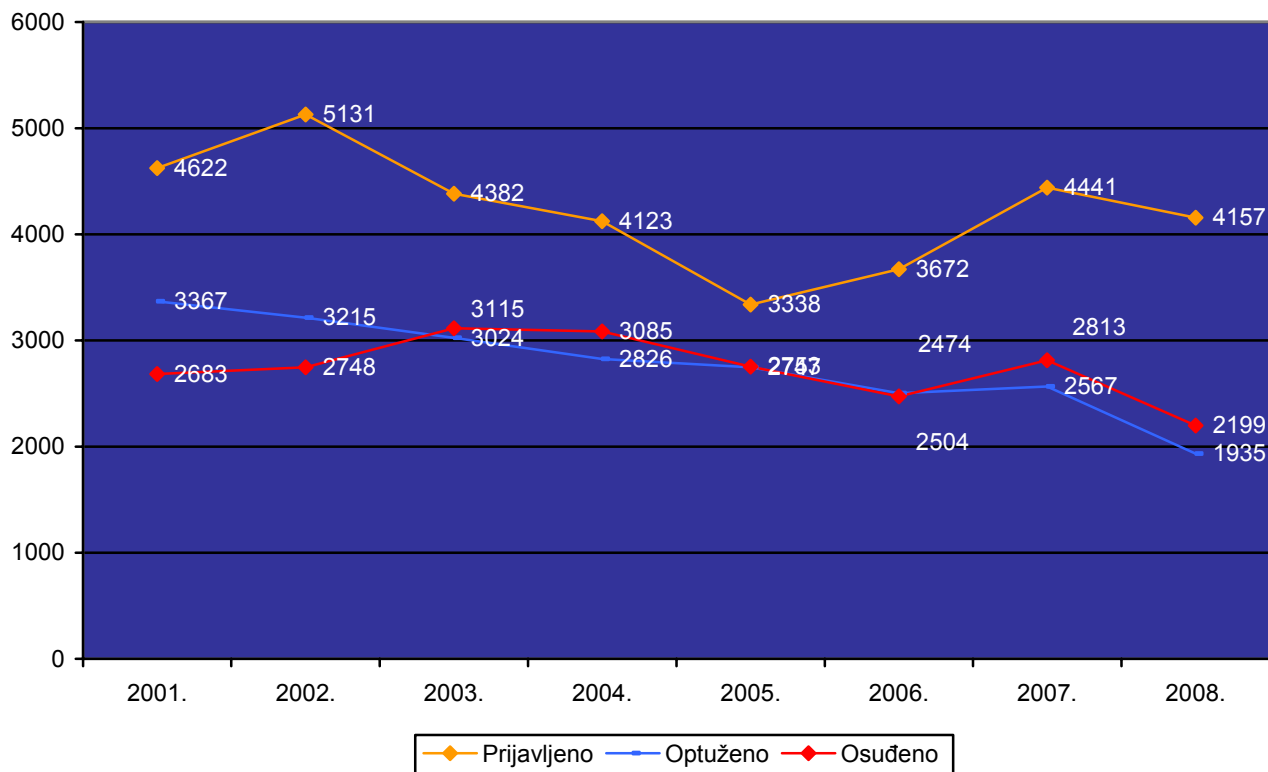
Broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba za kazneno djelo posjedovanja opojnih droga vidljiv je iz tablice broj 55.

Tablica 56. Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ-a (2001. – 2008.)

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Prijavljeno	4.622 117	5.131 111	4.382 85	4.123 94	3.338 80	3.672 110	4.441 120	4.157 93
Optuženo	3.367 152	3.215 95	3.024 94	2.826 93	2.747 97	2.504 91	2.567 102	1.935 75
Osuđeno	2.683 167	2.748 102	3.115 13	3.085 99	2.753 89	2.474 89	2.813 113	2.199 78

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Grafički prikaz 23. Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

I za ovaj osnovni oblik kaznenog djela u 2008. bilježimo pad broja prijavljenih osoba u odnosu na prethodnu godinu za 6,3 posto. U ukupnom kriminalitetu vezanom za zlouporabu opojnih droga, ovaj najblaži oblik inkriminacije participira sa 75,1 posto što odgovara prošlogodišnjem omjeru.

Za ovaj najblaži oblik kaznenog djela zlouporabe droge također je razvidan pad broja optuženih osoba za 24,6 posto u odnosu na prethodnu godinu, a od 2001. godine predstavlja najmanji broj optuženja za to kazneno djelo. Također se smanjio i broj osuđenih, tako da je u 2008. osuđeno 2.199 osoba što predstavlja pad broja osuđenih za 21,8 posto.

Među osuđujućim presudama najviše ima uvjetnih osuda (1.371 ili 62,2%), slijede novčane kazne (588 ili 26,7%), bezuvjetne zatvorske kazne (133 ili 6%), a na posljednjem mjestu su sudske opomene s 82 osuđena ili 3,8 posto. Ovakav omjer sankcija bio je i u prethodnom izvještajnom razdoblju, osim kazni zatvora koje su porasle s 5,1 na 6 posto, dok su sudske opomene pale s 5,8 na 3,8 posto. Radi se o kaznenom djelu za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine, dakle najlakšem obliku kaznenog djela zlouporabe opojnih droga, pa je takav omjer izrečenih sankcija razumljiv. Uloženo je ukupno 146 žalbi, od toga 110 žalbi zbog odluke o kazni. Žalbena politika je poboljšana u odnosu na ranije izvještajno razdoblje, jer je zbog odluke o kazni uloženo 75,3 posto žalbi, odnosno svaka 19,9-a osuđujuća presuda pobijana je žalbom zbog odluke o sankciji.

5.4.3. Modaliteti izvršenja kaznenog djela zlouporabe opojnih droga u 2008.

Tablica 57. Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ-a (2006. - 2008.)

čl. 173. KZ-a	PRIJAVLJENO			OPTUŽENO			OSUĐENO		
	2006.	2007.	2008.	2006.	2007.	2008.	2006.	2007.	2008.
Posjedovanje opojne droge (čl. 173. st. 1. KZ)	3.672 74,9	4.441 73,6	4.157 75,1	2.504 70	2.567 66,6	1.935 62,8	2.474 74	2.813 71,7	2.199 69,1
Preprodaja opojne droge (čl.173. st.2. KZ)	770 15,7	1.918 16,8	885 15,9	703 19,8	849 22	733 25,1	614 18,3	819 20,5	684 21,5
Organizirana preprodaja droge (čl. 173. st.3. KZ)	99 2	146 2,4	168 3	64 1,8	126 3,2	155 5	56 1,6	46 1,1	36 1,1
Neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr. (čl.173. st. 4. KZ)	32 0,6	30 0,5	26 0,4	27 0,7	25 0,6	25 0,8	10 0,2	25 0,6	25 0,7
Davanje droge drugome na uporabu (čl. 173. st. 5. KZ)	261 5,3	272 4,5	229 4,1	204 5,7	198 7,7	164 5,3	159 4,7	202 5	153 4,8
Davanje droge djetetu, mlt. osobi i dr. (čl. 173. st. 6. KZ)	66 1,3	118 1,9	67 1,2	34 0,9	90 3,5	66 2,1	26 0,7	73 1,8	83 2,6
UKUPNO	4.900 100	6.026 100	5.532 100	3.536 100	3.855 100	3.078 100	3.339 100	3.971 100	3.180 100

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Kao što je navedeno, **posjedovanje opojne droge** kao osnovni i najblaži oblik kaznenog djela iz čl. 173. Kaznenog zakona najzastupljeniji je i participira u ukupnoj masi zlouporabe opojnih droga sa **75,1 posto**. Na drugom mjestu je preprodaja opojne droge koja po broju prijavljenih osoba participira s 15,9 posto. Organizirani oblik preprodaje i udruživanje za prodaju opojne droge sudjeluje s 3,6 posto, davanje droge na uživanje i omogućavanje uživanja s 4,1 posto i kvalificirani oblik kod davanja opojne droge na uživanje djeci, maloljetnicima, duševno bolesnim osobama ili većem broju osoba s 1,2 posto, dok je za stav 4. čl. 173. Kaznenog zakona, u kojem su inkriminirani nabavka i posjedovanje opreme i prekursora za proizvodnju opojne, s 26 prijavljenih osoba taj broj jednak kao i u prethodnom izvještajnom razdoblju.

Od ukupnog broja optuženih za sve oblike tog djela, za posjedovanje droge optuženo je 62,8 posto osoba, za preprodaju droge 25,1 posto, za davanje droge na uživanje i omogućavanje uživanja 5,3 posto, za udruživanje za preprodaju droge 5 posto, za kvalificirani oblik kod davanja opojne droge na uživanje djeci, maloljetnicima, duševno bolesnim osobama ili većem broju osoba optuženo je 2,1 posto osoba, a za nabavku i držanje sredstava za pravljenje droge i prekursora optuženo je 25 osoba.

Osim pada broja prijavljenih osoba, a shodno tome i broja optuženih i osuđenih, svi ostali omjeri uz minimalna odstupanja odgovaraju stanju iz ranijih izvještajnih razdoblja tako da možemo ustvrditi da na području kriminaliteta droga posljednjih godina kod nas nije bilo većih pomaka. Pad broja prijavljenih osoba teško je komentirati kod nespornih saznanja da ponuda i potražnja droge postoji kao i prijašnjih godina te da broj opijatskih ovisnika po nekim pokazateljima raste iz godine u godinu.

5.4.4. Sankcije izrečene za pojedine modalitete kaznenog djela iz čl. 173. KZ-a

Za sve oblike kaznenog djela iz čl. 173. Kaznenog zakona izrečene su sankcije prema 3.180 osoba. Za najteži oblik ovog kaznenog djela (čl.173. st. 3. KZ) osuđeno je zatvorskom kaznom 36 osoba. Za kazneno djelo iz čl. 173. st. 2 Kaznenog zakona na kaznu zatvora osuđeno je više od 90 posto počinitelja. Za osnovni oblik iz čl. 173. st. 1. Kaznenog zakona na kaznu zatvora osuđeno je 6 posto počinitelja, a taj je postotak svake godine sve viši. Na 3.180 izrečenih sankcija za sve modalitete ovog kaznenog djela uloženo je zbog odluke o kaznenoj sankciji 110 žalbi (75% od svih uložених žalbi), što znači da je svaka 28,9 osuđujuća presuda pobijana žalbom iz ovog žalbenog razloga. U odnosu na prethodnu godinu to je znatan pad broja uložених žalbi, jer je u 2007. svaka 10,6 osuđujuća presuda pobijana žalbom zbog odluke o kaznenoj sankciji. Međutim, radi se o tome da su donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona sankcije za najteže oblike ovog kaznenog djela znatno postrožene, pa se shodno tome i izriču strože kazne, odnosno dulje zatvorske kazne.

Tablica 57. Sankcije izrečene za pojedine modalitete kaznenog djela iz čl. 173. KZ-a (apsolutni brojevi i postoci)

KAZNENO DJELO	ZATVOR	NOVČANA KAZNA	UVJETNA OSUDA	SUDSKA OPOMENA	ML. SANKCIJE ZA. MPL.	UKUPNO
Posjedovanje opojne droge (čl. 173. st. 1. KZ)	133 6	588 26,7	1.371 62,6	82 3,7	25 1,1	2.199 100
Preprodaja opojne droge (čl.173. st.2. KZ)	617 90,2	0 0,0	20 2,9	0 0,0	43 6,2	684 100
Organizirana preprodaja droge (čl. 173. st.3. KZ)	36 100	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	36 100
Neovlašteno pravljenje, uporaba opreme i dr. (čl.173. st. 4. KZ)	4 16	0 0,0	21 84	0 0,0	0 0,0	25 100
Davanje droge drugome na uporabu (čl. 173. st. 5. KZ)	13 8,4	3 1,9	131 85,6	0 0,0	4 2,6	153 100
Davanje droge djetetu, mlt. osobi i dr. (čl. 173. st. 6. KZ)	28 33,7	0 0,0	47 56,6	1 1,2	7 8,4	83 100
UKUPNO	831 26,1	591 18,5	1.587 49,9	83 2,6	79 2,4	3.180 100

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

5.4.5. Disperzija kaznenog djela zlorababe opojnih droga

Rasprostranjenost ovog kaznenog djela po županijskim državnim odvjetništvima razlikuje se od ranijih izvještajnih razdoblja. Dok je godinama broj prijavljenih osoba bio najveći u Zagrebu, u 2008. bila je to Pula s 834 prijavljene osobe, dok je Zagreb na drugom mjestu sa 778 prijavljenih. Na trećem je mjestu Split s 532 prijavljene osobe, a na četvrtom Rijeka s 478 prijavljenih. Zatim slijedi Dubrovnik (346 prijavljenih osoba), te Šibenik (191 prijavljena osoba) i Zadar sa 168 prijavljenih. Državna odvjetništva koja imaju više od sto prijavljenih osoba su Gospić, Osijek, Slavonski Brod i Vukovar, dok ostali imaju manji broj prijavljenih, ali nema županijskog odvjetništva koje nije zaprimilo nijednu prijavu, što je ranijih godina znao biti slučaj. To samo znači da više nema područja u zemlji gdje nije prisutna opojna droga.

Analizom navedenih statističkih pokazatelja za kazneno djelo zlorababe opojnih droga, možemo ustvrditi da je u 2008. zabilježen pad broja prijavljenih osoba za 8,1 posto, broj optuženih osoba za 20,1 posto, a broj osuđenih za 19,9 posto. Među osuđujućim presudama omjer izrečenih kazni i sankcija nije se mnogo izmijenio u odnosu na ranija

izvještajna razdoblja, tako da uvjetne osude participiraju s 49,9 posto (2007.-44,7%), kazne zatvora s 26,1 posto (2007.-24,4 %), novčane kazne s 18,5 posto (2007.-24%) i sudske opomene s 2,6 posto (2007.-3,7%). Uloženo je 75 posto žalbi zbog odluke o kaznenoj sankciji. Smatramo da je još uvijek nezadovoljavajući omjer kaznenih prijava za osnovni najlakši oblik kaznenog djela zlouporabe opojnih droga i drugih opasnijih oblika počinjenja iz razloga što relativno mali broj prijavljenih osoba za teže oblike ovog kaznenog djela nije odraz stvarnog stanja.

Maloljetni počinitelji

Kao i kod punoljetnih počinitelja i kod maloljetnika se uočava daljnji pad maloljetničkog kriminaliteta vezanog uz zlouporabu opojnih droga od 22,1 posto. Dok je u prethodnom izvještajnom razdoblju bilo 280 prijavljenih maloljetnika počinitelja ovih kaznenih djela, u 2008. ih je prijavljeno 218. Također u strukturi maloljetničkog kriminaliteta, kaznena djela zlouporabe opojnih droga nalaze se kao i u prošlom izvještajnom razdoblju na trećem mjestu iza kaznenih djela protiv imovine i kaznenih djela protiv života i tijela. U ukupnoj masi maloljetničkog kriminaliteta ova kaznena djela participiraju s 5,5 posto.

U odnosu na kazneno djelo zlouporabe opojnih droga, od 218 prijavljenih maloljetnika u 2008. godini, 169 maloljetnika ili 77,5 posto prijavljeni su za najblaži oblik toga kaznenog djela, odnosno posjedovanja droge za vlastitu uporabu. U najvećem broju slučajeva radi se o posjedovanju manjih količina marihuane.

Tablica 59. Prijavljeni maloljetnici za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ-a

	2007.		2008.	
čl. 173. st. 1. KZ	216	77	169	77,5
čl. 173. st. 2.,3., 4., 5. i 6. KZ	64	23	49	22,5
UKUPNO	280	100	218	100

Izvor podataka: Državno odvjetništvo

Od 218 prijavljenih maloljetnika, kod 146 maloljetnika kaznena prijava riješena je odbačajem i to kod njih 94 ili 43,1 posto od ukupno prijavljenih po načelu svrhovitosti, u najvećem broju slučajeva nakon što su maloljetnici izvršili obvezu savjetodavnog tretmana u Službi za prevenciju ovisnosti ili Savjetovalištu za mladež. Prema 41 maloljetniku ili 18,8 posto od ukupno prijavljenih, kaznene prijave odbačene su zbog beznačajnosti djela što u praksi znači da je maloljetnik zatečen s minimalnom dozom droge, najčešće marihuane, da nikada dosad nije bio prijavljivan zbog kaznenih djela, a djelo je malog značaja i nema štetnih posljedica. Ovakvim načinom postupanja, odbačajem po načelu svrhovitosti i odbačajem zbog beznačajnosti djela, smanjuje se represivni pristup osobama koje su posjedovale opojne droge za vlastitu uporabu.

Ovakva praksa državnog odvjetništva provodi se već određeno vrijeme i zasad daje dobre rezultate, jer su rijetki recidivi maloljetnika prema kojima se provodi ovakva selekcija.

Cilj Nacionalne strategije u odnosu na zatvorski sustav definiran je prihvaćanjem međuodnosa zatvora i kaznionica i ukupne društvene zajednice, budući da su zatvori mjesta u kojima se ovisnici nalaze samo ograničeno, katkad i vrlo kratko vrijeme, tijekom kojeg im treba učiniti dostupnima sve one programe koji se provode u zajednici, a primjenjivi su i u zatvorskim uvjetima. Tretman zatvorenika ovisnika o opojnim drogama dio je Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Zatvorenicima, pritvorenicima i prekršajno kažnjenim osobama ovisnicima pruža se zdravstvena skrb koja uključuje liječnički pregled, savjetodavni rad, psihijatrijsku pomoć, testiranje na zarazne bolesti (hepatitis, HIV) i liječenje Heptanonom ili Subutexom. Provodi se edukacija i psihosocijalna pomoć u obliku pojedinačnog ili skupnog rada koje u pravilu provode službenici tretmana, zatim vanjski stručnjaci u svojstvu izvoditelja ili supervizora programa i nevladine udruge. **Modificirane terapijske zajednice** ustrojene su u Kaznionici u Lepoglavi i Kaznionici u Turopolju kao tzv. drug free odjeli, a u zatvorima tzv. klubovi liječenih ovisnika. Ovako organizirani oblici skupnog rada sa zatvorenicima podrazumijevaju postojanje terapijskog ugovora sa zatvorenikom, kontrolu apstinencije, savjetodavnu pomoć, radnu terapiju i organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ovisnika uz ostale opće metode tretmana. Tijekom 2008. godine provodila se permanentna **pojačana kontrola unosa sredstava ovisnosti** u kaznionice i zatvore. Kontrole za sprječavanje unosa droge obavljale su se pri svakom ulasku ljudi i stvari u kaznionice/zatvore, nakon povratka zatvorenika s pogodnosti izlaza, pri posjetu članova obitelji zatvorenicima, prilikom prijma paketa, nadzora za vrijeme šetnje zatvorenika, kao i redovitim pretragama. U 2008. godini obavljene su 164.452 temeljite pretrage osoba i 17.025 pretraga prostorija pri čemu su u 23 slučaja pronađene ilegalne droge i 2.716 tableta psihofarmaka koje nisu propisali liječnici. U promatranom razdoblju održana su dva sastanka s predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova s ciljem razvijanja suradnje i koordiniranog djelovanja na sprječavanju unosa droge, te dvadesetak kontakata radi započinjanja kriminalističke obrade u slučajevima pronalaska droge, odnosno postojanja osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo zlouporabe opojnih droga u zatvorima, odnosno kaznionicama.

Tablica 60. Broj obavljenih temeljitih pretraga osoba i prostorija (2006. - 2008.)

GODINA	Broj temeljitih pretraga osoba	Broj pretraga prostorija	Broj slučajeva u kojima su pronađene droge	Broj pronađenih tableta psihofarmaka koje nisu propisane od strane liječnika
2006.	136.395	9.411	64	Nema podataka
2007.	141.700	11.934	37	Nema podataka
2008.	164.452	17.025	23	2.716

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

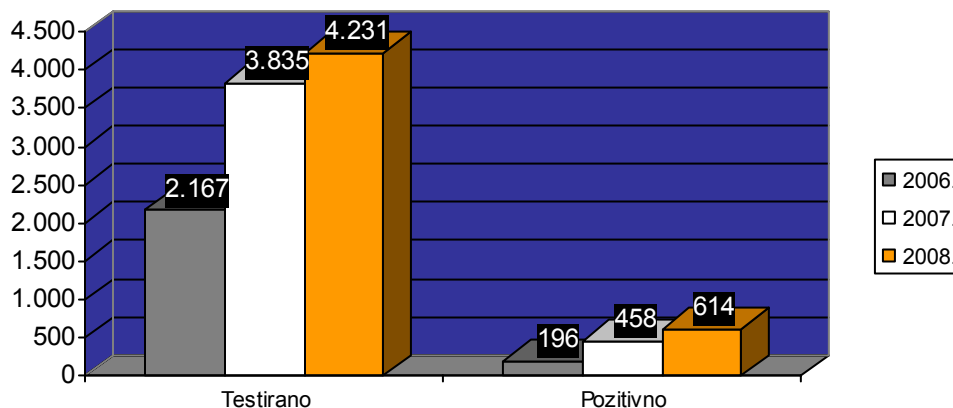
Testovima na prisutnost psihoaktivnih tvari tijekom 2008. godine testirano je 4.231 zatvorenika od kojih je 614 bilo pozitivno. Ova se aktivnost provodi kontinuirano s ciljem prevencije unosa i konzumiranja droge u kaznionicama i zatvorima, sprječavanja širenja njezine zlouporabe te poduzimanja odgovarajućih zdravstvenih, tretmanskih i sigurnosnih mjera prema onim zatvorenicima čiji rezultati budu pozitivni. Kontrola apstinencije važna je dakle, kako radi dobivanja relevantne informacije o „ulazu“ droga u zatvore i kaznionice, tako i u svrhu procjene kvalitete terapijskih programa koji se provode. **Protokol za testiranje zatvorenika i maloljetnika na prisutnost sredstava ovisnosti** u organizmu uveden je u siječnju 2006. godine, te je za njegovu provedbu izrađen i odgovarajući priručnik. Ova aktivnost se provodila i tijekom 2008. godine po utvrđenoj proceduri glede preliminarnog i potvrdnog testiranja. U izvještajnom razdoblju povremeno se provodila i pretraga zaposlenika metodom slučajnog odabira. Rezultati tih pretraga bili su negativni.

Tablica 61. Broj testiranih i pozitivnih osoba na prisutnost psihoaktivnih tvari (2006. - 2008.)

GODINA	Testirano	Pozitivno	Udio %
2006.	2.167	196	9,0
2007.	3.835	458	11,9
2008.	4.231	614	14,5

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Grafički prikaz 24. Broj testiranih i pozitivnih osoba na prisutnost psihoaktivnih tvari (2006. - 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Tijekom 2008. godine zatvorski sustav je ostvario suradnju s **23 nevladine udruge** - većinom je riječ o udrugama koje su osnovane s ciljem borbe protiv ovisnosti. Članovi udruga kontinuirano su uključeni u rad sa zatvorenicima ovisnicima na provođenju posebnih programa izvršavanja kazne i pružanju psihosocijalne pomoći tijekom služenja kazne. Službe za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje i nevladine udruge također su aktivno sudjelovale u organizaciji poslijepenalnog prihvata zatvorenika i nastavku njihova liječenja od ovisnosti po izlasku na slobodu. S ciljem ujednačavanja tretmanskih postupaka liječnika u zatvorskom sustavu i onih u javnom zdravstvu, u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorski liječnici kontinuirano putem preporuke u obliku Povijesti bolesti i tijekom liječenja za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, zatvorenike po isteku kazne ili tijekom uvjetnog otpusta upućuju u županijske ili gradske **službe za prevenciju ovisnosti**. U suradnji sa stručnjacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo predstavnici Službe tretmana Uprave za zatvorski sustav organizirali su stručni skup „Međusektorska suradnja u tretmanu ovisnika u zatvorskom sustavu“, koji je održan 16. i 17. rujna 2008. godine u Lovranu, za voditelje službi za prevenciju ovisnosti i liječnike zatvorskog sustava. Skup je bio usmjeren na osnaživanje partnerske suradnje s državnim tijelima, službama za prevenciju ovisnosti i nevladinim organizacijama kako bi se ovisnicima u zatvorskom sustavu učinili dostupnima programi i tretmanski postupci koji se provode u zajednici u rješavanju aktualnih potreba zatvorenika ovisnika te njihova uvjetnog i poslijepenalnog otpusta. Osim toga, svrha skupa bila je i upozoriti na potrebu poboljšanja međusobnog informiranja i koordinacije rada različitih službi koje su uključene u organizaciju poslijeterapijskog i poslijepenalnog prihvata ovisnika nakon završenog programa liječenja, odnosno isteka kazne. Predstavnica Uprave za zatvorski sustav sudjelovala je u aktivnostima Stručnog foruma za kazneno pravo Pompidou grupe Vijeća Europe u organizaciji King's Collegea iz Londona, koje se odnose na komparativno istraživanje na području poluprisilnog tretmana ovisnika o drogama i drugim alternativama kazni zatvora u europskim državama, kao i na recidivizam počinitelja kaznenih djela ovisnika o opojnim drogama. U zatvorskom sustavu nastavljeno je s implementacijom programa „Institucionalnog i poslijepenalnog prihvata osuđenih ovisnika“ (tzv. IPTO).

Program je proveden i još se provodi u zatvorima u Zagrebu, Splitu, Zadru, Rijeci, Puli, Varaždinu, Bjelovaru, Šibeniku i Osijeku, te u kaznionici u Turopolju u suradnji s predstavnicima 17 nevladinih udruga u lokalnoj zajednici i službama za prevenciju ovisnosti. Tijekom 2008. godine osiguran je prihvat za 112 zatvorenika ovisnika na slobodi. Budući da zatvorenici čine kombinaciju više subpopulacija visokog rizika – posebice ovisnika za širenje virusnih hepatitisa B i C te da su izvan zatvorskog sustava teško dostupni za kontinuirano praćenje njihova serološkog statusa, **provedeno je istraživanje razmjera proširenosti HBV i HCV infekcije u populaciji zatvorenika.** Dobiveni rezultati jasno pokazuju izrazito visok postotak proširenosti ovih virusa, osobito u ovisnika (do 50%) u odnosu na opću populaciju (HBV-11%, HCV-1.2%). Istraživanje su kontinuirano provodili stručni timovi Internog odsjeka Zatvorske bolnice i Infektivne klinike "Dr. Fran Mihaljević" u Zagrebu. Nastavno na serološka testiranja temeljena na informiranom pristanku zatvorenika, u srpnju 2007. godine osnovano je i **Savjetovalište za virusne hepatitise u zatvorskom sustavu** u organizaciji Internog odsjeka Zatvorske bolnice u kaznionicama i zatvorima, koje pruža edukaciju o načinima širenja ovih virusa i načinima zaštite te o cijepljenju. Organizacija, plan i program rada Savjetovališta sačinjen je po preporukama Nacionalnog odbora za borbu protiv virusnih hepatitisa koji je sačinio Konsenzus, a u kojem su sudjelovali vodeći stručnjaci u ovom području u Republici Hrvatskoj. U Savjetovalištu se provodi edukacija, individualno savjetovanje, testiranje zatvorenika na prisutnost markera virusnih hepatitisa i HIV-a (dijagnostika), edukacija i dodatni programi koji uključuju specifičnu prevenciju i terapiju i konačno liječenje oboljelih od kroničnog hepatitisa, te potom evaluacija uspješnosti liječenja. Uz serološko testiranje po prijmu zatvorenika na Odjelu za dijagnostiku i programiranje, stručni tim Savjetovališta navedene je aktivnosti provodio u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Glini, Kaznionici u Požegi, Zatvoru u Zagrebu, Odgojnom zavodu Turopolje i u Zatvorskoj bolnici. Od lipnja 2008. godine u rad Savjetovališta uključene su sve kaznionice i zatvori. Osim edukativnih predavanja uz podjelu promidžbenih tiskanih materijala i projekciju slajdova tijekom predavanja, prilagođenih i osmišljenih za zatvorsku populaciju, članovi tima su provodili i individualno savjetovanje zatvorenika, uzimanje uzoraka krvi radi serološkog testiranja, cijepljenje, predterapijsku obradu i liječenje. U sklopu Savjetovališta za virusne hepatitise Internog odsjeka Zatvorske bolnice u Zagrebu osnovan je i **Registar oboljelih od virusnih hepatitisa i HIV-a u zatvorskom sustavu** na temelju kojeg je osiguran uvid u serološki status zatvorenika pri eventualnom povratku u zatvorski sustav. Od početka rada Savjetovališta obavljeno je 112 posjeta kaznionicama i zatvorima i provedene su sve planirane programske aktivnosti. U program rada bili su uključeni i službenici zatvorskog sustava koji su nakon provedenog testiranja bili cijepljeni. Tijekom 2007. i 2008. godine prikupljeni su podatci i serološkom analizom obrađeno je 2.367 osoba, od toga 2.138 muškaraca i 229 žena. *Ovisnika je bilo ukupno 358, od kojih intravenskih 221.* Podatci o proširenosti hepatitisa B i C su gotovo identični navedenim rezultatima prethodno provedenog istraživanja od 2004. do 2006. godine. Tijekom rada Savjetovališta cijepljeno je 326 osoba. Početkom prosinca 2007. godine započelo je liječenje kroničnog virusnog hepatitisa C kombinacijom pegiliranog interferona alfa 2b i Ribavirina na Internom odsjeku Zatvorske bolnice. Aktualno se u različitim fazama liječenja nalaze 42 zatvorenika, a na listi čekanja za liječenje je 250 zatvorenika. Početna sredstva za realizaciju Projekta osigurana su iz znanstvenog projekta Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa - nositelj projekta je prof. dr. sc. Vitomir Burek. Kasnije je svoj doprinos dalo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Nakon prezentacije početnih rezultata na nekoliko europskih skupova, posebice u Lisabonu gdje je sjedište EMCDDA - Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama, ova europska institucija također je financijski poduprla provedbu Projekta. Potrebno je istaknuti da su se dobivena financijska sredstva usmjeravala isključivo na nabavku reagensa za dijagnostiku markera na virusne hepatitise i HIV, dakle u svrhu testiranja. Stručno priznanje za način organizacije, rezultate rada i uspješnost liječenja stručni tim Internog odsjeka Zatvorske bolnice dobio je 15. studenog 2008. godine kada je uvršten u Nacionalnu *konsenzus konferenciju o virusnim hepatitisima Republike Hrvatske.* Ovaj model organizacije i provođenja rada Savjetovališta bit će objavljen kao smjernice u stručnom časopisu Acta Medica Croatica. U suradnji s **Referentnim centrom za liječenje bolesti ovisnosti Kliničke bolnice "Sestara**

milosrdnica“ u Zagrebu tijekom 2008. godine provedena je posljednja faza sustavne edukacije liječnika zatvorskog sustava o temi “Farmakoterapija opijatskim agonistima”, u svrhu stjecanja potvrđnice za ovlašteno propisivanje supstitucijske terapije za pritvorenike i zatvorenike evidentiranog ovisničkog statusa, s posebnim naglaskom na liječenje *buprenorfinom* (Subutex), a sukladno naputcima iz Smjernica za farmakoterapiju opijatskih ovisnika buprenorfinom usvojenima 13. studenog 2006. godine od Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske. Ova je edukacija nastavak suradnje s Referentnim centrom za liječenje ovisnosti bolnice “Sestara milosrdnica” i održanog stručnog skupa za liječnike zatvorskog sustava pod nazivom „Liječenje bolesti ovisnosti buprenorfinom (Subutexom)“. Okončana je provođenjem ispita za liječnike, a stjecanje potvrđnice za propisivanje opijatnih agonista očekuje se 2009. godine. **U zatvorskom je sustavu u liječenje buprenorfinom uključeno približno 200 zatvorenika i oni pritvorenici koji su pri ulasku u sustav evidentirali svoj ovisnički status ili za to postoje medicinske indikacije.** Tijekom 2008. godine provedena je *edukacija vezana uz zlouporabu opojnih droga* u sklopu temeljnog i dopunskog tečaja za službenike pravosudne policije, kao i za načelnike odjela tretmana u zatvorima i kaznionicama. U dijelu provedbe posebnih programa za zatvorenike ovisnike u zatvorima i kaznionicama i odgajanike na izvršavanju odgojne mjere, službenici odjela tretmana su u sklopu svojih tretmanskih skupina kontinuirano organizirali edukativno-informativna predavanja za zatvorenike i odgajanike.

5.5.1. Struktura i obilježja ovisničke populacije u zatvorskom sustavu

Tijekom 2008. godine u zatvorskom je sustavu bilo ukupno 17.546 zatvorenika svih kategorija. Od toga je pravomoćno osuđenih zatvorenika 40,6 posto (N=7.137) i približno jedna trećina (N=5.631) pritvorenika. Od ostalih kategorija najviše su zastupljene prekršajno kažnjene osobe (24.9%), a zadržani maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere participiraju u neznatnom udjelu (2.3%).

Tablica 62. Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne tijekom 2007. i 2008.

GODINA	Broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom		Broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera		UKUPNO		Od toga prvi put na izvršavanju kazne zatvora	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
2007.	389	19	641	7	1.030	26	434	14
UKUPNO	408		648		1.056		448	
2008.	433	24	578	23	1.011	47	488	30
UKUPNO	457 (>12%)		601 (<7,3%)		1.058 (>0,2%)		518 (>15,6%)	

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Tijekom 2008. godine **1.058** zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućeni su na izvršavanje kazne zatvora (**15% od ukupnog broja zatvorenika (1058:7137)**). Od toga je 457 zatvorenika (43%) uz kaznu zatvora imalo izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti. Ipak, kod najvećeg broja zatvorenika, 601 (57%), stručni timovi Odjela za dijagnostiku i programiranje, odnosno Odjela tretmana u kaznenim tijelima, utvrdili su potrebu uključivanja u posebni program tretmana ovisnika budući da je zlouporaba psihoaktivnih sredstava bila povezana s njihovom kriminalnom aktivnošću. Iako je otprije poznata poslovično veća stopa kriminalnog povrata ovisnika od ostalih zatvorenika, držimo indikativnim da je i **dalje prisutan trend porasta od 7 posto broja zatvorenika ovisnika u usporedbi s prethodnom godinom koji su prvi put na izvršavanju kazne zatvora (518), te tako udio zatvorenika koji su prvi put na**

izvršavanju kazne zatvora iznosi 49 posto (2007:42%), što upućuje na pojačanu kriminalizaciju ove kategorije zatvorenika.

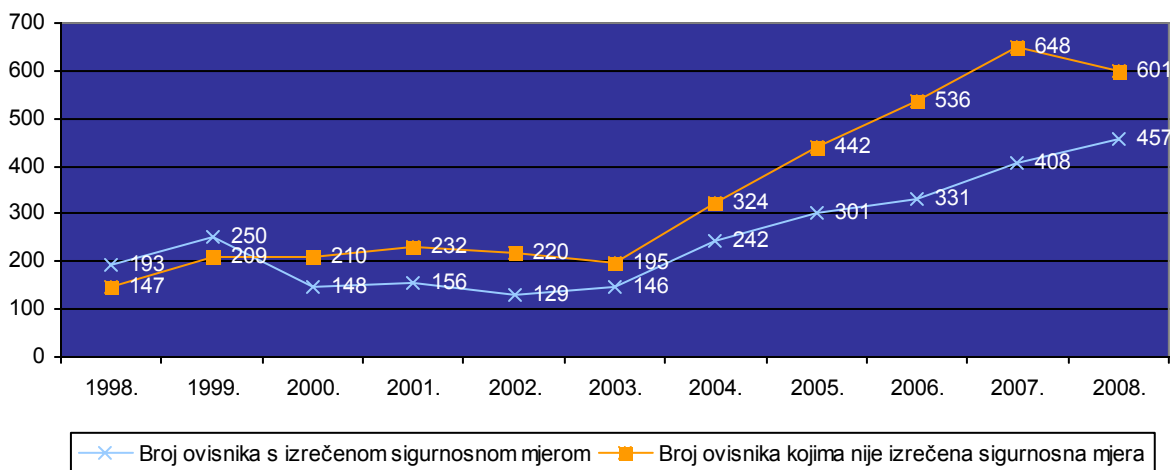
Tablica 63. Usporedba broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora (1998.- 2008.)

GODINA	Broj ovisnika s izrečenom sigurnosnom mjerom	Broj ovisnika kojima nije izrečena sigurnosna mjera	UKUPNO
1998.	193	147	340
1999.	250	209	459
2000.	148	210	358
2001.	156	232	388
2002.	129	220	349
2003.	146	195	341
2004.	242	324	566
2005.	301	442	743
2006.	331	536	867
2007.	408	648	1.056
2008.	457	601	1.058
UKUPNO	2.761	3.764	6.525

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

U proteklih 10 godina sveukupno je upućeno na izvršavanje zatvorske kazne 6.525 zatvorenika ovisnika. Tijekom 2008. upućeno je 1.058 zatvorenika, što u odnosu na izvještajno razdoblje iz prethodne godine predstavlja neznatno povećanje od 0,2 posto.

Grafički prikaz 25. Usporedba broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora (1998.- 2008.)

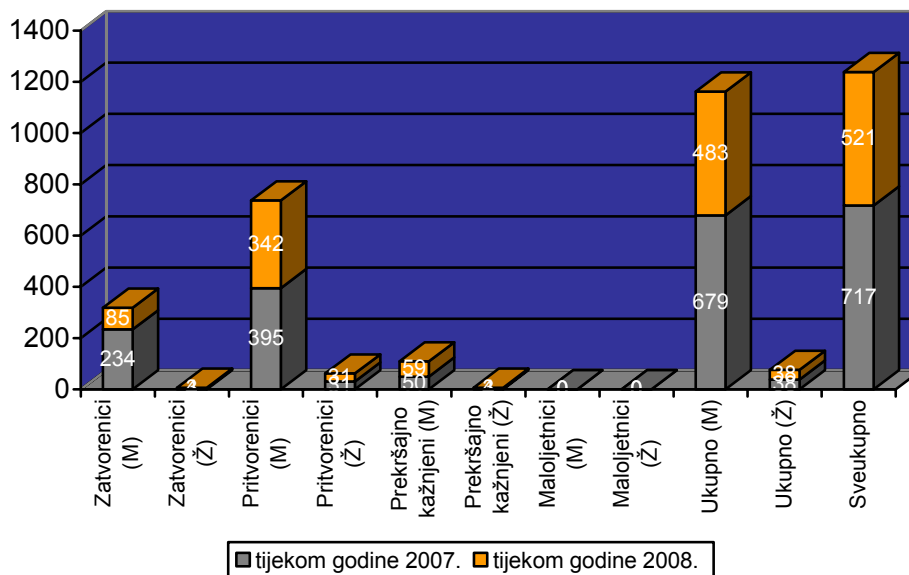
Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Tablica 64. Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon (2007. – 2008.)

METADON	Zatvorenici		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		Maloljetnici		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine 2007.	234	4	395	31	50	3	0	0	679	38
tijekom godine 2008.	82	3	342	31	59	4	0	0	483	38

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Grafički prikaz 26. Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon (2007. – 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Tijekom 2008. godine ambulantno je propisivan metadon kao zamjenska terapija za heroinsku ovisnost 521 zatvoreniku uključujući sve kategorije, što je za 27,3 posto manje nego 2007. godine (2007:717). Prisutan trend smanjenja indicirane uporabe ovog opijatskog agonista vjerojatno se može pripisati uvođenju drugog opijatskog agonista na tržištu – Subutexa koji se tijekom promatranog razdoblja sve više propisuje i u zatvorskom sustavu. U odnosu na spol pretežiti dio korisnika metadona su muškarci (93%). I dalje je najveći udio pritvorenika (71.6%) koji sukladno presumpciji nevinosti mogu biti u programu održavanja ili u dogovoru s ovisnikom, spore ili brze redukcije metadonom do konačnog ukidanja terapije, odnosno stabilizacije funkcioniranja osobe. Zatvorenicima ovisnicima koji su prethodno bili na zamjenskoj terapiji (16.3%), metadon se postupno smanjuje i ukida tijekom izdržavanja kratke kazne ili prije upućivanja na izdržavanje kazne zatvora i ne ordinira se zatvorenicima koji su na izdržavanju kazne u kaznenim tijelima. Osim navedenog, ovoj se populaciji u zatvorskom sustavu pruža svekolika zdravstvena skrb kako bi se poboljšao njihov, uglavnom narušen psihofizički status.

Tablica 65. Broj zatvorenika ovisnika prema vrstama psihoaktivne droge tijekom 2008.

VRSTA PSIHOAKTIVNE DROGE	Broj zatvorenika tijekom 2008.			
	Zatvorenici	Pritvorenici	Prekršajno kažnjeni	Maloljetnici
opijati F11	527	345	42	6
kanabinoidi F12	148	117	9	41
sedativi i hipnotici F13	47	70	39	0
kokain F14	44	57	2	0
stimulativna sredstva F15	49	34	39	0
halucinogeni F16	4	5	0	0
hlapljiva otapala F18	1	4	0	0
više droga i ostale F19	479	289	11	38
Ukupno	1.299	921	142	85

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Na izvršavanje kazne zatvora tijekom 2008. godine bilo je upućeno ukupno 1.058 zatvorenika ovisnika i prigodnih konzumenata psihoaktivnih sredstava, što predstavlja 15 % od ukupnog broja zatvorenika (N=7137). Bez obzira na razinu zlorabe opojnih droga, u najvećoj mjeri ovu skupinu čine zatvorenici (53%) i pritvorenici (38%).

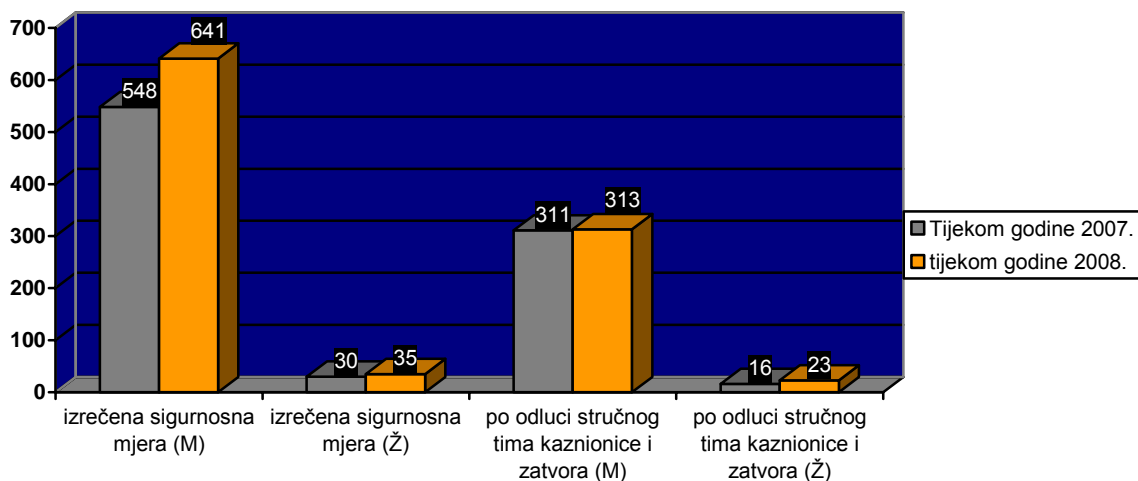
U zatvoreničkoj i pritvoreničkoj populaciji razvidan je podjednak udio konzumenata opijata (heroina i heptanona) od približno 40 posto i korisnika produkata kanabisa (13%). Udio sedativa, hipnotika i psihostimulativnih droga je oko 6 posto. U podskupini maloljetničke populacije najučestalije je uzimanje kanabinoida (marihuane i hašiša, 48%) kao primarne droge te istodobno konzumiranje više vrsta psihoaktivnih sredstava (44,7%). Pri tom treba uzeti u obzir kako je nešto manje od trećine ukupnog broja svih kategorija zatvorenika izrazito politoksikomanskog tipa, te da su kao takvi prisutni i u ostalim kategorijama opisanim kao primarne droge.

Tablica 66. Prikaz broja zatvorenika uključenih u klubove liječenih ovisnika (2007. – 2008.)

	Izrečena sigurnosna mjera		Po odluci stručnog tima kaznionice i zatvora		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Tijekom godine - 2007.	548	30	311	16	859	46
Tijekom godine - 2008.	641	35	313	23	954	58

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Grafički prikaz 27. Prikaz broja zatvorenika uključenih u klubove liječenih ovisnika (2007. – 2008.)

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Svrha sigurnosnih mjera kao kriminogenih čimbenika kriminaliteta je da se njihovom primjenom uklone opasnosti i uvjeti koji omogućuju ili poticajno djeluju na počinjenje kaznenog djela zbog stanja smanjene ubrojivosti.

Najučestalije sigurnosne mjera su obvezno liječenje od ovisnosti o opojnim drogama i obvezno liječenje od ovisnosti o alkoholu. Slijedom toga, u klubove liječenih ovisnika tijekom 2008. godine ukupno je uključeno **1.012** zatvorenika, što je nezatno manje (4,2%) u odnosu na prethodnu godinu. Izvršavanje ovih sigurnosnih mjera provodi se kroz posebne tretmanske programe u zatvorskom sustavu. U zatvorima su u pravilu organizirani tzv. klubovi liječenih ovisnika, a u kaznionicama modificirane

terapijske zajednice. Ovi organizirani oblici skupnog rada sa zatvorenima podrazumijevaju postojanje terapijskog ugovora sa zatvorenikom, kontrolu apstinencije, savjetodavnu pomoć, radnu terapiju, organizirano provođenje slobodnog vremena zatvorenika ovisnika uz opće metode tretmana. U ovoj zatvoreničkoj subpopulaciji s izrečenom sigurnosnom mjerom bilo je **676** (67%) zatvorenika, a po odluci stručnog tima kaznionice ili zatvora u posebni program tretmana ovisnika uključena je jedna trećina (N=336) zatvorenika. Budući je udio ovisnika zatvorenika u zatvorskom sustavu i dalje u porastu, naponi Uprave za zatvorski sustav su usmjereni na partnersku suradnju s državnim i nevladinim organizacijama i udrugama u rješavanju aktualnih potreba te kategorije zatvorenika te njihova uvjetnog i poslijepenalnog otpusta. Neka od ograničenja u provedbi tretmana ovisnika u zatvorskim uvjetima su kratak boravak i/ili neizvjesna duljina boravka (pritvor, prekršaj, kratka kazna), kao i problem intrinzične motiviranosti ovisnika za sudjelovanje u tretmanskim programima. Nedostaje posebna socioterapijska ustanova u zatvorskom sustavu namijenjena isključivo tretmanu zatvorenika ovisnika te učinkovitija potpora službi za prevenciju ovisnosti, nevladinih udruga i društvene zajednice u provedbi tretmana ovisnika tijekom izdržavanja kazne i u organizaciji poslijepenalnog prihvata.

Tablica 67. Dob i spol zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama (2007. – 2008.)

DOB I SPOL	Broj zatvorenika tijekom godine 2007.						Broj zatvorenika tijekom godine 2008.					
	Zatvorenici (odgojna mjera, mlt. zatvor)		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici (odgojna mjera, mlt. zatvor)		Pritvorenici		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	28	1	30	1	10	0	78	0	25	2	4	0
21-25 god.	246	10	195	14	23	1	221	7	161	7	28	0
26-30 god.	421	13	284	12	25	2	413	16	243	26	50	3
31-35 god.	268	10	251	5	29	0	324	11	202	11	44	1
36-40 god.	136	4	140	2	2	0	157	15	125	3	6	0
>40 god.	93	5	126	10	8	0	133	9	110	6	6	0
UKUPNO	1.192	43	1.026	44	97	3	1.326	58	866	55	138	4
	1.235		1.070		100		1.384		921		142	
SVEUKUPNO	2.405						2.447					

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

S obzirom na spol, prevladavaju zatvorenici (95,2%), a oko 3/4 zatvoreničke populacije je u najvitalnijoj dobi od 21 do 35 godina. U odnosu na navedenu distribuciju po dobi, udjeli za pritvorenike značajno ne odstupaju (71%), što pokazuje da je riječ o populaciji u najproduktivnijem životnom razdoblju – u ovoj situaciji s negativnim predznakom budući da su svoj osobni rast i razvoj najvjerojatnije podredili kriminalnom životnom stilu. I dalje je prosječno svaki deseti zatvorenik i pritvorenik stariji od 40 godina, što upućuje na dulji životni vijek, odnosno bolju dostupnost zdravstvene skrbi za ovisnike, kako u javnom zdravstvu tako i u zatvorskom sustavu. **Tijekom 2008. prema dobnoj i spolnoj strukturi evidentirano je 2.447 osoba što je u odnosu na prethodnu godinu 1,74 posto manje, a u usporedbi s 2006. godinom manje za 10,9 posto.**

Kao što je vidljivo iz Tablice 68., zatvorenika ovisnika koji su počinili neko od kaznenih djela je 2.305, što je manje od ukupnog broja (N=2.447) budući da se preostali dio odnosi na prekršajno kažnjene osobe koji su povremeni ili redoviti konzumenti opojnih droga. U strukturi zatvorenika ovisnika prema vrstama kaznenih djela tijekom 2008. godine vidljivo je kako ovisnici i nadalje najviše participiraju u počinjenju kvalifikatornih oblika kaznenih djela iz čl. 173. st. 2.,3.,4., 5. i 6. (zlouporaba opojnih droga) s 40 posto, a svaki četvrti ovisnik (24%) u počinjenju nekog oblika kaznenog djela krađe. Vezano uz čl. 218. i 219. KZ-a (razbojstvo), udio ovisnika je nešto manji od petine (17%). S obzirom na raspodjelu

prema vrstama kaznenih djela, može se ustvrditi kako je podjednak broj zatvorenika i pritvorenika zastupljen u svakoj od kategorija koje se odnose na vrste delikata.

Tablica 68. Broj zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenog djela tijekom 2008.

Vrsta kaznenog djela-članci KZ-a	Broj osoba tijekom 2008. godine					
	Zatvorenici		Pritvorenici		Maloljetnici	
	N1	N2	N1	N2	N1	N2
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173. samo st. 1.)	47	46	15	67	0	4
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173. st. 2.,3.,4.,5. i 6.)	247	274	26	324	6	5
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	145	166	36	145	0	38
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	111	106	8	120	0	9
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92.)	19	20	0	11	2	3
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	5	10	2	20	0	3
Silovanje (čl. 18., 189., 190., 191., 192., 193.)	2	4	0	2	0	2
Prijevarama (čl. 224.)	8	10	4	14	0	1
Ostala kaznena djela	32	47	14	113	0	12
UKUPNO	616	683	105	816	8	77
UKUPNO (zatvorenici, pritvorenici, maloljetnici)	1.299		921		85	
SVEUKUPNO	2.305					

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Napori Uprave za zatvorski sustav su usmjereni na osnaživanje partnerske suradnje s državnim i nevladinim organizacijama i udrugama u rješavanju aktualnih potreba te kategorije zatvorenika, te njihova uvjetnog i poslijepenalnog otpusta. U tom smislu postignut je sporazum o partnerstvu s Domom za ovisnike Zajednice Susret kojim je omogućeno upućivanje zatvorenika ovisnika tijekom uvjetnog otpusta u terapijske centre toga doma. Posljedično tendenciji zaoštavanja kaznene politike te u području zloupotrebe opojnih droga stupanjem na snagu novele Kaznenog zakona (1. listopada 2006. godine) i retributivnoj filozofiji kažnjavanja, došlo je do prenapučenosti zatvorskog sustava i do još izraženije konfliktne uloge zatvorskog sustava da istodobno kažnjava i rehabilitira. Stoga se objektivne poteškoće u provedbi tretmana ovisnika odnose na problem nedostatnih smještajnih kapaciteta u zatvorenim kaznionicama i zatvorima zbog znatnog povećanja zatvorske populacije. Posljedično javlja se nedostatak radnih, obrazovnih ili specifičnih tretmanskim sadržaja, te otežano uključivanje obitelji u opisanim zatvorskim uvjetima. Tome pridonosi i nepopunjenost službeničkih mjesta liječnika i tretmanskog osoblja. Neka od ograničenja u provedbi tretmana ovisnika u zatvorskim uvjetima su kratak boravak i/ili neizvjesna duljina boravka (pritvor, prekršaj, kratka kazna), kao i problem intrinzične motiviranosti ovisnika za sudjelovanje u tretmanskim programima. Nedostaje posebna socio-terapijska ustanova u zatvorskom sustavu namijenjena isključivo tretmanu zatvorenika ovisnika te učinkovitija potpora službi za prevenciju ovisnosti, nevladinih udruga i društvene zajednice u provedbi tretmana ovisnika tijekom izdržavanja kazne i u organizaciji poslijepenalnog prihvata.

Tablica 69. Usporedba broja zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenog djela (2006. – 2008.)

VRSTA KAZNENOG DJELA - ČLANCI KZ-a	Broj osoba tijekom godine 2006.						Broj osoba tijekom godine 2007.						Broj osoba tijekom godine 2008.					
	Zatvorenici		Pritvorenici		Maloljetnici		Zatvorenici		Pritvorenici		Maloljetnici		Zatvorenici		Pritvorenici		Maloljetnici	
	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2	N1	N2
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173. st. 1.)	49	51	28	20	1	3	54	49	8	53	0	0	47	46	15	67	0	4
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173.st. 2.,3.,4.,5. i 6.)	188	224	87	188	2	2	270	234	7	373	1	0	247	274	26	324	6	5
Krađa, teška krađa (čl. 216., 217.)	129	173	91	142	3	25	147	164	32	199	0	3	145	166	36	145	0	38
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	94	60	63	60	3	9	122	91	0	130	0	0	111	106	8	120	0	9
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. i 92)	13	25	15	25	0	0	11	23	0	34	0	0	19	20	0	11	2	3
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. i 101.)	3	4	1	15	0	2	9	8	3	19	0	0	5	10	2	20	0	3
Silovanje (čl. 18., 189., 190., 191., 192., 193.)	2	8	1	18	0	2	2	5	3	21	0	0	2	4	0	2	0	2
Prijevarena (čl. 224.)	3	5	11	19	0	0	12	15	5	15	0	0	8	10	4	14	0	1
Ostala kaznena djela	28	34	43	75	3	10	35	92	8	168	1	0	32	47	14	113	0	12
UKUPNO	509	584	340	562	12	53	662	681	66	1.012	2	3	616	683	105	816	8	77
	1.093		902		65		1.343		1.078		5		1.299		921		85	
SVEUKUPNO			2.060						2.426						2.305			

Izvor podataka: Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav

Ministarstvo obrane u skladu sa svojim područjem djelovanja u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga te Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga provodilo je tijekom 2008. godine mnoge aktivnosti koje se odnose na prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Republike Hrvatske (u nastavku teksta OS RH). Mjere i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga od strane vojne policije u 2008. provodile su se putem redovitih i izvanrednih nadzora, odnosno primjenjivanjem mehanizama kontrole i sprječavanja unosa opojnih droga u vojne objekte. Djelatnici Odjela Vojne policije nastavili su praksu dodatnih usavršavanja zapovjednog kadra i ostalih nositelja sustava sigurnosti u cilju što djelotvornijeg otkrivanja počinitelja kaznenih djela zlouporabe opojnih droga u postrojbama OS RH. **Praćenjem stanja kriminaliteta u postrojbama OS RH posljednjih je godina uočen znatan pad broja pojedinih oblika prijavljenih kaznenih djela. Među takvim kaznenim djelima je i zlouporaba opojnih droga.** Tako je 2008. zabilježen trend smanjenja broja prijavljenih kaznenih djela počinjenih u vezi sa zlouporabom opojnih droga u odnosu na isto razdoblje 2007. godine. Vojno-zdravstvena struka unutar OS RH u 2008. godini trajno je provodila aktivnosti vezane uz prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga i ovisnosti u OS RH unutar postupaka ocjene zdravstvene sposobnosti za djelatnu vojnu službu djelatnih vojnih osoba i postupaka ocjene sposobnosti za vojnu službu dragovoljnih ročnika na temelju postojećih pravilnika kao i Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu. Vojno-psihološka struka unutar OS RH u 2008. godini trajno je provodila Program psihološke prevencije ovisnosti u OS RH i Naputak o prevenciji zlouporabe droga u OS RH. Navedeni programi uključivali su i izobrazbu djelatnog sastava u području prevencije i suzbijanja zlouporabe opojnih droga od strane vojnih psihologa i vojnih liječnika. Edukacijama iz područja prevencije i suzbijanja zlouporabe opojnih droga obuhvaćeni su i polaznici vojnih izobrazbi na temelju propisanih nastavnih planova i programa. Vojni psiholozi su u 2008. proveli i redovito ispitivanje raširenosti zlouporabe opojnih droga u OS RH. Vojnostegovni sudovi su u skladu s postojećim zakonskim ovlastima redovito obavljali stegovni dio vezan uz zlouporabu opojnih droga u OS RH. Tako su pri vojnostegovnim sudovima vođeni stegovni postupci i izrečene kazne djelatnicima OS RH za djela vezana uz zlouporabu opojnih droga. Iz sredstava Državnog proračuna za 2008. na poziciji Ministarstva obrane, provedba aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. godinu financirana je u sklopu redovitih djelatnosti.

5.6.1. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. godine od strane vojne policije

U sklopu preventivnog djelovanja, a u cilju sprječavanja zlouporabe opojnih droga Kriminalistička vojna policija posebnu je pozornost posvetila provođenju planiranih redovitih i izvanrednih mjera pojačanog nadzora u onim postrojbama za koje je prema operativnim informacijama i sigurnosnim prosudbama vojne policije to bilo opravdano ili su mjere provedene na prijedlog zapovjednika pojedinih postrojbi. Tako su u sklopu preventivnog i represivnog djelovanja, djelatnici Kriminalističke vojne policije u 2008. proveli ukupno 51 pojačani nadzor u postrojbama nad 751 pripadnikom OS RH. Pregledom je bila obuhvaćena 481 prostorija, 4.036 ormara i 3.137 kreveta. U provedbi tih mjera sudjelovali su vodiči službenih pasa sa psima za detekciju opojnih droga. Tijekom provođenja mjera pojačanog nadzora, pet nadzora je rezultiralo otkrivanjem opojnih droga i počinitelja kaznenog djela te podnošenjem šest kaznenih prijava.

Tablica 70. Prikaz količine oduzetih opojnih droga od pripadnika Oružanih snaga RH (1998. – 2008.)

Godina	Kokain (gr)	Heroin (gr)	Marihuana (gr)	Hašiš (gr)	Indijska konoplja (kom)	Ecstasy (kom)	Psihostimulansi (kom)
1998.	16,00	26,00	5.021,97	7,22	198,00	0,00	182,00
1999.	0,00	421,38	53.373,03	0,00	858,00	0,00	4.216,00
2000.	0,00	37,65	15.204,47	25,70	600,00	0,00	528,00
2001.	1,30	17,96	2.774,62	1,00	21,00	0,00	770,50
2002.	0,00	0,79	1.429,45	0,30	5,00	9,00	157,00
2003.	0,00	444,00	1.755,11	0,90	0,00	11,00	125,00
2004.	0,00	1,40	683,07	28,40	8,00	119,00	125,00
2005.	0,00	36,50	1.001,61	44,30	0,00	2,00	36,00
2006.	0,00	296,60	569,10	0,00	0,00	0,00	0,00
2007.	0,00	0,00	4.091,10	202,00	0,00	0,00	88,00
2008.	0,00	0,40	3,96	0,00	0,00	380,00	0,00
UKUPNO	17,30	1.282,68	85.907,49	309,82	1.690,00	521,00	6.227,50

Izvor: Ministarstvo obrane, GS OS RH, Odjel vojne policije, 2009.

Iz podataka je vidljivo da je u 2008. godini u usporedbi s prijašnjim godinama zabilježeno veliko smanjenje zaplijenjene količine marihuane, koja je u protekloj godini najmanja dosad zabilježena. Vjerojatan uzrok tomu jest zamrzavanje obveznog služenja vojnog roka, što je rezultiralo izostankom najvećeg dijela populacije ročnika. To je također vrlo vjerojatan pokazatelj smanjenja ponude i potražnje za marihuanom u OS RH tijekom 2008. godine. Nasuprot tome, u protekloj godini **zaplijenjen je rekordan broj droge ecstasy**, što indicira porast ponude i potražnje ove vrste opojnih droga u OS RH. Ostale vrste opojnih droga (kokain, heroin, indijska konoplja, psihostimulansi) gotovo da nisu bile ni zaplijenjene tijekom protekle godine. Na osnovi zaplijenjenih količina opojnih droga čini se da na području uporabe opojnih droga u OS RH dolazi do kvalitativnih promjena u potrošnji ilegalnih opojnih droga u smislu da droga tipa ecstasy djelomično "zamjenjuje" kanabinoide.

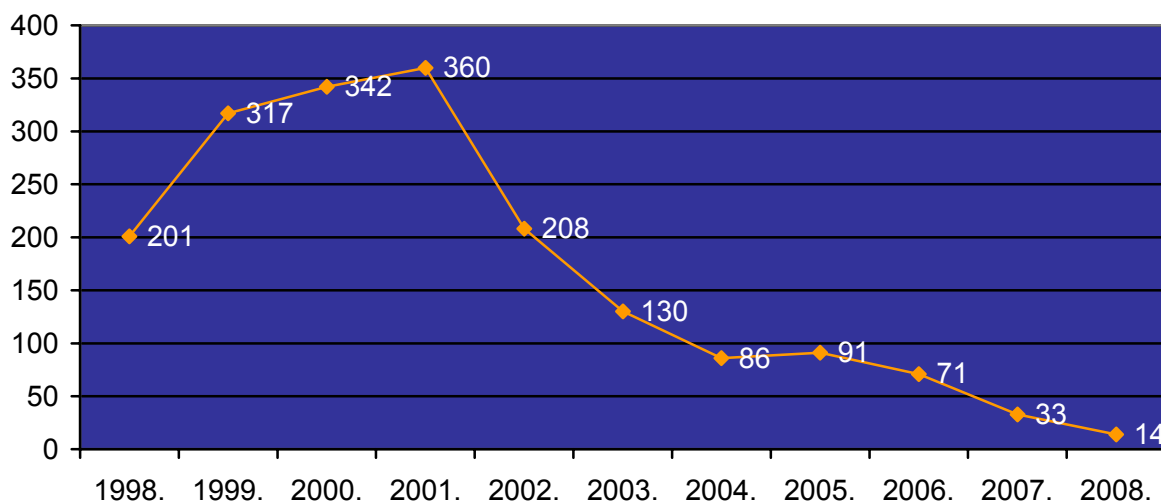
Od ukupno 14 podnesenih kaznenih prijava općinskim državnim odvjetništvima protiv 13 pripadnika OS RH, u šest slučajeva postupalo se nakon što je od djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova zaprimljena obavijest o počinjenom kaznenom djelu i zapljeni opojne droge. U 8 slučajeva samostalno je postupala vojna policija unutar vojnih objekata, od čega u 2 slučaja po dojavi nadređenih zapovjednika postrojbi, a u 6 slučajeva podnošenje kaznenih prijava rezultiralo je nakon operativnih mjera i radnji te zapljene ilegalne opojne droge od strane djelatnika vojne policije.

Praćenjem stanja kriminaliteta u postrojbama OS RH posljednjih je godina vidljiv pad broja prijavljenih kaznenih djela zlouporabe opojnih droga. Tijekom 2008. godine kao i prethodnih godina zabilježen je trend smanjenja broja prijavljenih kaznenih djela počinjenih u vezi sa zlouporabom opojnih droga u odnosu na isto razdoblje 2007. godine (14 u odnosu na 33 kaznena djela, odnosno 57 posto manje).

Iz prikazanih podataka (Grafički prikaz 28.) vidljivo je da je najveći broj kaznenih djela zbog zlouporabe opojnih droga počinjen tijekom 2001. godine (360), dok je najmanje kaznenih djela počinjeno 2008. godine (14). **Problem zlouporabe opojnih droga u 2008. godini u postrojbama OS RH znatno je smanjen u zadnjih 10 godina, čemu je vrlo vjerojatno u velikoj mjeri pridonijela činjenica da se iz godine u godinu smanjivao ročni sastav, sve do 2008. kada je stupila na snagu odluka Hrvatskog sabora o nepozivanju novaka na obvezu služenja vojnog roka** (ročnici su činili oko 80 posto ukupnog broja počinjenih kaznenih djela i prijavljenih osoba), ali i profesionalnost

djelatnika kriminalističke vojne policije u poduzimanju zakonskih mjera i radnji u kriminalističkim obradama te pravodobno reagiranje na svaki pojavni oblik zlouporabe opojnih droga unutar OS RH.

Grafički prikaz 28. Prikaz broja počinjenih kaznenih djela pripadnika OS RH zlouporabom opojnih droga (1998. – 2008.)

Izvor: Ministarstvo obrane, GS OS RH, Odjel vojne policije, 2009.

5.6.2. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga od strane vojno-psihološke struke

U sklopu Programa psihološke prevencije ovisnosti u Oružanim snagama Republike Hrvatske vojni psiholozi trajno obavljaju aktivnosti usmjerene na prevenciju ovisnosti u obrambenom sustavu koje su ponajprije usmjerene na smanjivanje potražnje za sredstvima ovisnosti, što se postiže podizanjem razine informiranosti o ovisnostima tijekom temeljne i specijalističke obuke, promjenom stava prema uzimanju droga, poboljšanjem komunikacije i međuljudskih odnosa, te savjetovanjem zapovjednika i po potrebi pripadnika OS RH. Po načinu djelovanja, Program psihološke prevencije ovisnosti o drogama u OS RH dijeli se na primarnu i sekundarnu prevenciju. Primarna prevencija svojim mjerama štiti zdravu i još nekontaminiranu populaciju od započinjanja uzimanja droga. Sekundarna je prevencija svojim mjerama usmjerena na smanjivanje rizika razvoja ovisnosti kod onih koji su počeli eksperimentirati s drogama, ali još nisu postali ovisni, te im još nije značajnije otežano radno i socijalno funkcioniranje. Jedna od zadaća koja proizlazi iz Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH je i stalno praćenje učestalosti uzimanja različitih sredstava ovisnosti, što je ujedno i oblik evaluacije provedbe tog programa, ali i cjelokupnog djelovanja u prevenciji i suzbijanju zlouporabe sredstava ovisnosti u OS RH. Kao i prethodnih godina, ovo su ispitivanje proveli vojni psiholozi na uzorku pripadnika OS RH u širokom spektru postrojbi i zapovjedništava. Rezultati dobiveni tim istraživanjem, kao i dugogodišnje praćenje tih pojava kod pripadnika obrambenog sustava, upućuju da je stopa uporabe ilegalnih sredstava ovisnosti kod pripadnika OS RH rijetka i nije na zabrinjavajućoj razini, iako kao i sve ostale prirodne i društvene pojave nikad posve ne iščezava, pa ju je potrebno neprekidno pratiti. Uvjerljivo najveći čimbenici rizika za zlouporabu različitih legalnih i ilegalnih sredstava ovisnosti su slobodno vrijeme, lokacije izvan vojarne, vikendi, slobodni dani, pogotovo socijalna okruženja u kojima se pripadnici vojske osjećaju opušteno i ugodno, a upravo te situacije poslodavac vrlo teško kontrolira. Iz navedenih rezultata možemo zaključiti da su i dalje najizraženiji problemi unutar obrambenog sustava vezani uz pretjeranu uporabu prvenstveno nikotina,

psihofarmaka te konzumacije alkohola uglavnom povezano sa socijalnim aktivnostima izvan radnog vremena. Prevenciji zlouporabe legalnih i ilegalnih sredstava ovisnosti potrebno je i nadalje pristupati multidisciplinarno i provoditi je uz promicanje zdravih stilova življenja, edukaciju i kroz ostale preventivne programe. Vojni psiholozi su u provedbi Programa psihološke prevencije ovisnosti u OS RH te postojećih nastavnih planova i programa održali ukupno 23 nastavna sata vezana uz prevenciju zlouporabe sredstava ovisnosti. Održano je 8 nastavnih sati internih edukacija kroz funkcionalnu obuku za 531 pripadnika obrambenog sustava. Također je obavljeno 14 individualnih intervencija i psihologijskih savjetovanja vezanih uz prevenciju i suzbijanje sredstava ovisnosti.

5.6.3. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga od strane vojno-zdravstvene struke

Vojno-zdravstvena struka je tijekom 2008. godine provodila niz mjera i aktivnosti u suzbijanju zlouporabe opojnih droga unutar OS RH u području prevencije, s naglaskom na edukaciju o štetnosti uporabe opojnih droga. Aktivnosti vezane uz prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga i ovisnosti u OS RH provodile su se u 2008. unutar postupaka ocjene sposobnosti za djelatnu vojnu službu djelatnih vojnih osoba i postupaka ocjene sposobnosti za vojnu službu dragovoljnih ročnika, koji se provode na temelju postojećih pravilnika, kao i Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu. Tako je tijekom 2008. godine evidentirano osam pripadnika OS RH s dijagnozama iz kruga alkoholizma (F10) te jedan pripadnik s dijagnozom iz kruga uporabe opijata (F11). Prvostupanjska zdravstvena komisija tijekom 2008. godine donijela je deset rješenja o nesposobnosti za djelatnu vojnu službu na temelju dijagnoze F10 i jedno rješenje o nesposobnosti za djelatnu vojnu službu na temelju dijagnoze F11, pri čemu svakako treba istaknuti činjenicu da su se dijagnoze iz ovog kruga često javljale u komorbiditetu s drugim dijagnozama duševnih poremećaja (F43, F32), pa nije moguće jednoznačno utvrditi vodeću dijagnozu. Od navedenih deset rješenja, u osam slučajeva utvrđena je nesposobnost na temelju dviju i više dijagnoza duševnih poremećaja među kojima je i dijagnoza F10. Viša zdravstvena komisija tijekom 2008. godine nije donijela ni jedno rješenje o nesposobnosti za djelatnu vojnu službu na osnovi ove skupine dijagnoza.

5.6.4. Provedba mjera i aktivnosti u području suzbijanja zlouporabe opojnih droga tijekom 2008. godine od strane vojnostegovnih sudova

Pravilnikom o vojnoj stezi propisuje se postupak za utvrđivanje stegovne odgovornosti pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske. Na vojnostegovnom sudu se tijekom 2008. godine odlučivalo u osam predmeta vezanih uz posjedovanje i zlouporabu opojnih droga, od kojih je pet rezultiralo stegovnim kaznama prestanka službe, jedan smanjenjem trećine plaće kroz godinu dana, jedan žalbeni postupak na prestanak službe je u tijeku, a jedan postupak je prekinut do okončanja kaznenog postupka. Viši vojnostegovni sud je tijekom 2008. godine odlučivao u dva predmeta udaljenja iz službe zbog sumnje u počinjenje stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu opojnih droga te tri predmeta vezanih uz zlouporabu alkohola.

U provedbi aktivnosti Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi provodilo je kontinuirani nadzor nad izvozom i uvozom narkotika, psihotropnih tvari i supstanci te nastavno na prethodne godine dostavljalo tromjesečna i godišnja izvješća „International Narcotics Control Boardu“ u Beču. Sukladno dogovoru s Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izdavalo je suglasnosti za uvoz prekursora iz grupe lijekova i grupe kemikalija-otrova. Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine br.107/01) propisuje obvezu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za izradu Godišnjih potreba opojnih droga koje se mogu izraditi i staviti u promet (članak 5. Zakona), za izdavanje odobrenja za uzgoj i otkup maka koji je namijenjen za izradu opojne droge te za izdavanje odobrenja za izradu opojne droge. Sukladno navedenom, tijekom 2008. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izdalo je odobrenje za 13 pravnih i fizičkih osoba za izradu, posjedovanje i promet opojnih droga. Za uzgoj maka namijenjenog za izradu opojne droge u posljednje 2 godine, kao i za otkup maka namijenjenog proizvodnji opojnih droga tijekom 2007. i 2008. godine Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nije izdalo ni jedno odobrenje, dok je za izradu opojne droge u posljednje 2 godine izdalo odobrenje trima pravnim osobama koje su isključivo farmaceutske industrije za proizvodnju lijekova.

Aktivnosti djelatnosti prevencije i liječenja ovisnosti kontinuirano se provode u županijskim zavodima za javno zdravstvo. Tijekom godine prošireni su kapaciteti djelatnosti kroz novo zapošljavanje i kompletiranje timova. Za rad timova županijskih službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sredstva su gotovo u cijelosti osigurana u državnom proračunu na pozicijama Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje te ugovorena na natječaju po načelu posebnih programa. Budući da rad županijskih službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti financiraju Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi te županije, odnosno lokalne uprave, u 2008. godini Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje je financirao djelatnosti Službi u iznosu od 9.756.540,58 kuna, a ovo Ministarstvo u iznosu od 13.485.000,00 kn. **Dijagnostika opojnih droga, HIV-a, B i C hepatitisa i sifilisa** provodi se kontinuirano u sklopu djelatnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo, posebice su bili obuhvaćeni ovisnici kao rizična skupina. Vezano uz **edukaciju zdravstvenih i nezdravstvenih radnika koji sudjeluju u tretmanu ovisnika** nastavljeno je kontinuirano provođenje edukacija zdravstvenih radnika o primjeni farmakoterapije opijatskih ovisnika te edukacija nezdravstvenih radnika koji sudjeluju u skrbi o ovisnicima u Referentnom centru za ovisnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi pri KB „Sestre milosrdnice“. U suradnji s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, tijekom 2008. godine je organizirano više edukacija MOVE preventivnog programa namijenjenih stručnjacima koji se bave mladima rizičnog ponašanja, tj. mladima koji konzumiraju droge. **Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja** nastavljen je i u 2008. godini u suradnji s Ministarstvom pravosuđa.

Program smanjenja štete - „harm reduction“ - Zamjena šprica i igala provodi se u suradnji s Hrvatskim Crvenim križem u Zagrebu, Zadru i Novoj Gradiškoj te u suradnji s udrugama Let, Terra, Institut i Help u Splitu, Rijeci, Puli i na području Istarske te Dubrovačko-neretvanske županije. Aktivnost je početkom godine proširena na područje grada Krapine i Zaboka u suradnji s Crvenim križem Krapine te na Osječko-baranjsku županiju u suradnji s udrugom Help. Kontinuirano se provode aktivnosti besplatnog i anonimnog testiranja ovisnika na B i C hepatitis te HIV infekciju u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Klinikom za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“, Zavodima za javno zdravstvo na području županija Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske, Dubrovačko-neretvanske, Osječko-baranjske, Brodsko-posavske, Zadarske i

Grada Zagreba. S Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo ugovoren je nastavak provođenja testiranja u Zatvoru Remetinec i Bolnici za osobe lišene slobode.

Na temelju Odluke o načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2008. godinu namijenjenog organizacijama koje pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, raspisan je Poziv za prijavu projekata udruga koji po svom sadržaju pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, projekata na području prevencije rizika i psihosocijalne podrške poremećaja u ponašanju, u sklopu raspoloživih sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću za 2008. godinu. Za tu potrebu izdvojeno je 2.000.000,00 kuna i nakon odabira ugovoreno je sufinanciranje 24 projekta koje provode udruge građana. Također, sufinancirano je i osam dvogodišnjih programa udruga u ukupnom iznosu od 1.898.663,64 kn, za 16 projekata udruga dodijeljena su jednokratna sredstva odlukom ministra u ukupnom iznosu od 1.610.200,00 kn, a na temelju natječaja za jednokratne potpore sufinancirano je pet projekata udruga u ukupnom iznosu od 261.000,00 kn. Uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, u osnovnim školama u Hrvatskoj nastavljena je provedba preventivnog programa kazališne grupe „Scena“.

ESPAD – međunarodno istraživanje - Hrvatski zavod za javno zdravstvo je tijekom 2007. godine provodio istraživanja o ponašanju u vezi sa zdravljem u djece školske dobi. Rezultati su bili nekoliko puta predstavljeni tijekom 2008. g. i objavljena je publikacija.

U povodu obilježavanja Međunarodnog mjeseca borbe protiv zlouporabe opojnih droga, Ministarstvo je ponovno tiskalo letke „SMS roditeljima“ koje je izradio Hrvatski zavod za javno zdravstvo i ovo ministarstvo, u cilju senzibilizacije roditelja i šire javnosti o problemu ovisnosti i važnosti što ranijeg otkrivanja konzumenata opojnih droga te njihovog upućivanja u savjetovališta za prevenciju ovisnosti.

„Phare“ projekt - Studija seroprevalencije HIV-a, virusnog hepatitisa B i C u populacijama intravenskih korisnika droga u Zagrebu, Splitu, Rijeci i zatvorskom sustavu - U sklopu „Phare“ projekta Ministarstvo je krajem 2007. godine sklopilo ugovor s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama o provođenju nevezanog anonimnog istraživanja prisutnosti hepatitisa B/C i HIV-a kod ovisnika koji ubrizgavaju drogu. Tijekom 2008. godine dovršeno je to istraživanje i objavljeni su rezultati.

Utvrđivanje uzroka smrti povezanih s opojnim drogama - u suradnji sa Zavodom za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta u Zagrebu nastavljeno je provođenje toksikoloških analiza uz obdukcije umrlih od opojnih droga i kod smrti sumnjivih na zlouporabu opojnih droga. Uz prethodnu suglasnost ministra unutarnjih poslova, Ministarstvo je dalo suglasnost za rad Kemijsko-toksikološkog laboratorija Kliničkog odjela sudske medicine Kliničkog zavoda za patologiju, sudsku medicinu i citologiju Kliničkog bolničkog centra Split, budući da je Klinički zavod ispunio potrebne zahtjeve u skladu s Pravilnikom o načinu i postupku vađenja krvi i uzimanja mokraće za analizu radi utvrđivanja koncentracije alkohola, opojnih droga i psihoaktivnih tvari (Narodne novine broj 107/99).

S ciljem obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti (od 15. studenog do 15. prosinca) na nacionalnoj i lokalnoj razini u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i županijskim zavodima za javno zdravstvo organizirani su mnogi stručni skupovi i javne tribine, a stručnjaci iz službi sudjelovali su u radio emisijama na lokalnim razinama. Također predstavnici Službi za prevenciju i liječenje ovisnosti Županijskih zavoda za javno zdravstvo kontinuirano surađuju s medijima na lokalnoj razini, sudjeluju u radio i tv-emisijama, na okruglim stolovima i javnim tribinama s ciljem obrazovanja i informiranja djece, mladeži, roditelja i ostalih građana o utjecaju i štetnosti opojnih droga. U časopisu National Geographic Junior objavljeno je nekoliko edukativnih stripova „Zdravkica“ namijenjenog djeci osnovnoškolskog uzrasta s ciljem prevencije svih oblika ovisnosti.

Predstavnici Ministarstva i sustava zdravstva aktivno sudjeluju kao članovi hrvatskog izaslanstva na sastancima Pampidou grupe Vijeća Europe u Strasbourgu, Europske komisije i Svjetske zdravstvene organizacije. Predstavnici ministarstva u koordinaciji s Uredom za suzbijanje zlouporabe opojnih droge sudjelovali su na nekoliko međunarodnih stručnih skupova o temi nadzor nad prometom opojnih droga i psihotropnih tvari te tretmana ovisnika.

5.8. MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti tijekom 2008. provodilo je mjere i aktivnosti sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga, koje se odnose na organizaciju slobodnog vremena djece i mladeži, aktivnosti obiteljskih centara, obilježavanje Međunarodnog dana i mjeseca borbe protiv ovisnosti radi promicanja i unapređivanja zdravlja i zdravih stilova života mladih u sklopu Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti, uloge obitelji u prevenciji ovisnosti te pružanje informacija.

Pod aktivnostima vezanim uz *organizaciju slobodnog vremena djece i mladih* Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti podrazumijeva financiranje *projekata udruga* koji pridonose borbi protiv droga i svih drugih oblika ovisnosti, a financirani su iz dijela prihoda od igara na sreću te su na proračunskim pozicijama namjenski osigurana za provedbu programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga u ukupnom iznosu od 4.158.487,67 kn. Osim projekata udruga, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti financiralo je i *Klubove za mlade* i to dio njihove aktivnosti vezan uz borbu protiv ovisnosti. Osim aktivnosti koje se odnose na smisleno korištenje slobodnog vremena, klubovi organiziraju i predavanja, tribine i slična događanja na kojima sudjeluju stručnjaci koji se bave problemom ovisnosti i zdravstvenim odgojem mladeži u zaštiti reproduktivnog i općeg zdravlja, kao i edukativne programe o posljedicama konzumiranja opojnih sredstava. U 2008. nastavljeno je financiranje aktivnosti postojećih klubova za mlade iz državnog proračuna u suradnji s jedinicama lokalne i područne samouprave. Ukupno je u 2008. financirano 37 Klubova za mlade s ukupnim iznosom od 1.500.000,00 kn. Sredstva za rad Klubova za mlade osigurana su u sklopu redovite djelatnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a ne kao namjenska sredstava za provedbu programa suzbijanja ovisnosti.

S ciljem osnaživanja obitelji za uspješnije suočavanje s problemima zlouporabe droga te organiziranja savjetodavnog rada s djecom i roditeljima vezano uz zlouporabu opojnih droga provodile su se aktivnosti obiteljskih centara, a u 2008. godini financijski je podržan rad 17 županijskih Obiteljskih centara: Dubrovnik, Split, Karlovac, Šibenik, Vinkovci, Rijeka, Koprivnica, Virovitica, Zagreb, Krapina, Senj, Pula, Sisak, Bjelovar, Varaždin, Požega i Zadar. Obiteljski centri u sklopu svojih redovitih aktivnosti provode i savjetovanje te edukaciju i informativne aktivnosti s djecom i roditeljima. Dio aktivnosti centara se, ovisno o potrebama u lokalnoj zajednici, usmjerava borbi protiv zlouporabe opojnih droga. Sredstva za rad Obiteljskih centara osigurana su u sklopu redovite djelatnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a ne kao namjenska sredstava za provedbu programa suzbijanja ovisnosti.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sudjelovalo je u obilježavanju Međunarodnog dana i mjeseca borbe protiv ovisnosti radi promicanja i unapređivanja zdravlja i zdravih stilova života mladih u sklopu Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti. U povodu obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv ovisnosti 26. lipnja 2008., tiskani su letci „NE-drogi“ koji su umetnuti u Večernji list s ciljem informiranja i educiranja građana, osobito mladeži, o bitnim sadržajima vezanim uz zlouporabu droga. Nadalje, tiskani su blokovi i kemijske olovke s natpisom „NE drogi“, te su podijeljeni tijekom zbivanja kojima se obilježio Međunarodni dan borbe protiv ovisnosti i tijekom IV. Nacionalne konferencije za mlade (Bjelolasica, 3. i 4. listopada 2008.). Upućen je dopis svim županijama da se uključe u obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga 26. lipnja 2008. godine, na način da u dva grada sa svog područja organiziraju prigodnu akciju pod nazivom Kreativnošću protiv droge, uz preporuke kako da to učine, te je Ministarstvo potaknulo sve Klubove za mlade i Obiteljske centre da prigodnim aktivnostima, kao što su predavanja, radionice i seminari, obilježe Mjesec borbe protiv ovisnosti.

Ministarstvo je također dalo naglasak na ulogu obitelji u prevenciji, te je financijski poduprlo projekte udruga prijavljenih na natječaj koje provode programe koji će omogućiti roditeljima stjecanje znanja o uspješnom roditeljstvu. U 2008. godini financirano je 35 takvih projekata s ukupnim iznosom od 1.970.000,00 kn, a sredstva za njihovo provođenje osigurana su u sklopu redovite djelatnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a ne kao namjenska sredstva za provedbu programa suzbijanja ovisnosti. Programi prevencije poremećaja u ponašanju kod djece i mladih provode se kroz aktivnosti Obiteljskih centara.

Pružanje informacija kojima je cilj zadovoljavanje potreba mladih ljudi, a koje su širokog opsega tema, praktične i točne, različitih edukativnih i zabavnih sadržaja te dostupne svim mladim ljudima, u 2008. provodilo se kroz aktivnosti Regionalnog info centra za mlade u Splitu, Osijeku, Rijeci i Zagrebu, te manjeg Info centra u Bjelovaru kao i Centra za mlade u Puli.

5.9. MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sukladno svojem području rada sudjelovalo je u provedbi mjera i aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2008. godini u područjima *prevencije ovisnosti u odgojno-obrazovnom sustavu, resocijalizacije ovisnika, znanstvenog istraživanja zlouporabe opojnih droga te izobrazbe i osposobljavanja.*

Preventivne aktivnosti tijekom 2008. godine provodile su se u suradnji sa županijskim koordinatorima preventivnih programa i nositeljima preventivnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama. Nadalje, unapređivan je rad vrtićkih i školskih povjerenstava za prevenciju ovisnosti u svim odgojno-obrazovnim ustanovama u čiji rad su uključeni odgojitelji, učitelji, profesori, stručni suradnici, učenici i roditelji. Agencija za odgoj i obrazovanje provodila je aktivnosti na implementaciji nacionalnih programa koji su uključivali i stručne radne skupove vezane za prevenciju ovisnosti. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa promicalo je i podupiralo učeničke projekte te inovativne pristupe vezane uz programe prevencije ovisnosti. Poticano je aktivnije uključivanje roditelja u rad odgojno-obrazovnih ustanova i njihovo sudjelovanje u preventivnim aktivnostima u sklopu preventivnih programa. U osnovnim i srednjim školama te učeničkim domovima, učenici rizičnog ponašanja uključivani su u rad izvannastavnih aktivnosti u cilju njihove bolje socijalizacije te osposobljavanja za pravilno postupanje u izazovnim situacijama. Odgojno-obrazovne ustanove tijekom godine provodile su ankete o pojavnosti ovisnosti među djecom i mladima. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa osiguralo je čvršću integraciju sadržaja o ovisnostima u redoviti i izborni školski program, dodatni rad te izvannastavne aktivnosti. U cjelokupnom i cjelovitom djelovanju škole, preventivne programe, pa i one vezane uz ovisnost ostvaruju svi učitelji/učiteljice, profesori/profesorice, stručni suradnici/suradnice, rukovodstvo škole i svi zaposlenici škole u suradnji s roditeljima, a škole su ih ostvarivale prema predviđenom godišnjem planu i programu rada škole. Realiziran je program prevencije ovisnosti opojnih droga za djecu predškolske i školske dobi, odgajatelje, prosvjetne djelatnike i roditelje radi zaštite zdrave populacije, prepoznavanja i pružanja pomoći učenicima s rizičnim ponašanjem te pružanja stručne pomoći učenicima koji su već počeli konzumirati sredstva ovisnosti. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sufinanciralo je projekt uspostave on-line savjetovališta za prevenciju ovisnosti i drugih oblika neprihvatljivog ponašanja učenika u Gimnaziji Požega. Sufinanciran je i projekt „Živimo zdravo“ u Ekonomskoj i trgovačkoj školi Ivana Domca za školsku godinu 2007./2008. te nastavak projekta u sljedećoj školskoj godini. Također je sufinanciran projekt višegodišnje radne socijalizacijsko-edukativne radionice naziva „Svi smo dio istog sela“, koji će se provesti u Osnovnoj školi Dugo Selo. Iz sredstava Državnog proračuna namijenjenih za programe i projekte udruga u području izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja u 2008. godini sufinancirani su projekti i programi udruga za provedbu aktivnosti na suzbijanju zlouporabe sredstava ovisnosti. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa financira projekte i programe u četiri područja, unutar kojih postoje 23 potpodručja usmjerena djeci i mladima kako bi usvojili pravilna životna stajališta, znanja i vještina te kompetencije i na ispravan način organizirali vrijeme rada i slobodno vrijeme. Za programe i projekte nevladinih organizacija u području prevencije neprihvatljivog ponašanja mladih izdvojeno je 765.200,00 kn, a za edukativne programe i projekte suzbijanja zlouporabe opojnih droga izdvojeno je ukupno 226.600,00 kuna. Djeca i mladi uključivani su u sadržaje organiziranog provođenja slobodnog vremena u cilju njihove socijalizacije, aktivnog odmora i razonode. Radi kvalitetnog organiziranja slobodnog vremena učenika, prioriteti u korištenju športskih dvorana dani su radu s djecom i mladima. Također su organizirani športski programi tijekom ljetnih i zimskih praznika „Otvorena škola“ za koje su izdvojena sredstva u iznosu od 1.700.000,00 kuna. „Otvorena škola“ je projekt u funkciji poticanja što većeg broja djece i mladeži na bavljenje športskim aktivnostima tijekom ljetnih i zimskih praznika. Sredstva za projekt namijenjena su provedbi različitih športskih programa za učitelje i učenike osnovnih i srednjih škola. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa potiče i međunarodnu športsku suradnju osobito mladih dobnih skupina, a u svrhu poticanja što većeg broj mladih na

bavljenje športom u športskim klubovima/udrugama te njihovog sudjelovanja na međunarodnim športskim natjecanjima. U realizaciji programa prevencije, odgojno-obrazovne ustanove surađivale su sa županijskim i gradskim školskim savezima/društvima te ostalim pravnim i fizičkim osobama registriranim za obavljanje športske djelatnosti namijenjene djeci i mladeži. Kontrolirana je primjena Zakona o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda, ponajprije u vezi sa zabranom pušenja u svim ustanovama koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja. Također, ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja promicale su spoznaje o štetnosti uporabe duhanskih proizvoda za zdravlje među svim uzrastima djece i mladeži u svim aktivnostima provedbe redovite naobrazbe. Odgojno-obrazovne ustanove su tijekom godine provodile preventivne mjere u okruženju u suradnji s policijskim postajama na svom području. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa tijekom 2008. odobravalo je financijsku potporu za nabavu stručne literature, video materijala, CD-a i sl. ovisno o zahtjevu odgojno-obrazovnih ustanova, odnosno županija. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sufinanciralo je pripremu, izradu i distribuciju DVD-a i plakata programa prevencije ponašanja djece u osnovnim i srednjim školama u 2008. godini Hrvatskog Caritasa Zagreb. U suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje i s ciljem informiranja i pripreme školskih preventivnih programa tiskalo je u 1.500 primjeraka i objavilo PDF-verziju priručnika *Školski programi prevencije ovisnosti autora* prof. dr. sc. Slavka Sakomana. U cilju informiranja i pripreme školskih preventivnih programa u osnovnim i srednjim školama Agencija za odgoj i obrazovanje je distribuirala i objavila PDF-verziju priručnika „*Europski priručnik za prevenciju pušenja, alkohola i droga*“. Osnovne i srednje škole te učenički domovi tijekom godine organizirali su seminare, radionice i druge oblike upoznavanja roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika o štetnosti utjecaja opojnih droga i o načinima prepoznavanja znakova konzumiranja opojnih droga. Vežano uz sredstva javnog priopćavanja, uspostavljena je suradnja s lokalnim i dnevnim tiskom, školskim novinama i ostalim medijima kako bi se objavljivali radovi učenika i informirala javnost o aktivnostima odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi preventivnih programa. Tijekom 2008. godine visokoškolske ustanove provodile su istraživanja samostalno ili u suradnji s drugim ustanovama (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) u vezi s evidentiranjem i praćenjem pojave raširenosti opojnih droga među studentskom populacijom kao i provođenjem određenih mjera i aktivnosti na sprečavanju, ranom otkrivanju i suzbijanju bolesti ovisnosti. Podsjećamo kako su u pojedine studijske programe visokih učilišta (učiteljski studij, studij pedagogije, kineziologije, medicine i drugi) uvršteni sadržaji koji se odnose na pedagoški aspekt prevencije ovisnosti kod mladih. Također, pojedina visoka učilišta organizirala su savjetovališta za studente u kojima su mogli dobiti detaljnu informaciju te stručnu pomoć u vezi s eventualnom ovisnosti. U ustanovama visokog obrazovanja organizirani su stručni skupovi i predavanja o temi suzbijanja zlouporabe sredstava ovisnosti te je poticano osposobljavanje i usavršavanje mladih kako bi pridonijeli suzbijanju zlouporabe sredstava ovisnosti. U sklopu studentskih programa i projekata studentskih udruga tijekom 2008. godine realizirani su programi čiji je sadržaj bio usmjeren na prevenciju ovisničkog ponašanja. Udruga CroMSIC iz Zagreba realizirala je program Mladi i ovisnost, Udruga EMSA Osijek program Prevencija bolesti ovisnosti. Veći broj studentskih udruga organizirale su mnogobrojne športske programe s namjerom preventivnog djelovanja protiv svih oblika ovisnosti. Visokoškolske ustanove provodile su istraživanja u vezi s pojavnosti i kretanjem biomedicinskih i socijalnih uzroka ovisnosti, prevencijom i izvorima ovisnosti te uzrocima ponašanja zbog uporabe droga kao i znanstvenu evaluaciju programa borbe protiv ovisnosti.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa uključilo se u projekt rješavanja obrazovnog statusa ovisnika koji su u nekom od tretmana liječenja ili onima koji su uspješno završili neki od tretmana liječenja na način da će im biti omogućen završetak obrazovanja ili prekvalifikacija zanimanja. Na temelju dostavljenog popisa deficitarnih zanimanja po županijama Republike Hrvatske izrađen je popis odgojno-obrazovanih ustanova koje će provoditi programe na području županija za deficitarna zanimanja. Aktivnost je dio cjelokupnog projekta resocijalizacije ovisnika koji je u tijeku realizacije.

Organizirana je sustavna izobrazba i usavršavanje prosvjetnih djelatnika o mjerama prevencije ovisnosti i afirmaciji zdravih stilova života s obvezom da stečena znanja integriraju u svoj stručni rad s djecom i mladima. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u 2008. godini utrošilo je ukupno 3.195.000,00 kuna na stručno usavršavanje i izobrazbu učitelja i nastavnika u osnovnim i srednjim školama. Provođeno je obrazovanje roditelja o problemu ovisnosti i prepoznavanju simptoma koji upućuju na uzimanje sredstava koja uzrokuju ovisnost, kao i izobrazba o odgovornom roditeljstvu i utjecaju obitelji u izgradnji pozitivnih vrijednosti u djece i mladih. Tijekom 2008. sufinancirani su seminari za stručne suradnike, nastavnike i ravnatelje odgojno-obrazovanih ustanova u sklopu provedbe preventivnih programa u 2008. godini. U suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, u sklopu posjeta dr. sc. Celene E. Domitrovich sa Sveučilišta u Pensilvaniji (The Pennsylvania State University - Prevention Research Center - USA) organiziran je u lipnju u Zagrebu stručni skup Preventivni programi u školskom okruženju - svjetska iskustva. U suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje u Rijeci je organiziran stručni skup *Školski preventivni programi* na kojem su sudjelovali predstavnici 42 odgojno-obrazovne ustanove s područja Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije. Također je sufinanciran seminar za voditelje školskih preventivnih programa za suzbijanje zlouporabe opojnih droga na području Osječko-baranjske županije u Osnovnoj školi Antuna Mihanovića u Osijeku.

5.10. MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Tijekom 2008. godine Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je sukladno svojem području djelovanja, a u koordinaciji s ostalim tijelima i institucijama, aktivno sudjelovalo u provedbi Nacionalne strategije za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj 2006. – 2012. u strateškim područjima *smanjenja ponude droga putem suradnje s carinom i policijom*, provođenjem *neposrednog nadzora nad određenim prekursorima* i uključanjem u *međunarodnu suradnju i specifičnu izobrazbu*.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva sukladno djelokrugu svog rada i relevantnom zakonodavstvu, kontinuirano je tijekom 2008. godine provodilo nadzor nad prometom određenih prekursora (uvoz, izvoz) s obzirom da ne postoji njihova proizvodnja u Republici Hrvatskoj.

Interni registri nadzora nad određenim tvarima/prekursorima koji se vode pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva broičano pokazuju sljedeće podatke:

Tablica 71. Uvoz tvari/prekursora u 2008.*³

NAZIV TVARI/PREKURSORA	kg
Aceton	1.009.950,59301
Fenil octena kiselina	50
Piperidin	0,1
Metil etil keton	104.827,3705

Izvor podataka: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Tablica 72. Izvoz tvari/prekursora u 2008.*

NAZIV TVARI/PREKURSORA	kg
Aceton	10.103,85

Izvor podataka: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Kao možebitna pojava u dozvoljenom poslovanju u području prekursora tijekom 2008. godine nije uočena ni jedna nakana ili naznaka „sumnjive“ transakcije, odnosno podnesen Zahtjev za izdavanje uvozno/izvozne dozvole ili najava kupoprodajne transakcije prekursora na domaćem tržištu sumnjivom krajnjem korisniku.

Stoga u sklopu suradnje ovlaštenih tijela za suzbijanje ponude opojnih droga u Republici Hrvatskoj s policijom i carinom na području djelovanja na smanjenju ponude droga kao prioritetnog cilja, ovo Ministarstvo nije bilo tijekom 2008. godine uključeno u konkretne aktivnosti.

U području izobrazbe djelatnici Ministarstva su sudjelovali u radionicama twinning projekta CARDS 2004 pod nazivom „Jačanje kapaciteta Republike Hrvatske za borbu protiv trgovine drogama i zlouporabe droga“ koji se provodio pri Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i u sklopu kojeg je osnovana Radna skupina za izradu prijedloga mjera za jačanje institucionalnog i zakonodavnog modela kontrole prekursora u Republici Hrvatskoj u cilju prilagodbe strukture za kontrolu prekursora postojećim EU modelima i odabira modela koji će odgovarati nacionalnim potrebama na području kontrole prekursora.

³ nadzor na temelju Članka 6. Uredbe o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola

Na području prevencija ovisnosti na radnom mjestu, provedena je aktivnost usklađivanja radnog zakonodavstva izmjenom Zakona o zaštiti na radu (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu, „Narodne novine“ broj 86/08) kojom su dodatnim odredbama Zakona uređeni postupci sprječavanja zlouporabe alkohola i sredstava ovisnosti na radnom mjestu i povećane obveze poslodavaca da aktima urede postupke i mjere provjere radnika u rizičnim okolnostima.

Na području resocijalizacija ovisnika, tijekom 2008. godine nastavljene su aktivnosti prethodno utvrđene Projektom resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.

Dio mjera i aktivnosti utvrđenih Projektom odnosi se na postupke profesionalnog usmjeravanja, a drugi dio predstavljaju mjere poticanja zapošljavanja.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je u Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu uvrstilo i mjere sufinanciranja obrazovanja i zapošljavanja liječenih ovisnika unutar poticajnih mjera namijenjenih posebnim skupinama nezaposlenih, a odlukom su i izuzetno olakšani uvjeti za korištenje tih prava. Izravni nositelj ovih provedbenih aktivnosti bio je Hrvatski zavod za zapošljavanje. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o provedbi Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu, mjerama sufinanciranja zapošljavanja, sufinanciranja obrazovanja i mjerama javnih radova obuhvaćena je 7.531 osoba i utrošeno je 132.797.862,56 kn, od čega je 417.991,00 kn utrošeno na mjere koje su korištene za liječene ovisnike. Hrvatski zavod za zapošljavanje bio je tijekom 2008. godine izravni nositelj i provedbenih aktivnosti vezanih za pripreme za zapošljavanje, procjenu radnih sposobnosti i profesionalno usmjeravanje liječenih ovisnika, za što su korištena redovita sredstva u godišnjem proračunu.

5.11. MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija je sukladno području svog rada u provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. godinu provodilo aktivnosti koje se odnose na međunarodnu suradnju na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Kao i prijašnjih godina, Ministarstvo je poticalo implementaciju međunarodnih konvencija o narkotičkim drogama (iz 1961.), psihotropnim supstancama (iz 1971.) i protiv nedopuštene trgovine narkoticima i psihotropnim supstancama (iz 1988.), surađivalo s međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave kontrolom i suzbijanjem zlouporabe opojnih droga, te aktivno sudjelovalo na 51. zasjedanju UN-ove Komisije o narkotičkim drogama (Beč, ožujak 2008.).

Zaključak

Provedba nacionalne politike suzbijanja zlouporabe opojnih droga zahtijeva uravnotežen, multidisciplinarni i integrirani pristup koji se mora temeljiti na koordinaciji svih tijela uključenih u borbu protiv ovisnosti, na svim razinama državne vlasti s osobitim naglaskom na ulogu lokalne uprave u provedbi aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

Tijekom 2008. godine uočava se bolja koordiniranost u izradi i provedbi općih i posebnih programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga, posebice programa prevencije ovisnosti. Uz potporu resornih ministarstava i Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kao koordinativne poveznice između svih relevantnih nacionalnih i lokalnih nositelja aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga, ojačani su kapaciteti Republike Hrvatske za učinkovitu borbu protiv zlouporabe opojnih droga u skladu sa standardima Europske unije. Iz prikazanih izvješća vidljivo je da su sva resorna ministarstva aktivno provodila mjere Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga te da su se uz postojeće, ali ne uvijek i dostatne resurse, postigli zadovoljavajući rezultati osobito u osnaživanju partnerske suradnje među svim nositeljima mjera.

I nadalje je nužno usmjeravati napore na smanjenje pojavnosti zlouporabe opojnih droga i ovisnosti o drogama i razvijati nove učinkovitije programe i aktivnosti usmjerene na prevenciju i suzbijanje zlouporabe opojnih droga, **osobito na području razvijanja novih koncepata prevencije ovisnosti i dostupnosti programa tretmana bolesti ovisnosti.**

U području prevencije zlouporabe opojnih droga nužno je ojačati i ujednačiti provedbu preventivnih programa usmjerenih na zdrave stilove življenja u predškolskim i školskim ustanovama, a time i na prevenciju ovisnosti, te nastaviti s ciljanim izobrazbama o štetnosti i posljedicama zlouporabe opojnih droga. U području suzbijanja zlouporabe opojnih droga potrebno je poboljšati tehničku opremljenost za otkrivanje kriminaliteta vezanog uz zlouporabu opojnih droga te nastaviti provoditi učinkovite mehanizme sprječavanja krijumčarenja opojnih droga.

Nedostatne smještajne kapacitete u zatvorenim kaznionicama i zatvorima zbog znatnog povećanja zatvorske ovisničke populacije moguće je nadomjestiti stvaranjem posebne socio-terapijske ustanove u zatvorskom sustavu namijenjene isključivo tretmanu zatvorenika ovisnika.

Podatci Državnog odvjetništva pokazuju da tijekom 2008., osim pada broja prijavljenih osoba a shodno tome i broja optuženih i osuđenih osoba, svi ostali omjeri uz minimalna odstupanja odgovaraju stanju iz ranijih izvještajnih razdoblja tako da se može ustvrditi da na području kriminaliteta droga posljednjih godina nema ni većih pozitivnih, ali ni negativnih pomaka. Pad broja prijavljenih osoba teško je komentirati kod nespornih

saznanja da ponuda i potražnja droge postoji kao i ranijih godina i da broj ovisnika po nekim pokazateljima raste iz godine u godinu

Prema prikazanom pregledu, sva resorna ministarstva gotovo u cijelosti su realizirala planirane mjere i aktivnosti iz spomenutih strateških dokumenata, a poseban napredak je uočen u unaprjeđenju međuresorne suradnje Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i mjerodavnih ministarstava što omogućuje kontinuitet u provedbi mjera smanjenja potražnje i smanjenja ponude droga te sve stabilnije funkcioniranje sustava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u cjelini.

6.1. POVJERENSTVO ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 27. ožujka 2008. imenovani su novi članovi Povjerenstva. Povjerenstvo ima predsjednika i jedanaest članova. Članovi Povjerenstva predstavnici su resornih ministarstava koji su uključeni u provedbu aktivnosti Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga i to; Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva financija, Ministarstva obrane, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Tajnik Povjerenstva je predstojnik Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Zadaća Povjerenstva je koordinacija aktivnosti ministarstava i drugih subjekata uključenih u program suzbijanja zlouporabe opojnih droga, od prevencije do resocijalizacije, kao i usvajanje godišnjih programa mjerodavnih ministarstava.

Sljedom zaključaka Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a u suradnji s resornim ministarstvima kao nositeljima provedbe mjera i aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu, doneseni su i provedeni sljedeći zaključci.

Usvojen je Akcijski plan o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj, a resorna su ministarstava zadužena da na vrijeme planiraju financijska sredstva kako bi se sve mjere iz Akcijskog plana o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj mogle provesti.

Prihvaćeno je Izvešće o provedbi Provedbenog programa Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2007. i Provedbenog programa Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008.godinu.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zaduženo je da u što kraćem razdoblju izradi i donese Listu ovlaštenih liječnika za indiciranje i provođenje programa farmakoterapije opijatskih ovisnika metadonom i buprenorfinom.

Raspravljano je o provedbi projekta Resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Zaključeno je da pojedina ministarstva i ostala ovlaštena tijela na nacionalnoj i lokalnoj razini nisu poduzela sve potrebne radnje kako bi se učinkovito uključila u provedbu pojedinih aktivnosti te da Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga nije posve zadovoljno provedbom navedenog projekta. Stoga je zatraženo od institucija koje nisu ispunile ili su djelomično ispunile preuzete obveze iz Projekta da to učine.

Zaključeno je da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ispuni obveze preuzete u Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.

Razmotren je prijedlog Projekta kazališne predstave antidroga kampanje „Ti možeš probat sve – samo drogu ne!“ te je odlučeno da će Povjerenstvo poduprijeti taj projekt. Zaključeno je da se Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa uputi dopis s prijedlogom da omogući prikazivanje navedene predstave po školama, te da pokuša iznaći financijska sredstva potrebna za realizaciju spomenutog projekta.

Povjerenstvo je razmatralo i obilježavanje 26. lipnja kao Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama, te je zaključeno da se u sklopu programa održi predstava *Ti možeš probat sve – samo drogu ne!*, te da budu postavljeni štandovi s radovima ovisnika o drogama iz zatvorskog sustava, terapijskih zajednica i drugih organizacija civilnog društva koje provode programe za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

6.2. URED ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Jedna od osnovnih zadaća Ureda je sustavno praćenje provedbe Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga koja se odvija kroz koordinativni rad i suradnju s ministarstvima, tijelima državne uprave na državnoj i lokalnoj razini i suradnju s institucijama civilnog društva. Slijedom navedenog Ured je zadužen za praćenje provedbe općeg i posebnog programa mjera za odvikavanje od ovisnosti i skrbi o ovisnicima o opojnim drogama te povremenim uzimateljima opojnih droga, za zaprimanje i analiziranje godišnjih izvješća, za davanje prethodnog mišljenja na opći i posebni program suzbijanja zlouporabe opojnih droga i pomoći ovisnicima o opojnim drogama, zaprimanje i analiziranje izvješća, a jednom na godinu Ured izrađuje Izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga koje šalje Vladi RH i Hrvatskom saboru na usvajanje. Ured ima dvije ustrojstvene jedinice.

Odjel za opće programe i strategije koji obavlja poslove vezane za izradu nacrtu i provedbu Nacionalne strategije; koordinira, nadzire i prati učinkovitost provedbe Nacionalne strategije; koordinira rad tijela državne uprave na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga; daje prethodno mišljenje u postupku donošenja općeg programa za suzbijanje zlouporabe opojnih droga; daje prethodno mišljenje u postupku donošenja posebnih programa mjera za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i skrbi o ovisnicima i druge poslove vezane za koordinaciju i provedbu Nacionalne strategije i Akcijskog plana.

Odjel Nacionalne informacijske jedinice za opojne droge i poslove međunarodne suradnje, koji vodi nacionalni informacijski sustav o drogama, koordinira, analizira i prati postojeću metodologiju prikupljanja i analize te dostupnost podataka o opojnim drogama i zlouporabi opojnih droga; predlaže njihovo nadograđivanje i usklađivanje sukladno preporukama Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), provodi edukacije i istraživanja vezane uz problematiku ovisnosti o opojnim drogama i zlouporabu opojnih droga; u cilju poboljšanja međunarodne suradnje, s međunarodnim tijelima, ustanovama, udrugama i drugim pravnim i fizičkim osobama sudjeluje u izradi međunarodnih programa i projekata; obavlja druge poslove međunarodne suradnje.

6.2.1. INICIRANJE I IZRADA ZAKONSKIH PROPISA I DRUGIH STRATEŠKIH DOKUMENATA U PODRUČJU SUZBIJANJA ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA I PRUŽANJE STRUČNE POMOĆI PRI NJIHOVOJ IZRADI

 Izmjene Zakona o socijalnoj skrbi i sudjelovanje u izradi Pravilnika o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme, stručnih i drugih radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba i centra za pomoć i njegu u kući

Inicirana je izmjena Zakona o socijalnoj skrbi na način da se u izmjenama članka 105. doda stavak koji određuje da skrb izvan vlastite obitelji za ovisnike o drogama i povremene uzimatelje opojnih droga može biti organizirana i u obliku terapijske zajednice (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (NN br.7/07)).

Predstavnici Ureda sudjelovali su u izradi Pravilnika o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme, stručnih i drugih radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba i centra za pomoć i njegu u kući, koji je u studenom 2008. godinu upućen Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi na prihvaćanje. Navedeni Pravilnik između ostalog određuje uvjete glede prostora, opreme, stručnih i drugih radnika te načina pružanja skrbi izvan vlastite obitelji za ovisnike o drogama u domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama, te sadrži standarde iz Smjernica za terapijske zajednice koje je izradio Ured u suradnji sa stručnjacima CARDS projekta i predstavnicima terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj. Pravilnik je donesen 6. lipnja 2009. (NN 64/2009).

Izmjene Zakona o zaštiti na radu

U cilju prevencije ovisnosti na radnim mjestima u novi Zakon o zaštiti na radu (NN 86/2008) uvrštene su odredbe kojima se poslodavci obvezuju provoditi mjere zabrana uzimanja alkoholnih pića i sprječavati zlouporabu sredstava ovisnosti na radnom mjestu, osobito na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada, te na izradu i provedbu programa prevencije ovisnosti na radnom mjestu sukladno utvrđenim potrebama. Osim navedenog, poslodavac je obavezan propisati postupak provjere radi utvrđivanja je li radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (provođenje postupka uz pristanak radnika, način provjere, vrsta testa ili aparata, način bilježenja i ovjere rezultata). Radi zaštite zaposlenika koji se nalaze u radnom odnosu, a istodobno su u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti, propisano je da poslodavac ne može takve zaposlenike podvrgnuti postupku testiranja, nego se mogu uputiti na testiranje u ustanovu kod koje se radnik nalazi u programu.

Izrada Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. godinu koju je prihvatio Hrvatski sabor **2. prosinca 2005.**, donose se Akcijski planovi suzbijanja zlouporabe opojnih droga za trogodišnja razdoblja kojima se konkretiziraju pojedini ciljevi i načini ostvarivanja postavljenih ciljeva i mjera iz Nacionalne strategije. Na temelju prijedloga ovlaštenih državnih tijela i sukladno njihovom djelokrugu u području droga, izrađen je Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu, koji je na prijedlog Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga donijela Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj **12. veljače 2009. godine**. Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje od 2009. do 2012. godine, odnosno za razdoblje od 1. siječnja 2009. do 31. prosinca 2011. godine, predstavlja poseban oblik provedbenog plana kojim se za mjerodavna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i nevladine organizacije konkretiziraju ciljevi i mjere za navedeno trogodišnje razdoblje iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. (NN 147/05) kao najvažnijeg strateškog dokumenta na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Akcijski plan sukladno praksi zemalja Europske unije je sadržajno i terminski vezan za strukturu i ciljeve Nacionalne strategije, a obveza njegova donošenja propisana je i u Nacionalnom programu Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji za 2008. gdje je rok za donošenje ovog dokumenta bio 31. prosinca 2008. godine. Akcijskim planom težit će se osigurati jednakomjernu dostupnost različitih programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga u cijeloj Republici Hrvatskoj, sukladno stvarnim potrebama pojedinih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno županija, te je u njemu predviđeno da se do 31. ožujka 2009. godine donesu **Akcijski planovi suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu na razini županija.**

Izrada i donošenje Godišnjeg provedbenog programa Akcijskog plana za 2008.

Na temelju Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila 15. veljače 2006., na 1. sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, održanoj 25. travnja 2008., usvojen je Provedbeni program Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. kojim su određene mjere i aktivnosti resornih tijela državne uprave koje će se na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga provesti u 2008. godini.

 Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja

U sveobuhvatnom tretmanu ovisnika iznimno je važan Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji je ujedno i preduvjet za uspješno održavanje apstinencije i uključivanje ovisnika u društvo. Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, kao koordinativno stručno tijelo Vlade Republike Hrvatske, u suradnji s imenovanim predstavnicima mjerodavnih ministarstava i institucija izradio je Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja, koji je **19. travnja 2007. godine** prihvatila Vlada Republike Hrvatske. Osnovni cilj Projekta je sustavno i trajno rješavanje društvene reintegracije ovisnika nakon završenog odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi putem stvaranja adekvatnog modela resocijalizacije ovisnika o drogama u zajednici, koji se temelji na sljedećim dvjema osnovnim sastavnicama:

- prekvalifikaciji i doškolovanju ovisnika o drogama koji su u nekom od programa rehabilitacije ili su završili takav program, sukladno potrebama tržišta prema pojedinim županijama
- poticanju zapošljavanja liječenih ovisnika.

U **Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu**, koji je donijela Vlada Republike Hrvatske na temelju Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008., uvrštene su dodatne Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika, kao što je zapošljavanje u posebnim zanimanjima prilagođenim ovoj populaciji, poticanje samozapošljavanja, stvaranje mogućnosti da ovisnici mogu kumulativno koristiti više različitih mjera iz Godišnjeg plana i druge mjere.

Usvojen je **Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008.-2012. godinu**, a 2. svibnja 2008. Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008. koji između ostalog sadrži i projekt „Zadružno poduzetništvo za 2008. godinu“. Unutar spomenutog projekta razrađena je projektna aktivnost – Potpora razvoju zadruga s ciljem uključivanja u zadrugarstvo i poduzetništvo skupina sa socijalnim poteškoćama gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama.

 Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja za 2008. godinu.

Ured je sastavio i objedinio **Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije u 2008. godini**, prihvatilo ga je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 17. ožujka 2009. Tijekom 2008. godine sva mjerodavna ministarstva i ostala državna tijela, sukladno svojim ovlastima i odgovornostima navedenim u Projektu i Protokolu, provodila su projektnu aktivnost s

ciljem resocijalizacije i društvene reintegracije rehabilitiranih ovisnika o drogama. Prema izvješćima mjerodavnih institucija, **tijekom 2008.** u Projekt se počeo uključivati znatno veći broj korisnika nego prethodne godine.

Izrada godišnjeg izvješća o provedbi mjera iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2007. godinu

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga je zaprimio i analizirao godišnja izvješća o provedbi svih mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini od mjerodavnih ministarstava i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prikupio i proveo analizu podataka od terapijskih zajednica i udruga te izradio cjelovito Izvješće o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2007. godinu. Navedeno izvješće je dostavljeno na mišljenje svim mjerodavnim ministarstvima i tijelima državne uprave te je upućeno Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru na usvajanje. Hrvatski je sabor Izvješće prihvatio **28. listopada 2008. godine.**

6.2.2. IZRADA I PROVEDBA AKTIVNOSTI NACIONALNE MEDIJSKE KAMPANJE BORBE PROTIV OVISNOSTI ZA 2008. GODINU I OSTALE AKTIVNOSTI USMJERENE NA PREVENCIJU OVISNOSTI

U vezi s provedbom Nacionalne kampanje o utjecaju i štetnosti opojnih droga, sva mjerodavna ministarstva i ostala državna tijela su samostalno provodila kampanju u sklopu aktivnosti predviđenih Godišnjim provedbenim programom Akcijskog plana za 2008. godinu.

Ured je osmislio, tiskao i distribuirao edukativne i promidžbene materijale namijenjene roditeljima, djeci i mladima kojima je bio cilj upozoriti javnost na štetnosti zlouporabe opojnih droga i socijalno-zdravstvene posljedice ovisnosti.

Ured je u suradnji s mjerodavnim ministarstvima, nevladinim organizacijama, medijima i ostalim relevantnim institucijama organizirao obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa drogama, 26. lipnja 2008. Program obilježavanja organiziran je na Trgu Petra Preradovića u Zagrebu. U sklopu programa dramsko-plesna skupina „Shorty Song Teatar“ izvela je glazbeno-kazališnu predstavu "Ti možeš probat sve - Samo drogu ne" i prigodan glazbeni program. Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske je predstavu, kao edukativni glazbeno-scenski igrokaz usmjeren prevenciji ovisnosti, poduprlo i preporučilo je za izvođenje u osnovnim školama. Na trgu su bili postavljeni i štandovi gdje su Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa - Uprava za zatvorski sustav te udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, zatvorske ustanove i druge organizacije predstavile svoj rad u području problematike ovisnosti o drogama i dijelile edukativno- promotivne materijale s ciljem prevencije ovisnosti.

U suradnji s javnim medijima tijekom cijele godine, a osobito tijekom Mjeseca borbe protiv ovisnosti (od 15. studenog do 15. prosinca 2008.) emitirane su emisije o različitim aspektima problema ovisnosti i zlouporabe opojnih droga. U svim emisijama upozoravalo se na problem ovisnosti o drogama, raširenosti zlouporabe opojnih droga te se nastojalo informirati građane o svim značajnijim aktivnostima Ureda, kao i o aktivnostima koje se provode na državnoj razini s ciljem suzbijanja zlouporabe opojnih droga.

U povodu obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti **28. studenog 2008.** održan je sastanak potpredsjednice Vlade Republike Hrvatske, ministrice obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i predsjednice Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske gđe Jadranke Kosor s predsjednicima/cama županijskih Povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. S obzirom na ključnu ulogu županijskih povjerenstava u koordinaciji, praćenju provedbe i izradi županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, osnovni ciljevi sastanka su bili

raspraviti stanje i provedbu Akcijskog plana za suzbijanje zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu na razini županija, te definirati buduće oblike koordinacije i suradnje nositelja mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini, posebice suradnju Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske i Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga sa županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Predstavnici Ureda i Stručnog savjeta su redovito sudjelovali u radijskim i televizijskim emisijama s temom ovisnosti o drogama.

Anti - droga telefon je tijekom 2008. godine zaprimio oko 900 poziva, a najčešći upiti bili su vezani uz informacije o mjestima gdje se osobe ovisne o opojnim drogama mogu javiti na liječenje i rehabilitaciju. Također se na svim tiskanim edukativnim materijalima posebno isticao broj Anti-droga telefona, kako bi se što više građana informiralo o mogućnostima savjetovanja povezanih s problemom ovisnosti.

6.2.3. IZOBRAZBA

Samostalno i u suradnji s ostalim ovlaštenim tijelima državne uprave organizirane su konferencije, edukacije, seminari i radionice za subjekte uključene u sustav suzbijanja zlouporabe opojnih droga. U sklopu provedbe CARDS i PHARE projekta provedeno je niz edukacija usmjerenih na jačanje nacionalnih i lokalnih kapaciteta za suzbijanje zlouporabe opojnih droga osobito u području provedbe preventivnih aktivnosti, ojačana je suradnja na području kontrole prekursora u Republici Hrvatskoj, uspostavljeni su pilot modeli međusektorske i partnerske suradnje u županijama, te općenito je uspostavljena bolja suradnja i koordinacija s nositeljima na nacionalnoj i na lokalnoj razini. Tijekom 2008. godine provedene su sljedeće edukacije:

Od 16. do 18. siječnja 2008. u sklopu aktivnosti CARDS projekta za 2004 "Jačanje kapaciteta Republike Hrvatske za borbu protiv trgovine drogama i zlouporabe droga", Ured je u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi organizirao Seminar o evaluaciji tretmana. Osnovni cilj seminara bio je razvijanje evaluacijskih standarda i metoda za evaluaciju tretmana ovisnosti o drogama s naglaskom na pružanje osnovnih evaluacijskih znanja i vještina posebno usmjerenih na procesnu evaluaciju i evaluaciju zadovoljstva klijenata s pruženim uslugama od strane Službi za prevenciju ovisnosti. Shodno tome, seminar je bio namijenjen djelatnicima Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo zaduženih za organizaciju i upravljanje Službom te predstavnicima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Seminar su održali stručnjaci CARDS projekta iz Poljske, koji su putem predavanja, radionica i radnih grupa upoznali sudionike s konceptom evaluacije tretmana, ciljevima i vrstama evaluacije tretmana (procesna evaluacija, evaluacija troškova, evaluacija zadovoljstva klijenata, ekonomska evaluacija), kao i o specifičnostima evaluacije ovisno o subjektu evaluacije (program tretmana, sustav tretmana, provođenje tretmana) te razlikama između unutarnje i vanjske evaluacije.

U sklopu CARDS projekta za 2004. organizirana je 28. i 29. siječnja 2008. trening edukacija o terapijskim zajednicama. Cilj je bio upoznati članove različitih terapijskih zajednica u Hrvatskoj s povijesnim razvojem koncepta terapijske zajednice i različitim metodama rada u terapijskoj zajednici s obzirom na kulturna i sociološka obilježja pojedinih zemalja, informirati o terapijskoj zajednici kao metodi tretmana ovisnika o drogama, razmijeniti međusobna iskustva u provedbi različitih terapijskih programa, raspraviti određena pitanja vezana uz specifičnosti tretmana ovisnika o drogama u terapijskim zajednicama, te upoznati sudionike s europskim standardima kvalitete programa u terapijskim zajednicama kako bi se unaprijedila njihova znanja o procesu tretmana i rehabilitacije u terapijskoj zajednici.

U sklopu CARDS projekta 2004., jedna od aktivnosti bila je i provedba edukacija za MOVE preventivni program za savjetodavni rad s mladima rizičnog ponašanja. MOVE program zajednički je projekt Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga (koji je i koordinator navedenih edukacija), Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Za vrijeme trajanja projekta provedena je pilot edukacija, te je educirano

sveukupno 40 stručnjaka koji se u svom radu susreću s mladima rizičnog ponašanja, a djelatnici su Službi za prevenciju ovisnosti, Službi školske medicine, Centara za socijalnu skrb, Domova za odgoj djece i mladeži te nevladinih organizacija. Nakon provedenih radionica, od 40 educiranih odabrano je njih 16 prema osobnim afinitetima i sposobnostima te procjeni trenera i radne skupine, za koje je u veljači 2008. na samom kraju CARDS projekta održana dvodnevna edukacija za trenere - TNT seminar (edukacija edukatora). Educirano je 6 parova (12 trenera).

U lipnju 2008. nakon završetka CARDS projekta, Ured je u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo organizirao 6 trodnevnih edukacija koje su prvi put održali novoeducirani treneri. „MOVE“ edukacije održane su u 6 različitih županija; u Splitu, Slavanskom Brodu, Varaždinu, Daruvarskim toplicama, Zagrebu i Rijeci. Educirano je oko 100 osoba koje se u svom svakodnevnom radu susreću s mladima rizičnog ponašanja, a djelatnici su Centara za socijalnu skrb, Službi za prevenciju ovisnosti, Službi školske medicine, nevladinih organizacija ili domova za odgoj djece i mladeži. U prosincu 2008. nastavljena je provedba edukacija s hrvatskim trenerima, te je Ured u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo organizirao još 6 „MOVE“ trodnevnih edukacija koje su održane u 6 različitih županija; u Rijeci, Dubrovniku, Stubičkim toplicama, Puli, Zagrebu i Bizovačkim toplicama, a edukacijom je obuhvaćeno stotinjak osoba.

Od 2. do 6. lipnja 2008. godine Ured je u sklopu TAIEX programa Europske komisije organizirao studijski posjet terapijskim zajednicama u Poljskoj. Sudionici tog posjeta bili su predstavnici terapijskih zajednica i domova za ovisnike u Republici Hrvatskoj, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Osnovni cilj studijskog posjeta bio je unaprijediti znanje i kvalitetu rada u terapijskim zajednicama u Republici Hrvatskoj kroz razvoj i primjenu novih standarda za terapijske zajednice, te samim tim povećati učinkovitost nacionalne politike u području tretmana i evaluacije rada ustanova koje pružaju usluge tretmana i psihosocijalne rehabilitacije za ovisnike o drogama. Također, studijski posjet bio je i prigoda da se s predstavnicima terapijskih zajednica dodatno razmotre pitanja u vezi s donošenjem i izradom Pravilnika i implementacije Standarda za terapijske zajednice, te razmjenom znanja i iskustava s predstavnicima terapijskih zajednica u Poljskoj razmotre pojedini problemi u vezi s tretmanom u terapijskim zajednicama pojedinih vrsta korisnika, posebice maloljetnika i ovisnika s dvostrukom dijagnozom, kako bi se pronašlo najbolje i najučinkovitije rješenje za takve vrste terapijskih zajednica u Republici Hrvatskoj.

U organizaciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga u Splitu je od 27. do 30. svibnja 2008. održana tematska radionica pod nazivom "Strateško planiranje: principi, metode i rezultati i Pravno i financijsko savjetovanje u razvoju Sustava kvalitete udruga", koja je bila namijenjena predstavnicima udruga i terapijskih zajednica koje se bave suzbijanjem zlouporabe opojnih droga radi poboljšanja kvalitete projekata i usluga koje se na navedenom području provode i pružaju. Istovrsna radionica održana je i u Zagrebu od 2. do 5. lipnja 2008.

6.2.4. NACIONALNI INFORMACIJSKI SUSTAV ZA DROGE U REPUBLICI HRVATSKOJ

S ciljem kreiranja znanstveno utemeljenog pristupa suzbijanju zlouporabe droga i učinkovitog rješavanja navedene problematike, pri Uredu je još u listopadu 2006. ustrojena Nacionalna informacijska jedinica za droge (NIJD) koja inicira, koordinira i utječe na aktivnosti svih partnera uključenih u Nacionalni informacijski sustav za droge u Republici Hrvatskoj (NISD). NISD predstavlja kompleksni mehanizam za praćenje problematike droga te posebno zdravstvenih i socijalnih posljedica njihove zlouporabe u Republici Hrvatskoj. Rad NISD-a temelji se na prikupljanju i analizi informacija vezanih uz pet ključnih epidemioloških te ostalih indikatora Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) radi njihove usporedivosti na europskoj razini, ali istodobno razvija i informacijski sustav sukladno potrebama, interesima i specifičnostima Republike Hrvatske. Ustrojavanjem ovakve strukture formalno su zadovoljeni kriteriji vezani uz usklađivanje Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije na području suradnje s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA).

Krajem 2007. i tijekom 2008. provedene su završne aktivnosti usmjerene na uspostavu okvira za funkcioniranje Nacionalnog informacijskog sustava za droge i punu suradnju s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA). Vlada Republike Hrvatske je na svojoj sjednici održanoj 2. studenog 2007. usvojila Protokol o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj, kao temeljni dokument kojim se opisuje pravna osnova sustava praćenja problematike droga u zemlji sukladno europskim standardima, uloga Nacionalne informacijske jedinice za droge, glavni partneri, mehanizmi prikupljanja i protok informacija, modaliteti komunikacije, obveze i zadaće Nacionalne informacijske jedinice za droge i relevantnih partnera te suradnja s EMCDDA-om. Na istoj je sjednici Vlada usvojila i Protokol o sustavu za rano upozoravanje u slučaju pojave novih psihoaktivnih tvari u Republici Hrvatskoj, kojim se uspostavljaju mehanizmi za otkrivanje novih tvari, komunikaciju i razmjenu informacija na nacionalnoj razini, ali i s relevantnim tijelima EU-a. Dokument je u cijelosti usklađen s pravnom stečevinom EU-a na tom području. Oba navedena dokumenta će pridonijeti jačanju uloge Nacionalne informacijske jedinice za droge i partnerskih odnosa između relevantnih subjekata, kao osnove za pristupanje Republike Hrvatske u punopravno članstvo EMCDDA-a. Radi provedbe ranije donesenih dokumenata kao okosnice djelovanja cjelokupnog informacijskog sustava za droge u skladu s EU standardima, Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 12. lipnja 2008. prihvatila Akcijski plan o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj za 2008.-2009.

Europska komisija je početkom 2007. godine predstavila prvi Nacrt Sporazuma između Republike Hrvatske i Europske zajednice za sudjelovanje Republike Hrvatske u radu EMCDDA-a, slijedom čega je pokrenut redoviti postupak za pristupanje međunarodnom sporazumu na temelju kojeg je Vlada Republike Hrvatske na sjednici održanoj 2. studenog 2007. donijela Odluku o pokretanju postupka potpisivanja Sporazuma između Republike Hrvatske i Europske zajednice za sudjelovanje Republike Hrvatske u radu EMCDDA-a. Radi usuglašavanja teksta Sporazuma, 2. travnja 2008. je u Briselu održan neformalni sastanak hrvatskog izaslanstva i predstavnika Europske komisije. Od EK-a je u kolovozu zaprimljena informacija kako su prihvaćene primjedbe hrvatskog izaslanstva na tekst predmetnog Sporazuma te kako se uskoro može očekivati i završna, usuglašena verzija tog sporazuma.

U sklopu usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a izrađene su izmjene i dopune Popisa opojnih droga, psihotropnih tvari, biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge i tvari koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga, pri čemu je u skladu sa zahtjevima Odluka EU Vijeća dodano 5 novih tvari (PMMA, 2- C-1, 2-C-T-2, 2-C T-7, TMA-2) te tri tvari na temelju stručne procjene rizika na nacionalnoj osnovi: *Salvia divinorum*, *Tabernate iboga* i *Ibogaine*.

U sklopu CARDS projekta i horizontalnog PHARE projekta, koji se u suradnji s EMCDDA-om provodio pri Uredu, ostvareno je povezivanje svih relevantnih institucija na izgradnji nacionalnog informacijskog sustava i izradi prvih nacionalnih izvješća Republike Hrvatske za EMCDDA. Kao jedan od glavnih rezultata ranije navedenih projekata valja istaknuti prvo nacionalno Izvješće Republike Hrvatske o stanju problematike droga za 2007. (podatci iz 2006.) koje je izrađeno prema europskim smjernicama i službeno predano EMCDDA-u u siječnju 2008. U prosincu 2008. je EMCDDA-u predano i drugo Izvješće Republike Hrvatske o stanju problematike droga za 2008. (podatci iz 2007.), koje je Nacionalna informacijska jedinica za droge izradila u suradnji s vanjskim suradnicima.

U Hrvatskom saboru je 6. studenog 2008. održana prezentacija Godišnjeg izvješća Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) 2008., koju je organizirao Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske (Ured) u suradnji sa saborskim Odborom za europske integracije. Predstavljanje je u Republici Hrvatskoj organizirano usporedo sa službenim predstavljanjem Godišnjeg izvješća EMCDDA-a 2008. u Europskom parlamentu u Briselu. Na predstavljanju Godišnjeg izvješća u Zagrebu, osim gđe Isabelle Giraudon iz Jedinice za epidemiologiju, kriminalitet i tržišta droga EMCDDA-a, bili su nazočni i predstavnici relevantnih saborskih odbora, članovi Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, predstavnici Ureda, stručnjaci koji se bave ovom problematikom iz tijela državne uprave i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo te novinari.

Osim izrade prvih nacionalnih izvješća, u 2008. je nastavljeno održavanje stručnih sastanaka i edukacija u svrhu potpunog usklađivanja prikupljanja podataka i analiza te istraživanja na području ključnih epidemioloških indikatora sa standardima EMCDDA-a. U Splitu je 16. i 17. lipnja 2008. održana dvodnevna edukacija na kojoj je predstavnicima civilnog društva i institucija koje se bave pružanjem usluga i pomoći ovisnicima o drogama predstavljen informatički program „Registracija ovisnosti“ kojim se Hrvatski zavod za javno zdravstvo koristi za potrebe vođenja Registra osoba liječenih zbog uporabe psihoaktivnih droga u RH, zatim načini njegova korištenja, te prava i obveze korisnika programa. Svrha edukacije je bilo uvrštavanje podataka o ovisnicima liječenim u programima koje provode civilna društva u ranije spomenuti Registar. Izrađeno je izvješće o istraživanju seroprevalencije HIV-a, hepatitisa B i C među intravenskim ovisnicima koje je zajedno s prvom procjenom problematične uporabe droga provedeno u Zagrebu, Splitu i Rijeci te u zatvorskom sustavu krajem 2007., a pripremljena je i projektna dokumentacija i stručno savjetovanje za provedbu takvog istraživanja na nacionalnoj razini.

Izrađen je i koncept prvog nacionalnog istraživanja o problematici droga u općoj populaciji. Također su u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo provedene pripremne radnje za provedbu kohortne studije smrtnosti među ovisnicima u gradu Zagrebu. U svrhu daljnjeg razvoja indikatora o smrtnosti među ovisnicima, potpisan je Sporazum o suradnji i razmjeni podataka i informacija koje se odnose na smrti povezane sa zlouporabom opojnih droga, između Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Jedno od posebnih područja interesa EMCDDA-a je i analiza troškova na području suzbijanja problematike droga kao novog indikatora koji se odnosi na praćenje sredstava koja država godišnje utroši na suzbijanje problematike droga i njihovu opravdanost u odnosu na postignute rezultate. Stoga je izrađen nacrt studije „Metodološke osnove, sastavnice i empirijska provjera modela praćenja, analize i izvještavanja o učinkovitosti suzbijanja zlouporabe i ovisnosti o drogama u Republici Hrvatskoj“. Radi osiguranja transparentnosti rada izrađen je vizualni identitet Nacionalne informacijske jedinice za droge.

Pompidou grupa Vijeća Europe

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske od svog osnutka aktivno sudjeluje u radu Pompidou grupe Vijeća Europe (PG VE) koja na stručnoj razini predstavlja glavnu poveznicu između zemalja članica EU-a i ostalih europskih zemalja. Tijekom 2008. izaslanstvo Republike Hrvatske i Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga sudjelovali su na redovitim sastancima i konferencijama u organizaciji Pompidou grupe. Budući da je Republika Hrvatska u aktualnom mandatu predsjedništva PG VE imenovana članom Odbora stalnih predstavnika Pompidou grupe (Odbor) na mandat od 2007.-2010., aktivno se sudjelovalo i u radu Odbora koji predlaže mjere, koordinira i prati provedbu Radnog programa PG VE te odobrava aktivnosti pojedinih stručnih radnih skupina koje djeluju u sklopu takozvanih platformi. Ured je kao koordinator Platforme za kazneno pravo tijekom izvještajnog razdoblja organizirao dva stručna foruma, na kojima se raspravljalo o nastavku aktivnosti započelih tijekom 2007. te o novim mogućim područjima rada. Posebno se radilo na temi polu-prisilnog liječenja i alternativama kazni zatvora te je u tom smislu provedeno europsko istraživanje o modelima alternativa kazni zatvora za počinitelje kaznenih djela koji su ovisnici o drogama. Kontrola prekursora jedno je od aktualnih pitanja na globalnoj razini, za koje je primarno mjerodavan Međunarodni odbor za kontrolu narkotika (INCB), dok na razini EU-a politiku prekursora kreira i koordinira OLAF u sklopu Europske komisije. Ipak, budući da je uočeno kako postoje određena područja na kojima je potrebno uložiti dodatne napore i kreirati inovativne pristupe, u drugoj polovici 2008. intenzivno se radilo na pripremi konferencije s ciljem podizanja svijesti ovlaštenih tijela o potrebi suradnje prilikom istrage radi prikupljanja valjanih dokaza i rasvjetljivanja slučajeva krijumčarenja prekursora, ali i pružanja stručne potpore u sudskim procesima vezanim uz takva kaznena djela. Drugi stručni forum navedene platforme je održan u Cavtatu u listopadu 2008., kada su stručnjaci Platforme za kazneno pravo i Platforme za etiku prvi put imali priliku zajednički raspravljati o temama koje imaju transverzalnu dimenziju, odnosno interes sa stajališta etike i kaznenog prava.

UNODC (UN-ov Ured za droge i kriminal)

U Beču je u ožujku 2008. održano 51. zasjedanje Komisije za opojne droge (CND) na kojem je sudjelovalo 50 zemalja članica CND-a, 78 zemalja sa statusom promatrača među kojima je bilo i hrvatsko izaslanstvo, predstavnici UNODC-a, INCB-a i drugih tijela Ujedinjenih naroda te ostalih specijaliziranih agencija, relevantnih međunarodnih i nevladinih organizacija. Glavna tematska rasprava zasjedanja bio je „Opći pregled i napredak koji su postigle Vlade u ostvarivanju ciljeva utvrđenih Političkom deklaracijom za godine 2003. i 2005., a koju je usvojila Opća skupština UN-a na svojoj 20. posebnoj sjednici“. Osim tematske rasprave, dnevni red zasjedanja je obuhvatio i uobičajena pitanja o napretku na području smanjenja potražnje droga, smanjenja ponude droga te primjeni međunarodnih ugovora. Na zasjedanju su u širem kontekstu razmatrana dva važna pitanja. Kao prvo, sudionici su istaknuli kako politike kontrole droga moraju biti sukladne međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima u sklopu čega se razmatralo pitanje smrtne kazne koju neke zemlje još uvijek izriču počiniteljima kaznenih djela vezanih uz zlouporabu opojnih droga. U središtu rasprave su također bile mjere smanjenja štete uzrokovane uporabom droga kao integralni dio strategija smanjenja potražnje droga. Predsjedatelj je istaknuo potrebu za znanstveno utemeljenim pristupom u smanjenju potražnje droga te važnost otklanjanja društvene stigmatizacije ovisnika o drogama. Usporedo s plenarnim dijelom Odbor svijetu (Committee of the Whole) je tijekom čitavog zasjedanja intenzivno radio na usklađivanju teksta predloženih rezolucija. Republika Hrvatska je kosponsorirala dvije rezolucije: „Follow-up to the Second Ministerial Conference on Drug Trafficking Routes from Afghanistan“ i „Strengthening International Cooperation in Precursors Control“. Pregledom napretka postignutog tijekom posljednjih deset godina, od kada se Opća skupština Ujedinjenih naroda na svojoj 20. posebnoj

sjednici obvezala postići značajne i mjerljive pomake na području smanjenja potražnje droga, CND je primijetio napredak u nekim ključnim područjima, ali je također zaključeno kako je potrebno još mnogo toga učiniti.

Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske u članstvo Europske unije

Tijekom 2008. nastavilo se s usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a na području problematike droga. Budući da se između 12 tema koje pokriva Poglavlje 24.- Pravda, sloboda i sigurnost - nalazi i Suradnja na području droga, tijekom sastanaka s Europskom komisijom predstavljen je sustav suzbijanja zlouporabe droga u Republici Hrvatskoj s osvrtom na tijek ispunjavanja obveza koje proizlaze iz relevantnih dokumenata EU-a.

Na inicijativu Republike Slovenije kao predsjedatelja Europskom unijom (EU), pri Vijeću Europske unije je u travnju 2008. održan sastanak „EU Troika – Zapadni Balkan“, na kojem su predsjedatelj EU-a, Vijeće EU-a i EK-a razgovarali sa zemljama Jugoistočne Europe o nacionalnim razvojem na području suzbijanja problematike droga, jačanju regionalne suradnje i implementaciji Akcijskog plana EU – Zapadni Balkan. Na sastanku je, osim izvješća o napretku, također predstavljen prijedlog regionalnog mehanizma za suradnju na području droga u Jugoistočnoj Europi, čiji je Republika Hrvatska inicijator.

Tijekom njemačkog predsjedanja Mini Dublin grupom, organizirana su dva sastanka u Zagrebu na kojima je diplomatima iz zemalja EU-a predstavljeno stanje zlouporabe droga u RH, kao i napredak u razvoju mjera suzbijanja problematike droga.

U sklopu usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a izrađene su izmjene i dopune Popisa opojnih droga, psihotropnih tvari, biljaka iz kojih se mogu dobiti opojne droge i tvari koje se mogu upotrijebiti u proizvodnji opojnih droga, pri čemu je u skladu sa zahtjevima Odluka EU Vijeća dodano 5 novih tvari (PMMA, 2- C-1, 2-C-T-2, 2-C T-7, TMA-2) te tri tvari na temelju stručne procjene rizika na nacionalnoj osnovi: *Salvia divinorum*, *Tabernate iboga* i *Ibogaine*.

EMCDDA (Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama)

Tijekom 2008. provedene su završne aktivnosti usmjerene na uspostavu okvira za funkcioniranje Nacionalnog informacijskog sustava za droge i punu suradnju s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA). Radi provedbe ranije donesenih strateških dokumenata kao okosnice djelovanja cjelokupnog informacijskog sustava za droge u skladu s EU standardima, Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 12. lipnja 2008. prihvatila Akcijski plan o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj za 2008.-2009. Kao jedan od glavnih rezultata na tom području treba istaknuti prvo nacionalno Izvješće Republike Hrvatske o stanju problematike droga za 2007. (podatci iz 2006.) koje je izrađeno prema europskim smjernicama i službeno predano EMCDDA-u u siječnju 2008., a u prosincu 2008. je predano i drugo nacionalno izvješće (podatci iz 2006.). Nastavljeni su i pregovori o tekstu Nacrta sporazuma između Republike Hrvatske i Europske zajednice za sudjelovanje Republike Hrvatske u radu EMCDDA-a te je u travnju 2008. u Briselu održan neformalni sastanak hrvatskog izaslanstva i predstavnika Europske komisije.

EMCDDA je u sklopu horizontalnog IPA projekta nastavio pružati stručnu i tehničku potporu Hrvatskoj u razvoju nacionalnih informacijskih sustava za droge, tijekom kojeg je izrađen koncept prvog nacionalnog istraživanja problematike droga u općoj populaciji, pripremljeno je nacionalno istraživanje seroprevalencije HIV-a, hepatitisa B i C te je započet proces dostave podataka iz terapijskih zajednica u Registar ovisnika liječenih zbog uporabe psihoaktivnih droga u RH.

Regionalna suradnja

Ured je nastavio promicati regionalnu inicijativu za jačanje suradnje među zemljama Jugoistočne Europe, tzv. „Koordinacija na području problematike droga među zemljama

Jugoistočne Europe⁴ (SEEDC), kao mehanizma za razmjenu znanja, informacija i primjera dobre prakse, koji će se posebno baviti svim aspektima smanjenja potražnje droga i praćenja stanja u regiji. Osim sastanka „EU Trojka – Zapadni Balkan“ održanog pod slovenskim predsjedanjem, inicijativa je predstavljena i na sastanku Odbora Regionalnog vijeća za suradnju (RCC) održanog u listopadu 2008. Naime, svrha RCC-a je održati usmjerenu regionalnu suradnju u Jugoistočnoj Europi kroz regionalno vođeni okvir koji također podupire europske i euroatlantske integracije. Budući da je RCC okrenut razvojnim projektima i stvaranju političkog ozračja pogodnog za provedbu projekata od regionalnog značaja, na dnevnom redu predmetnog sastanka bila je i rasprava o osnivanju regionalnog ureda za provedbu inicijative SEEDC, koja je općenito poduprta te su dogovoreni daljnji potezi za njezinu realizaciju.

6.3. STRUČNI SAVJET UREDA ZA SUZBIJANJE ZLOUPORABE OPOJNIH DROGA

Pri Uredu kao stručno tijelo djeluje i **Stručni savjet** koji čine stručnjaci s područja prevencije i suzbijanja zlorporabe opojnih droga, sa zadaćom pružanja stručne pomoći u odlučivanju o svim pitanjima suzbijanja zlorporabe opojnih droga.

Stručni savjet između ostalog prati i analizira čimbenike zlorporabe opojnih droga, prati kretanje te izvršenje mjera i aktivnosti suzbijanja zlorporabe opojnih droga, daje stručna mišljenja i predlaže mjere u svrhu otklanjanja uzroka i posljedica zlorporabe opojnih droga na kvalitetu života ljudi, prati i objedinjava te usmjerava aktivnosti koje se poduzimaju u cilju preventivnog djelovanja na području suzbijanja ovisnosti, pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, te daje stručno mišljenje i prijedloge za donošenje propisa na području suzbijanja zlorporabe opojnih droga.

Stručni savjet ima predsjednika i deset članova koje na prijedlog predstojnika Ureda imenuje Vlada Republike Hrvatske. Odlukom Vlade Republike Hrvatske od 5. veljače 2009. godine razriješeni su dosadašnji i imenovani novi članovi Stručnog savjeta Ureda. Ured je zadužen za pripremu stručnih sastanaka i vođenje administrativno tehničkih poslova za Stručni savjet.

Tijekom 2008. godine održana su 3 sastanka Stručnog savjeta. Članovi Stručnog savjeta su raspravljali o svim važnijim pitanjima iz područja suzbijanja zlorporabe opojnih droga, sudjelovali su u izradi i donošenju odluka vezanih za iniciranje donošenja zakonskih propisa i drugih strateških dokumenata u području suzbijanja zlorporabe opojnih droga, te posebice pružali stručnu pomoć pri unaprjeđenju provedbe i nadopune Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama. S tim u vezi doneseni su i provedeni sljedeći zaključci. Članovi Stručnog savjeta su razmatrali provedbu Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Stručni savjet je podupro Projekt resocijalizacije, uz primjedbu kako bi se u njemu trebala više istaknuti odgovornost i samog ovisnika koji ulazi u program doškoloavanja ili prekvalifikacije i zapošljavanja, odnosno da bi ustanova koja upućuje ovisnika u program trebala svakom ovisniku dati na potpis izjavu ili ugovor kojim bi ga se obvezalo da će ispunjavati obveze u programu resocijalizacije. Također je istaknuta potreba da se ovisnicima u sklopu Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama omogući završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja, te potakne aktivnost lokalne zajednice na aktivnije sudjelovanje u Projektu.

Raspravljalo se o Nacrtu pravilnika o terapijskim zajednicama koji se treba donijeti na temelju Izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj skrbi (NN br.7/07). Ponovno je zaključeno da treba što prije uputiti inicijativu za donošenje tog pravilnika kako bi se što prije riješio

⁴ South East European Drugs Coordination (SEEDC)

pravni status terapijskih zajednica. S obzirom na to, te na iznimno veliki broj pitanja o tretmanu, rehabilitaciji i resocijalizaciji ovisnika koja se tim pravilnikom trebaju riješiti, članovi Stručnog savjeta smatraju da je donošenje posebnog i jedinstvenog Zakona o terapijskim zajednicama znatno praktičnije i učinkovitije rješenje od izmjena i dopuna velikog broja drugih zakonskih propisa. Također je istaknuto kako država za potrebe rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o drogama treba osnovati svoju terapijsku zajednicu.

Budući da je primijećen nedostatak koordinacije u provedbi programa prevencije ovisnosti, predloženo je da se osnuje radna skupina koja će izraditi standarde prevencije ovisnosti u odgojno-obrazovnom sustavu te da se preventivne aktivnosti uvrste u redoviti nastavni program.

Zaključeno je da radi unaprjeđenja suradnje i koordinacije među svim institucijama na nacionalnoj i lokalnoj razini treba ojačati koordinativnu ulogu Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Donesen je zaključak kako je potrebno uspostaviti proaktivnu suradnju Ureda s javnim medijima te redovito putem javnih medija predstavljati značajnije aktivnosti koje je proveo Ured.

Zaključak

Sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009., Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga proveo je tijekom 2008. godine cijeli niz aktivnosti od kojih posebno treba istaknuti koordinaciju provedbe i izradu Izvješća o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja, izradu Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009.-2012. godinu, izradu i provedbu Provedbenog programa Akcijskog plana za 2008. godinu, provedbu MOVE edukacija za rad s mladima rizičnog ponašanja i druge edukativne i koordinativne aktivnosti. Ured je tijekom 2008. godine kontinuirano razvijao međunarodnu suradnju na području suzbijanja zlouporabe opojnih droga, posebice s europskim institucijama (EMCCDA; Pompidou grupa i druge), te uspostavio dobru bilateralnu suradnju s europskim zemljama, kao i regionalnu suradnju sa zemljama Jugoistočne Europe. Postignut je značajan napredak pri unaprjeđenju Nacionalnog informacijskog sustava za droge u Republici Hrvatskoj i daljnjem jačanju Nacionalne informacijske jedinice za droge Ureda s ciljem unaprjeđenja prikupljanja podataka i izrade nacionalnog izvješća sukladno indikatorima EMCDDA-a. Tijekom dosadašnje suradnje s EMCDDA-om Ured je dostavio dva nacionalna izvješća (2007. i 2008. godine), a u dokumentu 2009 Quality report, EMCDDA je procijenio Nacionalno izvješće u 2008. godini vrlo profesionalnim s posebnim naglaskom na kvalitetno predstavljanje stanja u Republici Hrvatskoj u poglavljima koja se dotiču tema zakonskih okvira, institucionalne mreže djelovanja, državnog proračuna i javne potrošnje, prevencije, zahtjeva za liječenjem i statistike o kaznama. Također, Ured je pokrenuo osnivanje mreže Sustava ranog upozoravanja u slučaju pojave novih psihoaktivnih tvari u Republici Hrvatskoj te je predvidio mehanizme za koordinaciju njenih aktivnosti.

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga je sukladno svojim temeljnim ovlastima, kroz koordinativni rad i suradnju s ministarstvima i tijelima državne uprave, organizacijama civilnog društva, županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, stručnjacima te ostalim subjektima koji djeluju u tom području, znatno pridonio učinkovitoj provedbi mjera predviđenih Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. godinu te Godišnjim provedbenim programom za 2008. godinu.

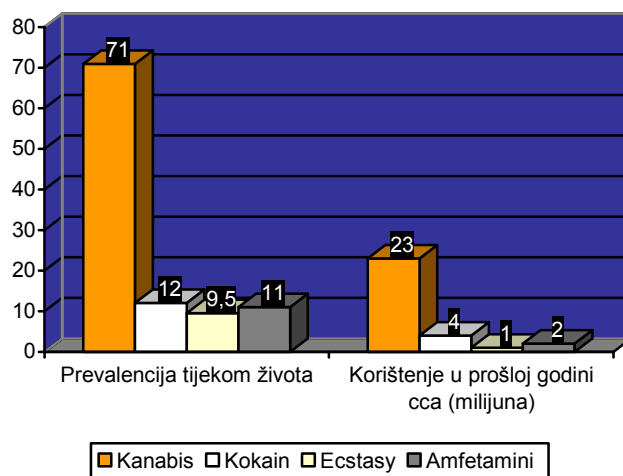
Stoga se može reći da je daljnje jačanje koordinativne uloge Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, koji treba dobiti ovlasti i odgovornost za provedbu i praćenje svih aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga na nacionalnoj i lokalnoj razini, jedan od značajnih preduvjeta za unaprjeđenje cjelokupne borbe protiv ovisnosti u Republici Hrvatskoj.

Zbog rastuće potrebe usuglašavanja politika na području droga, u 2008. godini Europska unija provela je evaluaciju dosadašnjih strateških dokumenata s područja droga, te je na temelju procjene učinkovitosti provedbe EU Akcijskog plana za droge za razdoblje od 2005.-2008. donesen novi akcijski plan koji će unaprijediti strategiju za droge Europske Unije u razdoblju od 2009. do 2012. godine. Također provedena je evaluacija 10-godišnje deklaracije i akcijskih planova usvojenih na posebnoj sjednici 20. Opće skupštine UN-a (Ungass). Istaknuto je kako je potrebno staviti naglasak na provedbu politike koja se temelji na sveobuhvatnim i uravnoteženim načelima.

☛ Procjene korištenja droge u Europi prema podacima Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA)

U Godišnjem izvješću Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti od drogama (EMCDDA) o stanju problematike droga u Europi 2008. (podatci iz 2006.) predstavljene su procjene korištenja droge u Europi koje se odnose na odraslu populaciju (15-64 godine) a temelje se na podacima za 2006. godinu. Kada se govori o **kanabisu**, u 2006. tu je drogu konzumiralo oko 23 milijuna Europljana ili trećina doživotnih korisnika, dok je prevalencija tijekom života najmanje 71 milijun ili 22 posto odraslih Europljana. **Kokain** je u 2006. konzumiralo oko 4 milijuna odraslih Europljana ili jedna trećina doživotnih korisnika, dok je prevalencija tijekom života najmanje 12 milijuna, odnosno 3,6 posto odraslih Europljana. **Ecstasy** je konzumiralo više od 2,6 milijuna ili trećina doživotnih korisnika, a prevalencija tijekom života iznosi oko 9,5 milijuna ili 2,8 posto odraslih Europljana. Amfetamine je u 2006. koristilo oko 2 milijuna Europljana, a prevalencija tijekom života iznosi skoro 11 milijuna, odnosno 3,3 posto odraslih Europljana. Kada govorimo o **opijatima**, oni predstavljaju glavno sredstvo korištenja kod oko 50 posto svih zahtjeva za liječenjem od droga. Problematično korištenje opijata kreće se od 1 – 6 slučajeva na tisuću odraslih. U razdoblju od 2005.- 2006. godine, **smrti** uzrokovane drogom iznosile su 3,5 posto svih smrti Europljana od 15. do 39. godine, a opijati se kao uzrok smrti navode u 70 posto slučajeva. Više od 600.000 korisnika opijata je primilo supstitucijsku terapiju u 2006. godini.

Grafički prikaz 29. Procjene korištenja droge u Europi kod osoba u dobi od 15-64 godine (u milijunima)

Izvor podataka: Godišnje izvješće Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti od drogama (EMCDDA) o stanju problematike droga u Europi 2008. (podatci iz 2006.)

Tablica 73. Procjene korištenja droge u Europi kod osoba u dobi od 15-64 godine

Procjene korištenja droge u Europi - odrasli (15-64)	Prevalencija tijekom života (milijuni)	Postotak Europljana	Korištenje u prošloj godini oko (milijuna)	Varijacije po zemljama u korištenju u zadnjoj godini
Kanabis	71	22%	23	0,8-11,2%
Kokain	12	3,60%	4	0,1-3,0%
Ecstasy	9,5	2,80%	1	0,2-3,5%
Amfetamini	11	3,30%	2	0,0-1,3%

Izvor podataka: Godišnje izvješće Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti od drogama (EMCDDA) o stanju problematike droga u Europi 2008. (podatci iz 2006.)

☞ Konzumiranje droga i primjena kaznenih sankcija

U zakonodavstvima europskih zemalja prisutna je tendencija prema jasnijem razlikovanju onih koji krijumčare i/ili prodaju drogu i onih koji je konzumiraju. Tijekom proteklih pet godina broj kaznenih djela zloporabe opojnih droga u Europi bilježi porast. **Većina prijavljenih kaznenih djela (KD) zloporabe opojnih droga povezana je s uporabom i posjedovanjem s namjerom uporabe**, češće nego s namjerom opskrbe. I dok je broj kaznenih djela vezan uz prodaju porastao 12 posto, broj KD-a vezanih za posjedovanje veći je za više od 50 posto. **Kanabis je i dalje droga s kojom se najčešće povezuju prijestupi vezani uz zloporabu opojnih droga.** Razlozi za porast broja kaznenih djela zloporabe opojnih droga vezanih za uporabu su nejasni i mogu čak biti u vezi s mogućnosti da je u nekim zemljama postalo administrativno jednostavnije izreći presudu za posjedovanje.

Anketa Eurobarometera⁵ istraživala je stajališta i percepcije mladih prema drogama te otkrila znatan konsenzus među državama. Ukupno, rizike koji se povezuju s drogama poput heroina, kokaina i ecstasyja, kao visoke ocijenilo je od 81 do 96 posto ispitanika. Velika većina ispitanika (95%) smatra da bi te droge u Europi i dalje trebalo držati pod nadzorom. Stajališta prema kanabisu, međutim, su podijeljena, pa 40 posto ispitanika smatra da je to droga visokog rizika, dok otprilike jednak broj (43%) smatra da upotreba kanabisa predstavlja „srednji rizik za zdravlje“, uvelike sličan rizicima povezanim s duhanom. Percepcija zdravstvenog rizika povezanog s upotrebom kanabisa vidi se u donjim granicama potpore za nastavak zabrane kanabisa (67%) i stava znatne manjine (31%) da bi kanabis trebao biti reguliran na sličan način kao alkohol i duhanski proizvodi.

☞ Prevencija korištenja droga

Unatoč skoro univerzalnoj potpori prevenciji korištenja droga, dostupni dokazi o učinkovitosti intervencija koje se poduzimaju na tom području ograničeni su i nisu dovoljno evidentni. Takvo stanje postupno se mijenja jer znanstveni temelji na koje se oslanjaju programi prevencije droga nastavljaju rasti, a provode se i sve rigoroznija istraživanja. Informacije koje su trenutno dostupne omogućuju veće razumijevanje o tome koji tipovi preventivnih aktivnosti se mogu pokazati učinkovitima i kako ih usmjeriti na one koji su u najvećoj opasnosti. No podatci sugeriraju da u mnogim zemljama upravo dominantnim preventivnim pristupima nedostaje jaka baza temeljena na znanstvenim dokazima. **Izazov predstavlja činjenica da programi koji se pokazuju učinkoviti iziskuju veće ulaganje resursa i više pozornosti na edukacije i kontrolu kvalitete.** Kao potporu transferu znanja i najboljoj mogućoj praksi na polju droga, EMCDDA je u 2008. godini pokrenuo Internet portal koji predstavlja najbolje prakse za pitanje droga. Portal koji uključuje i modul prevencije osigurava pregled najnovijih dokaza o korisnosti i

⁵ Eurobarometer predstavlja seriju istraživanja javnog mnijenja koja se od 1973. godine provode dva puta na godinu u ime Europske komisije. Istraživanja ispituju javno mišljenje u državama članicama o određenim temama koje su od posebnog interesa za Europsku uniju. Eurobarometer istraživanja analizira i objavljuje Sektor za analizu javnog mnijenja Europske komisije.

učinkovitosti programa, kao i alate i standarde usmjerene na poboljšanje kvalitete intervencija. Na portalu se nalaze i primjeri vrednovanih postupaka iz cijele Europe.

☞ Liječenje bolesti ovisnosti

Broj liječenih osoba zbog zlouporabe droga znatno je porastao zadnjih godina, pa mnoge zemlje sada imaju velik dio svojih problematičnih korisnika opijata na dugotrajnom liječenju supstitucijskom terapijom. Ovakav trend doveo je do proširenja dostupnih farmaceutskih opcija te je rezultirao povećanim fokusom na kvalitetu i rezultat liječenja, umjesto na njegovo započinjanje što je bilo primarno pitanje politike droga do sada. Debata se poglavito pomakla na raspravu o tome što čini realistične dugoročne ciljeve za supstitucijsku terapiju, te do koje mjere klijenti mogu biti socijalno reintegrirani i vratiti se normalnom životu. Zapošljavanje je jedan od ključnih elemenata za postizanje reintegracije u društvu. No ipak, s obzirom na slabe vještine i nizak stupanj obrazovanja karakterističan za sve u stalno starećoj populaciji kroničnih korisnika droge koji su na dugotrajnom liječenju u Europi, često im je teško ponovno ući na tržište rada. **Donošenje konsenzusa o tome što daje uspješne rezultate za one s dugoročnim problemima s drogom i do koje mjere članovi ove populacije mogu biti uspješno reintegrirani u društvo, pitanja su koja postaju sve važnija za službe koje se bave liječenjem u Europi.** Iako Europa nastavlja svjedočiti ekspanziji dostupnosti programa liječenja od droga, među državama još postoje znatne varijacije u dostupnosti usluga koje se odnose na različite vrste problema vezanih uz drogu. Stoviše, rašireno prepoznavanje vrijednosti pružanja opcije liječenja od droga u zatvoru tek mora biti usklađeno s investicijama u usluge na ovom području, koje je u većini zemalja još uvijek slabo razvijeno. Važan izazov za usluge liječenja od droga u Europi je potreba da se razviju modeli oblikovani prema mjerama raznovrsnije populacije korisnika droge. Nasuprot općoj pozadini gdje dokazi ne upućuju na jedan pristup koji bi se pokazao najboljim, neke europske zemlje razvijaju nove metode tretmana korisnika kanabisa i kokaina. Kompleksni problemi koje uzrokuju različiti obrasci korištenja više droga, uključujući i alkohol, tvore izazov razvoja službi. Stoga je vjerojatno da će europske službe za liječenje od droga u budućnosti morati razviti sve više raznovrsnih ponuda liječenja žele li adekvatno pratiti sve više raznovrsnih potreba klijenata.

☞ Kanabis

Podatci iz anketa provedenih među školskom i odraslom populacijom pokazuju da se sveukupna uporaba kanabisa stabilizirala, a u nekim zemljama i opada. Različiti nacionalni trendovi su još očiti, a zabilježene razlike među državama još uvijek postoje. Razlike u pojavnosti korištenja najočitije su među skupinama mlađe dobi. Novi podatci otkrivaju stabilan ili opadajući trend u korištenju droga među 15-godišnjim učenicima u većini zemalja u razdoblju od 2001. do 2006. godine. U Velikoj Britaniji, zemlji koja se isticala visokom učestalošću korištenja kanabisa, vidljiv je ravnomjieran trend opadanja i to najviše kod dobne skupine između 16. i 24. godine. Razlozi zbog kojih bi uživanje kanabisa moglo biti manje popularno među mladima nisu kvalitetno dokumentirani, iako su, moguće, povezani s možebitnim promjenama u percepciji rizika povezanih s ovom drogom. Jedna od pretpostavki je da je opadanje popularnosti kanabisa možda povezano s promjenom stava prema pušenju cigareta. Kanabis se u Europi često miješa s duhanom, pa se programi za prevenciju droga često pozivaju na zdravstvene rizike koje izazivaju i legalne i ilegalne supstance. Usprkos novijim trendovima, stupanj upotrebe kanabisa u Europi je, povijesno gledano, i dalje visok, a znatan broj redovnih korisnika, većinom mladih muškaraca, postoji u mnogim zemljama. Trendovi u broju redovnih korisnika kanabisa mogu se mijenjati neovisno o učestalosti korištenja droge među općom populacijom, a potrebna je i veća usredotočenost na obrasce korištenja te probleme povezane s tim obrascima.

Smola kanabisa povijesno je bila dominantni proizvod u mnogim zemljama članicama EU-a, a Zapadna Europa i dalje je najveći svjetski konzument tog

oblika droge. Domaća proizvodnja biljke kanabisa u Europi se uglavnom neprimjetno povećavala. Većina zemalja prijavljuje domaću proizvodnju, koja varira od uzgoja po nekoliko biljaka za osobnu uporabu pa do velikih plantaža koje se uzgajaju u komercijalne svrhe. Omjer i relativni udio domaće proizvedenog kanabisa na tržištu i dalje je nepoznat, pa kao odgovor na taj problem EMCDDA provodi studiju o mapiranju tržišta kanabisa u Europi. Raste zabrinutost oko pitanja kao što su negativni utjecaj domaće proizvodnje kanabisa na lokalne zajednice kroz povećani stupanj kriminaliteta te da domaće uzgojen kanabis obično ima visoku potenciju. Lokalna proizvodnja predstavlja izazov za kazneno represivna tijela budući da su lokaliteti proizvodnje blizu konzumenata, te ih je lako sakriti i ne zahtijevaju prijevoz droge preko državne granice.

☞ Stimulansi

Stimulacijske droge igraju važnu ulogu ne samo među kroničnom i marginaliziranom populacijom problematičnih korisnika droge u Europi, nego i među bolje socijalno integriranim skupinama mladih ljudi koji drogu koriste u rekreativne svrhe. Međutim, obrasci korištenja stimulansa razlikuju se širom Europe. Kokain je trenutno najčešće upotrebljavan stimulans u mnogim zemljama južne i zapadne Europe, **a učestalost korištenja stalno raste.** Nasuprot tome, indikatori upotrebe amfetamina i ecstasija upućuju na to da se uporaba stabilizirala ili je u opadanju. Međutim, amfetamini i dalje ostaju najčešće korišteni stimulansi u većini zemalja srednje, sjeverne i istočne Europe, a u nekim slučajevima predstavljaju važan dio problema vezanog uz droge. Uporaba metamfetamina ostaje rijetka izvan Češke i Slovačke, iako je o dostupnosti i upotrebi ove vrste droge sporadično izvještavano i iz drugih zemalja. Budući da sličnosti postoje i u situacijama u kojima se koriste različite stimulativne droge i u objašnjenjima za njihovu upotrebu, ove se supstance do neke mjere mogu smatrati kompetitivnim proizvodima na europskom tržištu droga, što podrazumijeva da intervencije, osim što moraju biti usmjerene na individualne supstance, moraju uzeti u obzir i stimulativne droge kao grupne, a ne samo individualne probleme. Ovo pitanje je važno budući da mjere koje su usmjerene na dostupnost nekih supstanci mogu biti potkopane ako korisnik jednostavno prijeđe na korištenje alternativnog proizvoda.

☞ Krijumčarenje kokaina

Kako **konzumacija kokaina u Europi raste,** sve su učestaliji i naponi usmjereni na zabranu kokaina. I količina i broj zapljena kokaina nastavljaju rasti, pa tako godišnje zapljene iznose 120 tona, za koje su u većini slučajeva odgovorni Španjolska i Portugal. **Iako kokain u Europu ulazi brojnim rutama, krijumčarenje kroz zapadnoafričke zemlje drastično je poraslo te sad predstavlja glavnu rutu za kokain namijenjen za europsko tržište.** Takva situacija može daljnje destabilizirati i potkopati napore za razvoj regije koja se ionako suočava s mnogim socijalnim, zdravstvenim i političkim izazovima, a što je najvažnije, prihod od krijumčarenja kokaina može ozbiljno potkopati kazneno pravne sustave i poticati korupciju. EU i njene države članice zajednički rade sa zapadnoafričkim državama na razvoju mjera kojima bi se suprotstavilo toj rastućoj prijetnji.

☞ Sintetičke droge

Europske zemlje i dalje su glavni proizvođači amfetamina i MDMA, iako je relativna važnost Europe opala kako se proizvodnja povećavala u drugim dijelovima svijeta. Prosječno se svake godine otkrije između 70 i 90 proizvodnih jedinica, većinom koncentriranih u nekoliko zemalja u zapadnoj i istočnoj Europi. Podatci pokazuju da proizvodnja sintetičkih droga, uključujući metamfetamin, vjerojatno postaje sofisticiranija povećavajući proizvodne cikluse upotrebom većih reakcijskih posuda, industrijske opreme i opreme rađene po narudžbi te pokretnih jedinica. Povećanje u veličini tipičnih proizvodnih ciklusa vjerojatno pogoršava problem odlaganja otpada. **Proizvodnja 1 kg amfetamina ili MDMA obično proizvede otprilike 15 do 20 kg otpadnog materijala, uključujući**

otrovne i zapaljive kemikalije koje predstavljaju opasnost za okoliš. S obzirom na štetu po okoliš i čišćenje lokacija koje su korištene za ilegalno odbacivanje kemijskog otpada koji ostaje nakon proizvodnje sintetičkih droga, šteta može biti vrlo velika.

☞ Heroin

Najnovije procjene pokazuju da s otprilike 733 tona potencijalna svjetska proizvodnja heroina raste, no ipak je teško izmjeriti posljedice takvog rasta na dostupnost i konzumaciju te droge u Europi. Na temelju dostupnih podataka iznimno je teško donositi zaključke, jer je na primjer količina heroina zaplijenjenog u EU u laganom padu, ali istodobno znatno se povećavaju zapljene u Turskoj. Ne postoje čvrsti dokazi koji bi sugerirali epidemijski rast problema vezanih uz heroin sličnih onima koje su dijelovi Europe iskusili tijekom 1990-ih; sveukupno, podatci upućuju na stabilan problem koji se više ne umanjuje. Kao takva, konzumacija heroina u Europi ostaje ozbiljan problem za javno zdravstvo i još uvijek je odgovoran za velik dio sveukupnih troškova zdravstva i socijalnih davanja vezanih uz droge. Podatci sugeriraju da je konzumacija opijata, većinom heroina, odgovorna za oko 60 posto liječenja od droga u Europi. Među osobama koje prvi put dolaze na liječenje, relativni udio opijatskih ovisnika, ali ne i broj konzumenata opijata, bio je u padu, no čini se da su se ti trendovi izjednačili. Međutim, iako postoje dokazi da populacija u Europi koja koristi opijate polako stari, podatci pokazuju da i dalje postoji regrutiranje i to u mjeri koja će osigurati da se veličina problema neće znatnije smanjivati u bližoj budućnosti. S obzirom na stanje u Afganistanu, izgleda da su problemi s preusmjerenim i sintetičkim opijatima koji su nezakonito proizvedeni sve uobičajeniji u nekim zemljama. U Latviji, Litvi i Estoniji, na primjer, postoje indikacije o rastućem problemu koji uzrokuje dostupnost 3-metilfentanila koji se nezakonito proizvodi izvan EU-a. Zbog njegove jakosti (fentanil je znatno jači od heroina), konzumacija ove droge može biti iznimno opasna, što se i očituje u više od 70 smrtonosnih trovanja povezanih s fentanilom u Estoniji 2006. godine. Ostale države bilježe porast broja pojedinaca koji traže pomoć za probleme vezane uz konzumaciju opijata koji su čini se preusmjereni od terapijskih namjena što pridonosi rastućoj poliuporabi, odnosno konzumaciji više droga odjednom, što je karakteristika kroničnih korištenja droga u pojedinim dijelovima Europe.

☞ Ubrizgavanje droga i HIV: cjelokupna slika je pozitivna, ali postoje važne nacionalne razlike

Više od 40 posto izvanbolnički liječenih konzumenata heroina koriste ga ubrizgavanjem, čime ovaj posebno opasan način uzimanja heroina ostaje važno zdravstveno pitanje u Europi. Ubrizgavanje je povezano s mnogim problemima koji uključuju i širenje infekcija putem krvi, uključujući i HIV i hepatitis C. U mnogim zemljama postoji općenit trend udaljavanja od ubrizgavanja, iako se primjećuju određene regionalne i nacionalne razlike. Posebno u nekim zemljama Istočne Europe ubrizgavanje i dalje ostaje glavni način konzumiranja heroina (80%) kod ovisnika koji se prijave na liječenje. Među ovisnicima u nekim zemljama članicama relativno je visok postotak mladih i novih konzumenata koji ubrizgavaju drogu. Općenito, broj novih zaraza HIV virusom u Europi opada otkad je lokalizirana epidemija u nekim zemljama uzrokovala vrhunac na početku ovog desetljeća. Smanjenje dijeljenja igala zajedno s većom dostupnošću liječenja i usluga smanjenja štete čini se da su rezultirali pozitivnim pomacima. No ipak, važne razlike među državama još uvijek ostaju. Iako podatci upućuju na poboljšanje stanja u **Estoniji, Latviji i Portugalu, ove zemlje još uvijek imaju neproporcionalno visoku učestalost novih infekcija i odgovorne su za značajan dio svih novih slučajeva HIV zaraze koje se pripisuju konzumiranju droge.** Podatci iz regionalnih i lokalnih studija također sugeriraju da prenošenje zaraze HIV-om ostaje problem u Španjolskoj i Italiji, iako nedostatak nacionalnih podataka koji se odnose na posebne slučajeve čini praćenje trendova u ovim zemljama teškim. Drugdje, rizično ponašanje se nastavlja i mogućnost za novu epidemiju ostaje, npr. Bugarska je izvijestila o 34 nova slučaja u 2006. godini, s tim da u razdoblju 2000. – 2003. nije prijavila ni jedan slučaj zaraze.

☞ Smrtnost povezana s drogom

EMCDDA prati smrtonosna trovanja koja se mogu izravno povezati s konzumacijom droge (smrti uzrokovane drogom). Svake godine u Europi prosječno se bilježi od 7.000 – 8.000 smrti uzrokovanih drogom, a zbog poznatog nedovoljnog izvještavanja, ta brojka predstavlja minimalnu procjenu. Opijati, ponajprije heroin, su droge koje se najčešće povezuju s predoziranje, iako su obično prisutne i druge droge i alkohol. Nakon pada broja smrtnih slučajeva početkom desetljeća, trend smrti uzrokovanih drogama se ujednačio. Razlozi za takvo stanje nejasni su što upućuje na **potrebu daljnjeg istraživanja čimbenika vezanih uz predoziranje i učinkovitosti preventivnih mjera**. Konzumenti droge koji napuštaju zatvor mogli bi biti posebno ugroženi, jer nova istraživanja pokazuju stopu smrtnosti osam do deset puta veću od očekivane. Sveukupno, prevencija predoziranja ostaje područje koje zahtijeva povećan angažman. Istraživanja su pokazala da je ukupna stopa smrtnosti, kad se u obzir uzmu i bolesti, nesreće i nasilje, kod konzumenata droga i do pedeset puta veća nego kod opće populacije. Stoga je potrebno angažiranje oko dobro oblikovanih studija određenih društvenih grupa kako bi se bolje razumjeli uzroci i opseg sveukupne stope smrtnosti uzrokovane drogom i kako bi se istražili diferencijalni rizici kao što su oni koje doživljavaju zatvorenici nakon izlaska i ovisnici koji su napustili liječenje.

☞ Internet i inovativnost tržišta predstavljaju izazove politici o drogama

Nedavna anketa EMCDDA-a pokazala je da se više od 200 prirodnih, polusintetičkih i sintetičkih psihoaktivnih proizvoda prodaje putem Internet prodavaonica u Europi. Mnoge supstance su označene kao „legalne“ ili „biljne“ i reklamiraju se kao alternative kontroliranim supstancama, iako njihov stvarni legalni status može znatno varirati unutar Europe. Izvještaji govore da broj prodavača takvih proizvoda na Internetu raste te da se brzo prilagođavaju pokušajima kontrole tržišta, na primjer lansiranjem novih proizvoda. Osim toga, Internet ljekarne i prodavaonice koje prodaju psihoaktivne supstance u navodno medicinske svrhe potencijalno pružaju nove načine za opskrbu ilegalnim drogama. Sveukupno promatrajući, prodaja putem Interneta predstavlja značajan izazov međunarodnim i nacionalnim politikama suzbijanja droga i mehanizmima kontrole. S obzirom na brzinu kojom se pojavljuju i distribuiraju novi proizvodi, praćenje aktivnosti na mreži postaje važno područje za razvoj.

U Republici Hrvatskoj za provedbu programa prevencije i suzbijanja zlouporabe opojnih droga, odnosno provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2008. godini utrošeno je iz državnog proračuna ukupno **84.106.827,37 kuna**, što je najveći utrošeni iznos u zadnjih pet godina i čak **26,4 posto više nego 2007. godine kada je utrošeno ukupno 66.555.929,36 kuna**.

☛ Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Iz sredstava Državnog proračuna za 2008. godinu na poziciji Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga ukupno je utrošeno **6.346.000,00 kuna**. Iz navedenog iznosa financirani su, na temelju javnog natječaja, programi udruga za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i terapijskih zajednica koji su usmjereni na financiranje programa udruga koje se bave prevencijom ovisnosti za skupine djece, mladeži i odraslih, financiranje programa udruga koje provode program resocijalizacije ovisnika o opojnim drogama, financiranje programa udruga koje provode programe što ranijeg otkrivanja motiviranja i omogućavanja liječenja osoba ovisnih o drogama i programe s ciljem sprečavanja štetnih posljedica uporabe droga i prevencije zaraznih bolesti u zajednici, ali i provođenju aktivnosti Ureda i aktivnosti koje se u sklopu ovlasti pojedinog tijela državne uprave odnose na suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

☛ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva je sredstva za provođenje Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u 2008. godini osiguralo u državnom proračunu za 2008. godinu, a veći dio sredstava je prihodovalo sukladno Uredbi o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2008. godinu (Narodne novine, broj 86/08). Ukupno je u 2008. godini za provedbene aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga s pozicija Ministarstva zdravstva utrošeno **21.989.486,91 kuna**, a s pozicije Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje utrošeno je **9.756.540,58 kuna**.

☛ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Iz sredstava Državnog proračuna za 2008. godinu osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga na poziciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa utrošeno je ukupno **9.019.764,00 kuna**

☛ Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Iz sredstava Državnog proračuna za 2008. godinu osiguranih za provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga na poziciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti utrošeno je ukupno **7.700.400,20 kuna**. Od dijela prihoda od igara na sreću financirani su projekti udruga koji pridonose borbi protiv droge i svih drugih oblika ovisnosti, u ukupnom iznosu od 4.158.487,67 kuna. U 2008. je nastavljeno financiranje aktivnosti postojećih Klubova za mlade s ukupnim iznosom od 1.500.000,00 kuna. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je i

2008. godine obilježilo Međunarodni mjesec i dan borbe protiv ovisnosti, radi promicanja i unapređivanja zdravlja i zdravih stilova života mladih u sklopu Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti u što je utrošeno 71.913,20 kuna. Za ulogu obitelji u prevenciji ovisnosti kroz provođenje programa koji su omogućili roditeljima stjecanje znanja o uspješnom roditeljstvu financirano je 35 projekta s ukupnim iznosom od 1.970.000,00 kuna.

☞ **Ministarstvo financija-Carinska uprava**

U Državnom proračunu za 2008. godinu u razdjelu Ministarstva financija **nije bila predviđena posebna stavka koja se odnosi na provođenje navedene mjere**. Iz sredstava proračunske zalihe udruzi Pet+ iz Zagreba za dovršetak izgradnje i početak rada terapijske zajednice za rehabilitaciju i liječenje ovisnika o opojnim drogama u selu Orle kod Velike Gorice dodijeljeno je **380.000,00 kuna**.

☞ **Ministarstvo unutarnjih poslova**

U sklopu sredstava Državnog proračuna za 2008. godinu Ministarstvo unutarnjih poslova je provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga financiralo u sklopu redovitih aktivnosti u iznosu od **28.079.644,68 kuna**.

☞ **Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija**

U sklopu sredstava Državnog proračuna za 2008. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija je provođenje aktivnosti i mjera provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga financiralo u sklopu redovitih aktivnosti u iznosu od **50.000,00 kuna**.

☞ **Ministarstvo pravosuđa**

Ministarstvo pravosuđa je aktivnosti i mjere provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja opojnih droga financiralo u sklopu **redovitih aktivnosti u iznosu od 367.000,00 kuna**.

☞ **Ministarstvo obrane**

Ministarstvo obrane je aktivnosti i mjere provedbenih programa Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga financiralo **u sklopu redovitih aktivnosti**.

☞ **Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva**

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je tijekom 2008. godine nastavilo s aktivnostima prethodno utvrđenim Projektom resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su i izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Dio mjera i aktivnosti utvrđenih Projektom odnosi se na postupke profesionalnog usmjeravanja, a drugi dio predstavljaju mjere poticanja zapošljavanja, te je u tu svrhu utrošen ukupan iznos od **417.991,00 kuna**.

☞ **Županije**

Prema prikupljenim podacima primijećeno je da su tijekom 2008. godine izdvajana značajna sredstva za provedbu županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe opojnih droga. Tako je iz proračuna županija tijekom 2008. za provedbu županijskih

akcijskih planova ukupno izdvojeno **8.922.922,72 kuna** što je za 17,5 posto više nego u 2007. godini kada je bilo potrošeno 7.591.590,74 kuna. Navedena sredstva su najvećim dijelom izdvajana za provedbu programa prevencije ovisnosti i drugih programa koje su provodile nevladine udruge.

Tablica 74. *Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe opojnih droga*

ŽUPANIJA	Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe opojnih droga (kn)
ZAGREBAČKA	270.000,00
VARAŽDINSKA	220.000,00
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	240.000,00
LIČKO-SENJSKA	33.000,00
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	135.000,00
POŽEŠKO-SLAVONSKA	20.000,00
BRODSKO-POSAVSKA	50.000,00
ZADARSKA	1.356.400,00
OSJEČKO-BARANJSKA	250.000,00
ŠIBENSKO-KNINSKA	40.000,00
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	225.000,00
SPLITSKO-DALMATINSKA	2.051.814,72
ISTARSKA	1.094.182,00
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	162.000,00
MEDIMURSKA	35.000,00
KARLOVAČKA	20.000,00
SISAČKO-MOSLAVAČKA	250.000,00
GRAD ZAGREB	962.050,00
KRAPINSKO-ZAGORSKA	105.476,00
PRIMORSKO-GORANSKA	1.403.000,00
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	0,00
UKUPNO	8.922.922,72

Izvor podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Zaključak

Uspoređujući utrošena sredstva za provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga vidljivo je da je u 2008. u odnosu na prijašnje godine znatno povećan iznos sredstava Državnog proračuna koji je utrošen na provedbu mjera suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Analiza utrošenih financijskih sredstava po pojedinim nositeljima provedbe mjera i aktivnosti pokazuje da je najveći iznos utrošenih sredstava, kao i prijašnjih godina, utrošen s pozicije Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva unutarnjih poslova. Značajno povećanje utrošenih sredstava u odnosu na prethodnu godinu uočeno je i na proračunskim pozicijama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Najveća financijska sredstva iz županijskog proračuna izdvajana su u Splitsko-dalmatinskoj, Primorsko-goranskoj, Zadarskoj i Istarskoj županiji. Pojedine županije iz županijskih proračuna izdvajaju neznatna sredstva za provedbu programa prevencije, premda je stopa liječenih od zlouporabe opojnih droga na 100.000 stanovnika u tim županijama izrazito visoka, a i ostali pokazatelji govore da je problem konzumiranja droga i sredstava ovisnosti u tim županijama jedan od značajnih društvenih problema (npr. Šibensko-kninska županija - stopa 340,0, utrošeni iznos 40.000, Međimurska 158,6 - utrošeni iznos 40.000 kuna). Tijekom 2008. godine najznačajniji napredak u provedbi većeg broja različitih preventivnih programa postignut je u Zadarskoj županiji, koja je u odnosu na 2007. godinu, kada je utrošeno 842.000,00 kuna za provedbu različitih programa smanjenja potražnje, u 2008. godini utrošila i znatno veća financijska sredstva za provedbu tih programa (1.356.400,00 kuna).

Budući da je prijašnjih godina uočeno da pojedini nositelji provedbe mjera i aktivnosti Nacionalne strategije i Akcijskog plana za suzbijanje zlouporabe opojnih droga nemaju

unutar Državnog proračuna posebno osigurana sredstva za navedenu namjenu nego se to financira u sklopu redovite djelatnosti, potrebno je istaknuti da to otežava prikazivanje iznosa sredstava utrošenih za provedbu mjera i izradu objektivnih analiza o utrošenim financijskim sredstvima po pojedinim nositeljima. Stoga je potrebno, radi ujednačavanja metodologije prikupljanja podataka o utrošenim financijskim sredstvima, u idućem razdoblju poduzeti aktivnosti kojima će se osigurati prikazivanje utrošenih sredstava u resornim ministarstvima tako što će se **prikazati utrošena sredstva koja su na proračunskim pozicijama namjenski osigurana za provedbu programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga** (prevencija ovisnosti, tretman ovisnosti, suradnja s nevladinim udrugama koje djeluju na području ovisnosti, suzbijanje kriminaliteta droga i dr.) te **procjena utrošenih sredstava koja nisu namjenski osigurana za provedbu programa suzbijanja zlouporabe opojnih droga nego su izdvojena iz sredstava osiguranih u sklopu redovite djelatnosti i ostalih programa pojedinih resora** (materijalni troškovi).

Dodatak 1.	<p style="text-align: center;">Izvešće o provedbi</p> <p style="text-align: center;">"Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja"</p>
-------------------	---

Vlada Republike Hrvatske, sukladno predviđenim mjerama iz Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2012. i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. je na sjednici održanoj 19. travnja 2007. godine donijela "Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja".

Navedeni projekt temelji se na dvjema osnovnim sastavnicama:

- ⇒ prekvalifikaciji i doškolovanju ovisnika
- ⇒ poticanju zapošljavanja liječenih ovisnika.

Korisnici projekta su:

- ⇒ Ovisnici koji su završili program tretmana, rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi
- ⇒ Ovisnici koji se nalaze u izvanbolničkom liječenju i dulje vrijeme održavaju apstinenciju ili koriste supstitucijsku terapiju, te koji se u korištenju supstitucijske terapije pridržavaju propisanog načina liječenja i uputa liječnika.

Osnovni cilj projekta je sustavno i trajno rješavanje pitanja društvene reintegracije ovisnika nakon uspješno završenog tretmana, rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici, penalnom sustavu ili zdravstvenoj ustanovi putem stvaranja adekvatnog modela resocijalizacije ovisnika o drogama u zajednici.

S obzirom na to da je u provedbu Projekta uključen velik broj tijela državne uprave i institucija na nacionalnoj i lokalnoj razini, Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga izradio je informatičku bazu za praćenje i evaluaciju projekta kako bi se mogli učinkovito vrednovati i mjeriti rezultati provedbe te informirati svi zainteresirani građani o projektu i njegovoj provedbi.

Postupci uključivanja ovisnika u program školovanja i zapošljavanja precizno su opisani u Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, koji je kao zaseban dokument usvojila Vlada RH 27. rujna 2007. Osnovni cilj Protokola je precizno definirati ovlasti i odgovornosti pojedinih nositelja u provedbi mjera i aktivnosti iz projekta, kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini, kao i definirati oblike, načine i sadržaje suradnje među njima te samim tim osigurati djelotvornu i učinkovitu provedbu projektnih aktivnosti.

Nadalje, u Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu, koji je donijela Vlada Republike Hrvatske na temelju Nacionalnog akcijskog plana zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008., uvrštene su dodatne Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika, kao što je zapošljavanje u posebnim zanimanjima prilagođenim ovoj populaciji, poticanje samozapošljavanja, stvaranje mogućnosti da ovisnici mogu kumulativno koristiti više različitih mjera iz Godišnjeg plana i druge mjere.

Posebne pogodnosti donio je Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila na sjednici održanoj 19. ožujka 2008. Sukladno spomenutom Godišnjem planu, mjere za poticanje zapošljavanja koje su usmjerene na liječene ovisnike bile su Mjera 4. Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba, Mjera 6. Financiranje obrazovanja za nepoznatog poslodavca, Mjera 7. Javni radovi i Mjera 8. Javni radovi – pojedinačni projekti, a njihova provedba je u djelokrugu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Osim navedenog, 18. travnja 2008. godine Vlada RH je usvojila Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008.-2012. godinu, a 2. svibnja 2008. i Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2008. koji između ostalog sadrži i Projekt „Zadružno poduzetništvo za 2008. godinu“. Unutar tog projekta razrađena je projektna aktivnost – Potpora razvoju zadruga s ciljem uključivanja u zadrugarstvo i poduzetništvo skupina sa socijalnim poteškoćama u koje spadaju i liječeni ovisnici o drogama.

Tijekom 2008. godine sva mjerodavna ministarstva i ostala državna tijela, sukladno svojim ovlastima i odgovornostima navedenim u Projektu i Protokolu, provodila su projektne aktivnosti s ciljem resocijalizacije i društvene reintegracije rehabilitiranih ovisnika o drogama. Prema izvješćima mjerodavnih institucija, tijekom 2008. u Projekt se počeo uključivati znatno veći broj korisnika nego prethodne godine.

S ciljem senzibilizacije javnosti za provedbu Projekta održane su konferencije za novinstvo, Projekt je predstavljen županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a provedene su i edukacije za nositelje koji su na lokalnoj razini određeni za koordinate u provedbi Projekta.

Hrvatski zavod za zapošljavanje započeo je s provedbom Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama u područnim službama Zavoda. Stručni timovi svih područnih službi Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ostvarili su kontakt s koordinatorima Centara za socijalnu skrb i Službi za prevenciju ovisnosti, te s koordinatorima iz terapijskih zajednica. Budući da program prekvalifikacije i doškoloavanja može započeti i za vrijeme dok ovisnik boravi u terapijskim zajednicama ili zatvorskim ustanovama, Ministarstvo pravosuđa - Uprava za zatvorski sustav i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi počeli su obradu zatvorenika - ovisnika o drogama koji bi se u programe školovanja uključili za vrijeme boravka u ustanovi. Također Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je osiguralo sredstva i odobrilo školovanje za ovisnike koji se u program školovanja uključuju za vrijeme boravka u ustanovi (domovima za ovisnike, terapijskim zajednicama i zatvorskim ustanovama) i/ili koji se u program obrazovanja uključuju prema preporuci ovlaštene ustanove nakon završenog tretmana.

Budući da je Projektom i Protokolom propisana obveza da se o dinamici provedbe i rezultatima podnosi izvješće u sklopu godišnjeg izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga, u nastavku je prikazano Izvješće o aktivnostima Projekta koje su provedene u 2008. godini.⁶

Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske

Na temelju izvješća mjerodavnih ministarstava i ostalih ovlaštenih tijela, Ured je izradio objedinjeno Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama za 2007. godinu koje je dostavljeno na usvajanje Povjerenstvu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, a potom u sklopu redovitog godišnjeg izvješća o provedbi Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2007. godinu na prihvaćanje Vladi Republike Hrvatske i Hrvatskom saboru.

U suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje izrađen je i usklađen popis zanimanja po županijama Republike Hrvatske za 2008. godinu i dostavljen Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, koje je na temelju tog popisa izradilo ponudu programa doškoloavanja ili prekvalifikacije koja je uključivala i popis odgojno-obrazovnih ustanova koje će provoditi programe na području županija za zanimanja s popisa, te je to dostavljeno i svim terapijskim zajednicama, Ministarstvu pravosuđa – Upravi za zatvorski sustav i objavljeno na internetskoj stranici Ureda.

Nastavljeno je predstavljanje Projekta resocijalizacije po županijama, odnosno županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe opojnih droga, te je u svibnju 2008. godine održano predstavljanje Projekta u Varaždinskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji. S obzirom da je u 2007. godini održano predstavljanje Projekta u Gradu Zagrebu, Požeško-slavonskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Međimurskoj, Brodsko-posavskoj i Ličko-senjskoj županiji, do sada je prezentacija Projekta održana u ukupno 8 županija.

U Zavodu za javno zdravstvo Grada Zagreba održana je 19. lipnja 2008. regionalna edukacija o Projektu resocijalizacije, a bila je namijenjena nositeljima mjera iz Projekta na

⁶ Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja za 2008. usvojeno je na sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske, održanoj 17. ožujka 2009.

području Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije i to predstavnicima Centara za socijalnu skrb, područnih službi Zavoda za zapošljavanje, Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje, zatvorskim ustanovama, nevladinim organizacijama, terapijskim zajednicama, predstavnicima udruga poslodavaca, te predstavnicima županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Budući da je prioritetno područje Natječaja za dodjelu financijske potpore udrugama koje pridonose borbi protiv ovisnosti i suzbijanju zlouporabe opojnih droga iz sredstava Državnog proračuna za 2008. godinu na poziciji Ureda bilo Resocijalizacija ovisnika o drogama, Ured je u ukupnom iznosu od 1.100.000,00 kuna financirao 18 projekata udruga i to prema popisu u tablici 1. koji su različite oblike pomoći u resocijalizaciji pružili za ukupno 1.074 ovisnika o drogama.

Tablica 1. Udruge i projekti resocijalizacije koje je financirao Ured, te broj korisnika obuhvaćenih projektom

RED. BR.	NAZIV UDRUGE	NAZIV PROGRAMA	ODOBRENI IZNOS	Broj korisnika obuhvaćenih projektom
1.	Udruga roditelja Zajednica Susret, Zagreb	"Projekt resocijalizacije"	50.000,00	17
2.	Udruga „Pet +“, Zagreb	"Resocijalizacija liječenih ovisnika o opojnim drogama"	80.000,00	150
3.	Udruga „Ne ovisnost“, Osijek	"Novi početak"	60.000,00	12
4.	Udruga „Institut“, Pula	"O.Z. u meni"	70.000,00	206
5.	Udruga „Novi život“, Split	„RESOC“	60.000,00	24
6.	Humanitarna organizacija Zajednica Susret, Split	"Zajedno do samostalnosti"	80.000,00	30
7.	Udruga Dedal i Udruga Hepatos, Split	"Cjelovit pristup u resocijalizaciji"	70.000,00	183
8.	Udruga Porat, Zadar	"Susret sa životom"	60.000,00	19
9.	Udruga Egzodus, Rijeka	"Resocijalizacija bivših ovisnika i rehabilitacija liječenih ovisnika o drogama kroz edukaciju i zapošljavanje"	60.000,00	111
10.	Udruga „Priatelj“ za pomoć u rješavanju problema, Šibenik	"Šibenik 3"	60.000,00	30
11.	Udruga Terra, Rijeka	"Program rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o opojnim drogama i bivših osuđenika ovisnika"	80.000,00	37
12.	Udruga Novi put, Sinj	"Resocijalizacija kroz školovanje"	50.000,00	10
13.	Liga za prevenciju ovisnosti, Split	"Rotir 2- radno-terapijska intervencija 2"	60.000,00	24
14.	UZPIRO – CRO- Udruga za prevenciju, rehabilitaciju i resocijalizaciju ovisnika o drogama, Pula	"Prevencija, resocijalizacija i rehabilitacija ovisnika o drogama kroz edukaciju i zapošljavanje"	50.000,00	6
15.	Udruga Grad na gori – centar za resocijalizaciju izliječenih ovisnika i obitelji, Split	"Prilika za novi početak"	50.000,00	162
16.	Comunita Mondo Nuovo, Zadar	"Znanjem protiv predrasuda 2"	50.000,00	20
17.	Klub liječenih alkoholičara „12 stepenica“, Zagreb	"Osnivanje obiteljskih grupa Kluba liječenih alkoholičara i supervizija rada postojećih grupa Anonimnih narkomana te posredovanje pri uposlenju ovisnika članova kluba"	50.000,00	30

18.	Udruga „Stijena“, Zagreb	"Centar za resocijalizaciju Stijena"	60.000,00	3
UKUPNO ODOBRENO:			1.100.000,00	1.074

Izvor podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Uprava za mala i srednja trgovačka društva i zadruge, raspisalo je u lipnju 2008. godine Natječaj za dodjelu financijske potpore zadrugama čiji su članovi socijalno osjetljive skupine, odnosno među ostalima i liječeni ovisnici ili pravne osobe koje pružaju pomoć u rehabilitaciji i resocijalizaciji ovisnicima o drogama, te o tome obavijestilo Ured. Potpora se dodjeljivala za pokriće dijela rashoda i izdataka za osnivanje zadruga (sudske pristojbe, javnobilježničke i odvjetničke usluge i sl.), ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu, savjetodavne usluge i jednogodišnje rashode za jednog zaposlenika. Ured je obavijest s detaljnim informacijama o mogućnostima osnivanja zadruga i načinu prijavljivanja na navedeni natječaj poslao svim udrugama i terapijskim zajednicama koje pružaju pomoć ovisnicima pri resocijalizaciji. Unatoč tome, na spomenuti natječaj nije se javila ni jedna zadruga čiji su članovi liječeni ovisnici.

Pri Uredu je ustrojena Informatička baza podataka o Projektu, koja se sastoji od Zbirke osobnih podataka o korisnicima projekta radi praćenja i evaluacije individualnog programa resocijalizacije.

Putem posebnog linka na internetskoj stranici Ureda dostupne su relevantne informacije:

- ⇒ Mogućnosti uključivanja ovisnika iz ciljane skupine u Projekt, kao što su mogućnosti doškoloavanja i prekvalifikacije, te ostvarivanje mjera iz Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja i Operativnog plana za poticanje malog i srednjeg poduzetništva, popis deficitarnih zanimanja po županijama i odgojno-obrazovnih ustanova koje provode programe doškoloavanja i prekvalifikacije, obrasci za individualno praćenje programa resocijalizacije i ostale relevantne informacije o školovanju i zapošljavanju
- ⇒ Popis ustanova i nevladinih organizacija koje su uključene u provedbu Projekta, Protokol suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i nevladinih organizacija u provedbi Projekta resocijalizacije
- ⇒ Relevantne informacije za potencijalne poslodavce o ovisnicima iz ciljane skupine koji su završili program prekvalifikacije ili doškoloavanja
- ⇒ Izvješća o provedbi Projekta na nacionalnoj i lokalnoj razini

Tijekom 2008. Ured je vodio Zbirku osobnih podataka o korisnicima Projekta prema obrascima za individualno praćenje programa resocijalizacije koje su dostavile ustanove zadužene za praćenje i provedbu Projekta na lokalnoj razini.

Tijekom 2008. održana su 2 sastanka Stručne radne skupine za izradu i praćenje provedbe Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, na kojima su doneseni zaključci o daljnjoj provedbi Projekta resocijalizacije i prijedlozi mjera za poticanje zapošljavanja koje je potrebno uvrstiti u Godišnji plan za poticanje zapošljavanja, kao što su nastavak predstavljanja Projekta po županijama i organizacije edukacija koje trebaju biti po regionalnom načelu budući da je nužno da u njima sudjeluju svi stručni djelatnici koji su na lokalnoj razini zaduženi za provedbu Projekta.

U Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2009. godinu i Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za 2009. potrebno je uvrstiti sve dosadašnje mjere za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika, uključivši i osnivanje zadruga i poticanje zadružnog poduzetništva liječenih ovisnika. Budući da se zbog dinamike donošenja Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja mjere iz njega mogu koristiti od 30. ožujka do 30. studenog tekuće godine, potrebno je da Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, odnosno Stručna radna skupina za izradu Godišnjeg plana, predloži Vladi Republike Hrvatske promjenu dinamike donošenja Godišnjeg plana, odnosno omogući korištenje mjera od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa treba preuzeti obvezu plaćanja troškova doškoloavanja ovisnika koji su završili tretman i odvikavanje od ovisnosti u terapijskoj zajednici, domu za ovisnike ili zatvorskoj ustanovi, a žele završiti srednjoškolsko obrazovanje. Preporuku za uključivanje tih ovisnika u program školovanja izdavali bi Centri za socijalnu skrb, a ovisnike kojima bi se dodijelila sredstva za takvo dugotrajno školovanje trebalo bi putem ugovora obvezati da se redovito javljaju u Centar za socijalnu skrb i Službu za prevenciju ovisnosti radi kontrole apstinencije i uključivanja u osmišljeni program psihosocijalnog tretmana.

Ured u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi treba bolje definirati ulogu centara za socijalnu skrb ne samo u pružanju informacija o mjerama iz Projekta resocijalizacije i praćenju individualnog programa resocijalizacije, nego i u pružanju drugih oblika socijalne skrbi i potpore ovisnicima koji su završili program tretmana u zatvorskim ustanovama, domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama, te da se navedeni prijedlog pošalje Povjerenstvu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske i Vladi Republike Hrvatske za nadopunu Protokola suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizaciji civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama.

Kako bi se omogućilo da se mjere iz Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2009. godinu i iz Operativnog plana poticaja malog i srednjeg poduzetništva za 2009. što učinkovitije provode i koriste od strane rehabilitiranih ovisnika, potrebno je da Ured u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva organizira edukaciju o sadržaju i načinima ostvarivanja pojedinih mjera iz navedenih dokumenata za predstavnike zatvorskog sustava, domova za ovisnike, terapijskih zajednica i udruga koje provode programe resocijalizacije.

Radi što boljeg informiranja korisnika (ovisnika o drogama) o mjerama i aktivnostima koje sadrži Projekt te načinima uključivanja i korištenja pojedinih mjera iz Projekta, potrebno je da Ured u suradnji s ovlaštenim državnim tijelima izradi letak sa svim relevantnim informacijama o Projektu koji će se podijeliti ovisnicima u zatvorskom sustavu, domovima za ovisnike i terapijskim zajednicama, ali i ovisnicima koji se nalaze u izvanbolničkom tretmanu službi za prevenciju ovisnosti i nevladinih organizacija koje im pružaju pomoć u resocijalizaciji. Potrebno je organizirati seminare i okrugle stolove s gospodarstvenicima kako bi se potaknulo poslodavce na zapošljavanje liječenih ovisnika.

Ukupno utrošena financijska sredstva Državnog proračuna za 2008. za provedbu Projekta s pozicije Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga bila su 1.110.000,00 kuna.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi jedan je od nositelja provedbenih mjera i aktivnosti sadržanih u Projektu resocijalizacije ovisnika o drogama. Među aktivnostima navedenog projekta je i procjena zdravstvene i radne sposobnosti ovisnika u zatvorskom sustavu te njihova profesionalna orijentacija u svrhu prekvalifikacije ili dokvalifikacije čiji je cilj lakše uključivanje na tržište rada, a time i bolja resocijalizacija u širu društvenu sredinu.

U sklopu provedbenih mjera Projekta, a u suradnji s Upravom za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osiguralo je financijska sredstva za zdravstvene preglede zatvorenika uključenih u Projekt, kao i izbor i ugovaranje usluge specijalističkih pregleda liječnika specijalista medicine rada na područjima županija gdje se nalaze zatvori ili kaznionice, a prema popisu zatvorenika uključenih u Projekt dobivenom od Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa. Organizaciju pregleda na terenu provode upravitelji kaznionica i zatvora u suradnji s odabranim liječnicima medicine rada. Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa

tijekom 2007. i 2008. odabrala je ukupno 225 zatvorenika za sudjelovanje u Projektu resocijalizacije na području Republike Hrvatske. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u 2008. godini provelo odabir i ugovorilo procjenu zdravstvene i radne sposobnosti za područje Zagrebačke županije i Grada Zagreba, Splitsko-dalmatinske županije, Karlovačke županije, Istarske županije, Primorsko-goranske županije, Dubrovačko-neretvanske, Ličko-senjske i Osječko-baranjske županije.

Prema popisu zatvorenika uključenih u Projekt, dobivenom od Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, na području Zagrebačke županije i Grada Zagreba Projektom je obuhvaćeno 40 zatvorenika, na području Splitsko-dalmatinske županije 3 zatvorenika, na području Karlovačke županije 6 zatvorenika, na području Istarske županije 20 zatvorenika, na području Primorsko-goranske županije 3 zatvorenika, na području Dubrovačko-neretvanske županije 2 zatvorenika, na području Ličko-senjske županije 15 zatvorenika te na području Osječko-baranjske županije 4 zatvorenika.

Od ukupno 93 zatvorenika za koje je ovo Ministarstvo ugovorilo procjenu zdravstvene i radne sposobnosti tijekom 2008. godine, prema izvješćima liječnika specijalista medicine rada s kojima je ugovorena usluga specijalističkih pregleda, do sada je pregledano njih 6 na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije, te 5 na području Ličko-senjske županije. Prema dostavljenim računima liječnika specijalista medicine rada s kojima je ugovorena usluga specijalističkih pregleda, ukupni troškovi pregleda u 2008. godini iznosili su 4.840,00 kn. Tijekom 2008. godine stručni radnici u Centrima za socijalnu skrb postupali su prema 25 osoba koje su uključene u Projekt. Nadalje, iz izvješća centara za socijalnu skrb razvidno je da su koordinatori za provedbu projekta informirali sve stručne radnike centara o Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova i organizacije civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama. Također, s navedenim protokolom su upoznati i svi važni nositelji projekta na lokalnoj razini kako bi se što više popularizirao. Centri su uglavnom ostvarili kontakt i suradnju s mjerodavnim zavodima za zapošljavanje, službama za prevenciju i liječenje bolesti ovisnosti, odgojno-obrazovnim ustanovama i terapijskim zajednicama, premda nije bilo znatnijeg napretka u suradnji. Nadalje, vezano za probleme u vezi s provedbom Projekta, Centri za socijalnu skrb opetovano navode nedostatak liste potencijalnih poslodavaca o čemu bi mogli izvijestiti zainteresirane, te odazivanje u Centre korisnika Projekta (rehabilitiranih ovisnika) koji nemaju potrebe ni za kakvom uslugom Centra jer se u cijelosti može osloniti na svoju obitelj, a što Centrima onemogućuje traženo praćenje individualnog tretmana putem dostavljenih obrazaca. Uprava za socijalnu skrb tijekom 2008. godine nije utrošila dodatna financijska sredstva za provedbu Projekta s obzirom da se provedba odvijala u sklopu redovite djelatnosti stručnih radnika u Centrima za socijalnu skrb.

Hrvatski zavod za zapošljavanje

Područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje su sukladno Protokolu zadužene za sljedeće aktivnosti; provođenje profesionalnog usmjeravanja i procjenu radne sposobnosti; izradu mišljenja o korisniku koji će eventualno ući u program obrazovanja; uključivanje korisnika u program obrazovanja; pismeno izvještavanje lokalnog Centra za socijalnu skrb i Službe za prevenciju ovisnosti o korisniku koji je uključen u program; povezivanje ovisnika koji su završili obrazovni program s potencijalnim poslodavcima i informiranje o mjerama iz Godišnjeg programa za poticanje zapošljavanja; vođenje evidencije o ovisnicima prema posebnom evaluacijskom obrascu; dostavljanje evaluacijskih obrazaca Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga; kontinuirana suradnja s koordinatorima iz Centara za socijalnu skrb, Službi za prevenciju ovisnosti i terapijskih zajednica u provedbi Projekta.

S obzirom na karakteristike populacije, do izražaja dolazi problem nedostatne motiviranosti liječenih ovisnika za uključivanje u aktivnosti predviđene Projektom. Prema

prikupljenim podacima, tijekom 2008. godine u postupak profesionalnog usmjeravanja (informiranje i/ili savjetovanje) te procjene radne sposobnosti uključena su 53 korisnika. Međutim, zbog uočene pojave slabe motiviranosti ovisnika za uključivanje u organizirane oblike obrazovanja i zapošljavanja, prema podacima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje tijekom 2008. godine u aktivnosti obrazovanja uključeno je ukupno 13 korisnika, od čega je kod njih 8 korištena mjera sufinanciranja obrazovanja za nepoznatog poslodavca. Nadalje, ukupno je zaposleno 16 korisnika Projekta, a sredstva iz Mjere za sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba koristilo je njih 7. U prilogu se nalazi tablični prikaz broja obavljenih stručnih obrada (profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti) korisnika uključenih u aktivnosti obrazovanja te zaposlenih korisnika Projekta po područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje.

Tablica 2. - Tablični prikaz broja obavljenih stručnih obrada (profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti) korisnika uključenih u aktivnosti obrazovanja, te zaposlenih korisnika Projekta po područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje tijekom 2008. godine.

PODRUČNA SLUŽBA	Broj obavljenih stručnih obrada	Broj kandidata uključenih u aktivnosti obrazovanja	Broj kandidata koji su koristili mjeru sufinanciranja obrazovanja	Broj zaposlenih	Broj zaposlenih putem mjere sufinanciranja zapošljavanja	Ukupno obrazovano + zaposleno
BJELOVAR	0	0	-	0	-	0
ČAKOVEC	4	2	2	1	0	2
DUBROVNIK	4	0	-	2	0	2
GOSPIĆ	0	0	-	0	-	0
KARLOVAC	0	0	-	0	-	0
KRAPINA	0	0	-	0	-	0
KRIŽEVCI	0	0	-	0	-	0
KUTINA	0	0	-	0	-	0
OSIJEK	2	0	-	0	-	0
POŽEGA	0	0	-	0	-	0
PULA	1	0	-	1	0	0
RIJEKA	3	3	1	2	0	3
SISAK	0	0	-	0	-	0
SLAVONSKI BROT	4	1	0	1	1	2
SPLIT	22	2	2	3	2	5
ŠIBENIK	1	0	-	0	-	0
VARAŽDIN	1	1	1	0	-	1
VINKOVCI	0	0	-	1	-	1
VIROVITICA	0	0	-	0	-	0
VUKOVAR	0	0	-	0	-	0
ZADAR	6	2	-	0	-	2
ZAGREB	5	2	2	5	4	7
UKUPNO	53	13	8	16	7	25

Izvor podataka: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Financijska sredstva utrošena za provedbu Projekta u 2008. godini od strane Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ukupno iznose 348.821,00 kn.

Sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva dostavlja izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama u dijelu koji se odnosi na Mjeru 5. - Sufinanciranje zapošljavanja i Mjeru 6. - Poticanje samozapošljavanja i osnivanja zadruga tijekom 2008. godine, za koje je uz Hrvatski zavod za zapošljavanje i Upravu za mala i srednja trgovačka društva i zadruge (sada: Uprava za malo gospodarstvo) određeno kao nositelj.

Mjeru 5. Projekta - Sufinanciranje zapošljavanja, Hrvatski zavod za zapošljavanje je proveo u sklopu Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2008. godinu. Mjerama koje su bile tijekom 2008. godine usmjerene prema posebnim skupinama nezaposlenih osoba, a sadržajno obuhvaćaju sufinanciranje zapošljavanja, obrazovanja, javne radove i javne radove za pojedinačne projekte, obuhvaćeno je ukupno 25 osoba - liječenih ovisnika, od kojih je njih 15 do 29 godina starosti. Od ukupnog broja liječenih ovisnika obuhvaćenih mjerama, zaposleno je 11 osoba, obrazovano je 11 osoba, dok su mjerama javnih radova obuhvaćene 4 osobe. Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao izravni nositelj mjere, podnosi Uredu detaljno izvješće o vrsti mjere, broju korisnika i utrošenim financijskim sredstvima.

Vezano uz provedbu Mjere 6. Projekta - Poticanje samozapošljavanja i osnivanja zadruga, u sklopu projekta „Zadružno poduzetništvo“ za 2008. godinu utvrđena je posebna aktivnost - „Potpore razvoju zadruga sa ciljem uključivanja u zadrugarstvo i poduzetništvo skupina u socijalnim poteškoćama“. Kao korisnici ove projektne aktivnosti mogle su se javiti zadruge čiji su članovi fizičke osobe koje se nalaze u socijalnim poteškoćama (među ostalim i ovisnici o drogama). Na javni poziv za projekt „Zadružno poduzetništvo“ s rokom za podnošenje zahtjeva od 14. svibnja do 10. srpnja 2008. god., pristiglo je 16 zahtjeva. Međutim, odobrena su samo 2 zahtjeva i to podnesena od zadruga osoba s invaliditetom. Unatoč javnom oglašavanju Projekta i posebnom predstavljanju potpora u javnosti radi osnivanja socijalnih zadruga, provedenom na regionalnoj edukaciji 19. lipnja 2008. u Zavodu za javno zdravstvo, ni jedna zadruga članova liječenih ovisnika nije podnijela zahtjev za korištenje potpora.

Mjere i aktivnosti na području poticanja zapošljavanja liječenih ovisnika u 2009. godini bit će uključene u novi planski dokument temeljen na prioritetima utvrđenim Zajedničkim memorandumom o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske, koji je Vlada RH usvojila 24. travnja 2008. godine. Nacionalnim provedbenim planom za zapošljavanje 2009.-2010. počinje novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje je predložio da se Planom obuhvati i provedbena mjera za osjetljive skupine na tržištu rada, u koju se izrijeком ubrajaju i liječeni ovisnici.

S obzirom da su unutar navedene mjere predložene provedbene aktivnosti - sufinanciranja zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba, financiranja obrazovanja prema potrebama tržišta rada te sufinanciranja zapošljavanja u programima javnih radova, koje sadržajno odgovaraju mjerama koje su se provodile i u sklopu Projekta resocijalizacije liječenih ovisnika u prethodnom dvogodišnjem razdoblju, mišljenja smo da će i sljedeći planski dokument omogućiti uspješnu realizaciju Nacionalne strategije suzbijanja opojnih droga u Republici Hrvatskoj 2006.-2012. i odgovarajućih provedbenih dokumenata, odnosno pridonijeti resocijalizaciji liječenih ovisnika.

Mjere vezane uz poticanje samozapošljavanja i osnivanja zadruga nisu predložene kao sastavni dio Nacionalnog provedbenog plana za zapošljavanje 2009.-2010., ali će se s obzirom na važnost osnivanja socijalnih zadruga, u sklopu djelatnosti Uprave za malo gospodarstvo i tijekom 2009. godine provoditi projektna aktivnost - „Potpore razvoju zadruga sa ciljem uključivanja u zadrugarstvo i poduzetništvo skupina u socijalnim poteškoćama“.

Nastavno na započete aktivnosti i sukladno Protokolu suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela i ustanova te organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama, u prosincu 2007. godine obavljeno je ponovno anketiranje 231 zatvorenika koji su iskazali zanimanje za prekvalifikaciju, doškolovanje ili zapošljavanje, te njihovo potpisivanje izjava o uključivanju u Projekt. Tijekom te godine nije bilo moguće provoditi zdravstvene preglede zatvorenika s obzirom da Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi kao nositelj ove aktivnosti nije provelo natječaj za odabir ordinacija medicine rada.

Tijekom 2008. godine anketirana su 74 zatvorenika zainteresirana za uključivanje u aktivnosti predviđene predmetnim Projektom. Povrh toga, službenici tretmana proveli su i dodatnu stručnu procjenu zatvorenika glede njihova aktualnog zdravstvenog i socijalnog statusa za uključivanje u cjelokupni proces resocijalizacije.

Od 22. prosinca 2007. godine do 10. listopada 2008. godine obavljeno je psihologijsko testiranje i profesionalno usmjeravanje prijavljenih zatvorenika od strane ovlaštenih psihologa u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Požegi, Kaznionici u Turopolju, Zatvoru u Požegi, Zatvoru u Gospiću i Zatvoru u Zagrebu.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je za obavljanje zdravstvenih pregleda medicine rada, odnosno procjenu zdravstvene i radne sposobnosti bivših ovisnika koji izdržavaju kaznu zatvora u Kaznionici u Lepoglavi, odabralo ordinaciju medicine rada dr. Dragutina Rogine iz Ivanca, za zatvorenike Kaznionice u Požegi i Zatvora u Požegi ordinaciju medicine rada dr. Željka Lisca iz Požege, a za zatvorenike Zatvora u Gospiću ordinaciju medicine rada dr. Danke Orešković iz Otočca. Za procjenu zdravstvene i radne sposobnosti bivših ovisnika koji izdržavaju kaznu zatvora u Zatvoru u Rijeci odabrana je Specijalistička ordinacija medicine rada Poliklinike PRO VITA, Rijeka. Za zatvorenike ovisnike koji se nalaze na izdržavanju kazne u Zatvoru u Puli i u Kaznionici u Valturi Ministarstvo je odabralo Specijalističku ordinaciju za medicinu rada POLIKLINIKE CROATIA zdravstveno osiguranje – ARS MEDICA u Puli. U svrhu obavljanja zdravstvenih pregleda medicine rada na području Karlovačke županije, odnosno zatvorenika ovisnika koji se nalaze na izdržavanju kazne u Zatvoru u Karlovcu, određena je Specijalistička ordinacija medicine rada dr. Željke Ilić u Karlovcu. Poliklinika MEDIRAD iz Zagreba odabrana je za zatvorenike ovisnike koji se nalaze na izvršavanju kazne zatvora na području Zagrebačke županije i Grada Zagreba (Zatvor u Zagrebu, Kaznionica u Turopolju).

Za specijalistički pregled svakog zatvorenika osigurana je liječnička svjedodžba liječnika zatvorskog sustava s nalazima, kao i uvid u raspoloživu medicinsku dokumentaciju radi donošenja odgovarajućeg mišljenja o zdravstvenom stanju i procjeni za profesionalnu orijentaciju. Pregled zatvorenika je organiziran u izravnom kontaktu uprave zatvora ili kaznionice s odabranim liječnikom medicine rada od strane Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Na temelju dobivenih rezultata ispitivanja i utvrđenih psihologijskih i medicinskih indikacija, stručni tim je dostavio završno mišljenje za svakog zatvorenika s preporučenim zanimanjima, odnosno kontraindikacijama za zanimanja u skladu sa zanimanjem za koje je kandidat prethodno iskazao interes, kao i s ocjenom liječnika medicine rada o zdravstvenoj i radnoj sposobnosti.

Tijekom 2008. godine u Kaznionici u Lepoglavi obavljeno je anketiranje, uzimanje potrebnih izjava, profesionalno usmjeravanje i procjena zdravstvene i radne sposobnosti za 22 zatvorenika. U međuvremenu, s popratnom dokumentacijom je premješteno 10 zatvorenika u druge kaznionice i zatvore. Od ukupnog broja, četvorici zatvorenika u međuvremenu je istekla kazna ili su uvjetno otpušteni te su upućeni na nastavak aktivnosti prema mjestu prebivališta na način da su za njih proslijeđeni potrebni obrasci (obrazac 1) ovlaštenim Centrima za socijalnu skrb sukladno Protokolu.

U Zatvoru u Gospiću je obavljena cjelovita procjena 7 zatvorenika, međutim iz konzultacija s ravnateljem Strukovne škole u Gospiću proizlazi kako za odabrana zanimanja (radnik u poljoprivredi, brodski mehaničar, zavarivač, operater na računalu) ova ustanova ne provodi programe doškolovanja i nije u mogućnosti udovoljiti zahtjevima. Osim toga, dvojica zatvorenika nalaze se na uvjetnom otpustu, a jedan je premješten u Zatvor u Zadru, o čemu su obaviješteni Centri za socijalnu skrb i područni uredi Zavoda za

zapošljavanje. U Zatvoru u Požegi su cjelovito procijenjena dva zatvorenika od kojih je jedan na uvjetnom otpustu, a drugi ne može realizirati prekvalifikaciju za operatera na računalo jer ne postoji takav program u odgojno-obrazovnim ustanovama u Požegi. U Zatvoru u Zagrebu anketirana su 22 zatvorenika koji su iskazali motivaciju za doškoloвање/prekvalifikaciju za ukupno pet vrsta zanimanja, ali je zbog poslovične fluktuacije zatvorenika u sustavu (premještaj, uvjetni otpust, istek kazne, liječenje izvan kaznenog tijela) ostalo 6 zainteresiranih zatvorenika. Procjena zdravstvene sposobnosti u odabranoj poliklinici nije provedena iz objektivnih razloga (značajno povećan opseg poslova zbog prenapučenosti, nedostatak službenika i ostalo). U Kaznionici u Požegi predviđeni je postupak u cijelosti provelo 4 zatvorenika i 10 zatvorenica. Trojica zatvorenika su na uvjetnom otpustu, a jedan je premješten u Zatvor u Osijeku. Četiri zatvorenice nemaju mogućnost prekvalifikacije unutar odgojno-obrazovnih ustanova u Požegi zbog već spomenutog nepostojanja programa za odabrana zanimanja. U Kaznionici u Turopolju obavljeni su profesionalna orijentacija i utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za 5 zatvorenika. Za dvojicu zatvorenika je trebalo uplatiti školarinu u vrlo kratkom roku, a kod druge dvojice došlo je do potrebe za promjenom odluke o željenom zanimanju. Preostali zatvorenik je na uvjetnom otpustu i u međuvremenu se zaposlio. U dogovoru s predstavnicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Agencije za obrazovanje odraslih radi dodjele financijskih sredstava za provedbu programa doškoloovanja ili prekvalifikacije dogovoren je i realiziran sastanak na kojemu su predstavljena preporučena zanimanja odabranih kandidata s popisa i u skladu s tim odabrani potrebni programi odgojno-obrazovnih ustanova s utvrđenog popisa. Navedeni popis zatvorenika sa svim potrebnim podacima poslan je Ministarstvu znanosti i Agenciji za obrazovanje odraslih u lipnju, a zatim i u rujnu 2008. godine radi dodjeljivanja financijskih sredstava. Službenici tretmana zatvora i kaznionica u suradnji s odabranim odgojno-obrazovnim ustanovama izradili su individualni program doškoloovanja ili prekvalifikacije za svakog pojedinog zatvorenika. Potrebno je istaknuti kako su službenici tretmana u svim navedenim zatvorima i kaznionicama telefonski i pismeno komunicirali s odgojno-obrazovnim ustanovama vezano uz doškoloвање/prekvalifikaciju kandidata. Prikupljene su ponude za odabrane i preporučene vrste zanimanja, potrebne programe školovanja za konkretna zanimanja i procjene potrebnih financijskih sredstava (predračune) za provedbu programa. Ističemo kako sve aktivnosti predviđene Protokolom službenici Uprave za zatvorski sustav obavljaju u sklopu svojih redovitih zadaća u već naznačenim objektivno teškim uvjetima. Stoga se nerijetko događa da, unatoč naputcima višekratno upućenim od strane ovoga Ureda, zatvori i kaznionice ne dostavljaju Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga individualna izvješća o provođenju programa prekvalifikacije/doškoloovanja uredno i na vrijeme. Međutim, za svakog zatvorenika za kojeg su provedeni profesionalno usmjeravanje te ocjena zdravstvene i radne sposobnosti izviješten je mjerodavni Centar za socijalnu skrb. Povrh toga, sukladno Protokolu, zatvorenici su redovito informirani i upućivani o daljnjem tijeku postupka u Centru za socijalnu skrb i područnom uredu Zavoda za zapošljavanje prije otpusta na slobodu. Plaćanje troškova specijalističkih pregleda medicine rada u cijelosti snosi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi po izvršenim pregledima, odobravanjem naloga za plaćanje odabranim ordinacijama.

☞ **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa**

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je na temelju dostavljenog popisa deficitarnih zanimanja po županijama Republike Hrvatske izradilo popis odgojno-obrazovanih ustanova koje će provoditi programe na području županija za deficitarna zanimanja. Tijekom provedbe Projekta resocijalizacije pojavila se potreba nadopune navedenog popisa pa je od Agencije za obrazovanje odraslih zatražen popis svih odgojno-obrazovanih ustanova koje provode obrazovanje odraslih s potrebnim kontakt podacima (županija, adresa, telefonski broj, e-mail) te je navedeni popis Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa zaprimilo 5. studenog 2008., a zatim prosljedilo Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je 5. svibnja 2008. godine obavijestilo Agenciju za obrazovanje odraslih o zaduženjima za provođenje Projekta resocijalizacije, te dalo naputak Agenciji da što žurnije započne s provedbom programa doškoloavanja i prekvalifikacije ovisnika u zatvorskom sustavu i terapijskim zajednicama i imenuje osobu zaduženu za operativno uključivanje u provedbu Projekta resocijalizacije.

Kako Agencija nije postupila prema uputama Ministarstva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa - Uprava za zajedničke programe započela je s provođenjem Projekta resocijalizacije. Ministarstvo je tijekom 2008. ukupno zaprimilo 18 pojedinačnih zamolbi za financiranje školovanja ovisnika i zamolbu za financiranje tečaja informatike u Domu za ovisnike „Zajednica Susret“ koji je počeo u 2008. godini, a nastavit će se i u 2009. godini.

Iz zatvorskog sustava je pristiglo 9 zamolbi za školovanje te su obaviještene odgojno-obrazovne ustanove u kojima će kandidati nastaviti školovanje i dostavljen im je obrazac financijskog zahtjeva koji trebaju poslati Ministarstvu radi odobrenja individualnog programa školovanja i troškova školovanja tih osoba. Međutim Ministarstvo povratno nije zaprimilo financijske zahtjeve iz tih odgojno-obrazovnih ustanova. Napominjemo kako se neki kandidati iz zatvorskog sustava nisu javili u odabrane odgojno-obrazovne ustanove.

Iz Centra za socijalnu skrb pristigla je jedna zamolba, a odabranoj odgojno-obrazovnoj ustanovi Ministarstvo znanosti je poslalo obrazac financijskog zahtjeva.

Dom za ovisnike „Zajednica Susret“ poslao je 8 zamolbi te su svim odabranim odgojno-obrazovnim ustanovama poslani obrasci financijskog zahtjeva, a od navedenih 8 zamolbi Ministarstvu su pristigla tri financijska zahtjeva koja su odobrena u ukupnom iznosu od 12.650,00 kuna.

☛ **Financijska sredstava utrošena iz Državnog proračuna za 2008. za provedbu Projekta**

Tablica 3. Sredstva Državnog proračuna za 2008. utrošena za provedbu Projekta

NOSITELJ	PODRUČJE	2008.
Ured za suzbijanje zlorabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske	1. Mjere za poticanje zapošljavanja - Sufinanciranje organizacija civilnog društva i drugih ustanova koje provode programe usmjerene na pomoć ovisnicima pri doškoloavanju, prekvalifikaciji i privremenom ili trajnom zapošljavanju	1.100.000,00
	2. Mjere predstavljanja projekta i provedba projekta - Medijske aktivnosti s ciljem predstavljanja projekta i edukacije s ciljem predstavljanja Projekta i poboljšanja njegove provedbe	5.000,00
	3. Ustrojavanje i održavanje informatičke baze o Projektu pri Uredu	5.000,00
UKUPNO		1.110.000,00
Hrvatski zavod za zapošljavanje	Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika koje su uvrštene u Godišnji plan za poticanje zapošljavanja za 2008.	348.821,00
Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva	Mjere za poticanje zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika koje su uvrštene u Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008. – Poticanje samozapošljavanja i otvaranje zadruga	0
UKUPNO		348.821,00
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi- Uprava za medicinske poslove	Profesionalno usmjeravanje i ocjena radne sposobnosti - Podmirivanje troškova zdravstvenog pregleda ovisnika prije uključivanja u projekt resocijalizacije (obrada u zatvorskim ustanovama)	4.840,00

	Rad stručnih djelatnika u Centrima za socijalnu skrb	U sklopu redovitih poslova stručnih radnika u Centrima
Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi- Uprava za socijalnu skrb		
UKUPNO		4.840,00
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa	Aktivnosti u provedbi Protokola Doškoloavanje i prekvalifikacija u terapijskim zajednicama i zatvorskim ustanovama	12.650,00
UKUPNO		12.650,00
Ministarstvo pravosuđa - Uprava za zatvorski sustav	1. Aktivnosti u provedbi Protokola - Planiranje i programiranje pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora koji će sadržavati doškoloavanje, prekvalifikaciju i osposobljavanje zatvorenika za odgovarajuće zanimanje tijekom boravka u zatvorskom sustavu i nakon izlaska na slobodu - Profesionalna orijentacija i ocjena radne sposobnosti 2. Aktivnosti u provedbi Protokola - Tromjesečno praćenje i evaluacija provedbe programa prekvalifikacije, doškoloavanja i osposobljavanja zatvorenika za zanimanje, te sačinjavanje pojedinačnog izvješća o provedbi programa sukladno evaluacijskom obrascu koje će dostavljati Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade RH	Sredstva nisu prikazana budući da se radi o financijskim sredstvima predviđenim za redoviti rad psihologa i službenika tretmana u zatvorskim ustanovama
UKUPNO		1.476.311,00

Izvor podataka: Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Zaključak

Izvješće o provedbi Projekta resocijalizacije pokazuje da se počeo provoditi, te da se tijekom 2008. godine u Projekt uključilo znatno više korisnika nego prethodne godine. Tijekom provedbe projekta uočeni su problemi koji su onemogućili da se u njega uključi i veći broj korisnika (liječenih ovisnika). Ponajprije su to problemi koji se odnose na nedovoljnu senzibilizaciju javnosti, posebice gospodarstvenika, za projekt resocijalizacije, ali i nedovoljno samopouzdanje liječenih ovisnika koji smatraju da budu li otkrili svoj status neće moći ostvariti zaposlenje. Također, uočen je nedostatak partnerske suradnje među nositeljima mjera iz Projekta na lokalnoj razini, nedovoljna informiranost korisnika (ovisnika o drogama) od strane terapijskih zajednica, zatvorskih ustanova i službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje o mogućnostima uključivanja u Projekt i njegovu sadržaju, pojedini koordinatori u Centrima za socijalnu skrb i Službama za prevenciju i izvanbolničko liječenje nisu dovoljno informirani o Projektu te između koordinatora u područnim službama Zavoda za zapošljavanje i koordinatora Centara za socijalnu skrb vrlo često ne postoji suradnja i protok informacija.

Stoga je potrebno organizirati stalne edukacije na regionalnoj razini budući da je nužno da u njima sudjeluju svi stručni djelatnici koji su na lokalnoj razini zaduženi za provedbu Projekta. U idućem razdoblju potrebno je putem sastanaka, okruglih stolova i seminara unaprijediti suradnju među pojedinim nositeljima mjera iz Projekta sukladno Protokolu, kako bi se poboljšala informiranost korisnika o mjerama i sadržaju projekta te mogućnostima uključivanja. Također je u suradnji s javnim medijima, udrugama poslodavaca i sindikatima potrebno organizirati različite skupove, edukativne emisije i slično s ciljem senzibilizacije javnosti, posebice gospodarstvenika, za Projekt resocijalizacije te poticanja zapošljavanja rehabilitiranih ovisnika kao jednog od najznačajnijih oblika njihove društvene reintegracije.

Time će se unaprijediti učinkovitost i provedba Projekta te pridonijeti društvenoj reintegraciji ovisnika i smanjenju zlouporabe opojnih droga u društvu.

Dodatak 2.	Prikaz preliminarnih podataka o stanju zlouporabe opojnih droga i provedenih aktivnosti Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 01. siječnja 2009. – 30. lipnja 2009. godine
-------------------	--

S ciljem pružanja sveobuhvatnijeg pregleda i pokazatelja kretanja stanja problema ovisnosti u Republici Hrvatskoj, prikupljeni su i objedinjeni preliminarni podaci o stanju zlouporabe opojnih droga i provedenim aktivnostima Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za prvih 6 mjeseci 2009. godine. Sukladno Zakonu o suzbijanju zlouporabe opojnih droga izvješća o izvršenju programa nadležna ministarstva i Hrvatski zavod za javno zdravstvo podnose godišnje Uredu do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu, te su stoga prikazani podatci za prvih šest mjeseci 2009. preliminarni i nepotpuni budući da pojedina tijela s obzirom na postojeći sustav prikupljanja podataka nisu u mogućnosti dostaviti cjelovite podatke.

Prikaz preliminarnih podataka o stanju zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj u prvih 6 mjeseci 2009. godine

Tijekom prvih 6 mjeseci 2009. godine u registru Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo **ukupno je registrirano 3.773 osoba**, od toga **novoprijavljenih 736 osoba** (633 muškaraca i 103 žene). Zbog uzimanja opijata na liječenju su bile 3.083 osobe (2.614 muškaraca i 469 žena). Novoprijavljenih opijatskih ovisnika u prvih 6 mjeseci 2009. bilo je 381 (323 muškaraca i 58 žena).

Tijekom prvih šest mjeseci 2009. godine na području Republike hrvatske evidentirano je ukupno **2.917 kaznenih djela** vezanih uz zlouporabu i krijumčarenje opojnih droga. Za počinjena navedena kaznena djela predmetnog oblika kriminaliteta ukupno je u prvih šest mjeseci 2009. godine **kazneno prijavljeno 2.404 osobe**. U prvih šest mjeseci 2009. evidentirano je ukupno **1.693 prekršaja** te je za iste ukupno prijavljeno 1.685 osoba.

Sveukupno je izvršeno **2.122** zapljene svih vrsta opojnih droga, od čega je u odnosu na prethodne godine značajnija zapljena hašiša u količini od 96 kg i 943 grama. Sveukupno je zaplijenjeno 269 kg i 900 grama različitih vrsta opojnih droga, 2.725 tableta, 3 doze LSD-a te 638 komada stabljika konoplje tipa droga. Na carinskom području Republike Hrvatske do 30. lipnja 2009. godine zaplijenjeno je ukupno **142.72860 grama opojne droge**, od toga 5.136 grama opojne droge tipa heroin, 96.344 grama opojne droge tipa hašiš, 39.322 grama opojne droge tipa marihuane i 3.191 komada lijekova koji sadrže narkotike.

U prvih 6 mjeseci 2009. uništena je droga oduzeta u 2004. godini, te veće zapljene droge iz razdoblja 2005. – 2008. godine za koju su postojale pravomoćne sudske presude o uništenju, ukupno 5.672 predmeta. Spaljivanje je pratilo Povjerenstvo za uništavanje oduzetih opojnih droga, a **ukupno je spaljeno 520.724 kg** opojnih droga.

Tijekom prve polovice 2009. godine u **zatvorskom sustavu** je bilo ukupno 8.804 zatvorenika svih kategorija. Od toga je pravomoćno osuđenih zatvorenika 3.507 i približno jedna trećina pritvorenika (N=2.815). Od ostalih kategorija najviše su zastupljene prekršajno kažnjene osobe (24,3%), a zadržani i maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere participiraju u neznatnom udjelu (2,2%). **Na izdržavanje kazne zatvora dulje od šest mjeseci bilo je upućeno 1.232 zatvorenika ovisnika i prigodnih konzumenata psihoaktivnih sredstava što predstavlja više od trećine (35,1%) ukupnog broja zatvorenika (N=3.507)**. Bez obzira na razinu intenziteta i učestalosti zlouporabe opojnih droga, u najvećoj mjeri ovu skupinu i nadalje čine zatvorenici (51%) i pritvorenici (36%). U gore naznačenom razdoblju bilo je **564** zatvorenika ovisnika o opojnim drogama koji su bili upućeni na izdržavanje kazne zatvora dulje od šest mjeseci (16,1% od ukupno pravomoćno osuđenih zatvorenika). Od toga je 41% zatvorenika uz kaznu zatvora imalo izrečenu i sigurnosnu mjeru obveznog liječenja ovisnosti. Ipak, za najveći je udio ovih zatvorenika (59%) utvrđena potreba uključivanja u posebni program tretmana ovisnika od strane Odjela za dijagnostiku i programiranje i Odjela tretmana u zatvorima i kaznionicama. Na temelju provedene studije o raširenosti virusnih hepatitisa unutar zatvorskog sustava i rada Savjetovaništa za virusne hepatitise u zatvorskom sustavu, u promatranom razdoblju testirana su 133 zatvorenika na HBV, HCV i HIV. Cijepljeno je 300

zatvorenika u tri doze, a u tijeku je liječenje 7 zatvorenika koji imaju kronični hepatitis C (dovršeno je liječenje 39 zatvorenika).

Pregled izvršenih aktivnosti

Kao značajnije aktivnosti koje su provedene u prvih šest mjeseci 2009. pored izrade Provedbenog programa Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009. i izrade Izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008., ističe se provedba preventivnih aktivnosti koje su usmjerene na promicanje i razvijanje zdravih stilova života i prevenciju ovisnosti, te je u tu svrhu donesena Odluka o osnivanju i imenovanju Stručne radne skupine za izradu Nacionalnog programa prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, te djecu i mlade koji su izvan sustava školovanja. Ista ima zadaću izvršiti analizu stanja i određivanje potreba u području preventivnog rada s djecom i mladima, izraditi standarde prevencije ovisnosti uključujući ujednačavanje koncepata i pojmova u području prevencije ovisnosti, izraditi Nacionalni program prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu, ali i djecu i mlade koji su izvan sustava školovanja. Pored navedenog, aktivnost medijske kampanje provodi se kontinuirano od strane [Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga](#); tiskani su i distribuirani edukativni i promidžbeni materijali namijenjene roditeljima, djeci i mladima, u suradnji sa Hrvatskim radiom izrađeni su radio jinglovi koji se emitiraju u mreži Hrvatskog radija. Pored navedenog, učestalo se u programu Hrvatskog radija emitiraju emisije na temu ovisnosti, a izrađen je i TV spot na temu ovisnosti koji se emitira u medijima. U suradnji Ureda i resornih ministarstava održano je niz edukacija i tematskih radionica namijenjenih subjektima uključenih u provedbu aktivnosti suzbijanja zlouporabe opojnih droga od kojih izdvajamo u ožujku 2009. održanu tematsku edukaciju za novinare i sudske izvjestitelje koji u pisanim i elektronskim medijima izvještavaju o problematici ovisnosti o drogama i kriminalitetu droga, te u lipnju održan supervizijski seminar za stručnjake koji rade s mladima rizičnog ponašanja za provedbu programa „MOVE – kratku motivacijsku intervenciju“. Slijedom održanog seminara, 12 trenera prethodno educiranih na edukacijama edukatora za „MOVE“ program koje su održane tijekom 2007. i 2008., dobilo je licencu čime su postali ovlašteni treneri za daljnju provedbu navedenih MOVE edukacija. Također je nastavljena intenzivna suradnja s nevladinim organizacijama koje djeluju na području problematike ovisnosti i županijskim povjerenstvima za suzbijanje zlouporabe opojnih droga.

Posebna aktivnost usmjerena je na razvoj regionalne suradnje predstavljanjem inicijative za izradu dva projekta od regionalnog značaja. Ista je podržana od strane UNODC, Regionalnog vijeća za suradnju i Europske komisije i to; kroz projekt koji se odnosi na realizaciju regionalne inicijative za jačanje suradnje među zemljama Jugoistočne Europe, tzv. South East European Drugs Cooperation kroz uspostavu regionalnog ureda kao mehanizma za razmjenu, znanja, informacija i primjera dobre prakse, a koji će se posebno baviti svim aspektima smanjenja potražnje droga i praćenje stanja u Regiji, te drugi koji se odnosi na ustrojavanje Regionalnog centra za obuku vodiča i dresuru službenih pasa. Pored navedenog završeni su pregovori o punopravnom sudjelovanju Republike Hrvatske u radu Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) te je parafiran Sporazum s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA).

Izrađen je *Prijedlog Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga*, te je isti zaključkom Vlade Republike Hrvatske donesenim na sjednici održanoj 23. lipnja 2009. upućen Hrvatskom saboru na prvo čitanje. Istim je predloženo brisanje terminologije opojno; novi sustav nadzora nad prekursorima te skraćivanje rokova za uništenje oduzetih droga na način da se droga može uništiti i nakon provođenja nužnih dokaznih radnji što je kao mogućnost propisano člankom 190. Zakona o kaznenom postupku.

Nadalje, nastavljena je provedba *Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama* te njegovo medijsko prezentiranje.

Mjere i provedbene aktivnosti **Ministarstva unutarnjih poslova** tijekom prvih šest mjeseci 2009. godine na području suzbijanja zlouporabe i krijumčarenja droga, poduzimane su sukladno zadaćama navedenim u Provedbenom programu Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj. Predmetne aktivnosti su kontinuiranog karaktera te podrazumijevaju cijeli niz preventivno represivnih mjera prvenstveno usmjerenih na suzbijanje ponude (dostupnosti) droga.

Ministarstvo obitelji branitelja i međugeneracijske solidarnosti tijekom prvih 6 mjeseci i dalje je kontinuirano provodilo aktivnosti i mjere suzbijanja zlouporabe opojnih droga predviđene Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga. Provedbena aktivnost koja se odnosi na **suradnju s nevladinim organizacijama na provođenju programa smanjenja potražnje droga i razvijanja oblika institucionalnog i izvaninstitucionalnog komuniciranja i povezivanja na svim razinama**, kontinuirano se provodi i u 2009. godini. Jedna od mjera navedene aktivnosti jest *utvrditi kriterije i prioritete za raspodjelu lutrijskih sredstava namijenjenih prevenciji ovisnosti te raspisivanje natječaja za projekte i programe nevladinih organizacija koji pridonose borbi protiv droga i svih oblika ovisnosti*, te su u tu svrhu tijekom prvih 6 mjeseci 2009. sukladno Odluci o raspodjeli financijskih sredstava za projekte udruga koje pridonose borbi protiv droga i svih oblika ovisnosti u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu u razdjelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti odobrena su sredstva za 85 projekata udruga. Nadalje, vezano uz mjeru koja se odnosi na *analizu izvješća i evaluacija projekata organizacija civilnog društva čiju provedbu financijski podupire Ministarstvo*, tijekom prvih 6 mjeseci 2009. kontinuirano se provodila *unutarnja analiza izvješća i evaluacija projekata udruga koji doprinose borbi protiv droga i svih oblika ovisnosti u Republici Hrvatskoj, koju obavljaju službenici Ministarstva, dok su za vanjsku evaluaciju planirana sredstva dodatna sredstva*. Povodom **obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv ovisnosti (26. lipnja)** radi promicanja i unapređivanja zdravlja i zdravih stilova života mladih u okviru Nacionalne kampanje borbe protiv ovisnosti, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti tiskalo je **letak „Biram život, drogu NE!“** u 160.000 primjeraka te je isti umetnut u Večernji list dana 26. lipnja 2009. godine. Letak sadrži informacije o najčešćim razlozima početka zlouporabe droga, znakovima koji ukazuju na mogući problem ovisnosti kao i vremenu kada su roditelji saznali o razvijanju ovisnosti kod djeteta i mlade osobe, adrese i kontakte centara za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Posebno pozitivnim potrebno je istaknuti savjete za djecu i mlade i roditelje u svrhu prevencije ovisnosti. Navedeni letak također je distribuiran široj javnosti putem izložbenog štanda u organizaciji Ureda Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje opojnih droga na Trgu Petra Preradovića u Zagrebu, dana 26. lipnja 2006. godine, kao i na Okruglom stolu „*Prevencija ovisnosti djece i mladih*“ u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti 26. lipnja 2009. godine. Na navedenom Okruglom stolu sudjelovalo je 40-tak sudionika, predstavnika savjetodavnih tijela Vlade Republike Hrvatske, središnjih tijela državne uprave, Ureda pravobraniteljice za djecu, organizacija civilnog društva i dr.

Povodom Međunarodnog dana protiv zlouporabe opojnih droga, Ministarstvo je tiskalo majice „Biram život, drogu NE!“ koje su također distribuirane sudionicima Okruglog stola, kao i na navedenom izložbenom štandu. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti trenutno financira 31 projekt koji se odnosi na rad Klubova za mlade koji svojim aktivnostima djelomično obuhvaćaju primarnu prevenciju ovisnosti kod mladih, te pridonose mjeri koja se odnosi na ulogu obitelji u prevenciji ovisnosti, odnosno provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju kod djece i mladih. Prema dostavljenim podacima, sveukupno je u prvih 6 mjeseci 2009. utrošeno **6.885.176,28 kuna**, dok je za vanjsku evaluaciju do kraja 2009. planirano dodatnih 43.000,00 kuna. Sredstva utrošena za ostale mjere i aktivnosti predviđene Provedbenim programom za 2009. koje se kontinuirano provode odnose se na redovitu aktivnost, te kao takva nisu posebno izdvojena.

Za provedbu mjera i aktivnosti Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga u odnosu na Upravu za zatvorski sustav [Ministarstva pravosuđa](#) predviđeno je 367.000,00 kuna za 2009. godinu. Međutim, zbog antirecesijskih mjera i nedostatka financijskih sredstava u tekućoj godini, rebalansima državnog proračuna financijska sredstva su značajno smanjena te je na ovoj proračunskoj poziciji preostalo 1.500,00 kuna. Slijedom navedenog, službenici zatvorskog sustava su obavljali predmetne aktivnosti bez dodatne financijske potpore, u okviru svojih redovitih radnih zadaća.

[Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi](#) tijekom prvih 6 mjeseci 2009. godine provodilo je mjere i aktivnosti predviđene Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje 2009. – 2012. godine, kao i aktivnosti predviđene Provedbenim programom Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009. Sukladno propisanim mjerama, [Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi](#) je tijekom prvih 6 mjeseci 2009. godine financijski poduprlo rad Savjetovališta za dobrovoljno i anonimno testiranje na HIV, B i C hepatitis; rada Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti; promotivne aktivnosti te programe i projekte udruga koje se bave prevencijom ovisnosti, provode programe odvikavanja i rehabilitacije ovisnika, provode programe ranog otkrivanja konzumenata ovisnika te motiviranja i pomoći za upućivanje na liječenje i odvikavanje, provode „outreach“ programe i podjelu čistog pribora intravenoznim ovisnicima.

Sukladno Nacionalnoj strategiji za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za prvih 6 mjeseci 2009. godine [Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa](#) utrošilo je 406.950,00 kuna, od čega je 238.450,00 kuna utrošeno u provedbu Projekta resocijalizacije ovisnika.

Za provedbu programa prevencije i suzbijanja zlouporabe opojnih droga, odnosno provedbu Nacionalne strategije suzbijanja zlouporabe opojnih droga i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga **u prvih šest mjeseci 2009. prema preliminarnim podacima utrošeno je ukupno 30.270.321,35 kuna.**

 Izvešće o provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja

Tijekom prvih šest mjeseci 2009. nastavljena je provedba Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.

U cilju informiranja svih subjekata uključenih u provedbu Projekta, upućena je pismena obavijest centrima za socijalnu skrb, udrugama i terapijskim zajednicama da je Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga donijelo zaključak kojim je Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama nadopunjen mjerom putem koje se ovisnicima nakon završenog tretmana u terapijskoj zajednici ili izdržane kazne zatvora omogućuje završetak započetog srednjoškolskog obrazovanja na trošak [Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa](#).

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 21. svibnja 2009. godine donijela odluku o prihvaćanju *Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu* s provedbenim mjerama. Navedeni Nacionalni plan između ostalog sadrži i Mjere za poticanje zapošljavanja koje su usmjerene na liječene ovisnike. Mjere iz navedenog Nacionalnog plana koje su usmjerene na liječene ovisnike su: Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba, Financiranje obrazovanja nezaposlenih osoba prema

potrebama tržišta rada i Sufinanciranje zapošljavanja nezaposlenih osoba u javnom radu, a provedba istih je u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje odnosno Područnih službi Zavoda za zapošljavanje. Ured je o navedenim mjerama i načinima njihovog ostvarivanja obavijestio sve organizacije civilnog društva, centre za socijalnu skrb i ostale nositelje provedbe tih mjera na lokalnoj razini.

30. lipnja 2009. na inicijativu Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga organiziran je sastanak s predstavnicima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskog saveza zadruga te udruga i terapijskih zajednica koje pružaju pomoć u resocijalizaciji ovisnicima o drogama. Sastanak je imao za cilj predstavnicima udruga i terapijskih zajednica kao potencijalnim osnivačima zadruga za socijalno poduzetništvo, detaljno objasniti uvjete prijave na Javni poziv po Projektu „Zadružno poduzetništvo“ za 2009. godinu u sklopu kojeg je navedeno Ministarstvo davatelj potpore za mjeru Poticanja razvoja zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo. Korisnici te mjere su zadruga koje razvijaju socijalno zadružno poduzetništvo te zapošljavaju osobe s umanjenom radnom sposobnošću i uključuju ih u radne i gospodarske procese i/ili pružaju pomoć osobama u nepovoljnim osobnim, gospodarskim, socijalnim i drugim okolnostima te ih uključuju u širu društvenu zajednicu, gdje spadaju i liječeni ovisnici o drogama. Stoga je cilj ovog sastanka bio putem osnivanja zadruga unaprijediti provedbu Mjera za poticanje zapošljavanja liječenih ovisnika iz Projekta.

U okviru Projekta resocijalizacije ovisnika u **zatvorskom sustavu** u Kaznionici u Lepoglavi provedena je anketa, psihologijsko testiranje, profesionalna orijentacija i procjena zdravstvene i radne sposobnosti za **7** zatvorenika ovisnika od strane ovlaštenog psihologa i nadležnog liječnika medicine rada. Za program doškoloavanja/prekvalifikacije u sklopu navedenog Projekta prijavilo se 17 zatvorenica u Odjelu za žene Kaznionice u Požegi. Provedeno je psihologijsko testiranje **15** zatvorenica ovisnica, a medicinska obrada za procjenu zdravstvene i radne sposobnosti prijavljenih zatvorenica dogovorena je kod nadležnog liječnika medicine rada u rujnu 2009. godine. Sve aktivnosti predviđene Protokolom suradnje i postupanja mjerodavnih državnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama službenici Uprave za zatvorski sustav obavljaju u okviru svojih redovitih zadaća. Plaćanje troškova specijalističkih pregleda medicine rada u cijelosti snosi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi po izvršenim pregledima odobravanjem naloga za plaćanje odabranim ordinacijama medicine rada.

Projektom resocijalizacije Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa obuhvatilo je 56 osoba, a u tu svrhu je utrošeno **238.450,00 kuna**. Napominjemo kako je u 2008. godini sufinancirano školovanje 3 korisnika, a u 2009. godini školovanje **9** korisnika Projekta resocijalizacije a ujedno su sufinancirana i 3 ciklusa tečajeva (za ukupno **44** korisnika) za ECDL operatere u Zajednici Susret u terapijskim centrima Čiovo, Paučje i Ivanovac.

Hrvatski zavod za zapošljavanje je sukladno Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga odgovoran za provedbu pojedinih aktivnosti iz poglavlja 4.3.4. Resocijalizacija ovisnika o drogama, Mjera 1 – Osigurati dosljedno i kontinuirano provođenje projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja. Hrvatski zavod za zapošljavanje također je sudionik u provedbi aktivnosti iz Poglavlja 4.7. – Izobrazba, Mjera 1. – U suradnji s mjerodavnim ministarstvima i ostalim ovlaštenim tijelima i stručnjacima organizirati konferencije o prevenciji, liječenju, socijalnom tretmanu i drugim područjima iz Nacionalne strategije i Akcijskog plana, te interdisciplinarnu edukaciju, seminare, edukacije edukatora i dodiplomske i/ili poslijediplomske studije iz područja ovisnosti o drogama.

Područne službe Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje su tijekom prvih 6 mjeseci 2009. godine kontinuirano su provodile mjere za poticanje obrazovanja i zapošljavanje bivših ovisnika o drogama što uključuje aktivnosti profesionalnog usmjeravanja - informiranje i savjetovanje, procjenu psihofizičkih mogućnosti, identifikaciju obrazovnih potreba te financiranje /sufinanciranje obrazovanja i zapošljavanja. Sukladno izvješćima područnih

službi Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u razdoblju od 01.01.2009. do 30.06.2009. u aktivnosti profesionalnog usmjeravanja i procjene radne sposobnosti uključeno je **66** nezaposlenih osoba - bivših ovisnika o drogama.

U aktivnosti obrazovanja uključeno je **7** osoba putem Mjere financiranja obrazovanja posebnih skupina prema potrebama tržišta rada.

U navedenom razdoblju **ukupno je zaposleno 7 nezaposlenih osoba** – bivših ovisnika o drogama, od čega tri osobe putem Mjere sufinanciranja zapošljavanja posebnih skupina u programima javnih radova.

Financijska sredstva utrošena za provedbu aktivnosti profesionalnoga usmjeravanja i procjene radne sposobnosti za 66 nezaposlenih osoba – bivših ovisnika o drogama iznose ukupno 18. 480 kuna. Financijska sredstva utrošena za obrazovanje navedene ciljne korisnike iznosi 105. 000 kuna. Za potrebe zapošljavanja tri osobe putem Mjere sufinanciranja zapošljavanja posebnih skupina u programima javnih radova utrošeno je 54. 954 kuna.

Ukupan financijski trošak provedbe aktivnosti profesionalnoga usmjeravanja, obrazovanja i zapošljavanja u razdoblju od 01 siječnja do 30. lipnja 2009. godine za navedene korisnike iznosi ukupno **178. 434 kuna**.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi za financiranje Projekta resocijalizacije sukladno dostavljenom zahtjevu za 7 osoba ukupno je utrošilo financijskih sredstava u visini od **3.087,00 kuna**.

Za provedbu Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja **u prvih šest mjeseci 2009. prema preliminarnim podacima utrošeno je ukupno 419.971,00 kuna**.

1. Epidemiološko stanje bolesti ovisnosti u 2008.

Tablice		str.
Tablica 1.	Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1998. – 2008.)	14
Tablica 2.	Liječene osobe zbog opijatske ovisnosti ukupno, broj i udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti (1995. – 2008.)	15
Tablica 3.	Ukupan broj liječenih, broj i udio osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti od ukupno liječenih (1995. – 2008.)	16
Tablica 4.	Broj osoba prvi put liječenih ukupno, broj i udio osoba prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti od svih prvi put liječenih (1995. – 2008.)	17
Tablica 5.	Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi i spolu (2006. – 2008.)	18
Tablica 6.	Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga (2005. - 2008.) po spolu	19
Tablica 7.	Stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta	21
Tablica 8.	Broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u izvanbolničkim uvjetima u 2008.	22
Tablica 9.	Broj osoba bolnički liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga 2008. godini	23
Tablica 10.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2008. godini prema stupnju obrazovanja i dobi	24
Tablica 11.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema radnom statusu	25
Tablica 12.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2008. godini prema bračnom i roditeljskom statusu	25
Tablica 13.	Broj roditelja koje su izjavile da su u trudnoći uzimale psihoaktivne droge (2003. – 2008.)	26
Tablica 14.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2005. - 2008.)	27
Tablica 15.	Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2008. prema dobi i glavnom sredstvu	28
Tablica 16.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema načinu liječenja	29
Tablica 17.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema glavnom povodu početka uzimanja	30
Tablica 18.	Osobe liječene zbog zlouporabe opijata prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002. - 2008.)	31
Tablica 19.	Osobe liječene zbog zlouporabe kanabinoida prema prosječnoj dobi uzimanja sredstava ovisnosti (2002. - 2008.)	31
Tablica 20.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema načinu otkrivanja zlouporabe	31
Tablica 21.	Broj umrlih prema županiji i godini smrti (2000. – 2008.)	33
Tablica 22.	Uzroci smrti ovisnika (2000. - 2008.)	35
Grafovi		str.
Grafički prikaz 1.	Broj liječenih osoba ukupno, broj i udio osoba liječenih prvi put (1998. – 2008.)	15
Grafički prikaz 2.	Broj prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti i broj liječenih zbog neopijatske ovisnosti (1998. – 2008.)	16
Grafički prikaz 3.	Udio prvi put liječenih zbog opijatske ovisnosti i udio liječenih zbog neopijatske ovisnosti u ukupnom broju liječenih (1998. – 2008.)	17
Grafički prikaz 4.	Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga po dobi (2006. – 2008.)	18
Grafički prikaz 5.	Liječeni zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2008. godini po dobi i spolu	19
Grafički prikaz 6.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga prema glavnom sredstvu (2004. - 2008.)	27
Grafički prikaz 7.	Osobe liječene zbog zlouporabe droga u 2008. godini prema načinu liječenja	29
Grafički prikaz 8.	Broj osoba kod kojih je kao sredstvo liječenja bilo prisutno održavanje na metadonu (2005. - 2008.)	30
Slike		str.
Slika 1.	Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2008. i stope na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine prema županiji prebivališta	20

2. Terapijske zajednice i domovi socijalne skrbi za ovisnike i udruge za suzbijanje zlouporabe opojnih droga

Tablice		str.
Tablica 23.	Broj opijatskih ovisnika, ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu u terapijskim zajednicama i broj novopridošlih ovisnika u 2008.	41
Tablica 24.	Broj ovisnika upućenih na odvikavanje u inozemstvo i broj obitelji s kojima je obavljen savjetodavni razgovor u 2008.	43
Tablica 25.	Dobna i spolna struktura ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruga tijekom 2008.	44
Tablica 26.	Dobna i spolna struktura novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga tijekom 2008.	45
Tablica 27.	Dobna i spolna struktura novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2008.	46
Grafovi		str.
Grafički prikaz 9.	Broj ovisnika u tretmanu u terapijskim zajednicama prema spolu (2004. - 2008.)	40
Grafički prikaz 10.	Broj novopridošlih ovisnika u terapijskim zajednicama prema spolu (2004.- 2008.)	41
Grafički prikaz 11.	Dobna i spolna struktura opijatskih ovisnika u tretmanu udruga tijekom 2008.	44
Grafički prikaz 12.	Dobna i spolna struktura ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruge tijekom 2008.	45
Grafički prikaz 13.	Dobna i spolna struktura novopridošlih ovisnika i konzumenata ostalih droga u tretmanu udruge tijekom 2008.	46
Grafički prikaz 14.	Dobna i spolna struktura novopridošlih opijatskih ovisnika tijekom 2008.	47

3. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. godinu za županije

Tablice		str.
Tablica 28.	Kaznena djela evidentirana po policijskim upravama u 2007. i 2008. godini i odnos broja kaznenih djela za navedena razdoblja te prijavljeni prekršaji u 2008. godini	52
Tablica 29.	Broj zapljena droga po policijskim upravama u 2007. i 2008. godini i odnos broja zapljena za navedena razdoblja	52
Tablica 30.	Programi smanjenja potražnje droga koji su se tijekom 2008. godine provodili na području Zagrebačke županije	55
Tablica 31.	Podatci Službe za ovisnosti koja djeluje u sklopu Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije	56
Tablica 32.	Školski preventivni programa koji su se provodili u Zagrebačkoj županiji	56
Tablica 33.	Programi smanjenja potražnje droga koji su se provodili tijekom 2008. godine na području županije	58
Tablica 34.	Ukupan broj ovisnika o drogama na području županije prema podacima Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti te broj novopridošlih opijatskih ovisnika te ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su bili u tretmanu Službi	59
Tablica 35.	Broj opijatskih ovisnika, te ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su tijekom 2008. godine bili u tretmanu ili su zatražili pomoć u Centrima za socijalnu skrb na području županije	59
Tablica 36.	Podatci o opijatskim ovisnicima i konzumentima ostalih droga koji su bili korisnici usluga Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti ZZJZ VPŽ tijekom 2008. godine	36
Tablica 37.	Podatci o ovisnicima i konzumentima droga koji su bili korisnici usluga Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti ZZJZ VPŽ tijekom 2008. godine	62
Tablica 38.	Trendovi kretanja broja ovisnika koji su bili korisnici usluga Službe za sprječavanje i suzbijanje ovisnosti ZZJZ VPŽ (prirast u odnosu na prethodnu godinu)	62
Tablica 39.	Programi smanjenja potražnje droga koji su se provodili tijekom 2008. godine na području županije	63
Tablica 40.	Ukupan broj ovisnika i broj novih ovisnika razvrstan prema spolu u 2008. godini	65
Tablica 41.	Broj opijatskih ovisnika te ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su tijekom 2008. godine bili u tretmanu ili su zatražili pomoć u Centrima za socijalnu skrb na području županije	65
Tablica 42.	Školski preventivni programi koji su provedeni u županiji tijekom 2008.	65
Tablica 43.	Ukupan broj ovisnika o drogama na području županije prema podacima Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	68
Tablica 44.	Broj novopridošlih opijatskih ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su bili u tretmanu Službe	68

	za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti za 2008. godinu	
Tablica 45.	Broj opijatskih ovisnika i konzumenata ostalih droga koji su bili u tretmanu Centra za socijalnu skrb za 2008. godinu	68
Tablica 46.	Školski preventivni programi koji su se provodili u županiji tijekom 2008.	69
Tablica 47.	Naziv i opis programa koji su se provodili tijekom 2008. na području županije	70
Tablica 48.	Broj i struktura ovisnika	72
Tablica 49.	Broj ovisnika u tretmanu centara za socijalnu skrb	72
Slike		str.
Slika 2.	Liječeni ovisnici o opijatima po županijama sa stopama na 100.000 stanovnika u 2008. godini	50

4. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2008. godinu za ministarstva

Tablice		Str.
Tablica 50.	Broj evidentiranih kaznenih djela i prekršajnih prijave te prikaz broja osoba protiv kojih su podnesene kaznene ili prekršajne prijave (2006. – 2008.)	75
Tablica 51.	Prikaz broja zaplijenjenih količina svih vrsta opojnih droga (2005. - 2008.)	77
Tablica 52.	Rezultati testiranja vozača na opojne droge u 2008. godini	81
Tablica 53.	Čistoća uzoraka droge zaplijenjene u 2008. godini na području Republike Hrvatske	85
Tablica 54.	Zapljene ostvarene od strane Carinske uprave Republike Hrvatske u 2007. i 2008. godini	86
Tablica 55.	Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za sve modalitete kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ-a od 2001. – 2008.	88
Tablica 56.	Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ-a (2001. – 2008.)	88
Tablica 57.	Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za sve oblike kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ-a (2006. - 2008.)	90
Tablica 58.	Sankcije izrečene za pojedine modalitete kaznenog djela iz čl. 173. KZ-a (apsolutni brojevi i postoci)	91
Tablica 59.	Prijavljeni maloljetnici za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. KZ-a	92
Tablica 60.	Broj obavljenih temeljitih pretraga osoba i prostorija (2006. - 2008.)	93
Tablica 61.	Broj testiranih i pozitivnih osoba na prisutnost psihoaktivnih tvari (2006. - 2008.)	94
Tablica 62.	Broj zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne tijekom 2007. i 2008.	96
Tablica 63.	Usporedba broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora u razdoblju (1998. - 2008.)	97
Tablica 64.	Broj zatvorenika-ovisnika o psihoaktivnim drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon (2007. – 2008.)	97
Tablica 65.	Broj zatvorenika ovisnika prema vrstama psihoaktivne droge tijekom 2008.	98
Tablica 66.	Prikaz broja zatvorenika uključenih u klubove liječenih ovisnika (2007. – 2008.)	99
Tablica 67.	Dob i spol zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama (2007. – 2008.)	100
Tablica 68.	Broj zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenog djela tijekom 2008.	101
Tablica 69.	Usporedba broja zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenog djela (2006. – 2008.)	102
Tablica 70.	Prikaz količine oduzetih opojnih droga od pripadnika Oružanih snaga RH (1998. – 2008.)	104
Tablica 71.	Uvoz tvari/prekursora u 2008.	114
Tablica 72.	Izvoz tvari/prekursora u 2008.	114
Tablica 73.	Procjene korištenja droge u Europi kod osoba u dobi od 15-64 godine	133
Tablica 74.	Financijska sredstva utrošena iz proračuna županija za provedbu županijskih akcijskih planova za suzbijanje zlouporabe opojnih droga	140

Grafovi		Str.
Grafički prikaz 15.	Broj evidentiranih kaznenih djela zlouporabe i krijumčarenja opojnih droga (2004. - 2008.)	76
Grafički prikaz 16.	Broj zapljena ilegalnih droga od strane Ministarstva unutarnjih poslova (2004. - 2008.)	76
Grafički prikaz 17.	Prikaz broja zaplijenjenih količina heroína (2003. – 2008.)	77
Grafički prikaz 18.	Prikaz broja zaplijenjenih količina stabljika konoplje tipa droga (2004. – 2008.)	78

Grafički prikaz 19.	Prikaz broja zaplijenjenih količina tableta heptanona i ecstasya (2003. – 2008.)	78
Grafički prikaz 20.	Prikaz broja zaplijenjenih količina kokaina (2003. – 2008.)	79
Grafički prikaz 21.	Prikaz broja zaplijenjenih količina amfetamina (2003. – 2008.)	79
Grafički prikaz 22.	Prikaz broja zaplijenjenih količina LSD-a (2003. – 2008.)	80
Grafički prikaz 23.	Prijavljene, optužene i osuđene punoljetne osobe za kazneno djelo zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ-a	89
Grafički prikaz 24.	Broj testiranih i pozitivnih osoba na prisutnost psihoaktivnih tvari (2006. - 2008.)	94
Grafički prikaz 25.	Usporedba broja zatvorenika ovisnika o psihoaktivnim drogama upućenih na izvršavanje kazne zatvora (1998.- 2008.)	97
Grafički prikaz 26.	Broj zatvorenika-ovisnika o psihoaktivnim drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksikacije ordiniran metadon (2007. – 2008.)	98
Grafički prikaz 27.	Prikaz broja zatvorenika uključenih u klubove liječenih ovisnika (2007. – 2008.)	99
Grafički prikaz 28.	Prikaz broja počinjenih kaznenih djela pripadnika OS RH zlouporabom opojnih droga (1998. – 2008.)	105
Grafički prikaz 29.	Procjene korištenja droge u Europi kod osoba u dobi od 15-64 godine (u milijunima)	132

5. Dodatak 1. Izvješće o provedbi "Projekta resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa rehabilitacije i odvikavanja od ovisnosti u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja"

Tablice		str.
Tablica 1.	Udruge i projekti resocijalizacije koje je financirao Ured, te broj korisnika obuhvaćenih projektom	145
Tablica 2.	Tablični prikaz broja obavljenih stručnih obrada (profesionalno usmjeravanje i procjena radne sposobnosti) korisnika uključenih u aktivnosti obrazovanja, te zaposlenih korisnika Projekta po područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje tijekom 2008. godine.	149
Tablica 3.	Sredstva Državnog proračuna za 2008. utrošena za provedbu Projekta	153